F.Kuperis



PASKUTINIS MOHIKANAS

NUOTYKIŲ ROMANAS 2 DALIS

Fenimoras Kuperis

PASKUTINIS MOHIKANAS

Nuotykių romanas

Antroji knyga

KNYGA
Vilnius
1991

F.Kuperis
PASKUTINIS MOHIKANAS
Romanas

Trečiasis leidimas
Pirmasis 1923

Vertė
K.Vairas-Račkauskas

Dailininkas
V.Neimantas

F.Kuperis
PASKUTINIS MOHIKANAS:Nuotykių romanas. V:Knyga,
1991. - 171 p. /Serija "Diližanas"/. - II Knyga

ISBN 5-89942-386-2

Nuotykių literatūros „aukso fondo" knyga, kurioje pasakojama apie indėnų kovas su baltaisiais užkariautojais

44
K ------------------ Neskelbta
SL 270-91

ISBN 5-89942-386-0

XVIII skyrius

Trečioji diena po forto kapituliacijos slinko į pabaigą. Horikano pakrantėse įsiviešpatavo tyla ir mirtis. Krauju susitepę užkariautojai pasišalino. Iš buvusios stovyklos, kurioje dar taip neseniai aidėjo pergalingos armijos triukšmingi džiūgavimai, beliko tik tylių ir apleistų trobelių eilės. Tvirtovė riogsojo, paversta rūkstančiais griuvėsiais. Suanglėjusių sienojų krūvos, susprogdinti artilerijos pabūklai ir išvartytų mūrų liekanos netvarkingai dengė sukastus pylimus.

Taip pat ir oras labai pasikeitė. Saulė savo šiltus spindulius paslėpė už nepermatomos rūkų dangos, ir šimtai žmonių kūnų, pajuodavusių nuo baisaus rugpiūčio karščio, stingo, papūtus perdaug ankstyvam ir šaltam, tarytum lapkričio vėjui. Bangomis kilęs vaiskus rūkas, kuris anksčiau slinko per kalvas į šiaurę, dabar grįžo kaip tamsus apklotas, nešamas įtūžusios vėtros. Pasikeitė ir veidrodinė Horikano lyguma. Žalios ir piktos bangos daužė krantus, virš ežero kaukė šiaurės vėjas.

Vienur kitur nuskurdę žolių stiebeliai suposi nuo vėjo gūsių. Statūs uolų kalnai ryškiai išsiskyrė savo nuogumu. Akis veltui stengėsi prasiskverbti beribėn dangaus erdvėn, kurią dengė pilkšvas lėtai slenkančių rūkų šydas.

Vėjas pūtė nelygiai; čia jis sunkiai sliuogė pažeme, tarytum kuždėdamas savo aimanas mirusiems, čia pakildavo, šaižiai ir liūdnai švilpdamas, įsiveržbeing į mišką, pažerdamas ore pakeliui nudraskytų lapų ir šakų. Keletas varnų grūmėsi su baisia liūtimi ir viesulu. Praskridę žaliąjį miškų okeaną, jie džiugiai leidosi slėnyje ir čia įniko į savo

šlykščią puotą.

Viskas aplinkui buvo niūru ir nyku; atrodė, kad negailestingoji mirties ranka pačiupdavo kiekvieną, kas tik čia pasirodydavo. Bet dabar kelias į šią vietą buvo laisvas, ir pirmą kartą po to, kai pasišalino piktadarybių kaltininkai, žmogiškosios būtybės išdrįso priartėti prie šios vietos.

Maždaug valandą prieš saulei nusileidžiant penki vyrai išėjo iš siauros laukymės tarp medžių, kur takas Hudzono link suko į mišką, ir nuslinko sugriautos tvirtovės kryptimi. Iš pradžių jie žengė lėtai ir atsargiai. Priešaky ėjo lengva liekna figūra; ji slinko su čiabuviui būdingu atsargumu ir miklumu. Jis kopė į kiekvieną kalvelę, įdėmiai žvalgėsi ir paskui mostais rodė savo bendrakeleiviams kelią, kuriuo reikėjo eiti. Jo bendrakeleiviams taip pat nestigo apdairumo, būtinai reikalingo karo metu miške. Vienas iš jų – taip pat indėnas – paėjėjo truputėlį į šoną ir stebėjo pamiškę akimis, seniai įgudusiomis susekti net ir mažiausią pavojaus ženklą. Trys likusieji buvo baltieji.

Klaikūs vaizdai, nuolatos iškylą prieš jų akis, jiems betraukiant ežero kranto link, veikė juos taip pat skirtingai, kaip buvo skirtingi ir tų žmonių būdai. Priešakyje ėjęs jaunuolis niūriai ir vogčiomis žvilgčiojo į sužalotų aukų lavonus. Jis bijojo parodyti savo jausmus ir vis dėlto buvo nepakankamai prityręs, kad galėtų visiškai juos nuslopinti savyje. O jo vyresnysis raudonodis draugas šiuo atžvilgiu buvo santūresnis. Jis ėjo pro lavonų krūvas nesvyruodamas ir taip ramiai, kad taip galėtų elgtis tiktai ilgus metus su tuo apsipratęs žmogus.

Jausmai, sukelti baltųjų žmonių sąmonėje, tai pat buvo skirtingi, nors ir visų skausmingi. Žilomis garbanomis ir raukšlėtu veidu vyriškis, kurio kariška laikysena ir eisena, nepaisant jo dėvimų miškų gyventojo drabužių, rodė, kad iš seno jam pažįstami karo baisumai, nors jis nesidrovėjo garsiai suaimanuoti, pastebėjęs itin siaubingą vaizdą. Greta ėjęs jaunuolis suvirpėdavo, bet, gailėdamas savo bend-

rakeleivio, stengėsi slopinti savo jausmus. Tik tas, kuris ėjo visų užpakalyje, neslėpė tikrųjų savo minčių, nevaržomas nei baimės, kad jį gali išgirsti kiti, nei to, kokios gali būti to pasekmės.

Skaitytojas, žinoma, iš karto atspėjo, jog čia buvo mohikanai ir baltasis jų draugas žvalgas, o taip pat Munras ir Heivardas.

Unkas, ėjęs priešakyje ir pasiekęs slėnio vidurį, sušuko, ir jo bendrakeleiviai pribėgo prie jo. Jaunasis indėnas buvo sustojęs prie netvarkingai krūvoje gulinčių moterų lavonų. Nepaisant šio pasibaisėtino vaizdo, Munras ir Heivardas pribėgo prie žmonių kūnų krūvos įsitikinti, ar neras čia tų, kurių ieškojo. Abu lengviau atsiduso, neradę čia mergaičių lavonų. Jie stovėjo bežadžiai ir susimąstę ties tuo liūdnu kauburiu, kai prie jų priėjo žvalgas. Narsusis miškų gyventojas pažiūrėjo į klaikų reginį ir jo veide atsispindėjo rūstis.

– Man teko dalyvauti daugelyje kautynių, ištisomis valandomis tekdavo eiti kraujo pėdsakais, – tarė jis, – bet niekur nesu taip aiškiai matęs velnio rankos darbų, kaip šioje vietoje. Ką gi tu pasakysi, Čingačgukai? – pridūrė jis delavarų tarme. – Gal manai, jog huronai šiuo savo žygiu didžiuosis prieš savo moteris, kai sniegas apdengs kalvas?

Tamsiame mohikano vado veide blykstelėjo įniršis; jis ištraukė savo peilį iš makšties ir paskui ramiai nusigręžė nuo baisaus reginio, tarytum jis visai nieko nebūtų jautęs.

– Huf! – sušuko jaunasis mohikanas, pasistiebdamas ant pirštų galų ir atidžiai žvelgdamas į priekį.

Jo balsas ir krustelėjimas išgąsdino varnus, ir jie nuskrido ieškoti kito grobio.

– Kas atsitiko, vaikine? – paklausė žvalgas, pritūpdamas, lyg šuoliui pasiruošusi pantera.

Unkas, nieko neatsakydamas, vienu šuoliu atsidūrė prie tankmės ir po valandėlės triumfuodamas sumosavo Koros skrybėlės žalio šydo gabalėliu. Jaunojo mohikano judesiai, jo rodomas daiktas ir jo šauksmas bematant pa-

traukė į save kitų dėmesį, ir visi susirinko prie jo.

– Mano kūdikis! – greitai, nevilties kupinu balsu sušuko Munras. – Grąžinkite man mano kūdikį!

– Unkas pasistengs, – pasigirdo trumpas ir jaudinantis atsakymas.

Paprasti, bet reikšmingi jauno indėno žodžiai tėvui nepadarė jokio įspūdžio. Jis paėmė šydo gabalėlį ir sugniaužė jį delne; jo akys baimingai dairėsi po krūmus, tarytum jis būtų bijojęs paslapties, kurią jie galėjo atskleisti, bet kartu ir tikėjęsis, kad jie neapvils jo.

– Lavonų čia nėra, – tarė Heivardas, – audra, matyt, praūžė pro šalį.

– Tai aišku, kaip kad dangus yra virš mūsų galvų, – pastebėjo ramus žvalgas, – bet pro šiuos krūmus turėjo praeiti arba ji, arba tie, kurie ją pagrobė, nes aš prisimenu, kad ji dėvėjo tą šydą, pridengdama juo savo veidą, į kurį visi taip mėgo žiūrėti. Unkai, tu teisus: tamsiaplaukė prabėgo pro čia, tarytum išgąsdinta stirnelė į mišką; nė vienas, kuris gali bėgti, nelaukia, kad jį nužudytų. Ieškokime daugiau jos paliktų ženklų; kartais aš galvoju, kad indėno akis pastebi net kolibrio pėdsakus ore.

Po šitų žodžių jaunasis mohikanas tartum strėlė nulėkė į priekį, ir, dar žvalgui nebaigus kalbėti, indėnas garsiai sušuko pamiškėje.

Jaunuolio bendrakeleiviai jaudindamiesi nubėgo miško link ir pamatė kitą šydo dalį, plazdančią ant žemutinės skroblo šakos.

– Atsargiau, atsargiau, – tarė žvalgas, savo ilgu šautuvu stabdydamas nekantraujantį Heivardą; – dabar jau žinome, ką turime daryti, tik neužtrypkite pėdsakų. Neatsargus žingsnis gali ateityje mums sudaryti ištisas valandas rūpesčių. Bet mes jau esame užėję jų pėdsakus, to negalima nuneigti.

– Tegul jus dievas laimina, šaunusis žmogau, tegu jus dievas laimina! – sušuko susijaudinęs tėvas.

– Jeigu jos pabėgo vienos, tai galėjo atsitikti taip, kad jos apsuko ratą ir dabar gal yra per kokia dvylika mylių nuo mūsų; bet jei huronai arba kurie nors kiti prancūzų sėbrai pastvėrė jas į savo nagus, tai dabar greičiausiai jos jau yra prie Kanados sienos. Bet ar tai svarbu, – ryžtingai tęsė žvalgas, pastebėjęs savo klausytojų veiduose susirūpinimą ir nusivylimą. – Mohikanai ir aš esame viename pėdsako gale, o tai reiškia, kad mes surasime ir antrąjį galą, net jei jis būtų ir per šimtą lygų nuo čia! Atsargiau, atsargiau, Unkai; tu esi toks nekantrus, kaip ir bet kuris kaimo gyventojas; tu užmiršti, kad lengva eisena palieka tik silpnus pėdsakus.

– Huf! – sušuko Čingačgukas, rūpestingai apžiūrinėdamas siaurą praėjimą tarp žemų krūmų pamiškėje. Paskui jis pakilo ir parodė į žemę, lyg būtų pamatęs šlykščią angį.

– Čia yra aiškus žmogaus pėdos atspaudas, – sušuko Heivardas, pasilenkdamas ties indėno parodyta vieta. – Jo žengta šio kalno pakraščiu, ir dėl to pėdsako netenka abejoti. Jos paimtos nelaisvėn.

– Tatai geriau, negu dykynėje mirti badu, – atsakė žvalgas. – Toliau bus aiškesni pėdsakai. Lažinuosi iš penkiasdešimt bebrenų prieš tiek pat titnagų, kad ne vėliau kaip per mėnesį mes su mohikanais įžengsime į huronų vigvamus! Pasilenk, Unkai, ir pažiūrėk, gal atpažinsi tą mokasiną, nes aišku, kad čia būta mokasino, o ne bato.

Jaunasis mohikanas pasilenkė prie pėdsako ir, nužėręs aplinkui prikritusius lapus, ėmė jį apžiūrinėti taip kruopščiai, kaip mūsų laikais bankininkas apžiūrinėja įtartiną čekį. Pagaliau jis pakilo, patenkintas savo tyrinėjimo rezultatais.

– Na, vaikine, – paklausė žvalgas, – ar galim ką nors atspėti iš šio pėdsako?

– Gudrusis Lapinas.

– Aha! Vėl tasai nenaudėlis! Niekada nebus galo jo išdaigoms, kol į jį savo draugiško žodelio netars mano

„Elniamušis“.

Heivardas išreiškė greičiau savo viltis negu abejojimą, tardamas:

– Visi mokasinai panašūs vienas į kitą, ir čia gali būti kokia nors klaida.

– Jūs taip pat galėtumėte pasakyti, kad viena pėda yra panaši į kitą, nors visi žinome, kad vienos pėdos yra ilgos, kitos trumpos; vienos plačios, o kitos siauros; vienų įlenkimas aukštas, kitų žemas; vienų pirštai pakrypę vidun, kitų išorėn. Vienas mokasinas ne daugiau panašus į kitą, negu viena knyga panaši į kitą. Leisk man pažiūrėti, Unkai. Nei knyga, nei mokasinas netampa blogesni dėl to, jei apie juos susidaro dvi nuomonės, o ne viena.

Žvalgas tuoj pasilenkė prie pėdsako.

– Tavo teisybė, vaikine, – tarė jis. – Geriantis indėnas visada išmoksta žengti labiau remdamasis kulnimi, negu negeriantis; girtuoklis visada eina plačiai kojas išžergdamas, ar jis bus baltasis, ar raudonodis, ir pagaliau pėdsakų ilgis ir plotis! Pažiūrėk, sagamore: tu ne kartą jau esi matavęs šiuos pėdsakus.

Čingačgukas sutiko įvykdyti žvalgo pageidavimą; greitai apžiūrėjęs pėdsakus, jis atsistojo ir ramiu balsu ištarė tiktai vieną žodį:

– Magua!

– Taip, vadinas, viskas išspręsta; čia praėjo tamsiaplaukė ir Magua.

– O Alisos su jais nebuvo? – paklausė būkštaudamas Heivardas.

– Nematėme dar jokių jos paliktū ženklų, – atsakė žvalgas, rūpestingai apžiūrinėdamas medžius, krūmus ir žemę. – O kas gi ten? Unkai, atnešk čia tai, kas karo ana ten ant erškėtmedžio.

Indėnas įvykdė žvalgo prašymą ir padavė jam keistą daiktą. Tas aukštai jį iškėlė ir nusijuokė savo tyliu įprastu juoku.

– Štai giesmininko birbynė Unkai, suieškok čia pėdsakus tokio bato, kuris gali atlaikyti šešias pėdas ir du colius žmogiškos mėsos, – tarė jis. – Aš jau turiu šiek tiek vilties, kad jis metė rėkavęs ir pasirinko kurį nors geresnį amatą.

– Bent Kora su Alisa turi šiokį tokį draugą, – tarė Heivardas.

– Taip, – su paniekos šypsniu pasakė Sakalo Akis, – jisai mokys jas giedoti! Ar jis gali nušauti elnią pietums, persikelti per pelkynus arba perpjauti huronui gerklę? Jeigu ne, tai ir bet kuris strazdas yra gudresnis už jį. Na, vaikine, ar nėra kokių ženklų, galinčių patvirtinti tą mūsų spėliojimą?

– Čia yra lyg ir batais avėjusio žmogaus pėdsakai, – pasakė Heivardas. – Ar tik ne mūsų draugo?

– Atsargiau lieskite lapus, nes galite užžerti pėdsaką. Čia štai yra tamsiaplaukės merginos pėdos atspaudas. Giesmininkas vienu savo užkulniu uždengtų jį visą.

– Kur? Leiskite pažvelgti į mano dukters kojų pėdsakus, – tarė Munras, praskleisdamas krūmus ir su meile pasilenkdamas prie vos tematomo kojos atspaudo.

Nors žingsnis, palikęs tą žymę, buvo lengvas ir skubus, tačiau pėdsakas vis dėlto buvo dar ir dabar aiškiai matomas. Senasis karys jį stebėjo, ir jo akys pasruvo ašaromis. Norėdamas išblaškyti sielvartą, kuris galėjo nesuvaldomai prasiveržti bet kurią akimirką, Heivardas tarė žvalgui:

– Kadangi jau turime neginčijamus pėdsakus, tai tuojau pat ir keliaukime. Tokiu metu ir viena valandėlė pagrobtosioms atrodo kaip ištisas amžius.

– Neskubėkime, kol dar ne metas, – atkirto Sakalo Akis, vis dar apžiūrinėdamas pėdsakus, – mes žinome, kad čia praėjo nenaudėlis huronas, tamsiaplaukė ir giesmininkas. Bet kur yra anoji geltonplaukė ir mėlynakė? Nors ir nedidelio ūgio ir toli gražu ne tokia drąsi kaip jos sesuo, vis tik ji yra daili ir maloni pasikalbėti. Ar ji neturi draugų, kas ja pasirūpintų?

– Dieve saugok, kad jai kada nors stigtų draugų! Argi mes dabar jos neieškotume? Bent aš tol nesiliausiu jos ieškojęs, kol surasiu! – sušuko Heivardas.

– Tokiu atveju mums teks eiti skirtingais keliais, nes čia ji nepraėjo; kad ir kaip lengvi ir mažyčiai būtų jos pėdsakai, jų čia nesimato.

Heivardas pasitraukė į šalį. Atrodė, kad dingo visas jo pasiryžimas eiti į priekį. Nekreipdamas dėmesio į staigų savo pašnekovo nuotaikos pasikeitimą, žvalgas, valandėlę pagalvojęs, tęsė toliau:

– Jokia kita moteris šioje dykynėje negalėjo palikti tokio pėdsako, kaip tiktai tamsiaplaukė ar jos sesuo. Mes žinome, kad pirmoji čia yra buvusi, bet kur yra jos sesers pėdsakai? Eik pirmyn, Unkai, ir stebėk sausus lapus. Aš stebėsiu krūmus, o tavo tėvas tegu dairosi į žemę. Eime, draugai, saulė jau leidžiasi už kalvų.

– O aš ar negaliu kuo nors padėti? – paklausė susirūpinęs Heivardas.

– Jūs? – atsakė žvalgas, kuris kartu su savo raudonodžiais draugais jau žengė į priekį. – Taip, jūs galite eiti užpakaly mūsų ir nemindžioti pėdsakų.

Nuėję keliasdešimt pėdų, indėnai sustojo ir su dar didesniu susidomėjimu ėmė stebėti kažin kokius ženklus žemėje. Tėvas ir sūnus kalbėjo greitai ir garsiai, čia žiūrėdami į juodu nustebinusį dalyką, čia su nedviprasmišku pasitenkinimu žvelgdami vienas į kitą.

– Jiedu rado mažutės kojelės atspaudą?! – sušuko paskui juodu skubėdamas žvalgas. – Kas tai? Čia buvo tykota! Ne, prisiekiu ištikimiausio pasieniečio šautuvu, čia vėl būta tų jojamųjų arklių! Na, paslaptis išryškėjo, ir viskas aišku, kaip kad vidurnaktį aiškiai matoma Šiaurės žvaigždė. Taip, čia jie sėdo ant arklių. Arkliai buvo pririšti prie šito medelio, o ten į šiaurę eina platus kelias, tiesiog į Kanadą.

– Bet vis tik nėra jokių Alisos, jaunesniosios mis Munro,

pėdsakų, – tarė Dunkanas.

– Nebent tik žvilgąs daiktelis, kurį tik ką nuo žemės pakėlė Unkas. Duok jį čia, vaikine, mes jį kaip reikiant apžiūrėsime.

Heivardas tuojau pažino sagę, kurią Alisa mėgdavo nešioti. Įsimylėjusis jaunuolis prisiminė, kad aną nelemtąjį žudynių rytmetį jis buvo matęs tą sagę ant mylimosios kaklo. Dunkanas pagriebė brangųjį daiktelį ir priglaudė jį prie širdies, bet sagė išslydo jam iš rankų ir dingo žolėje, nors žvalgas rūpestingai jos ieškojo ant žemės.

– Ech, – tarė nusivylęs Sakalo Akis, liaudamasis šautuvo galu vartyti lapus, – kai akys ima silpnėti, vadinasi, artėja senatvė. Toks žvilgantis niekniekėlis, ir negaliu jo pastebėti! Bet aš dar gana gerai matau, kad atsiskaityčiau su mingu. O vis dėlto norėčiau rasti tą daiktelį nors ir dėl to, kad galėčiau jį atiduoti jo teisėtai savininkei.

– Juo labiau nereikia delsti, turime žygiuoti toliau, – pastebėjo Heivardas. – Eime gi!

– Jaunas kraujas ir karštas kraujas, kaip sako, yra tas pats dalykas. Juk mes išėjome ne voverių medžioti ir ne elnių į Horikaną varyti. Mums teks žygiuoti dienas ir naktis ir pereiti dykynę, kur žmogaus koja retai težengia ir kur nieko nepadės joks knygų mokslas. Indėnas niekada nepradeda tokios kelionės, prieš tai prie laužo neišrūkęs pasitarimo pypkės; nors aš esu baltųjų kraujo žmogus, vis tik labai gerbiu tą jų paprotį, nes tatai yra protinga ir išmintinga. Todėl mes grįšime atgal prie senos tvirtovės griuvėsių ir susikursime laužą, o ryto metą būsime pasilsėję ir pasiruošę žygiui kaip dera vyrams, o ne kaip plepėms moterims arba nekantriems vaikiūkščiams.

Iš žvalgo žodžių tono Heivardas suprato, kad ginčytis būtų buvę beprasmiška. Munrą vėl apėmė nusiminimas, iš kurio jį galėjo pažadinti tiktai naujas stiprus sukrėtimas. Reikėjo sutikti su žvalgo pasiūlymu; jaunuolis paėmė veteraną už parankės ir nusekė paskui indėnus ir žvalgą, kurie

jau buvo pasukę į kelią forto link.

XIX skyrius

Nakties tamsoje dar baisesnė atrodė ta vieta, kai keleiviai sugrįžo prie Uiljam–Henrio forto griuvėsių. Žvalgas ir jo draugai tuojau pat ėmė ruoštis nakvynei. Prie pajuodavusios sienos jie atrėmė keletą rąstgalių; Unkas juos apklostė šakomis, ir laikinė pastogė atrodė pakenčiama. Baigęs darbą, jaunasis indėnas rankos mostu parodė tą menką būstą, ir Heivardas, supratęs mostelėjimo reikšmę, paprašė Munrą įeiti vidun. Palikęs nuliūdusį senį vieną, Dunkanas tučtuojau vėl išėjo iš palapinės. Jis buvo per daug susijaudinęs, kad galėtų ilsėtis.

Kol Sakalo Akis ir indėnai kūrė laužą ir kukliai vakarieniavo, valgydami džiovintą lokio mėsą, jaunuolis nuėjo į tą sugriauto forto vietą, iš kur buvo matomas Horikanas. Vėjas nutilo, ir bangos lygiai ir ramiai viena paskui kitą skalavo smėlio pakrantę. Debesys, tarytum pailsę po beprasmiško skubėjimo, skydo ir sklaidėsi; sunkesni jų kaupėsi juodomis masėmis ties horizontu, o lengvučiai debesėliai vis dar skubėjo virš vandens ar spietėsi ties kalnų viršūnėmis, tarytum išdrikusios paukščių virtinės, besiruošiančios nusileisti į tūpimo vietas. Tai čia, tai ten pro slenkančius debesis bandė prasiveržti raudona ugninė žvaigždelė, silpnu savo šviesos spindulėliu nublyškindama niūrų dangų. Nepermatoma tamsa jau dengė visą kalvų apsuptą plotą; slėnys atrodė lyg koks platus ir apleistas kapinynas, be jokio garso ir be šnabždesio, kuris būtų galėjęs sudrumsti daugybės nelaimingųjų mirties miegą.

Dunkanas keletą minučių lyg užkerėtas stebėjo šį vaizdą, taip šiurpiai priminusį tai, kas buvo įvykę. Jo akys nuo pylimo papėdės, kur apie liepsnojantį laužą sėdėjo miškų gyventojai, nukrypo į tamsą toje pusėje, kur ilsėjosi mirusieji.

Jam netrukus pasirodė, kad iš tos vietos sklinda kažin kokie nesuprantami garsai. Sugėdintas tokios savo baimės, jaunuolis atsigręžė į ežerą ir stengėsi nukreipti dėmesį į mirksinčias žvaigždes, kurios atsispindėjo vandens paviršiuje. Bet suklususios Heivardo ausys ir toliau tebegaudė blankius garsų ataidžius. Pagaliau jam tamsoje pasigirdo tarytum trepsenimas. Nerimo pagautas, Dunkanas tyliai pašaukė žvalgą. Sakalo Akis, užsimetęs šautuvą ant peties, ramiai ir nesijaudindamas prisiartino prie Heivardo; iš jo ramumo buvo matyti, kad jis yra įsitiknęs savo ir savo bendrakeleivių saugumu.

– Pasiklausykite, – tarė Dunkanas, – slėnyje girdėti kažkokie garsai; gal Monkalmas dar nėra visiškai pasitraukęs iš savo pergalių vietos?

– Na, vadinasi, ausys yra patikimesnės už akis, – vis taip pat ramiai atsakė žvalgas; jis tik ką buvo įsidėjęs į burną lokienos kąsnį ir kalbėjo lėtai ir storu balsu, kaip žmogus, kurio burna atlieka du darbus. – Aš pats mačiau, kad jis kartu su visais savo kariais apsistojo Taje; prancūzai po pasisekimo mėgsta grįžti namo, pašokti ir pasilinksminti, švęsdami pergalę.

– Nežinau. Indėnai retai temiega karo metu, ir koks nors huronas, norėdamas paplėšikauti, gali slankioti čia pat, kai jo gauja jau yra pasišalinusi. Pravartu būtų užgesinti ugnį ir budėti. Klausykite! Girdite tą šlamesį, apie kurį sakiau jums?

– Indėnai retai tesibasto aplink kapus. Nors jie puola žudyti, į nieką neatsižvelgdami, bet dažniausiai pasitenkina skalpu.

– Girdite?... Ir vėl! – nutraukė jį Dunkanas.

– Taip, taip; vilkai darosi įžūlūs, kai jiems stinga maisto arba kai jie turi jo per daug, – tarė nesijaudindamas žvalgas. – Jei tik būtų daugiau šviesos ir laiko, galėtume įsigyti keletą tų velnių kailių. Tačiau... Kas gi tai galėtų būti?

– Tai, vadinasi, ne vilkai?

Sakalo Akis iš lėto palingavo galvą ir pamojo Heivardui sekti paskui jį iki tos vietos, kurios nebesiekė laužo šviesa. Griebęsis šios atsargumo priemonės, žvalgas sustojo sukaupęs dėmesį ir klausėsi pasikartojant tylaus ir taip staiga jį nustebinusio garso. Tačiau jo pastangos buvo veltui, nes po valandėlės jis kuštelėjo Dunkanui:

– Teks pasišaukti Unką. Indėnas gali girdėti tai, kas nuo mūsų paslėpta; aš juk esu baltaodis ir to neneigiu.

Jaunasis mohikanas, tylomis kalbėjęsis su savo tėvu, krūptelėjo, kai išgirdo pelėdos ūbavimą; jis pašoko ant kojų, pažvelgė į juodą pylimą, tarytum norėdamas pamatyti vietą, iš kurios sklido tasai garsas. Žvalgas pakartojo šauksmą, ir po valandėlės Dunkanas pamatė Unką papylimiu vogčiomis besiartinantį prie tos vietos, kur jiedu stovėjo.

Sakalo Akis keliais žodžiais delavarų tarme paaiškino ko norėjęs. Kai tik Unkas suprato, kam buvo pašauktas, jis kniūpsčias parkrito ant žemės; Dunkanui pasirodė, kad jis gulėjo visai tyliai ir nejudėdamas. Nustebintas tokios jaunojo kario laikysenos ir norėdamas įsidėmėti, kokiu būdu Unkas sugebės sužinoti tai, ko reikėjo, Heivardas paėjėjo keletą žingsnių ir pasilenkė ties juodu daiktu, į kurį buvo nukreipęs savo akis. Tada jis įsitikino, kad Unkas jau dingo; dabar jis teįžiūrėjo tik neaiškią pylimo keterą.

– Kurgi mohikanas? – paklausė jis žvalgą, nustebęs ir atsitraukdamas atgal. – Čia štai mačiau jį parkrentant ir buvau įsitikinęs, kad jis ir tebeguli toje pačioje vietoje.

– Tss! kalbėkite tyliau, nes mes nežinome, kieno ausys klausosi, o mingai – klastinga padermė. Unkas gi jau slėnyje; ir makuasai, jei jų čia dar esama, sutiks sau lygų priešą.

– Ar manote, kad Monkalmas dar nėra atšaukęs visų savo indėnų? Įspėkime apie pavojų ir mūsų draugus, kad visi turėtume paruošę ginklus. Čia esame penkiese ir visi įgudę kautis.

– Nė žodelio nė vienam iš jų, jeigu branginate savo gyvybę. Pasižiūrėkite į sagamorą. Jis ramus, kaip didis indėnų vadas. Jei čia tamsoje yra kokių nors besislapstančių priešų, tai jie niekada iš jo laikysenos ir veido išraiškos neatspės, kad mes nujaučiame čia pat esantį pavojų.

– Bet jie gali susekti jį, ir tai reikštų jo mirtį. Jis aiškiai matomas laužo šviesoje ir taps pirmutine ir neišvengiama jų auka.

– Negalima neigti, kad jūs dabar sakote tiesą, – atkirto žvalgas, neslėpdamas didesnio negu paprastai susirūpinimo, – bet ką gi galima padaryti? Vienintelis įtartinas žvilgterėjimas gali sukelti priešo puolimą, dar mums nepasiruošus jį atremti. Čingačgukas žino iš to ūktelėjimo, kuriuo Unką pašaukiau, kad mes kažką suuodėme; aš jam pranešiu, kad tai – mingai; jis jau žinos, kaip reikia elgtis.

Žvalgas įkišo pirštus į burną ir tyliai sušnypštė, kad Dunkanas atšoko į šalį, manydamas, jog išgirdo slibiną. Čingačgukas sėdėjo ranka parėmęs galvą; bet vos tik išgirdo įspėjantį garsą to gyvio, kurio vardu pats vadinosi, jis tuoj pakėlė galvą ir savo tamsiomis akimis greitai ir akylai apsidairė į visas puses. Tuo staigiu ir gal nesąmoningu judesiu ir baigėsi jo nustebimas ir susijaudinimas. Jo šautuvas gulėjo čia pat ranka pasiekiamas. Tomahaukas iškrito ant žemės iš po diržo, atsegto dėl patogumo, ir visas laukinio kūnas, rodos, atslūgo kaip žmogaus, kurio nervai ir raumenys atlyžta poilsio metu. Sumaniai vėl atsisėdęs toje pačioje padėtyje, tik pakeitęs ranką, tarytum norėdamas leisti antrajai pailsėti, Čingačgukas laukė, kas bus toliau, taip ramiai ir drąsiai, kaip tai sugeba tik indėnų karys.

Bet Heivardas pastebėjo, kad mohikanų vadas visai nesnaudžia; jo šnervės išsiplėtė, o galva truputį pakrypo į vieną šoną, ir jo greitas ir staigus žvilgsnis be paliovos dirsčiojo į kiekvieną jo akiratyje esantį daiktą.

– Pažvelkite į sagamorą! – pašnibždėjo Sakalo Akis,

spustelėjęs Heivardo ranką. – Jis žino, kad mažiausias jo judesys ar žvilgsnis galėtų suardyti mūsų planus ir palikti mus tų niekšų malonėje...

Jo kalbą nutraukė staigus šautuvo trenksmas. Iš laužo, prie kurio sėdėjo mohikanas, pasipylė kibirkštys, Heivardas, pažvelgęs antrą kartą, pamatė, kad Čingačguko nebebuvo.

Tuo tarpu žvalgas iškėlė savo šautuvą ir nekantriai laukė, kada pasirodys priešas. Bet puolimas, matyt, pasibaigė šiuo vieninteliu pasikėsinimu prieš Čingačguko gyvybę. Vieną ar du kartus besiklausantiems pasirodė, lyg jie girdi krūmų šiurenimą – kažkas skubėjo per tankmę; netrukus Sakalo Akis parodė vilkus, skubiai sprunkančius nuo kažko, kas buvo įsibrovęs į jų sritį. Po kelių neramių laukimo minučių pasigirdo, kaip kažkas pliumptelėjo į vandenį, o tuojau po to nuskardėjo ir kitas šūvis.

– Tai Unkas! – tarė žvalgas. – Tasai vaikinas turi puikų šautuvą! Pažįstu jo garsą taip, kaip tėvas pažįsta savo kūdikio balsą, nes pats tą šautuvą nešiojau, kol gavau geresnį.

– Ką tai gali reikšti? – paklausė Dunkanas. – Mes sekami, ir, kaip atrodo, kažkas ruošiasi mus sunaikinti.

– Antai išbarstyti nuodėguliai rodo, kad mums nieko gera nebuvo ruošta, o tas štai indėnas gali paliūdyti, jog jokios žalos nepadaryta, – atsakė žvalgas, nuleisdamas šautuvą ir eidamas prie pylimo paskui Čingačguką, kuris kaip tik tuo metu vėl pasirodė laužo šviesoje. – Kas atsitiko, sagamore? Ar mingai iš tikrųjų mus persekioja, ar gal tai tik vienas tų niekšų, kurie slankioja karo lauko pakraščiais, skalpuoja nukautuosius ir, grįžę namo, girsis savo moterims didingais žygiais?

Čingačgukas ir vėl visai ramiai atsisėdo savo vietoje ir atsakė tik po to, kai atidžiai apžiūrėjo nuodėgulius, išvartytus kulkos, kuri vos tik nepataikė jam. Paskui, pakeldamas vieną pirštą, jis tepratarė angliškai:

– Vienas.

– Aš taip ir maniau, – atsakė Sakalo Akis atsisėsdamas, – ir kadangi jam pavyko panirti į ežerą prieš iššaunant Unkui, tai veikiausiai tasai niekšas pasakos savo pagyrų melus apie didį žygį, kaip jis tykojęs dviejų mohikanų ir baltojo medžiotojo; apie karininkus jis nepasakos, nes čia į juos visai nekreipiama dėmesio. Na, tegu sau pasakoja... tegu! Kiekvienoje tautoje atsiras dorų žmonių (nors jų reta makuasų tarpe), kurie nutildys besigiriantį niekšingą išsišokėlį. Tas nenaudėlis kulką pasiuntė taip, kad ji prašvilpė pro pat tavo ausis, sagamore.

Čingačgukas sėdėjo, kaip ir anksčiau, visai ramus, tarytum jo rimties negalėjo sudrumsti toks menkas įvykis. Unkas įslinko į jų tarpą ir atsisėdo prie ugnies toks pat ramus ir abejingas kaip ir jo tėvas.

Heivardas žiūrėjo į visa tai, kai įvyko, labai susidomėjęs ir nustebęs. Jam atrodė, kad šie indėnai kažin kaip paslaptingai vieni kitus supranta, tik jo protas to negali suvokti. Vietoje skuboto ir ilgo pasakojimo, kuriuo baltasis jaunuolis būtų stengęsis pavaizduoti, gal net ir perdėdamas, visa tai, kas nutiko tamsiame slėnyje, jaunasis indėnų karys, matyt, tenkinosi tuo, kad už jį kalbėjo jo žygiai. Iš tikrųjų šiuo metu indėnui nebuvo priežasties girtis savo žygiais, ir, galimas daiktas, Heivardui nepasiteiravus, apie tai nebūtų buvę prasitarta nė vienu žodžiu.

– Kas atsitiko jūsų priešui, Unkai? – paklausė Dunkanas. – Mes girdėjome jūsų šautuvo trenksmą ir manėme, kad veltui nešovėte.

Jaunasis karys pakėlė savo medžioklinio švarko skverną ir ramiai parodė šiurpų plaukų kuokštą – pergalės simbolį. Čingačgukas paėmė į savo rankas skalpą ir labai susidomėjęs valandėlę jį apžiūrėjo; paskui skalpą numetė į šalį su didžiausiu pasibjaurėjimu, kuris pasirodė jo energingame veide.

– Oneidas! – ištarė jis.

– Oneidas! – pakartojo žvalgas. Jis prisiartino ir

pažiūrėjo į kruviną skalpą. – Dėl dievo! Jeigu mūsų pėdomis seka oneidai, tai mus bematant tie velniai apsups iš visų pusių! Baltojo žmogaus akimis žiūrint, nėra jokio skirtumo tarp vieno ar kito indėno odos, o štai sagamoras sako, kad šis skalpas nuplėštas nuo mingo kiaušo; dar daugiau, jis net pasakė ir to kipšo padermės vardą taip lengvai, lyg skalpas būtų knygos puslapis, o kiekvienas plaukas – raidė. Na, o ką tu pasakysi, vaikine? Kurios padermės buvo tas niekšas?

Unkas žvilgterėjo į žvalgą ir atsakė švelniu balsu:

– Oneidas!

– Vėl oneidas! Kai net vienas indėnas ką nors teigia, tatai dažniausiai taip ir yra; bet jeigu tą teigimą remia jo padermės žmonės, čia jau nėra jokios klaidos.

– Vargšas apsiriko ir palaikė mus prancūzais, – tarė Heivardas, – jis nebūtų kėsinęsis į savo draugų gyvybę.

– Kad jis palaikytų karo žygiui nusidažiusį mohikaną huronu! Tai būtų tas pat, kaip jeigu jūs Monkalmo baltai apsirėdžiusius grenadierius palaikytumėte raudonšvarkiais anglų gvardijos kareiviais, – atkirto žvalgas. – Ne, ne, tasai žaltys gerai žinojo ką darąs; čia nebūta jokio apsirikimo, nes delavarai ir mingai nelabai temėgsta vieni kitus, vis tiek kurioje besivaidijančių baltųjų pusėje kautųsi jų padermės. Todėl, nors oneidai ir tarnauja anglams, bet aš ir pats nedvejodamas nudėčiau niekšą, jeigu tik man pasitaikytų jį sutikti.

– Tatai būtų mūsų sutarčių pažeidimas.

– Kai žmogus dažnai bendrauja su kuria nors tauta, – tęsė toliau Sakalo Akis, – ir jeigu jos žmonės yra padorūs ir jis pats nėra niekšas, tai tarp jų užsimezga draugystė. Bet meilė tarp mohikano ir mingo labai panaši į žmogaus prietelystę su gyvate.

– Gaila, kad taip yra!

– O aš mėgstu tiesą ir todėl negaliu pasakyti, kad nekęsčiau mingų. O vis dėlto tiktai naktis sutrukdė mano

„Elniamušiui“ paleisti kulką į tą slapuką oneidą.

Sakalo Akis nutilo ir nusigręžė nuo laužo. Heivardas nuėjo prie pylimo. Jis dar nebuvo apsipratęs su karių gyvenimu miškuose ir todėl negalėjo nurimti, pagalvojęs apie tokių klastingų užpuolimų galimumus.

Dunkanas gana gerai pažino indėnų papročius ir todėl suprato, kodėl buvo primesta naujo kuro į laužą ir kodėl kariai, neišskiriant ir Sakalo Akies, taip rimtai ir iškilmingai susėdo čia pat prie besiraitančių dūmų. Jis atsisėdo ant pylimo krašto, kad galėtų stebėti prieš jį buvusį reginį ir tuo pat metu budriai dairytis, ar negresia pavojus, kuris galėjo iškilti bet kuriuo momentu.

Po trumpos ir reikšmingos pertraukos Čingačgukas ėmė rūkyti pypkę, kurios galvutė buvo įdomiai išskaptuota iš minkšto akmens, o kandiklis – paprastas medinis vamzdelis. Užsitraukęs kvepiančio raminančių žolių dūmo, jis perleido pypkę žvalgui. Tokiu būdu pypkė tris kartus apėjo ratą, nė vienam būrelio nariui nepravėrus lūpų. Po to sagamoras, kaip seniausias amžiumi ir savo titulu, keliais ramiais ir oriai ištartais žodžiais pasiūlė veikimo planą. Jam atsakė žvalgas. Čingačgukas vėl prabilo, nes žvalgas nepritarė jo nuomonei. Jaunasis Unkas vis tyliai ir pagarbiai klausėsi vyresniųjų, kol Sakalo Akis iš mandagumo pasiteiravo ir jo nuomonės. Iš to, kaip elgėsi kalbėtojai, Heivardas suprato, kad tėvas ir sūnus svarstomuoju klausimu yra vienos nuomonės, tuo tarpu baltasis žmogus gina priešingą nuomonę. Ginčas darėsi vis karštesnis.

Unko žodžių buvo išklausyta su tokiu pat giliu dėmesiu, kaip ir labiau subrendusios jo tėvo išminties. Niekas neparodė jokio nekantravimo, kiekvienas atsakinėjo tik po to, kai keletą minučių susikaupęs pagalvodavo.

Mohikanai savo kalbą paryškindavo tokiais paprastais ir aiškiais mostais, kad Heivardas galėjo lengvai sekti jų įrodinėjimus. Iš to, kad indėnai dažnai rodė į mišką, buvo aišku, kad jie ragino vytis sausumos keliu; tuo tarpu Sakalo

Akies rankos mostai link Horikano rodė, kad jis siūlė vykti vandeniu.

Iš visko buvo matyti, kad žvalgo argumentai silpnėja ir kad klausimas buvo sprendžiamas ne taip, kaip jis siūlė; bet staiga jis ryžtingai atsistojo ir prabilo visu indėnams būdingu iškalbingumu. Jis nubrėžė saulės kelią, pakeldamas ranką tiek kartų, kiek reikėjo dienų jų tikslui pasiekti. Po to jis pavaizdavo ilgą ir vargingą taką tarp uolų bei krioklių. Neabejotinai aiškiais ir iškalbingais mostais jis nurodė į nieko neįtariančio miegančiojo Munro amžių ir silpnumą. Dunkanas pastebėjo, kad žvalgas kalbėjo apie jį; žvalgas ištiesė savo delną ir paminėjo Heivardą, pavadindamas jį „Dosniąją Ranka", – tokį vardą Dunkanui dėl jo dosnumo buvo suteikusios visos draugiškos indėnų gentys. Paskui rankos mostais Sakalo Akis pavaizdavo lengvus valties judesius, kontrastiškai sugretinęs juos su klumpančiais nusilpusio ir pavargusio žmogaus žingsniais. Jis baigė, rodydamas oneido skalpą ir, matyt, pabrėždamas būtiną reikalą skubiai iš čia pasišalinti, nepaliekant jokių pėdsakų.

Mohikanai atidžiai klausėsi. Įtaigūs Sakalo Akies argumentai padarė reikiamą įspūdį, ir indėnai jiems pritarė. Trumpai sakant, Unkas ir jo tėvas, žvalgo žodžių įtikinti, atsisakė savo ankstyvesnės nuomonės.

Vos tik svarstomasis klausimas buvo išspręstas, ginčai liko užmiršti. Sakalo Akis, nekreipdamas dėmesio į pritarimą, išskaitytą jo klausytojų akyse, ramiai visu savo aukštu ūgiu atsigulė šalia gęstančių žarijų ir užsimerkė.

Mohikanai, visą laiką susirūpinę kitų reikalais, pasinaudojo proga ir visą dėmesį sutelkė į save. Rūstaus indėnų vado veidas iš karto pasidarė švelnesnis, ir Čingačgukas į savo sūnų prabilo maloniu ir meilės kupinu balsu. Unkas maloniai atsakinėjo į lipšnius savo tėvo žodžius, ir dar prieš pradedant žvalgui tyliai knarkti, visiškai pasikeitė tų dviejų jo draugų išraiška.

Sunku aprašyti jų kalbos muzikalumą, kuris labiausiai

išryškėjo, kai jie juokėsi ir meiliai tarp savęs šnekėjosi; jųdviejų balsų – ypačiai jaunuolio balso – diapazonas buvo nuostabus; nuo giliausio boso jis pereidavo iki moteriškai švelnių tonų. Tėvo akys su atviru susižavėjimu stebėjo plastiškus ir lanksčius sūnaus judesius; jis kiekvieną kartą nusišypsodavo, atsakydamas į Unko užkrečiantį apytylį juoką. Sagamoro veide, kuriame atsispindėjo meilūs tėviški jausmai, dingo visos žiaurumo žymės.

Ištisą valandą indėnai gyveno savo geriausiais jausmais; paskui Čingačgukas pareiškė norįs miego, susisupo galvą į antklodę ir išsitiesė ant plikos žemės. Unkas rūpestingai sužarstė nuodėgulius, kad jie skleistų daugiau šilimos jo tėvo kojoms, o sau jis suieškojo guolį tarp griuvėsių.

Prityrusių mohikanų saugumo jausmo padrąsintas, Heivardas pasekė jų pavyzdžiu, ir, dar gerokai prieš įpusėjant nakčiai, sugulusieji forto griuvėsiuose giliai užmigo.

XX skyrius

Danguje dar tebespinksėjo žvaigždės, kai Sakalo Akis atėjo žadinti miegančiųjų. Nublokšdami į šalį savo apsiaustus, Munras ir Heivardas pašoko ant kojų, vos išgirdę jo balsą ties įėjimu į pašiūrę, kurioje jie praleido naktį. Išėję iš pastogės, jie pamatė jų belaukiantį žvalgą. Vienintelis jų pasisveikinimas buvo – reikšmingas apdairaus vadovo mostas tylėti.

– Nekalbėkite nė žodžio, – pašnibždėjo Sakalo Akis, kai jie prisiartino. – Retai kada baltojo žmogaus balsas sugeba prisitaikyti prie miško tylos, kaip mes tatai patyrėme, matydami aną pasigailėjimo vertą giesmininką. Na, – tęsė jis, žengdamas į pridengtą tvirtovės vietą, – šioje pusėje nusileiskite į griovį. Stenkitės žengti akmenimis ir rąstgaliais.

Žvalgo bendrakeleiviai jo paklausė, nors dviem iš jų

buvo nesuprantamas toks nepaprastas atsargumas. Nusileidę į gilų griovį, kuris iš trijų šonų supo iš žemių supiltą fortą, jie pamatė, kad praėjimas beveik visiškai griuvėsių užverstas. Kantriai ir atsargiai kopdami, jie vis dėlto nusekė paskui žvalgą ir išėjo į smėlėtą Horikano krantą.

– Tokius pėdsakus tiktai nosimi tegalima suuosti, – tarė žvalgas, pasižiūrėjęs atgal į jų nueitą sunkų kelią. – Žolė bėgliams yra išdavikiškas patiesalas, o ant akmens ir ant medžio mokasinai nepalieka jokių žymių. Jeigu jūs avėtumėte apkaustytais kareiviškais batais, tai, galbūt, galėtume nuogąstauti; bet su gerai pritaikytu elnio odos apavu žmogus gali drąsiai laipioti uolomis. Pristumk valtį arčiau prie kranto, Unkai; čia smėlyje pėdsakai labai ryškūs. Atsargiau, vaikine, atsargiau; ji neturi prisiliesti prie kranto, kitaip tie niekšai sužinos, kuriuo keliu mes iš čia išsidanginome.

Jaunuolis labai atsargiai priplaukė prie kranto; žvalgas, permetęs griuvėsiuose išlikusią lentą iki valties, pamojo karininkams įlipti. Po to lenta buvo grąžinta į pirmykštę vietą. Sakalo Akiai pavyko pasiekti beržo žievės luotą, nepaliekant krante jokių žymių. Heivardas tylėjo, kol indėnai atsargiai nusiyrė toliau nuo forto ir pasiekė platų tamsų šešėlį, kuris nuo rytuose dunksančių kalnų gulė ant lygaus kaip stiklas ežero paviršiaus.

– Kodėl taip vogčiomis ir skubiai pasišalinome? – pagaliau paklausė jis.

– Jeigu oneido kraujas galėtų nudažyti tokį švaraus vandens plotą kaip šis, kuriuo mes dabar plaukiame, – atsakė žvalgas, – tai jūsų akys atsakytų jums į šį klausimą. Ar jau užmiršote tą šliužą, kurį nudėjo Unkas?

– Bet jūs sakėte, kad jo vieno būta, o mirusiųjų juk nereikia bijoti.

– Taip, jis buvo vienas. Bet indėnui retai tetenka baimintis, kad, jo kraujui nutekėjus, tuoj po to nenuskardės kurio nors jo priešo priešmirtinis klyksmas.

– Priešams gresiant iš priekio ir iš užpakalio, mūsų kelionė, matyt, bus iš tikrųjų pavojinga.

– Pavojinga? – ramiai pakartojo Sakalo Akis. – Ne, nebūtinai pavojinga. Turėdami budrias ausis ir žvalias akis, mes galime keliomis valandomis pralenkti tuos niekšus; arba, jei tektų griebtis šautuvo, tai iš mūsų bent trys jį valdo taip gerai, kaip bet kuris pasienio gyventojas, kokį tik galite sutikti šiose vietose. Ne, ne; apie pavojų neverta kalbėti, bet galimas dalykas, kad mums teks keliauti, kaip jūs pasakytumėte, forsuotu žygiu; gali taip pat pasitaikyti užpuolimas, susigrūmimas ar kuri nors kita panaši pramogėlė, bet visuomet bus kur pasislėpti, o amunicijos mums nestigs.

Galimas daiktas, kad Heivardas pavojų kiek kitaip suprato negu žvalgas. Užuot atsakęs medžiotojui, jis sėdėjo tylėdamas, o valtis tuo tarpu slydo vandens paviršiumi. Vos pradėjus švisti, jie įplaukė į ežero sąsiaurius ir skubėdami atsargiai yrėsi pro nesuskaitomas saleles.

Čingačgukas padėjo į šalį savo irklą. Unkas bei žvalgas yrė lengvą valtį vingiuotais ir klaidžiais sąsiauriais, kur kas kartą galėjo jiems grėsti pavojus. Samagoras budriai žvalgėsi po visą plotą nuo vienos salelės prie kitos, nuo vieno pakrūmio prie kito; o kur tik leido atviresnė ežero vieta, jis įdėmiai dairėsi į aukstas uolas ir į sąsiaurių krantus, apaugusius niūriais miškais.

Heivardas žavėjosi vietovės grožiu ir tuo pat metu atidžiai žvalgėsi po visus kampelius. Vos jis pagalvojo, kad jo baiminimasis neturi jokio pagrindo, irklininkai, paklausę samogoro duoto ženklo, beregint liovėsi irtis.

– Huf! – sušuko Unkas beveik tą pačią akimirką, kai jo tėvas nežymiu tapteléjmu į valties šoną įspėjo juos apie netoliese esantį pavojų.

– Kas gi nutiko? – paklausė žvalgas. – Ežero paviršius toks lygus, jog, sakytum, vėjas niekad nėra jo lietęs, ir aš galiu jo paviršiumi matyti per ištisas mylias.

Indėnas kilstelėjo irklą ir parodė ta kryptimi, kur ir pats atidžiai žiūrėjo. Dunkano akys pasekė tą jo mostą. Už keliasdešimt pėdų nuo valties prieš juos stūksojo viena iš miškingų salelių; ji atrodė tokia rami ir tyli, kad, rodos, jos vienumos niekuomet nebuvo sudrumstusi žmogaus koja.

– Aš nieko nematau, – tarė jis, – tik sausumą ir vandenį. Ir koks čia gražus vaizdas!

– Tss! – nutraukė jį žvalgas. – Taip, sagamore, tavo kiekvienas poelgis turi rimtą priežastį. Tai tik šešėlis, bet jis nėra natūralus. Matote, majore, tą rūką, kylantį virš salos?

– Tai iš vandens kylanti migla.

– Ir vaikas taip pasakytų. Bet juosvesnis rūko pakraštėlis ar nepanašus į dūmus? Jie, matai, driekiasi iki lazdynų tankmės. Dūmai kyla nuo laužo, kuris jau gęsta.

– Na, tad plaukime į tą vietą ir išsklaidykime savo abejones, – tarė nekantrusis Dunkanas. – Žmonių, kurie įsitaisė tokiame žemės plotelyje, neturėtų būti daug.

– Jeigu indėno klastą vertinsite pagal taisykles, kurias randate savo knygose, tai nueisite klaidingu, o gal net ir mirties keliu, – atsakė Sakalo Akis, su įprastu jam įžvalgumu tyrinėdamas būdingas tos vietos žymes. – Jei man būtų leista pasakyti savo nuomonę šiuo klausimu, tai aš pareikščiau, kad mums reikia pasirinkti viena iš dviejų: arba tuoj grįžti atgal ir visai atsisakyti minties vytis huronus...

– Niekuomet! – sušuko Heivardas perdaug garsiai, atsižvelgiant į susidariusias aplinkybes.

– Na, na, – tęsė Sakalo Akis, mostelėjimu tramdydamas Dunkano nekantrumą; – ir aš pats esu tokios pat nuomonės, nors ir maniau, kad man, turinčiam tokį patyrimą, vis dėlto derėtų pasakyti viską. Vadinasi, mes turime plaukti toliau, ir jeigu sąsiauryje yra indėnų arba prancūzų, tai teks prasiskverbti per anas nukarusias uolas. Ar aš tiesą pasakiau, sagamore?

Indėnas, užuot atsakęs, nuleido irklą į vandenį ir ėmė irti valtį pirmyn. Būdamas valties vairininku, jis šiuo jude-

siu ir parodė savo nusistatymą. Visi smarkiau užgulė irklus ir po valandėlės pasiekė tą vietą, iš kur priešais juos atsivėrė visas šiaurinis salos krantas, kurio ligi šiol jie negalėjo apžvelgti.

– Štai jie, – sušnibždėjo žvalgas, – dvi valtys ir dūmai. Niekšai dar mūsų nepastebėjo per rūką, nes kitaip jau būtume išgirdę jų kovos klyksmą. Smarkiau spauskite irklus, draugai... Mes juos paliekame ir jau beveik esame nutolę tiek, kad ir kulka nebepasiektų.

Staiga pasigirdo gerai pažįstamas šautuvo pokštelėjimas; kulka atzvimbė ramiu sąsiaurio vandens paviršiumi, ir šaižus klyksmas iš salos nutraukė jo kalbą ir parodė, kad jų valtis pastebėta. Sekančią akimirką jie pamatė kelis laukinius, skubančius prie valčių, kurios netrukus jau sliuogė vandeniu. Kiek galėjo pastebėti Dunkanas, visa tai nė kiek nepaveikė trijų yrėjų nuotaikos ir judesių, nebent tiek, kad jų irklų kirčiai pasidarė ilgesni bei sklandesni ir nedidutė valtelė skriste skriejo pirmyn, tarytum ji būtų buvusi gyvas ir judrus padaras.

– Laikyk juos tokiame atstume, sagamore, – tarė Sakalo Akis, šaltai pažvelgęs atgal pro kairįjį petį, vis dar tebeirkluodamas; – laikyk juos kaip tik tokiame atstume. Visoje huronų padermėje nūra tokio šautuvo, kuris galėtų kliudyti iš tokio nuotolio. Na, o mano „Elniamušiu“ galima visiškai pasikliauti.

Įsitikinęs, kad mohikanai vieni pajėgia išlaikyti nepavojingą atstumą, žvalgas tuojau padėjo į šalį irklą ir pakėlė savo pražūtingąjį šautuvą. Tris kartus jis jau kėlė ginklą prie peties ir, kai jo draugai buvo besitikį išgirsti šūvį, tiek pat kartų vėl jį nuleido, laukdamas, kad indėnai kiek artėliau prisileis priešus. Pagaliau jo taikli ir reikli akis, matyt, buvo patenkinta, ir, ištiesęs kairiąją savo ranką palei vamzdį, jis ėmė lėtai kelti aukštyn šautuvą, bet Unkas, sėdėjęs valties priešakyje, staiga sušuko ir privertė jį dar kartą susilaikyti nešovus.

– Kas atsitiko, vaikine? – paklausė Sakalo Akis. – Tu išgelbėjai huroną nuo mirties klyksmo. Ar gali kuo nors tai paaiškinti?

Unkas parodė į priešakyje stūksojusį uolėtą krantą, iš kur, kirsdama jiems kelią, šaute šovė kita karinė valtis.

Buvo visai aišku, kad jų padėtis pasidarė itin pavojinga. Žvalgas padėjo į šalį šautuvą ir griebėsi irklo. Čingačgukas pakreipė valties priešakį vakarinio kranto link, kad tuo būdu padidintų atstumą tarp savęs ir šio naujo priešo. Tuo tarpu iš paskos besivejantieji garsiai klykavo. Ši sukrečianti scena net ir Munrą prikėlė iš jo apatijos.

– Išlipkime į krantą, – pareiškė jis prityrusio kario balsu, – ir ten stosime į kovą su laukiniais.

– Kas nori laimėti kare su indėnais, – atsakė žvalgas, – privalo nesididžiuodamas pasimokyti gudrybių iš čiabuvių. Laikykis arčiau kranto, sagamore. Mes plaukiame dukart greičiau nekaip tie sukčiai, ir, galimas daiktas, jie bandys mums užplaukti už akių ilgesniame atstume.

Sakalo Akis neklydo. Huronai pasuko iš tiesaus kelio ir žymiai atitolo. Valtys plaukė diejų šimtų jardų atstumu nuo viena antros. Dabar įsiliepsnojo greitumo lenktynės. Lengvi laiveliai taip skriejo, kad jų priešakiuose ežero vanduo lyg virte virė, o nuo didelio greičio jos supte suposi ant ežero bangų. Galbūt, kaip tik dėl tos priežasties ir dėl būtinumo irtis huronai dar nesigriebė šautuvų. Bėgliai perdaug smarkiai eikvojo jėgas, kad galėtų ilgai tęsti tas grumtynes, o besivejantieji buvo pranašesni savo saičiumi. Dunkanas nerimaudamas pastebėjo, kad žvalgas susirūpinęs dairėsi aplinkui, lyg galvodamas apie kokį nors kitą būdą, kuris jiems padėtų pasprukti.

– Pasuk ją truputėlį į šalį nuo saulės, sagamore, – tarė žvalgas. – Matau, tie sukčiai vienam vyrui liepė imtis šautuvo, ir dėl vieno suskaldyto kaulo mes galime netekti skalpų. Kreipk labiau nuo saulės, ir mes atsidursime už salos.

Šis manevras pasirodė vykęs. Netoliese buvo ilga žema sala.

Bėglių valtis nuplaukė palei vieną krantą, o besivejantieji turėjo plaukti palei antrąjį. Žvalgas ir jo draugai nepražiopsojo šios jiems palankios aplinkybės ir krūmų priedangoje padvigubino savo pastangas, kurios ir prieš tai jau buvo pranašios. Abi valtys aplenkė paskutinį žemą iškyšulį tarytum du lenktynių žirgai, bėgą visu greičiu; bėgliai buvo priešaky.

– Tu pasirodei esąs apdairus, pasirinkdamas šitą valtį, Unkai, – tarė žvalgas. – Tie kipšai vėl iš visų jėgų užgulė irklus, ir mums tenka kovoti dėl savo skalpų plokščiomis medžio lentelėmis, užuot panaudojus rūkstančius vamzdžius ir taiklias akis. Nagi visi kartu, draugai!

– Jie ruošiasi šauti, – tarė Heivardas; – ir kadangi mes esame vienoje linijoje su jais, tai tikriausiai jie galės pataikyti.

– Gulkite valties dugne, – atsakė žvalgas, – jūs ir pulkininkas; bus mažiau taikinių.

Heivardas šypsodamasis atsakė:

– Blogą pavyzdį duotų aukštesnio laipsnio kariai slėpdamiesi, kai eiliniai kovotojai yra ugnies pavojuje!

– Viešpatie Viešpatie! Štai tau ir baltojo žmogaus narsumas! – sušuko žvalgas. – Nejaugi jūs manote, kad samagoras ar Unkas, ar net ir aš baltasis, neturįs nė lašelio svetimo kraujo priemaišos, nors kiek abejotume ir nesislėptume per susirėmimą, kai negalima atvirai kautis?

– Visa, ką sakote, mano bičiuli, yra tikra tiesa, – atsakė Heivardas. – Vis dėlto mūsų įpročiai neleidžia mums pasielgti taip, kaip jūs norite.

Huronų paleista salvė nutraukė ginčą, ir, kai aplinkui suzvimbė kulkos, Dunkanas pastebėjo, kad Unkas pasuko galvą ir pasižiūrėjo į jį ir į Munrą. Nors priešas buvo visai arti ir, be to, jam pačiam grėsė didelis pavojus, jaunojo kario veide nebuvo jokio susijaudinimo; jame matėsi tik nusistebėjimas, kad esama žmonių, kurie be jokios naudos

nori statyti save į pavojų. Čingačgukas, matyt, geriau pažinojo baltųjų žmonių papročius, todėl jis net nedirstelėjo į juos ir savo žvilgsnio neatitraukė nuo tos vietos, kur jis kreipė valtį. Netrukus kulka ištrenkė iš vado rankų lengvą glotnų irklą; apsivertęs ore, jis nukrito į vandenį toli nuo valties. Unkas savo irklo mente irstelėjo ratu valtį, ir Čingačgukas sučiupo savo irklą, iškėlė jį aukštai ore, riktelėjo karišką mohikanų šūkį ir po to vėl ėmė irti iš visų jėgų.

Iš užpakaly plaukiančių valčių bematant ėmė aidėti šauksmai: „Didysis Slibinas", „Ilgasis Karabinas", „Eiklusis Elnias". Atrodė, kad tie klykavimai besivejantiems suteikė naujų jėgų. Žvalgas kairiąja ranka paėmė „Elniamušį", iškėlė jį virš galvos ir išdidžiai juo pagrūmojo savo priešams. Laukiniai į šį įžeidimą atsakė klyksmu, ir tuoj po to padrioskėjo nauja salvė. Kulkos nuteškeno ežero paviršiumi, o viena jų net prakirto valtelės žievę. Mohikanai šią kritišką valandą neparodė nė krislelio susijaudinimo; jų sustingusiuose veiduose nebuvo žymu nei vilties, nei baimės; bet žvalgas vėl atsigręžė ir, savotiškai be garso juokdamasis, tarė Heivardui:

– Sukčiams patinka klausytis savo šautuvų garso; bet tarp mingų nerasi tokios geros akies, kuri į šokinėjančią valtį galėtų tiksliai pataikyti! Matote, tie avigalviai vienam savo vyrui liepė padėti irklus, kad jiems užtaisinėtų šautuvus, o kukliausiai skaičiuojant, mes nusiiriame į priekį tris pėdas, kol jie spėja nuplaukti tiktai dvi.

Dunkanas apsidžiaugė, matydamas, kad jų valtis gerokai nusiyrė į priekį, palikdama laukinius. Huronai netrukus vėl šovė, ir viena kulka pataikė į Sakalo Akies irklo mentę, bet nepadarė jokios žalos.

– Gerai, – tarė žvalgas, atidžiai apžiūrinėdamas mažą duobelę irkle; – ta kulka nebūtų įdrėskusi net ir kūdikio odos. Na, majore, jeigu pabandysite susidoroti su šituo plokščiu medžio pagaliu, aš leisiu „Elniamušiui" dalyvauti pasikalbėjime.

Heivardas griebė irklą ir ėmėsi darbo taip uoliai, kad tatai išlygino įgudimo stoką, o Sakalo Akis ėmė apžiūrinėti savo ginklo užtaisą, o paskui skubiai prisitaikė ir šovė. Huronas, kuris stovėjo pirmosios valties priešakyje ir taip pat ruošėsi šauti, griuvo aukštielninkas, ir jo šautuvas įkrito į vandenį. Betgi po akimirkos jis pašoko, keistai mosuodamas rankomis. Tą pačią minutę parkritusio draugai nuleido irklus, abi besivejančios valtys susigrūdo ir sustojo. Čingačgukas ir Unkas pasinaudojo ta proga ir pasuko valtį pavėjui, o Dunkanas vis dar nepailsdamas yrė. Tėvas ir sūnus ramiai, bet atsidėję pažvelgė į vienas antrą, norėdami įsitikinti, kad tokiu momentu nė vienas nieku gyvu nebūtų šūktelėjęs ar bent žodį pataręs, kad neduotų priešui suprasti, kas atsitiko. Keletas stambių kraujo lašų nukrito nuo samagoro peties. Kai jis pastebėjo, kad Unkas žiūri į kraują, delnu pasisėmė vandens ir numazgojo kraujo dėmę, tuo parodydamas, kad sužeidimas buvo nežymus.

– Lėčiau, lėčiau jūs irkite, majore, – tarė žvalgas, kuris jau buvo iš naujo užtaisęs šautuvą. – Mes esame nusiyrę truputį per toli, kad šautuvas įstengtų parodyti, ką gali, ir jūs matote – mingai dabar tariasi. Tegu tik jie prisiartins per šūvio atstumą, – šiuo atveju mano akimis galima pasitikėti, – ir aš užtikrinu, kad jeigu tie nenaudėliai plauks paskui mus išilgai viso Horikano, tai visi jų šūviai blogiausiu atveju teįdrėks mums odą, tuo tarpu mano „Elniamušio“ du šūviai iš trijų skins jų gyvybes.

– Mes užmirštame savo tikslą, – atsakė Dunkanas. – Pasinaudokime šiuo savo pranašumu ir padidinkime nuotolį nuo priešų.

– Grąžinkite mano vaikus, – kimiu balsu atsiliepė Munras; – nežaiskite tėvo sielvartu, grąžinkite man mano dukteris!

Išgirdęs tuos žodžius, žvalgas paskutinį kartą žvilgterėjo į toli pasilikusias valtis, padėjo į šalį savo šautuvą ir, pakeitęs pavargusį Dunkaną, ėmėsi irklo. Jam padėjo mohikanai, ir

po kelių minučių tarp jų ir priešų jau buvo toks vandens plotas, kad Heivardas laisviau atsikvėpė.

Ežeras čia darėsi platesnis; jų kelionės kryptis dabar ėjo išilgai pakrantės, kurią ir čia supo aukštos uolos. Salų pasitaikė nedaug, ir jos kyšojo tokiame atstume, kad lengva buvo jų išvengti. Irklų kirčiai pasidarė lygesni ir lėtesni; irkluotojai, ištrūkę nuo persekiotojų, kurie jiems grėsė mirtimi, yrėsi ramiai, tarytum prieš tai būtų dalyvavę sporto lenktynėse, o ne gelbėję savo gyvybes.

Taip jie plaukė, iki pasiekė įlanką šiauriniame ežero gale. Prisiyrę prie kranto, visi išlipo iš valties. Sakalo Akis ir Heivardas užkopė ant gretimos uolos; pirmasis iš aukšto apžvelgęs vandens plotą, parodė antrajam mažą juodą taškelį ties kyšuliu už keleto mylių.

– Ar matote? – paklausė žvalgas. – Kaip manote, ką reiškia anas taškas?

– Jeigu ne nuotolis ir to daikto dydis, aš sakyčiau, kad tai paukštis. Argi tai būtų gyvas daiktas?

– Tai geros beržo žievės valtis, ir ji priklauso žiauriems ir klastingiems mingams. Tie velniai apsimeta, kad jie ruošiasi vakarienei, bet kai tik sutems, jie kibs į mūsų pėdsakus kaip skalikai medžioklėje, uosle sekdami žvėrį. Mes turime jais nusikratyti, nes kitaip mums teks liautis persekiojus Gudrųjį Lapiną. Šie ežerai kartais esti naudingi, ypač turint galvoje paukščių medžioklę, – tęsė rūpestingai dairydamasis žvalgas; – bet pasislėpti čia niekas nepasislėps, nebent tik žuvys. Be to, man labai nepatinka anas dūmelis, besiraitąs aukštyn palei uolą virš valties. Dedu galvą, kad tai signalas ir kad ne tik mūsų, bet ir kieno nors kito akys regi jį ir atspėja jo reikšmę. Na, žodžiais reikalo nepataisysi, metas veikti.

Sakalo Akis nulipo nuo uolos giliai susimąstęs. Jis delavarų tarme papasakojo savo draugams, ką buvo pastebėjęs; po to jie neilgai, bet rimtai tarėsi. Pasikalbėję tarp savęs, jie iškėlė valtį iš vandens ir nusinešė ant pečių. Visi

nuėjo į mišką, stengdamiesi paskui save palikti kiek galima didesnius ir aiškesnius pėdsakus. Netrukus jie pasiekė upokšnį, kurį perbrido ir ėjo toliau, ligi pasiekė didelę ir pliką uolą. Iš šios vietos, kur galima buvo tikėtis, kad jų pėdsakų nebeliks, jie pasuko atgal prie upelio, visą laiką traukdamiesi atbuli. Dabar jie nuėjo upelio vaga ligi pat ežero, į kurį tuoj vėl nuleido savo valtį. Neaukštas kalnelis slėpė juos nuo iškyšulio, o pakrantės ilgas tarpas buvo apaugęs tankiais nuo krantų į vandenį nusvirusiais krūmais. Šios gamtinės priedangos apsaugoti, keleiviai su dideliu kantrumu ir labai atsargiai stūmėsi į priekį, kol žvalgas pranešė, kad, jo nuomone, reikėtų ir vėl išlipti į krantą.

Ant kranto jie palaukė, kol salų apybraižos ištirpo vakaro prieblandoje. Tada jie vėl leidosi toliau. Tamsos gaubiami, bėgliai tyliai bei ryžtingai užgulė irklus ir plaukė į vakarinį krantą. Nors Dunkano akys negalėjo įžiūrėti kalno, kurio link jie yrėsi, bet mohikanas kaip prityręs vairininkas tiksliai įvairavo valtį į pasirinktą įlankėlę.

Valtelę jie vėl iškėlė iš vandens ir nunešė į mišką, kur rūpestingai paslėpė po šakų krūva. Keleiviai pasiėmė savo ginklus bei ryšulius, ir žvalgas pareiškė Munrui bei Heivardui, kad jis ir indėnai yra pagaliau pasiruošę keliauti toliau.

XXI skyrius

Bėgliai išlipo į krantą tokioje vietoje, kuri net ir šiandien Jungtinių Valstijų gyventojams yra mažiau pažįstama, negu Arabijos dykuma arba Vidurinės Azijos stepės. Tai buvo nederlingas ir nelygus kraštas, skiriąs Šampleno intakus nuo Hudzono, Mohauko ir šv. Lauryno upių sričių. Nuo to laiko, apie kurį čia pasakojama, veiklių šio krašto gyventojų iniciatyvos dėka toje srityje atsirado ištisa eilė pasiturinčių ir klestinčių sodybų, tačiau šios srities gilumą ir dabar tepasiekia tiktai medžiotojai ir indėnai.

Kadangi Sakalo Akis ir mohikanas buvo ne kartą keliavę šitos plačios dykynės kalnais ir slėniais, tai jie ir leidosi į jos gilumą nedvejodami ir nenuogąstaudami, kaip žmonės, apsipratę su vietos pavojais. Daug valandų keliautojai ėjo sunkiu keliu, vadovaudamiesi žvaigždėmis arba eidami kurio nors upelio kryptimi, kol pagaliau žvalgas pasiūlė sustoti; trumpai pasitarę su indėnais, jie susikūrė laužą ir ėmė ruoštis nakvynei.

Rasa jau buvo nukritusi, ir saulė, išsklaidžiusi miglas, jau skleidė miške savo akinančius ir skaidrius spindulius, kai keliauninkai vėl pradėjo savo žygį.

Jiems nuėjus keletą mylių, Sakalo Akis, kuris vadovavo būriui, ėmė žengti atsargiau ir budriau. Jis dažnai sustodavo, apžiūrinėdavo medžius, upelio tėkmę, jo srovės greitį ir vandens spalvą. Nepasitikėdamas savo pastebėjimais, jis dažnai kreipdavosi į Čingačguką ir įdėmiai išklausydavo jo nuomonės. Vieno tokio pasitarimo metu Heivardui pasirodė, kad Unkas, stovėdamas nuošaliai, atidžiai ir kantriai klausosi vyresniųjų pašnekesio. Dunkanas labai norėjo prakalbinti jaunąjį vadovą ir pasiteirauti jo nuomonės apie jų žygį, bet rami ir ori čiabuvio laikysena vertė jį manyti, kad šis, kaip ir pats Heivardas, visai pasikliauja vyresniųjų patyrimu bei akylumu. Pagaliau žvalgas prabilo angliškai ir iškart paaiškino padėties sunkumus.

– Kai aš įsitikinau, kad kelias į huronų namus suka į šiaurę, – tarė jis, – man pasidarė aišku, jog jie eis slėniais ir laikysis tarp Hudzono ir Horikano, kol pasieks Kanados upių versmes, kurios juos nuves į prancūzų valdų vidurį. Ir šit mes esame visai netoli Skaruno, bet dar neužėjome nė menkiausio pėdsako Žmogaus prigimtis yra silpna, ir mes, galbūt, žygiavome neteisinga kryptimi.

– Tesaugo mus dangus nuo tokios klaidos! – sušuko Dunkanas. – Grįžkime atgal savo pėdsakais ir pasidairykime dar akyliau. Ar Unkas negali mums patarti šioje sunkioje padėtyje?

Jaunasis mohikanas žvilgtelėjo į savo tėvą, bet ir toliau liko ramus ir santūrus. Čingačgukas tatai pastebėjo ir mostelėjo sūnui ranka, leisdamas prabilti. Tą pat akimirką iš Unko veido pranyko rimtis bei rūstumas, ir jį nušvietė skaidri šypsena. Šoktelėjęs į priekį kaip elnias, jis liuoktelėjo į kalvelę už kelių jardų nuo tos vietos, kur jie stovėjo; žemė čia atrodė tik ką surausta kažin kokio gyvulio. Visų akys stebėjo šį netikėtą Unko judesį.

– Štai pėdsakas! – sušuko žvalgas, prėjęs prie tos vietos, kur sustojo Unkas. – Vaikino geros akys ir pastabus protas.

– Keista, kad jis taip ilgai tylėjo, – pastebėjo Dunkanas.

– Būtų dar keisčiau, jeigu jis būtų prakalbėjęs neprašytas. Ne, ne; ten, kur mokytojo vietą užima patirtis, mokinys moka gerbti ir vertinti senyvą amžių.

– Žiūrėkite! – tarė Unkas, rodydamas šiaurės ir pietų kryptimis į pėdsakų žymes, aiškiai matomas vienoje ir kitoje pusėje nuo jo, – tamsiaplaukė nuėjo į šalčio kraštą.

– Skalikas dar niekad nėra bėgęs ryškesniais pėdsakais, – atsakė žvalgas, tuojau pat žengdamas į priekį nurodytąja kryptimi. – Mums sekasi, labai sekasi, ir dabar mes galime eiti, aukštai iškėlę galvas. Taip! Štai čia jūsų krypuojančių arklių pėdsakai. Tas huronas keliauja kaip generolas. Jį ištiko bausmė – jis neteko proto! Pasidairyk ratų provėžų, sagamore, – tęsė jis, grįžtelėjęs atgal ir linksmai juokdamasis, – greitai pamatysime tą pusgalvį važiuojant karietoje, o paskui jį seks trys poros geriausių Amerikoje esančių akių.

Žvalgo gera nuotaika ir nuostabus pasisekimas aptinkant pėdsakus po to, kai jie aplinkiniu keliu buvo nužygiavę bent keturiasdešimt mylių, žinoma, negalėjo nesukelti vilčių visų bekeliaujančių širdyse. Indėnai dabar ėjo visai nedvejodami, kaip keleiviai, važiuoją plačiu vieškeliu. Jeigu kartais uola, upelis ar kietesnis nei paprastai žemės ruožas nutraukdavo jų sekamą pėdsakų grandinę, taikli žvalgo

akis iš tolo pastebėdavo pėdsakus, ir dėl to retai tereikėdavo sugaišti daugiau negu vieną minutę. Magua vis dėlto neatsisakė savo gudravimų, kurių paprastai griebiasi čiabuviai, besitraukdami nuo priešo. Dažnai, kur tik upelis ar žemės paviršius tatai leisdavo, pasitaikydavo klaidinančių pėdų ir staigių posūkių; bet persekiotojai retai teapsirikdavo; jie visuomet pastebėdavo savo klaidą ir, mažai tesugaišdami, tuoj grįždavo atgal į pėdsakų rodomą kelią.

Apie vidurdienį jie jau perėjo Skaruno upę ir žygiavo nusileidžiančios saulės link. Nukopę nuo aukštumos į lomą, per kurią sruveno upelis, jie staiga atsidūrė toje vietoje, kur Lapino būrys buvo sustojęs pailsėti. Aplinkui buvo išmėtyti užgesę nuodėguliai, ties šaltiniu gulėjo elnienos liekanos, o ant krūmų lapų matėsi arklių dantų žymės. Netoliese Heivardas pastebėjo palapinę iš šakų ir ją susijaudinęs apžiūrėjo; jis spėliojo, kad čia, tur būt, neseniai miegojo Kora ir Alisa. Nors žemė aplinkui buvo sutrypta ir visur aiškiai matėsi žmonių ir gyvulių pėdos, bet pėdsakai, atrodė, staiga čia baigėsi.

Lengva buvo rasti naragansetų pėdas, bet jie, matyt, buvo klaidžioję be vadovų, gal tik ganęsi ir ieškoję maisto. Pagaliau Unkas, drauge su savo tėvu ieškojęs kelio, kuriuo nueita arklių, užtiko ženklą, rodžiusį, kad jų čia būta dar visai neseniai. Prieš sekdamas šiais pėdsakais, jis apie savo radinį pasakė draugams; kol tie tarėsi, jaunuolis vėl sugrįžo, atsivesdamas dvi kumelaites su apdarskytais balnais ir supurvintomis gūniomis; matyt, arkliai kelias dienas buvo valkiojęsi palaidi.

– Ką gi tai galėtų reikšti? – paklausė Dunkanas, išbalęs ir dairydamasis aplinkui, lyg bijodamas, kad juos supą krūmai ir lapai tuojau pat atskleis kokią nors baisią paslaptį.

– Tai reiškia, kad mūsų kelionė greitai baigsis ir kad mes esame priešo teritorijoje, – atsakė žvalgas. – Jeigu niekšui būtų tekę skubėti ir jei silpnos moterys nebūtų

turėjusios arklių, kurie joms būtų padėję neatsilikti nuo viso būrio, tai Magua būtų nulupęs jų skalpus; bet nesant priešo, sekusio jų pėdomis, jis nebus palietęs nė vieno plauko ant jų galvų. Tas, kuris mano, kad mingas gali blogai pasielgti su moterimi, visai nepažįsta nei indėnų, nei miškų įstatymo. Tiesa, arkliai čia, bet huronai pasišalino; taigi paieškokime kelio, kuriuo jie nuėjo.

Sakalo Akis ir mohikanai visu rimtumu ėmėsi ieškoti. Jie aplinkui nubrėžė kelių šimtų pėdų skersmens ratą, ir kiekvienas jų tyrė savo pasirinktąją dalį. Tačiau tyrinėjimas nedavė jokių vaisių. Pėdsakų buvo daug, bet visi atrodė palikti žmonių, kurie sukinėjosi aplinkui, nesiruošdami iš tos vietos pasišalinti. Žvalgas su savo draugais dar kartą išvaikščiojo tą postovio vietą, eidami lėtai vienas paskui kitą, kol pagaliau susirinko vidury, nieko naujo nesusekę.

– Toks gudravimas – tai velnio darbas – sušuko Sakalo Akis. – Turime būtinai viską išaiškinti, sagamore; reikia pradėti nuo upelio ir colis po colio ištirti visą plotą. Tegu huronas niekada nesididžiuoja savo padermėje, kad jo koja nepaliekanti pėdsako.

Žvalgas pats parodė pavyzdį ir su dvigubu uolumu ėmė dairytis. Neliko nepaliestas nė vienas lapelis. Buvo pakiloti visi žabai ir medgaliai, išvartyti visi akmenys. Indėnai dažnai tokius daiktus panaudoja priedangai, su didžiausiu kantrumu ir atsidėjimu slėpdami kiekvieną savo pėdos atspaudą. Ir vis dėlto nieko nebuvo susekta. Pagaliau Unkas, kuris pirmas baigė apieškoti savo dalį, ėmė kasti žemę aplink mažą dumbliną upeliūkštį, tekantį iš šaltinio, ir nukreipė jo tėkmę kita vaga. Kai tik žemiau užtvankos jo siaura vaga liko be vandens, Unkas pasilenkė ir atidžiai ir smalsiai ėmė tyrinėti dugną. Džiugus šauksmas bematant paskelbė apie jaunojo kario pasisekimą. Visi puolė į tą vietą, ir Unkas parodė mokasino atspaudą drėgname dumble.

– Vaikinas suteiks daug garbės saviesiems ir daug rūpesčių huronams, – pareiškė Sakalo Akis, žiūrėdamas į

pėdsaką su tokiu pasigėrėjimu lyg gamtininkas, pamatęs mamuto iltį arba mastodonto šonkaulį. – Bet tatai ne indėno pwsakas! Užkulnis per daug įspaustas, o pirštai suglausti keturkampiu, tarytum kokio prancūzų šokėjo, linksminusio savo viengenčius! Bėk atgal, Unkai, atnešk man giesmininko pėdos matą. Tu rasi puikų jo pėdos atspaudą kaip tik ties ana uola.

Kol jaunuolis tai atliko, Saklo Akis ir Čingačgukas atsidėję apžiūrinėjo pėdas, ir žvalgas nedvejodamas pareiškė, kad tai pėdsakas Dovydo, kuris dar kartą buvo priverstas savo batus pakeisti mokasinais.

– Dabar aš galiu viską taip aiškiai išskaityti, lyg pats savo akimis būčiau matęs Lapino gudrybes, – pridūrė jis. – Kadangi giesmininkas yra vyras, labiausiai pasižymįs savo gerkle ir kojomis, tai jam buvo įsakyta eiti pirmam, o kiti žengė, taikydami į jo pėdų atspaudus. – Bet aš nematau kitų pėdsakų! – sušuko Dunkanas.

– Silpnųjų mergaičių švelnių pėdsakų? – nutraukė jį žvalgas. – Niekšas rado būdą jas perkelti kitaip, tikėdamasis suklaidinti savo persekiotojus. Dedu savo galvą, kad už kelių dešimtų pėdų ir vėl pamatysime jų grakščių kojyčių žymes.

Visas būrelis traukė į priekį upeliu, akylai stebėdamas aiškius pėdsakus. Netrukus vanduo ir vėl ėmė tekėti savo vaga, bet miškų gyventojai, eidami pirmyn, taip pat ramiai apžiūrinėjo žemės paviršių abiejose upelio krantuose, būdami tikri, kad pėdsakai yra po vandeniu. Taip jie nuėjo bent pusę mylios iki tos vietos, kur upokšnis čiurleno pro didžiulę kyšančią uolą. Čia keleiviai sustojo, norėdami įsitikinti, ar tik nebus huronas išlipęs iš vandens.

Laimė, kad jie taip padarė. Įžvalgus ir apsukrus Unkas greitais užtiko kojos atspaudą ant samanų kupstelio, kurį, matyt, vienas iš indėnų neapdairiai buvo užmynęs. Eidamas įspaustų samanų kryptimi, jis įžengė į gretimą tankmę ir čia surado pėdas, tokias pat šviežias ir aiškiai matomas, kaip

tos, kurias sekdami jie buvo pasiekę šaltinį. Jaunuolis vėl garsiai šūktelėjo draugams apie savo radinį, ir tuo baigėsi ieškojimas.

– Taip, tai buvo sugalvota taip sumaniai, kaip ir dera indėnams, – tarė žvalgas, kai visi susispietė ties ta vieta.

– Tad keliausime toliau? – paklausė Heivardas.

– Neskubėkite. Mes jau žinome savo kelią, bet vis dėlto reikia ištirti padėtį. Taip aš visuomet darau, majore. Viskas yra aišku, išskiriant tiktai vieną dalyką: kaip tam niekšui pavyko upeliu perkelti moteris? Net ir huronas, manau, neleido jų grakščioms kojoms liesti vandens.

– Gal šis daiktas padės išaiškinti painiavą? – tarė Heivardas, parodydamas liekanas savotiškų neštuvų: jie buvo grubiai greitomis padaryti iš suraišiotų karklo žieve šakų ir paskui, matyt, kaip nebereikalingi, numesti į šalį.

– Viskas aišku! – nudžiugęs sušuko Sakalo Akis. – Tie niekšai sugaišo kelias valandas, kol pasidarė tokį keistą daiktą jų pėdsakams užslėpti. Man pasitaikydavo matyti, kaip jie panašiems dalykams sugaišdavo ištisas dienas. Čia štai trys mokasinų poros ir dvi mažų kojų poros. Tikrai nuostabu, kad mirtinga žmogiškoji būtybė gali vaikščioti ant tokių mažyčių kojelių! Paduok man, Unkai, elnio odos diržą šios pėdos ilgiui išmatuoti. Mano dieve Ji ne didesnė kaip kūdikio koja, o juk tos mergaitės aukštos ir stuomeningos!

– Švelnios mano dukterų kojos netinka tokiai vargingai kelionei, – atsiliepė Munras, su tėviška meile pasižiūrėjęs į lengvučius savo dukterų pėdsakus. – Bijau, kad kur nors šioje dykynėje mes užtiksime jas leisgyves.

– To nereikia baimintis, – atsakė žvalgas, lėtai linguodamas galvą: – čia eita tvirtais ir tiesiais, nors lengvais ir gana smulkiais žingsniais. Žiūrėkite: kulnis vos liečia žemę; o štai čia tamsiaplaukės nušokta nuo vienos šaknies ant kitos. Ne, ne, aš gerai žinau, nė viena jų nebuvo nusilpusi. O štai giesmininkas jau pradėjo skųstis skaudamomis ir

pavargusiomis kojomis, tatai aišku iš jo pėdsakų. Matote, štai čia jis paslydo; o čia žengė plačiai išsižergęs ir suklupo; o čia vėl, atrodo, ėjo tarytum ant pašliūžų. Taip, taip, žmogus, kuris visą laiką laido gerklę, neįstengia kaip reikiant valdyti savo kojų.

Iš visų šių neginčijamų įrodymų prityręs miškų gyventojas padarė visai tikslias ir neginčijamas išvadas, lyg pats būtų buvęs tų įvykių liudininkas. Šių patikinimų nuraminti ir tokių akivaizdžių ir paprastų įrodymų įtikinti, keleiviai, trumpai pailsėję ir skubiai užkandę, vėl leidosi pirmyn.

Žvalgas dirstelėjo į nusileidžiančią saulę ir ėmė žengti taip skubiai, kad Heivardas ir Munras turėjo įtempti visas jėgas. Dabar jų kelias ėjo palei minėto upelio vagą. Kadangi huronas jau nebesistengė slėpti savo pėdsakų, besivejančiųjų žygiuotė darėsi spartesnė. Tačiau nepraslinkus nė valandai, Sakalo Akis sulėtino žingsnius; jis be paliovos dairėsi čia į vieną, čia į kitą pusę, lyg būtų nujautęs artėjantį pavojų. Netrukus jis sustojo ir palaukė, kol susirinks visas jų būrelis.

– Aš suuodžiu huronus, – tarė jis. – Antai už tų medžių viršūnių matosi atviras dangus, ir mes per arti prieiname prie jų stovyklos. Sagamore, tu eik į kalno pusę, o Unkas pasuks į kairę šalia upelio, aš tuo tarpu bandysiu sekti pėdsakais. Jeigu kas nors atsitiktų, tris kartus kranktelės varnas. Aš mačiau vieną tų paukščių, skridusį kaip tik virš nudžiūvusio ąžuolo, – o tai dar vienas ženklas, kad esame arti stovyklos.

Indėnai, nieko neatsakę, kiekvienas nuėjo savo keliu, o Sakalo Akis atsargiai slinko priekin drauge su abiem džentelmenais.

Heivardas netrukus prisiartino prie vadovo: jis norėjo kuo greičiausiai pamatyti priešus. Žvalgas jam įsakė prisėlinti prie pamiškės ir laukti jo sugrįžtant, nes jis norėjo ištirti kiek nuošaliau esančius kai kuriuos įtartinus ženklus. Dunkanas pakluso ir greitai atsidūrė tokioje vietoje, kur

prieš jo akis atsivėrė nepaprastas ir visiškai jam naujas reginys.

Dideliame daugelio akrų plote medžiai buvo iškirsti, ir skynime tviskėjo švelni vasaros vakaro saulės šviesa. Netoliese nuo tos vietos, kur stovėjo Dunkanas, upelis sudarė nedidelį ežerą, užtvindžiusį beveik visą lomos dalį nuo kalno iki kalno. Iš šio plataus baseino vanduo kriokliu veržėsi taip taisyklingai ir tyliai, jog kaskada atrodė greičiau žmogaus rankų, o ne gamtos darbas. Arti šimto iš molio nukrėstų pastatų stūksojo ežero pakrantėje ir net vandenyje, tarytum ežeras būtų patvinęs ir išėjęs iš krantų. Pastatų apvalūs stogai, puikiai tikę apsisaugoti nuo darganų, rodė, jog čia įdėta daugiau darbo ir apdairumo, negu tai būdinga čiabuviams, kai jie statosi gyvenamąsias savo pašiūres. Žodžiu, visas kaimas buvo planingai pastatytas ir atrodė daug tvarkingesnis negu paprastai indėnų sodybos. Bet ši vieta atrodė negyvenama. Taip bent kurį laiką galvojo Dunkanas; vėliau jam ėmė rodytis, kad jis mato keletą žmogystų, kurios repečkom artinasi prie jo; paskui save jos tempė kažkokį labai sunkų ir, kaip jis su baime pastebėjo, baisų pabūklą. Kaip tik tuo momentu kelios tamsios galvos kyštelėjo iš trobelių, ir visa vietovė staiga atgijo, visur pasirodė gyvos būtybės, kurios taip greitai bėgiojo nuo vienos priedangos iki kitos, kad nebuvo galima nei jų pačių įžiūrėti, nei pastebėti, ką jos ruošiasi daryti. To įtartino ir nesuprantamo bėginėjimo įbaugintas, Heivardas jau buvo besiruošiąs kranktelėti varnu, kai čia pasigirdęs lapų šlamesys nukreipė jo akis kita linkme.

Jaunuolis krūptelėjo ir atsitraukė keletą žingsnių atgal, už keleto šimtų jardų pamatęs kažkokį nepažįstamą indėną. Bet jis labai greit atsikvošėjo ir, užuot davęs pavojaus signalą, pasiliko vietoje, įdėmiai stebėdamas nepažįstamojo judesius.

Dar akimirka, ir Dunkanas įsitikino, kad jis pats nebuvo pastebėtas. Čiabuvis, kaip ir jis pats, matyt, dairėsi į žemus

kaimo pastatus ir tylius jo gyventojų judesius. Indėno veido bruožų nebuvo galima įžiūrėti, nes juos slėpė bjauri dažų kaukė, bet Dunkanui atrodė, kad jo išraiška ne tiek žiauri, kiek liūdna. Jo galva, indėnų papročiu, buvo nuskusta, išskyrus viršugalvio plaukų kuokštą, nuo kurio laisvai karojo trys ar keturios nublukusios sakalo plunksnos. Jo kūną gaubė apdriskęs perkelinis apsiaustas, o apatinį apdarą sudarė paprasti marškiniai. Jo kojos buvo nuogos, baisiai erškėčių subadytos ir sudraskytos. Pėdas vis dėlto dengė geros elnio odos mokasinai. Aplamai indėnas atrodė suvargęs ir vertas pasigailėjimo.

Dunkanas vis dar smalsiai stebėjo savo kaimyną, kai prie jo tylutėliai ir atsargiai prisėlino žvalgas.

– Jūs matote, mes priėjome prie jų stovyklos, – pašnibždėjo jaunuolis. – O čia štai vienas indėnas, kuris, turbūt, sukliudys mums slinkti toliau.

Sakalo Akis krūptelėjo ir vos neišmetė šautuvo, kai Dunkanas jam pirštu parodė nepažįstamąjį. Paskui nuleidęs šautuvą, jis ištiesė savo ilgą kaklą ir stebėjo čiabuvį.

– Tasai nenaudėlis – ne huronas, – tarė jis, – ir ne iš kanadiškųjų padermių; o iš jo drabužių matyti, kad jis apiplėšė baltąjį. Ar nematėte, kur jis padėjo savo šautuvą arba lanką?

– Atrodo, kad jis neturi ginklo; aš manyčiau, kad jis iš viso prieš nieką nesikėsina. Jeigu jis neduos signalo savo draugams, kurie, kaip matote, sukinėjasi prie vandens, tai mums nėra ko bijoti.

Žvalgas atsigręžė į Heivardą ir valandėlę žiūrėjo į jį, neslėpdamas nusistebėjimo. Paskui, plačiai išsižiojęs, jis nuoširdžiai nusijuokė, nors tai padarė be garso ir savotiškai, kaip jį to išmokė nuolatiniai pavojai.

– Draugai, kurie sukinėjasi prie vandens! – pakartojo jis ir pridūrė: – Štai ką reiškia mokytis mokyklose ir gyventi miestuose! Visgi tas vyrukas turi ilgas kojas, ir juo negalima pasitikėti. Laikykite jį ant šautuvo taikiklio, o aš

tuo tarpu per krūmus prisėlinsiu iš užpakalio ir čiupsiu jį gyvą. Tik jokiu būdu nešaukite!

Sakalo Akis jau beveik dingo krūmuose, kai Heivardas staiga ištiesė ranką, norėdamas jį sulaikyti, ir tarė:

– Ar galėsiu šauti, jei matysiu, kad esate pavojuje? Sakalo Akis valandėlę į jį spoksojo, lyg žmogus, kuris nežino, kaip reikia suprasti jo klausimą, o paskui linktelėjo galvą ir, vis dar tyliai tebesijuokdamas, atsakė:

– Šaukite kad ir už visą kuopą, majore.

Sekančią akimirką jis dingo krūmų šakose. Dunkanas laukė keletą minučių dabai nekantraudamas, kol vėl pamatė žvalgą. Jis šliaužė žeme užpakaly indėno, kurį jis nusprendė paimti į nelaisvę. Už kelių pėdų nuo indėno žvalgas tylutėliai ir iš lėto atsikėlė. Tą valandėlę pasigirdo keli garsūs pliumptelėjimai į vandenį, ir Dunkanas į tą pusę pažvelgė kaip tik laiku, kad pamatytų bent šimtą tamsių figūrų, šokančių į raibuliuojantį vandens paviršių. Jis vėl griebė savo šautuvą ir dirstelėjo į netoliese stovėjusį indėną. Užuot išsigandęs, tas nieko neįtariąs laukinis ištiesė kaklą, tarytum ir jis su kažkokiu kvailu smalsumu būtų žiūrėjęs į ežerą. Tuo momentu virš indėno galvos iškilo Sakalo Akies ranka, bet tuojau pat be jokios matomos priežasties ji nusileido, ir žvalgą vėl ištiko bebalsio juoko priepuolis. Liovęsis nesuvaldomai juoktis, Sakalo Akis, užuot griebęs savo auką už gerklės, lengvai taptelėjo indėnui per petį ir garsiai sušuko:

– Tai ką gi čia veiki, bičiuli? Ar tik neketini bebrus mokyti šventųjų giesmių giedojimo?

– Taigi taip, – skubiai atsakė tas.

XXII skyrius

Skaitytojas gali geriau įsivaizduoti Heivardo nustebimą, negu mes galėtume jį aprašyti. Jo įsivaizduoti sėlinantys

indėnai staiga virto keturkojais žvėreliais; jo ežeras – bebrų tvenkiniu; jo krioklys – šių darbščių ir sumanių keturkojų pastatyta užtvanka, o tas tariamasis priešas – jo ištikimuoju bičiuliu ir giedojimo mokytoju Dovydu Gamutu. Pastarojo atsiradimas sukėlė tiek daug netikėtų vilčių dėl seserų likimo, kad jaunuolis, nė kiek nedvejodamas, išėjo iš savo užuolandos ir prišoko prie dviejų svarbiausių šios scenos veikėjų.

Sakalo Akiai nelengva buvo suvaldyti savo prasiveržusį linksmumą. Visiškai nesivaržydamas ir gana stačiokiškai jis apsuko Gamutą ant užkulnio ir pakartotinai patvirtino, kad huronai verti pagyrimo už šį jo madingą apdarą. Paskui, pagriebęs romųjį Dovydą už rankos, taip stipriai ją paspaudė, kad šio akyse pasirodė ašaros, ir palinkėjo jam sėkmės naujose jo gyvenimo sąlygose.

– Jūs bene ruošiatės išbandyti savo kakarinę tarp šitų bebrų, ar ne tiesa? – paklausė jis. – Tie gudrūs velniūkščiai jau šiek tiek išmoko šito amato, nes savo uodegomis muša taktą, kaip ir jūs pats ką tik esate girdėjęs; aš pažinojau žmones, mokėjusius skaityti ir rašyti, kurie buvo kvailesni už seną prityrusį bebrą; bet jei jau kalbėsime apie balsą, tai šie gyvuliai gimsta nebyliai! O kaip jums patinka štai tokia giesmė?

Dovydas užsikimšo savo jautrias ausis, ir net Heivardas, gerai žinojęs, ką turėjo reikšti tasai garsas, pažvelgė aukštyn, dairydamasis paukščio, kai išgirdo ore nuskardėjusį varno krankteléjimą.

– Matote, – juokdamasis tęsė žvalgas, parodęs į kitus keleivius, kurie, išgirdę jo ženklą, jau artinosi prie jų; – štai ši muzika, be abejo, turi savo gerąsias puses; ji atvedė prie manęs du gerus šautuvus, jau nekalbant aipe peilius ir tomahaukus. Bet mes matome, kad jūs esate gyvas; na, dabar papasakokite mums, kas atsitiko mergaitėms?

– Jos yra stabmeldžio nelaisvėje, – atsakė Dovydas; – ir nors jų dvasios būsena labai sukrėsta, tačiau jos gyvena

gana patogiai ir saugiai.

– Abi? – pasiteiravo nekantraudamas Heivardas.

– Taigi taip. Nors mūsų kelionė buvo varginga, o mityba labai kukli, vis dėlto mes teturėjome nedaug kitų priežasčių nusiskųsti, nebent tik tuo, kad mūsų jausmus pažeidė smurtas, kai buvome prievarta varomi į tolimą kraštą.

– Tegu dievas jus laimina už šiuos žodžius! – drebėdamas sušuko Munras. – Aš atgausiu savo mergytes sveikas ir tyras kaip angelus!

– Nežinau, ar joms pavyks greitai išsilaisvinti, – abejingai atsakė Dovydas. – Tų laukinių vadas yra apsėstas piktos dvasios, kurios jokia jėga, išskyrus visagalį, neįstengs sutramdyti. Bandžiau aš jį paveikti ir miegantį, ir budintį, bet jo sielos, kaip atrodo, neveikia nei muzika, nei kalba.

– Kur yra tas nenaudėlis? – šiurkščiai nutraukė jį žvalgas.

– Šiandien jis su savo vyrais medžioja elnius, o rytoj, kaip girdėjau trauks toliau į tų miškų gilumą ir arčiau prie Kanados sienos. Vyresniąją mergaitę jie nulydėjo pas kaimyninę gentį, kurios lūšnelės stūkso ten už anos juodos kalno viršūnės; jaunesnioji gi palikta tarp huronų moterų; jų trobos stūkso už poros mylių nuo čia, plokštikalnėje.

– Alisa, mano vargšelė Alisa! – kartojo Heivardas. – Ji neteko paskutinės paguodos – savo sesers draugystės!

– Taigi taip. Bet kiek malda ir psalmėmis reiškiama padėka gali nuraminti nuliūdusią sielą, tai ji nekentėjo.

– Argi muzika teikia jai malonumą?

– Rimčiausią ir kilniausią malonumą, nors reikia pripažinti, kad, nepaisant visų mano pastangų, mergaitė dažniau verkia, nekaip šypsosi. Tokiais atvejais aš jos neverčiu giedoti šventųjų giesmių; bet pasitaiko malonių ir jaukių valandėlių, kai mudu su ja neblogai sutariame, ir laukinių ausys tada apstulbsta nuo mudviejų suderintų balsų.

– O kodėl jie leidžia jums laisvai visur vaikštinėti?

Dovydas vėl pasistengė atrodyti labai nusižeminęs ir atsakė:

– Toks kirminas, kaip aš, neturi kuo pasigirti. Bet nors psalmių giedojimo įtaka ir buvo nustelbta per aną baisią kruvinojo karo nelaimę, kurią mes išgyvenome, vis dėlto ji atgavo savo jėgą ir veikia stabmeldžių sielas, ir jie man leidžia vaikštinėti, kur tik noriu.

Žvalgas nusijuokė ir, reikšmingai pirštu pabaksnojęs sau į kaktą, galbūt, geriau paaiškino šią laukinių malonę ir pasakė:

– Indėnas niekuomet neliečia žmogaus, jeigu jis nepilno proto. Bet kodėl, kai prieš jus buvo laisvas kelias, nebandėte grįžti atgal savo pėdsakais (jie juk nėra tokie nepastebimi, kaip, sakysime, voverės pėdsakai), kodėl nenuėjote apie viską pranešti tiems, kas privalo žinoti?

Dovydas vėl taip pat nuolankiai atsakė:

– Nors mano siela džiaugtųsi, man dar kartą apsilankius krikščionių gyvenamose vietose, bet mano kojos nesiryžo grįžti atgal, kai nelaisvėje ir liūdesyje kamavosi man patikėtos švelniosios būtybės.

Sunku buvo suprasti painią Dovydo kalbą, bet aiškiau už žodžius kalbėjo atviros ir nuoširdžios jo akys bei ori jo veido išraiška. Unkas priėjo arčiau prie jo ir pritariamai pažvelgė į jį. Sakalo Akis padavė psalmininkui jo brangųjį instrumentą.

– Žiūrėkite, bičiuli, aš buvau ketinęs ta jūsų birbyne pakurti ugnį; bet kadangi jūs ją taip vertinate, imkite ją sau ir birbinkite, kiek tik jums patinka.

Gamutas paėmė dūdelę, išreikšdamas savo nudžiugimą tiek, kiek, kaip jis manė, tatai buvo suderinama su jo svarbiomis pareigomis. Pakartotinai išbandęs jos tonus, palyginęs juos su savo paties balsu ir įsitikinęs, kad nėra dingęs jos melodingumas, jis parodė labai rimtą norą sugiedoti kelis posmus iš mažo tomelio, kurį mes jau ne kartą esame minėję.

Tačiau Heivardas bematant nutraukė pamaldų jo ketinimą, ėmęs klausinėti apie mergaičių ankstesnę ir dabartinę būklę; dabar jis teiravosi daug smulkiau, negu pokalbio pradžioje, kai buvo labai susijaudinęs. Dovydas, nors godžiai spoksojo į savo atgautą brangenybę, buvo priverstas atsakinėti, juo labiau, kad pasikalbėjime dalyvavo ir mergaičių tėvas. Žvalgas irgi nepraleido pasitaikiusios progos keliems svarbiems klausimams įterpti. Tuo būdu, nežiūrint dažnų pertraukų, kurių metu suaidėdavo įkyrūs atgautojo instrumento garsai, besivejantieji vis dėlto patyrė labai reikšmingas aplinkybes, kurios galėjo būti itin naudingos jų didžiam ir svarbiam tikslui – seserims išvaduoti. Dovydo pasakojimas buvo paprastas ir nesudėtingas.

Magua, palaukęs ant kalno, kol praėjo pavojus, nusileido žemyn ir nuėjo keliu palei vakarinį Horikano krantą Kanados link. Apsukrusis huronas gerai žinojo visus takus; jis taip pat žinojo, jog jų niekas greit nesivys, todėl keliavo iš lėto ir neskubėdamas. Iš Dovydo nepagražinto pasakojimo paaiškėjo, kad indėnai jo nekentė. Tačiau net ir pačiam Maguai nebuvo visai svetimas pagarbumas religijos paslaptims, ir todėl jis nelietė Dovydo.

Nakties metu buvo ypačiai rūpintasi belaisvėmis, stengiantis jas ir apsaugoti nuo galinčios joms pakenkti miškų drėgmės, ir prižiūrėti, kad nepabėgtų. Prie šaltinio, kaip jau matėme, arkliai buvo paleisti; nors kelionė buvo tolima ir užtruko ilgai, indėnai vis dėlto griebėsi minėtų atsargumo priemonių pėdsakams paslėpti. Atvykęs į stovyklą, Magua, laikydamasis retai tepažeidžiamo huronų papročio, išskyrė belaisves. Korą jis pasiuntė į kažkokią kitą padermę, laikinai įsikūrusią gretimame slėnyje. Dovydas perdaug mažai tenusimanė apie čiabuvių papročius ir istoriją, todėl ir negalėjo ką nors konkretaus pasakyti, kokia ta padermė. Jis tiktai žinojo, kad tie indėnai nedalyvavo paskutiniame žygyje prieš Uiljam–Henrio fortą, tačiau kaip ir huronai buvo Monkalmo sąjungininkai.

Mohikanai ir žvalgas klausėsi kartais prieštaringo ir neaiškaus jo pasakojimo su vis didėjančiu susidomėjimu. Kai Dovydas bandė išaiškinti, kuo verčiasi toji indėnų bendruomenė, kur buvo laikoma Kora, žvalgas staiga paklausė:

– Ar matėte, kokie jų peiliai: anglų ar prancūzų gamybos?

– Aš nekreipiau savo minčių į tokius menkniekius, bet rūpinausi, kaip geriau paguosčiau mergaites.

– Gali ateiti laikas, kada jūs liausitės laukinio peilį vadinti paniekos vertu menkniekiu, – atsakė žvalgas. – O ar jie ruošia savo derliaus šventę? Galbūt, jūs galėtumėte ką nors pasakyti apie jų genties totemus?

– Aš tegaliu pasakyti, kad jie turi daug duoninių grūdų; pamerkti piene, jie yra skanūs gomuriui ir maistingi skilviui. O apie totemą aš nieko nežinau. Apie indėnų muziką nėra ko ir pasakoti. Jie niekuomet nesuderina savo balsų dievo garbei, ir aplamai atrodo, kad jie yra vieni iš nedoriausių stabmeldžių.

– Čia tai jūs šmeižiate indėnus. Net ir mingai laukia malonės ir pagalbos tik iš Didžiosios Dvasios.

– Gal taip ir yra, – atsakė Dovydas, – bet aš mačiau keistus ir fantastinius jų nupieštus paveikslus, kurie žadino jiems religinį susižavėjimą ir kuriuos jie itin gerbė; ypač aš įsidėmėjau vieną, kuriame buvo atvaizduotas bjaurus ir šlykštus gyvis.

– Žaltys? – greitai paklausė žvalgas.

– Kažkas panašaus. Tai buvo rėpliojančio vėžlio paveikslas.

– Huf! – vienu balsu sušuko abu mohikanai, atidžiai klausęsi pasakojimo, o tuo tarpu žvalgas pakraipė galvą, kaip žmogus, patyręs itin svarbų, tačiau nemalonų dalyką. Po to Čingačgukas prabilo delavarų tarme ir kalbėjo taip rimtai ir oriai, kad tučtuojau atkreipė dėmesį net ir tų, kurie jo žodžių nesuprato. Jo mostai buvo raiškūs, kartais

net energingi. Vieną kartą jis aukštai iškėlė ranką; nuleisdamas ją, jis praskleidė savo lengvo apsiausto klostes ir pridėjo prie krūtinės pirštą, tarytum norėdamas pabrėžti savo žodžių reikšmę. Dunkano akys sekė mohikano judesius, ir jis pamatė, kad ant vado krūtinės buvo dailiai, nors ir neryškiai mėlynais dažais nupieštas ką tik minėtas gyvis. Žvalgas nusigręžė nuo savo raudonodžio draugo ir pasakė:

– Sužinojome tai, kas gali mums išeiti į gera arba į bloga, kaip tatai nulems dangus. Mūsų bičiulis Čingačgukas yra kilnios delavarų kraujo kilmės ir pats yra didysis Vėžlių vadas! Iš jo žodžių aišku, kad kai kurie tos padermės indėnai yra tarpe tų, apie kurius mums ką tik pasakojo giesmininkas. Mūsų dabartinis kelias yra pavojingas, nes draugas, virtęs išdaviku, dažnai esti aršesnis už priešą.

– Paaiškinkite, – tarė Dunkanas.

– Tai yra sena ir liūdna istorija, ir aš nemėgstu apie ją galvoti, nes negalima ginčyti, kad didžiausi tos piktybės kaltininkai yra baltaodžiai. Bet viskas baigėsi tuo, kad brolis prieš brolį pakėlė tomahauką, ir panašiu keliu nuėjo mingai ir delavarai.

– Tai jūs manote, kad šios padermės tarpe dabar yra Kora?

Žvalgas pritarė galvos linktelėjimu, nors, matyt, norėjo nutraukti ginčus šiuo opiu klausimu. Nekantrusis Dunkanas seserims išvaduoti pateikė keletą skubių pasiūlymų. Munras, nusikratęs savo apatija, klausėsi beprotiškų jaunuolio sumanymų su tokia pagarba, kuri nesiderino su jo amžiumi ir žilu plauku. Žvalgas, leidęs pasireikšti įsimylėjusio jaunuolio karščiui, rado priemonių pastarajam įtikinti, kad būtų beprotystė skubėti, kai reikia viską kuo šalčiausiai apsvarstyti ir didvyriškai pasiryžti.

– Būtų gera, – pridūrė jis, – jeigu tas žmogus sugrįžtų atgal į indėnų stovyklą ir praneštų mergaitėms, kad mes esame čia pat; kai prireiks, mes signalu jį iškviesime. Ar galite, mano bičiuli, atskirti varno kranksėjimą nuo lėlio

švilpavimo?

– Tai malonus paukštis, – atsakė Dovydas, – jo balsas švelnus ir liūdnas, bet jis gieda kapodamas gaidas ir nelygiu taktu.

– Na, gerai, jeigu jums patinka jo švilpavimas, tai tegu jis ir bus jūsų signalas. Atsiminkite: kai išgirsite tris kartus pakartotą lėlio švilpimą, tai žinokite, kad privalote ateiti į krūmus, kur, galima spėti, tas paukštis ir galėtų švilpauti.

– Palaukite, – nutraukė Heivardas, – aš eisiu su juo.

– Jūs! – nustebo Sakalo Akis. – Ar jums jau nusibodo matyti saulę tekant ir nusileidžiant?

– Dovydas yra gyvas įrodymas, kad huronai gali būti gailestingi.

– Taip, bet Dovydas moka panaudoti savo gerklę taip, kaip joks kitas sveiko proto žmogus to nepadarytų.

– Ir aš taip pat galiu suvaidinti beprotį, kvailį, didvyrį – žodžiu, ką tik norite, kad tik išgelbėčiau savo mylimąją! Neprieštaraukite, aš vis tiek padarysiu taip, kaip nusprendžiau.

Sakalo Akis, nebyliai apstulbęs, valandėlę žiūrėjo į jaunuolį. Bet Dunkanas, ligšiol beveik aklai klausęs žvalgo ir jį gerbęs dėl jo sumanumo ir tos pagalbos, kurią jis jiems suteikė, dabar ėmė elgtis, lyg būtų pranašesnis, ir tai tokiu būdu, kad jam priešintis buvo nelengva. Jis mostelėjo ranka, parodydamas, kad nepakęs bet kokio prieštaravimo, o paskui, jau ramesniu balsu, tesė:

– Aš galiu persirengti; pakeiskite mano išvaizdą; nudažykite mane, jei norite: trumpai sakant, paverskite mane bet kuo, net ir kvailiu!

– Aš manau, kad kai jūs karo metu siunčiate savo dalinius į žygį, tai randate esant reikalinga taip sutvarkyti skiriamuosius ženklus ir nustatyti stovyklų vietas, kad kariaujantieji jūsų pusėje žinotų, kada ir kur jie gali tikėtis išvysti draugą, – sumurmėjo žvalgas.

– Išklausykite mane, – nutraukė jį Dunkanas. – Iš šito

ištikimo mūsų bendrakeleivio jūs sužinojote, kad indėnai priklauso dviem padermėms, o gal net ir dviem skirtingoms tautoms. Vienoje iš jų, kuri, kaip jūs pats manote, priklauso delavarų atšakai, yra toji, kurią vadinate „tamsiaplauke"; antroji, jaunesnioji, yra, be abejo, tikrųjų mūsų priešų huronų tarpe. Mano pareiga yra ją išgelbėti. Todėl kol jūs su savo bičiuliais tarsitės dėl vienos sesers išlaisvinimo, aš pasistengsiu išgelbėti antrąją arba žūsiu.

Heivardo akyse žybčiojo jauno kario užsidegimas, visa jo išvaizda atrodė įspūdinga. Sakalo Akis, perdaug gerai pažinojęs indėnų gudrybes, numatė tokio bandymo pavojus, bet neišmanė, kaip galėtų kovoti su tokiu staigiu jaunuolio pasiryžimu.

Galbūt, jam ir patiko jaunuolio drąsa. Šiaip ar taip, bet užuot prieštaravęs Dunkano sumanymui, jis pats staiga pakeitė savo nusistatymą ir pareiškė padėsiąs įvykdyti planą.

– Na, – tarė jis, geraširdiškai nusišypsodamas, – elnias, kuris nori eiti prie vandens, privalo eiti priekyje, o ne užpakalyje kitų. Čingačgukas turi užtenkamai įvairiaspalvių dažų. Prisėskite prie rąsto, ir aš guldau galvą, kad iš jūsų jis padarys tikrą kvailį, ir tai tokį, kokio jūs pats norite.

Dunkanas sutiko, ir mohikanas, kuris atsidėjęs klausėsi jųdviejų kalbos, mielai ėmėsi darbo. Būdamas prityręs visose savo rasės gudrybėse, jis labai vikriai ir greitai išdažė jaunuolį dryžiais, kurie čiabuvių papročiu laikomi draugiškumo ir linksmumo išraiška. Jis rūpestingai vengė tokių linijų, kurios galėjo vaizduoti slaptą palinkimą kariauti, ir su didžiausiu dėmesiu piešė ženklus, kurie reiškė draugiškumą.

Kai jau buvo nuspręsta, kad Heivardas pakankamai numargintas, žvalgas davė jam eilę draugiškų nurodymų, susitarė su juo dėl signalų ir paskyrė vietą, kur jie turėjo susitikti, jei vienam ir kitam žygis pavyktų. Munro atsisveikinimas su jaunuoju draugu buvo liūdnas, nors senis suvaldė savo susijaudinimą, o tatai sveikesnėje dvasinėje

būklėje nebūtų suderinama su to žmogaus karšta ir nuoširdumo kupina prigimtimi. Žvalgas pasivėdėjo Heivardą į šalį ir pasisakė ketinąs palikti veteraną kur nors saugioje vietelėje, Čingačguko globoje, kai tuo tarpu jis pats ir Unkas eisią pasižvalgyti tarp padermės žmonių, kuriuos esą pagrindo laikyti delavarais. Paskui jis dar pakartojo savo įspėjimus bei patarimus ir baigė, tardamas nuoširdžiai ir iškilmingai:

– O dabar tegu jus dangus laimina! Jūs parodėte narsumą, kuris man patinka; tai yra jaunatvės, o ypačiai karšto kraujo ir drąsios širdies ypatybė. Bet leiskitės įspėjamas žmogaus, kuris yra prityręs ir turi pagrindo manyti, jog visa, ką jis sako, yra teisinga. Mingų klastingumui pergudrauti jums reikės parodyti drąsos ir sumanumo daugiau, negu jų galima išmokti iš knygų. Tegu jus laimina dievas! Jeigu huronams pasiseks nulupti jūsų skalpą, tai pasitikėkite pažadu to, kurį remia du drąsūs kariai: savo pergalę priešai apmokės po gyvybę už kiekvieną jūsų skalpo plauką.

Dunkanas karštai paspaudė savo garbingo bendrininko ranką, dar kartą pavedė jo globai savo senąjį bičiulį ir ženklu pakvietė Dovydą pradėti kelionę. Sakalo Akis valandėlę su atviru pasigėrėjimo žvilgsniu sekė tą kilniadvasį ir energingą jaunuolį; paskui susimąstęs palingavo galvą, pasisuko ir nusivedė likusius savo būrelio narius į slaptavietę miške.

Dunkano ir Dovydo pasirinktas kelias ėjo per bebrų praskintą vietą ir išilgai jų tvenkinio. Kai Heivardas liko vienas su šiuo savotišku mulkiu, taip niekō neišmanančiu ir taip nesugebančiu bet kuriuo būdu padėti sunkioje valandoje, pirmą kartą jis pajuto savo pasirinkto uždavinio visus sunkumus. Nykstančioje šviesoje dar nejaukesnė darėsi ta niūri ir šiurpi dykynė, taip toli nusidriekusi į visas šalis: baugino net ir tyla, gaubianti tas mažas trobelytes.

Beveik pusračiu aplenkę tvenkinį, jiedu ėmė kopti į nedidelę kalvą, iškilusią tame slėnyje, kuriuo jiems teko

keliauti. Po pusvalandžio jiedu priėjo kitą skynimą, kuris, sprendžiant iš įvairių žymių, buvo taip pat bebrų padarytas; šitą vietą tie sumanūs gyvulėliai kažkodėl buvo priversti apleisti ir nusikelti į dabar jų gyvenamą patogesnę buveinę. Prieš paliekant krūmų pridegtą taką, visai natūralus jausmas privertė Dunkaną valandėlę stabtelėti; taip sustoja žmogus, norėdamas sukaupti jėgas prieš svarbų ir rizikingą žygį.

Priešingoje skynimo pusėje, arčiau tos vietos, kur upokšnis iš truputį pakilesnės vietos kunkuliuodamas krito žemyn nuo uolų, buvo matyti penkiasdešimt ar šešiadešimt trobelių, grubiai pastatytų iš rąstų ir žagarų, apipiltų moliu ir žemėmis. Jos stovėjo be jokios tvarkos, ir jas statant, matyt, visai buvo nekreipta dėmesio nei į švarą, nei į grožį. Šiuo atžvilgiu šie pastatai toli gražu neprilygo bebrų kaimui, kurį Dunkanas neseniai buvo matęs, ir jis net ėmė laukti kokios nors kitos staigmenos, nuostabesnės už pirmąją. Šis laukimas nė kiek nesumažėjo net ir tuomet, kai silpnoje šviesoje jis pamatė dvidešimt ar trisdešimt būtybių, pakylančių viena po kitos iš aukštos žolės priešais trobeles ir po to vėl nusileidžiančių ir dingstančių, tarytum jos susmegtų į žemę. Heivardo akyse jos šmėkštelėdavo taip staigiai, jog atrodė, kad tai kažkokie tamsūs judrūs vaiduokliai arba kažkokios nežemiškos būtybės, o ne iš paprastos kūno ir kraujo medžiagos sukurti gyvi padarai. Trumpą akimirką pasirodė liesa, plika figūra, staiga iškeldama rankas į viršų ir tučtuojau toje pačioje vietoje kažkur dingdama; paskui tokia pat figūra ūmai iškilo šiek tiek atokiau. Dovydas, pastebėjęs, kad jo draugas gaišta, žvilgterėjo ta pačia kryptimi ir prašnekęs privertė Heivardą atsipeikėti.

– Čia daug derlingos, bet nedirbamos žemės, – tarė giesmininkas, – ir galiu pridurti, neturėdamas nuodėmingo noro pasigirti, kad, kol aš esu čia, jau daug geros sėklos veltui išbarstyta šioje stabmeldžių gyvenvietėje.

– Šios padermės labiau mėgsta medžioklę negu kokį

kitą darbą, – nieko nesupratęs atsakė Dunkanas, vis dar žiūrėdamas į jį stebinančias būtybes.

– Giesmėmis garbinti dievą – tai tik džiaugsmas, ne darbas. Bet tos būtybės piktam naudoja savo gabumus. Tris vakarus aš čia gaišau ir tris kartus buvau sušaukęs tuos neklaužadas šventų giesmių giedoti, o jie į mano pastangas atsakė tokiu spiegimu ir kaukimu, kad net šaltis supurtydavo mano sielą!

– Apie ką jūs kalbate?

– Apie tuos velnio vaikus, kurie štai ten eikvoja brangų laiką bergždžiam maivymuisi. Ak! Šitame krašte niekur nepamatysi rykštės, ir todėl man nė kiek nenuostabu, kad apvaizdos brangiausios dovanos yra eikvojamos tokiems klykavimams!

Dovydas užkimšo ausis, kad negirdėtų vaikiščių būrio spygavimų, skardėjusių miške. Dunkanas, sučiaupęs lūpas, lyg pašiepdamas savo prietaringumą, ryžtingai tarė:

– Eime!

Ir jiedu nuėjo prie „filistiniečių palapinių", kaip sakė Dovydas.

XXIII skyrius

Indėnai nėra pratę kaip baltieji statyti sargybinius prie savo gyvenviečių.

Dėl to ir Dunkanas su Dovydu atsidūrė žaidusių ir išdykavusių vaikų būrio viduryje, niekam neįspėjus apie jų prisiartinimą. Kai tik jie buvo pastebėti, visa vaikiūkščių kaimenė, lyg susitarusi, suspiegė įspėjamąjį šauksmą ir patys tučtuojau išnyko ateiviams iš akių. Nuogi, saulės nudeginti besislapstančių vaikezų kūnai taip puikiai atitiko vystančios žolės atspalvį, kad iš pradžių atrodė, tarytum juos būtų prarijusi žemė; bet Dunkanui atidžiau apsidairius, jo žvilgsnį visur pasitiko tamsios, žvalios ir žybčiojančios

akys.

Veriąs klyksmas ir nedraugiški žvilgsniai valandėlei išmušė Heivardą iš lygsvaros, bet trauktis buvo per vėlu. Pasigirdus vaikų spiegimui, artimiausios trobos duryse pasirodė keliolika vyrų, kurie sustojo paslenkstėje, susiglaudę į rūškaną ir grėsmingą būrį, šaltakraujiškai ramiai laukdami prisiartinant tų, kurie taip netikėtai buvo pasirodę.

Dovydas, šiek tiek jau apsipratęs su visu tuo, žengė pirmyn taip ryžtingai, kad, rodos, nelengva buvo jį priversti susvyruoti. Indėnai susirinko prie svarbiausios kaime palapinės. Šiame pastate vykdavo padermės tarybos posėdžiai ir vieši susirinkimai. Dunkanas stengėsi apsimesti esąs visai ramus, žengdamas pro tamsius ir galingus paslenkstėje sustojusių laukinių stuomenis. Atsiminęs, kad jo gyvybė priklausė nuo jo budrumo ir susivaldymo, jis pasitikėjo savo draugo atsargumu ir sekė jo pėdomis, stengdamasis susitvardyti. Kraujas stingte stingo jo gyslose, kai jis pasijuto esąs čia pat su žiauriais ir nepermaldaujamais savo priešais; bet Dunkanas sutramdė savo jausmus, įžengė į trobos vidų ir elgėsi visai neparodydamas savo silpnumo. Sekdamas apdairiojo Gamuto pavyzdžiu, jis iš krūvos trobos kertėje ištraukė kvepiančio krūmo šakų puokštę ir tyliai atsisėdo ant jos.

Vos tik jų svečias įėjo į vidų, jį stebintieji kariai pasitraukė nuo slenksčio, apstojo jį ratu, ir, atrodo, kantriai laukė valandos, kada nepažįstamasis svečias malonės prabilti. Žymiai daugiau karių stovėjo nuošaliau, atsilošę į stulpus, kurie palaikė netvirtą pastatą. Trys ar keturi iš seniausių ir labiausiai pasižymėjusių vadų atsisėdo ant aslos truputį priekyje.

Liepsnojantis deglas traškėjo troboje, skleisdamas ore virpančių raudonų atšvaitų pluoštus, nušviečiančius čia šitą veidą, čia aną, čia vieną stuomenį, čia kitą. Dunkanas iš savo šeimininkų veidų stengėsi išskaityti, ko iš jų galima tikėtis. Bet indėnai, susėdę priešakyje, retai tepažvelgdavo

į jį; jų akys buvo nuleistos žemyn, o veiduose matėsi tokia išraiška, iš kurios nebuvo aišku, ar jie svečiui jautė pagarbą, ar nepasitikėjimą. Dunkanas gana greitai pastebėjo jų veriančius, lyg vogčiomis svaidomus žvilgsnius; jie tyrė jo veidą ir drabužius; jie įsidėmėjo kiekvieną jo veide matomą bruožą, kiekvieną judesį, dažų linijas, kiekvieną jo aprangos smulkmeną. Pagaliau vienas stiprus ir raumeningas indėnas, kurio galva buvo pasidabrinta žilų plaukų, žengė iš tamsios pastato kertės į priekį ir prabilo. Jis kalbėjo vajandotų arba huronų kalba, todėl jo žodžių Heivardas nesuprato, nors iš judesių, kurie juos lydėjo, buvo aišku, kad jis tarė mandagius, o ne piktus žodžius. Dunkanas pakraipė galvą ir mostu parodė, jog negali jam atsakyti.

– Ar nė vienas iš mano brolių nekalba prancūziškai arba angliškai? – pratarė jis prancūziškai, žiūrėdamas čia į vieną, čia į kitą veidą ir tikėdamasis pamatyti teigiamą galvos linktelėjimą.

Nors daugelis atsigręžė, tarytum norėdami suvokti jo žodžių prasmę, bet atsakymo nebuvo.

– Man liūdna įsitikinti, – tęsė Dunkanas, lėtai ir aiškiai tardamas paprastus prancūzų kalbos žodžius, – kad nė vienas iš šios protingos ir narsios tautos nesupranta kalbos, kuria Didysis Tėvas visada kreipiasi į savo vaikus. Jam širdį suskaustų, jeigu jis sužinotų, kad jo raudonieji kariai taip mažai jį tegerbia.

Po to užstojo ilga ir sunki pertrauka, kurios metu nei judesiu, nei akių žvilgsniu niekas neparodė, ar Heivardo pastaba padarė įspūdžio. Pagaliau atsakė tas pats karys, kuris jau buvo jį prašnekinęs, sausai paklausdamas kanadiečių tarme:

– Kai mūsų Didysis Tėvas prabyla į savo žmones, ar jis tada šneka huronų kalba?

– Jis nedaro skirtumo tarp savo vaikų, ir jam nesvarbu, kokia jų odos spalva – ar ji raudona, juoda ar balta, – išsisukdamas atsakė Dunkanas, – bet labiausiai jis paten-

kintas narsiaisiais huronais.

– O ką jis pasakys, – paklausė apdairusis vadas, – kai bėgūnai išskaičiuos jam skalpus, kurie prieš penkias naktis dar tebebuvo ant ingizų galvų?

– Jie buvo jo priešai, – pareiškė, nenoromis krūptelėjęs, Dunkanas, – ir, be abejo, jis pasakys: „Tai labai puiku, mano huronai labai šauni gentis“.

– Mūsų kanadietis tėvas taip nemano. Užuot rūpinęsis ateitimi ir apdovanojęs savo indėnus, jis žiūri atgal į praeitį. Jis mato mirusius ingizus, bet nemato huronų. Ką tai galėtų reikšti?

– Toks didis vadas, kaip jis, turi daugiau minčių negu žodžių. Jis rūpinasi, kad jo kelyje nebūtų priešų.

– Jo ausys atdaros delavarams, kurie nėra mūsų draugai, ir jie prikalba jam melų, – rūsčiai atsakė indėnas.

– To negali būti. Klausykite, jis įsakė man, žmogui, išmanančiam gydymo meną, eiti pas jo vaikus, pas raudonodžius, Didžiųjų ežerų huronus, ir pasiteirauti, ar tarp jų nėra ligonių.

Po šitų Dunkano žodžių vėl truko tyla. Visų akys vienu sykiu sužiuro į jį, tarytum norėdamos patirti, ar jis sako teisybę, ar meluoja, ir jų akyse atspindėjo tiek smalsumo ir dėmesio, kad Heivardas krūptelėjo. Tačiau prieš tai kalbėjęs indėnas vėl padėjo jam išsivaduoti iš sunkios padėties.

– Ar mokytieji Kanados vyrai dažo savo odą? – šaltai tęsė huronas. – Mes girdėjome juos didžiuojantis tuo, kad jų veidai yra balti.

– Kai indėnų vadas ateina pas savo baltuosius brolius, – labai ramiu balsu atsakė Dunkanas, – jis pasideda į šalį bizono kailio drabužius ir apsivelka jam pasiūlytais marškiniais. Mano broliai nudažė mane, ir todėl aš vaikštau nusidažęs.

Tylus pritariantis murmėjimas patvirtino, kad padermei pasakytas komplimentas padarė palankų įspūdį. Apysenis vadas pritariamai mostelėjo, ir daugumas jo draugų

pakartojo tą jo gestą, ištiesdami rankas į priekį. Dunkanas kiek laisviau atsikvėpė, jausdamas, kad praėjo sunkiausia jo egzamino akimirka; ir kadangi jis jau buvo paruošęs paprastą ir įtikėtiną pasakojimą tariamajai savo profesijai įrodyti, jo galutinio pasisekimo viltis pasidarė šviesesnė.

Lyg apsigalvodami, kad galėtų tinkamai atsakyti į jų svečio tik ką padarytą pareiškimą, indėnai valandėlę tylėjo; paskui pakilo kitas karys, ruošdamasis kalbėti. Jo lūpos jau buvo beprasiveriančios, kai iš miško ataidėjo negarsus, bet klaikus garsas, ir paskui tučtuojau pakilo šaižus ir aštrus spiegimas, kuris truko taip ilgai, kad atrodė panašus į pratisą ir gūdų vilkų kaukimą. Šis netikėtas ir baisus triukšmas privertė Dunkaną pašokti iš vietos ir užmiršti viską, išskyrus tik patį kraupų klyksmą. Visi kariai tuojau išėjo iš trobos, ir lauke pasklido garsūs šūkavimai, beveik nustelbę tuos baisius pamiškėje dar tebeaidinčius garsus. Nebegalėdamas ilgiau suvaldyti savo susijaudinimo, jaunuolis puolė lauk iš trobos ir tuoj pat atsidūrė padrikos minios vidury. Vyrai, moterys ir vaikai, seniai, ligoniai ir sveikieji – visi čia subėgo: vieni garsiai šūkavo, kiti iš begalinio džiaugsmo plojo delnais, – žodžiu, visi reiškė laukinį pasitenkinimą dėl kažkokio netikėto įvykio. Nors iš pradžių Heivardas ir nustebo, bet gana greitai suprato to džiaugsmingo triukšmo priežastį.

Iš dangaus sklidusios šviesos dar užteko, kad būtų galima aiškiai matyti properšas tarp medžių viršūnių, kur keletas takų ėjo į dykynės gilumą. Vienu šių takų iš miško pasirodė karių vora ir iš lėto artėjo kaimo link.

Vienas karys, žengęs priešakyje, nešė trumpą kartį, ant kurios, kaip vėliau paaiškėjo, kabojo keli žmonių skalpai. Klaikūs spiegimai, kuriuos girdėjo Dunkanas, buvo tie šauksmai, kuriuos baltieji gana teisingai vadina „mirties klyksmas“, ir kiekvienu tokiu šauksmu padermei buvo pranešama apie priešo likimą. Bent taip Heivardas galėjo tai sau išsiaiškinti; supratęs, jog visas tas triukšmas įvyko,

nelauktai iš sėkmingo žygio sugrįžus kariams, Heivardas nusiramino ir apsidžiaugė galėsiąs dabar atsikvėpti, nes dabar indėnai, žinoma, pamiršo jį. Atvykusieji kairiai sustojo per kelis šimtus pėdų nuo trobų. Nutilo jų gailus ir siaubingas klyksmas, reiškęs kartu ir mirusiųjų aimanas, ir nugalėtojų triumfą. Vienas iš karių dabar ėmė garsiai šūkauti kažkokius žodžius, kurie jau toli gražu nebebuvo tokie šiurpūs, bet Heivardas jų taip pat nesuprato, kaip ir pirmųjų klaikių klyksmų. Sunku būtų tinkamai atpasakoti tą laukinį džiūgavimą, kuriuo indėnai sutiko jiems praneštą žinią. Visa stovykla bematant virto didžiausio sąmyšio ir triukšmo arena. Vyrai išsitraukė peilius ir, švytuodami jais, sustojo į dvi eiles, sudarydami tarpą, kuris tęsėsi nuo atėjusių karių būrio iki indėnų trobelių. Moterys griebė vėzdus, kirvius ar kurį kitą pasitaikiusį ginklą ir tekinos bėgo prie išsirikiavusių eilių dalyvauti tuoj pat įvyksiančiame žiauriame žaidime. Net vaikai neatsiliko nuo suaugusiųjų: berniukai, nelabai dar tepajėgią pakelti ginklą, traukė tomahaukus iš už savo tėvų diržų ir veržėsi į eilę, vykusiai pamėgdžiodami laukinius savo gimdytojų judesius.

Šen ir ten skynime gulėjo didelės žabų krūvos; viena senyva moteris vaikštinėjo ir padeginėjo jų tiek, kiek reikėjo artėjančiam vaidinimui apšviesti. Pakilusi liepsna nustelbė gęstančios dienos šviesą, ir ugnies nutvieksti daiktai atrodė aiškesni ir klaikesni. Visa scena virto nuostabiu paveikslu, kurio rėmus sudarė tamsi ir aukšta pušų juosta. Tolimiausiame to paveikslo fone buvo matomi tik ką atžygiavę kariai. Šiek tiek priekyje stovėjo du vyrai, kuriems, matyt, buvo lemta atlikti svarbiausią būsimojo renginio vaidmenį. Laužo šviesa nebuvo tiek stipri, kad būtum galėjęs įžiūrėti jų veidų bruožus. Vienas jų stovėjo tiesus ir tvirtas, pasiruošęs didvyriškai sutikti savo likimą; antrasis buvo ant krūtinės nuleidęs galvą, tarytum pats būtų jautęsis išgąsčio suparalizuotas ar gėdos prislėgtas. Dunkanas gėrėjosi pirmuoju ir užjautė jį. Jis godžiai stebėjo visus, net ir mažiausius, šio

nepažįstamojo judesius. Žiūrėdamas į jo puikų ir judrų nuostabaus sudėjimo stuomenį, jis mėgino įtikinti save, kad šis jaunasis belaisvis turėtų ištverti tą žiaurų bandymą, kurį jam dabar teks patirti. Pats to nepastebėdamas, Heivardas prislinko arčiau prie tamsių huronų eilių ir, sulaikęs kvėpavimą laukė to, kas netrukus turėjo įvykti. Nuskardėjo įspėjamasis klyksmas. Bematant trumputę tylą nutraukė stūgavimų protrūkis, savo stiprumu žymiai prašokęs anksčiau girdėtą klyksmą. Belaisvis su nuleista galva stovėjo nejudėdamas; antrasis gi, išgirdęs šūkavimą, elnio greitumu pašoko iš vietos. Užuot bėgęs tarp priešų eilių, kaip to buvo laukiama, jis tik įšoko į siaurą tarpą ir, dar laukiniams nespėjus kirsti jam nors vieną smūgį, staiga, pasukęs į šalį, peršoko per susispietusių vaikų galvas ir bematant atsidūrė išorinėje ir saugesnėje grėsmingų eilių pusėje. Jo gudrybę palydėjo šimtai keiksmus svaidančių balsų, ir visa sujaudinta minia iškriko iš eilių ir sumišusi netvarkingai išsisklaidė aikštėje.

Bent dešimt liepsnojančių laužų savo nejaukia šviesa apšvietė visą vietovę, panašią į kažkokią pragarišką ir fantastinę areną, kurioje susibūrė piktosios dvasios savo kruvinų ir begėdiškų apeigų atlikti.

Žiūrinti iš šalies, žmonių figūros atrodė tarytum ne šios žemės būtybės, slankiojančios prieš akis ir raižančios orą beprasmiškais ir beprotiškais mostais; kai laukiniai šmėkštelėdavo pro laužus, jų žvėriški instinktai ryškiai atsispindėdavo įniršusiuose jų veiduose.

Lengva suprasti, kad dėl tokios kerštingų priešų gausybės pabėgėliui nebuvo laiko net ir atsikvėpti. Vieną akimirką atrodė, kad jis jau pasiekė mišką, bet visas jo priešų būrys užbėgo jam už akių ir atsivijo jį atgal į pačią negailestingųjų persekiotojų tankmę. Suktelėjęs į šalį, jis strėlės greitumu puolė prie laužo, vienu šuoliu peršoko liepsnos stulpą ir, sveikas prasiskverbęs pro minią, pasirodė priešingoje skynimo pusėje. Bet ir čia jį vėl pasitiko ir

atsivijo atgal keli vyresnieji ir mitresni huronai. Tada jis dar kartą pabandė pulti į minią, tarytum norėdamas pasislėpti joje. Paskui keletą akimirkų Dunkanui atrodė, kad tas drąsus ir narsus jaunuolis jau žuvęs.

Nieko nebuvo galima atskirti, be tamsios žmonių minios, šen ir ten besiblaškančios ir nepaprastai sumišusios. Rankos, žvilgantys peiliai ir baisūs vėzdai tik ir mirguliavo ore, bet smūgiai, matyt, buvo netaiklūs. Šiurpų įspūdį didino šaižus moterų spiegimas ir žiaurūs karių šūkavimai. Protarpiais Dunkanas pastebėdavo drąsiai pašokantį ir oru neriantį lengvą pavidalą, ir jis ne tiek tikėjo, kiek vylėsi, kad belaisvis dar nuostabiai tebevaldo savo raumenis. Staiga minia metėsi atgal ir ėmė artintis prie tos vietos, kur stovėjo Dunkanas. Stambių vyrų būrys spaudė ir stūmė priešakyje susigrūdusias moteris ir vaikus, parversdamas juos ant žemės. Tame sąmyšyje vėl pasirodė belaisvis. Betgi žmogaus jėgos negalėjo ilgiau pakelti tokio žiauraus bandymo. Atrodė, kad belaisvis tatai suprato. Pasinaudojęs akimirką susidariusiu tarpu, jis šovė pro padrikus karius ir padarė drąsų ir, kaip atrodė Dunkanui, galutinį mėginimą pasiekti mišką. Aukštas ir stiprus huronas, visai nepavargęs, bėgo beveik lipdamas jam ant kulnų ir jau buvo pasirengęs kirsti lemiamą smūgį, bet Dunkanas kyštelėjo į priekį savo koją, ir žiaurusis laukinis taip smarkiai suklupo, jog čiaužte čiauždamas pargriuvo vos tik per kelias pėdas prieš savo pasirinktą auką. Nors tatai atsitiko akimirkos greitumu, vis dėlto tuo pasinaudojo belaisvis; jis apsigręžė, švystelėjo Dunkano akyse kaip meteoras ir sekančią akimirką jau ramiai stovėjo atsilošęs į totemą – nedidelį nudažytą stulpą, įkastą į žemę, priešais svarbiausios pirkelės duris.

Bijodamas jog tai, kad jis padėjo bėgliui pasprukti, jam pačiam gali būti pražūtinga, Dunkanas tuojau pat pasišalino iš tos vietos. Jis nusekė paskui minią, kuri prislinko arčiau prie trobos, rūsti, paniurusi, kaip ir kieviena minia, nusivylusi, kad veltui laukė belaisvio mirties bausmės!

Smalsumo ar, galbūt, ir kilnesnio jausmo skatinamas Heivardas norėjo prisiartinti prie nepažįstamojo. Tasai stovėjo viena ranka apkabinęs stulpą, kuris padarė jį neliečiamą, ir po įtempto bėgimo alsavo greitai ir sunkiai, bet nė mažiausiu ženklu neparodė savo kančių. Iš senovės užsilikęs šventas paprotys jį dabar saugojo tol, kol padermės taryba apsvarstys ir nuspręs jo likimą. Tačiau nesunku buvo atspėti pasitarimo pasekmes.

Huronų žodyne nebuvo tokių keiksmažodžių, kuriais nusivylusios moterys nebūtų drabsčiusios šio nepažįstamojo. Jos tyčiojosi iš jo pastangų, kandžiais žodžiais sakė jam, kad jo kojos esančios geresnės už rankas, kad jis nusipelnęs sparnų, bet visai neišmanąs, kaip reikia vartoti strėlę arba peilį. Į visa tai belaisvis neatsakė nė vienu žodžiu, tik stovėjo išdidus, orus, savigarbos kupinas ir su paniekos išraiška veide. Tokios jo laikysenos įsiutintos, moterys spiegė, ir jų žodžiai darėsi nebesuprantami. Ir kaip tik tada toji indėnė, kuri prieš tai taip apdairiai buvo padegusi laužus, prasiveržė pro minią ir pasidarė sau vietą priešais stulpą, prie kurio stovėjo belaisvis. Šlykšti, išdžiūvusi moters figūra nenorom vertė manyti, kad ji – tikra ragana. Tokia ji buvo laikoma ir padermėje. Atgal atmetusi savo lengvą drabužį, ji su pašaipa ištiesė į priekį liesą ranką ir, kalbėdama lenapų tarme, pradėjo garsiai tyčiotis.

– Žiūrėk tu, delavare! – šaukė ji, pirštais pliaukštelėdama jam per veidą: – tavo padermė yra bobų padermė, ir kastuvas geriau tinka tavo rankoms kaip šautuvas. Jūsų moterys yra elnių motinos; bet jeigu jūsų tarpe gimtų lokys, ar laukinis katinas, ar angis, tai jūs pabėgtumėte. Huronų merginos pasiūs tau sijoną, o mes paieškosime tau vyrą.

Šias patyčias palydėjo laukinis kvatojimas, kuriame švelnus ir muzikalus jaunų moterų juokas keistai skambėjo drauge su išgverusiu senos ir piktos jų bendrės balsu. Bet nepažįstamasis visiškai nepaisė jų tyčiojimosi. Jis tarytum nematė, kad yra priešų apsuptas. Ir tiktai kartą savo išdidžiu

žvilgsniu tepažvelgė į karius, tyliai stovinčius tos klaikios scenos liudininkus.

Tokios santūrios belaisvio laikysenos įsiutinta, moteris, įsisprendusi rankas į šonus ir išdidžiai atsistojusi, vėl pratrūko ištisu sriautu piktų žodžių. Tačiau ji be reikalo aušino burną. Nors savųjų tarpe senė pasižymėjo nepaprastu sugebėjimu plūstis ir dabar ji taip rėkavo įsiutusi, kad tiesiog iš burnos jai dribo putos, vis dėlto nė vienas nepažįstamojo veido raumuo net nevirptelėjo. Jo šalta laikysena pradėjo veikti ir kitus žiūrovus. Vienas paauglys, vos tiktai peržengęs vaikiščio metus, bandė padėti piktajai bobai. Jis ėmė mosuoti savo tomahauku prieš aukos veidą, prie moters keiksmų prijungdamas ir savo tuščias pagyras. Tada belaisvis atgręžė veidą į šviesą ir iš aukšto metė rūstų paniekos žvilgsnį į paauglį. Sekančią akimirką jis vėl stovėjo ramiai atsirėmęs į stulpą. Tačiau belaisviui grįžtelint į šviesą, Dunkano žvilgsnis susitiko su drąsiomis ir perveriančiomis Unko akimis.

Nustebęs ir giliai sujaudintas tokios baisios savo draugo padėties, Heivardas krūptelėjo nuo šio žvilgsnio, atšoko atgal, bijodamas, kad kuriuo nors netikėtu būdu nepagreitintų belaisvio likimo. Betgi tokiam būkštavimui tuo tarpu nebuvo jokio pagrindo. Kaip tik tuo metu pro įniršusią minią prasiskverbė vienas karys. Rūsčiu rankos mostelėjimu privertęs moteris ir vaikus pasitraukti į šalį, jis paėmė Unką už rankos ir nusivedė jį prie trobos, kur posėdžiavo taryba. Tenai nuėjo visi vadai ir dauguma žymiausiųjų karių; susirūpinusiam Heivardui pavyko tarp jų įsisprausti, į save neatkreipus pavojingo kitų dėmesio.

Praslinko kelios minutės, kol susirinkusieji susėdo pagal savo laipsnius ir padermėje turimą įtaką. Buvo laikomasi tokios pat tvarkos kaip ir per ankstesnį pasikalbėjimą: vyresnio amžiaus ir žymesni vadai erdvioje troboje susėdo ryškios deglo sviesos nutviekstame rate; tuo tarpu jaunesnieji kariai įsitaisė kiek atokiau už jų, sudarydami neryškų

tamsių ir dažytų veidų foną. Pačiame trobos centre, kaip tik pro kiaurymę, pro kurią galima buvo matyti mirksinčią vieną kitą žvaigždę, stovėjo Unkas – ramus, orus ir susikaupęs.

Jo tauri ir išdidi laikysena negalėjo nepadaryti įspūdžio priešams; jie dažnai žvilgčiojo į jį tokiomis akimis, kuriose, kad ir dar matėsi nepalaužiamas noras siekti savo tikslo, vis dėlto atsispindėjo pasigėrėjimas belaisvio drąsa.

Kitokia padėtis buvo ano belaisvio, kurį Dunkanas matė stovintį greta Unko, prieš šiam beviltiškai bandant pabėgti. Per visą triukšmingą sambrūzdį jis liko bestovįs kaip kokia vergišką gėdą ir negarbę vaizduojanti statula. Nors nė viena ranka nebuvo ištiesta jam pasveikinti, nė viena akis nemalonėjo atkreipti dėmesio į jo judesius, vis dėlto jis įėjo į trobos vidų, tarsi verčiamas likimo, kuriam jis, matyt, pasidavė nesipriešindamas. Heivardas pasinaudojo pirma proga žvilgterti į jo veidą, širdies gilumoje tikėdamasis pamatyti jame kurio nors kito savo pažįstamo bruožus. Bet pasirodė, kad tai būta svetimo žmogaus, ir, kas dar labiau buvo nesuprantama, tokio žmogaus, kuris, kaip galima spręsti iš visų žymių, turėjo būti huronų karys. Betgi užuot įsispraudęs tarp savo padermės žmonių, jis atsisėdo nuošaliai, sulinkęs ir susigūžęs, tarytum norėdamas užimti kuo mažiausia vietos. Kai visi indėnai įsitaisė savo vietose ir troboje pasidarė tylu, skaitytojui pažįstamas žilaplaukis vadas garsiai prabilo leni–lenapų tarme.

– Delavare, – tarė jis, – nors tu ir priklausai moterų padermei, vis dėlto tu pasirodei esąs vyras. Aš pavalgydinčiau tave, bet tas, kuris savo maistu dalinasi su huronu, turi tapti jo draugas. Pailsėk ramiai ligi ryto, ir tada mes tau pranešime mūsų paskutinį žodį.

– Septynias naktis ir tiek pat vasaros dienų aš pasninkavau, eidamas huronų pėdsakais, – šaltai atkirto Unkas. – Lenapų vaikai moka žengti teisingumo taku, negaišdami laiko valgiui.

– Du mano jaunuoliai vejasi tavo draugą, – tęsė toliau vadas, lyg ir nekreipdamas dėmesio į belaisvio pagyras. – Kada jie sugrįš, tada mūsų seniūnai pasakys tau: gyventi ar mirti.

– Ar huronas neturi ausų? – su panieka atkirto Unkas. – Du kartus po to, kai delavaras tapo jūsų belaisviu, jis girdėjo jam gerai pažįstamo šautuvo trenksmą. Jūsų kariai niekados nebegrįš atgal.

Po šio drąsaus pareiškimo sekė trumpa rūsčios tylos valandėlė. Dunkanas, supratęs, kad mohikanas užsiminė apie lemtingą žvalgo šautuvą, pasilenkė, rimtai stebėdamas tą įspūdį, kurį jo žodžiai galėjo padaryti nugalėtojams; bet vadas pasitenkino paprastai teatkirtęs:

– Jeigu lenapai yra tokie gudrūs, tai kodėl vienas jų narsiausių karių yra čia?

– Jis sekė bėgančio bailio pėdomis ir pats įkliuvo į spąstus. Bebras yra gudrus, bet ir jis gali būti sugautas.

Tai sakydamas, Unkas pirštu parodė į nuošaliai sėdėjusį huroną. Visų akys rūsčiai nukrypo į parodytą žmogų, ir minioje nuūžė duslus ir grasinantis murmėjimas. Išgirdusios grėsmingus garsus, į vidų susigrūdo moterys ir vaikai; pasidarė taip ankšta, kad tarp pečių nebuvo jokio tarpelio, kur nebūtų kyšojęs koks nors smalsus ir susidomėjęs veidas.

Tuo tarpu centre sėdį vyresniojo amžiaus vadai tarpusavy tarėsi trumpais ir kapotais sakiniais. Po to vėl prasidėjo ilga ir labai iškilmiga pertrauka. Visiems čia susirinkusiems buvo aišku, kad laukiama svarbaus ir reikšmingo sprendimo. Tie, kurie stovėjo užpakaly, stiebėsi ant pirštų galų, norėdami geriau matyti; net ir susijaudinęs teisiamasis pamiršo savo gėdą ir pakėlė galvą, norėdamas pažvelgti į niūrų jį supusių žmonių ratą. Pagaliau tylą nutraukė senyvas vadas. Jis pakilo nuo aslos ir, praėjęs pro nesijaudinantį Unką, oriai sustojo prieš nusikaltėlį. Tuo pačiu momentu minėtoji sudžiūvėlė indėnė išėjo į trobelės

vidurį, kažkaip keistai šonu šokuodama, lyg ir šliauždama; ji laikė rankoje deglą, murmėdama kažkokius neaiškius žodžius, galbūt, kerėjimus. Nors ji čia įsibrovė nekviesta, tačiau niekas neatkreipė į ją dėmesio.

Prisiartinusi prie Unko, ji pakėlė liepsojantį deglą, kad jo raudona šviesa nutvieksty belaisvio veidą ir išryškintų net ir menkiausią raumens virptelėjimą.

Mohikanas tebesilaikė išdidžiai ir tvirtai, jo akys visai nematė jos smalsių žvilgsnių, bet žiūrėjo kažin kur į tolį, tarytum, įveikdamos užstojusias kliūtis, žvelgė į ateitį. Patenkinta savo apžiūra, ji paliko Unką, lengvai nusišypsojusi, ir apšvietė bailųjį huroną.

Hurono veidas buvo nuteptas karo dažais. Jo puikaus sudėjimo kūną menkai tedengė drabužiai. Deglo šviesoje buvo aiškiai matomi visi jo sąnariai. Dunkanas su pasibiaurėjimu nusigręžė į šalį, pamatęs, kaip mėšlungiškai virpėjo hurono kūnas. Moteris, išvydusi šį liūdną ir gėdingą vaizdą, buvo bepradedanti gailiai šaukti, bet tuo metu vadas ištiesė ranką ir švelniai nustūmė ją į šalį.

– Lanksčioji Nendre, – tarė jis, vardu kreipdamasis į jauną nusikaltėlį jo gimtąja kalba, – nors Didžioji Dvasia padarė tave malonų akims, vis dėlto būtų buvę geriau, jeigu tu nebūtum gimęs. Tavo liežuvis garsus kaime, bet kautynėse jo negirdėti. Nė vienas mano jaunų vyrų per karines pratybas neįkerta tomahauko giliau už tave į stulpą. Bet priešai pažįsta tavo nugarą ir niekados nėra matę tavo akių spalvos. Tris kartus jie tave šaukė į kovą ir tiek pat kartų tu pamiršai atsiliepti. Tavo padermėje niekados niekas nebeminės tavo vardo – jis jau ir dabar yra užmirštas.

Kai vadas lėtai tarė tuos žodžius, įspūdžiui sustiprinti stabtelėdamas po kiekvieno sakinio, nusikaltėlis pakėlė veidą, tuo pagerbdamas kalbėjusiojo vyresniškumą ir amžių. Iš jo veido buvo matyti, kaip jame grūmėsi baimė, gėda ir išdidumas. Jo akys, primerktos dėl vidinio skausmo, dairėsi aplinkui į tuos žmones, nuo kurių visiškai priklausė jo

likimas. Išdidumo jausmas paskutinę valandėlę nugalėjo. Jis atsistojo ir, apnuogindamas savo krūtinę, įbedė akis į žvilgantį peilį, kurį buvo iškėlęs jo negailestingas teisėjas. Peiliui smingant į jo širdį, jis net šyptelėjo, tarytum džiaugdamasis, kad mirtis jam pasirodė lengvesnė, negu jis tikėjosi, ir sunkiai pargriuvo kniūpsčias prieš rūsčiai ir išdidžiai stovintį Unką.

Indėnė garsiai ir graudžiai suspiegė, sviesdama į žemę deglą, ir viskas bematant pasinėrė tamsoje. Visi paskubomis išslinko iš trobos, ir Dunkanas manė, kad čia pasiliko tik jis ir dar tebetrūkčiojanti indėnų teismo auka.

XXIV skyrius

Užteko ir vienos akimirkos, kad Dunkanas įsitikintų, jog jis klydo. Svari ranka palietė jo petį, ir tylus Unko balsas pašnibždėjo jam į ausį:

– Huronai yra šunes. Karys nesudrebės, išvydęs bailio kraują. Žiloji Galva ir sagamoras yra saugūs, o Sakalo Akies šautuvas nesnaudžia. Eik, Unkas ir Dosnoji Ranka dabar vienas antro nebepažįsta. Užtenka.

Heivardas būtų norėjęs ir daugiau ką nors sužinoti, bet lengvas jo draugo kumštelėjimas paragino jį eiti durų link ir įspėjo apie pavojų, kuris galėtų kilti, jeigu jųdviejų pasikalbėjimas būtų nugirstas. Lėtai ir nenoromis sutikdamas su tuo, kas neišvengiama, jis išėjo iš trobos ir dingo čia pat buvusioje minioje. Gęstą laužai blausia ir neryškia šviesa nutvieskė šen bei ten tylomis beslankiojančias tamsias žmogystas; retkarčiais kiek stiprėlesnė liepsna švystelėdavo į vidų, kur vis dar prie nebegyvo hurono lavono buvo matyti aukšta ir išdidi Unko figūra.

Karių būrys vėl sugrįžo į trobą; išeidami iš čia, jie nunešė lavoną į gretimą mišką. Dunkanas ėmė klaidžioti tarp trobų, stengdamasis rasti kokius nors pėdsakus tos,

.dėl kurios ryžosi leistis į tokį pavojų. Niekas į jį nekreipė jokio dėmesio, ir jis lengvai būtų galėjęs pabėgti ir prisijungti prie savo draugų, jeigu tokia mintis būtų jam kilusi. Tačiau, be nuolatinio susirūpinimo Alisa, naujai kilęs, nors ir silpnesnis susidomėjimas Unko likimu sulaikė jį stovykloje. Todėl jis ir slankiojo nuo vienos trobos prie kitos, į kiekvieną pažvelgdamas ir nusivildamas. Taip jis apėjo visą kaimą. Atsisakęs beprasmio ieškojimo, jis vėl grįžo prie tarybos pastato, pasiryžęs surasti ir apklausinėti Dovydą.

Priėjęs pastatą, kuris pasirodė esąs ne tik teismo, bet ir bausmės vykdymo vieta, jaunuolis pastebėjo, kad indėnų susijaudinimas buvo jau atslūgęs. Kariai vėl susirinko viduje ir ramiai rūkė, rimtai kalbėdamiesi apie svarbiausius jų paskutinio žygio į Horikano aukštupį įvykius. Dunkanui sugrįžus, jie lengvai galėjo prisiminti jį patį ir įtartinas jo apsilankymo aplinkybes, tačiau šį kartą indėnai į tai nekreipė dėmesio. Ligi šiol aplinkybės siekti užsibrėžto sumanymo atrodė Heivardui palankios, ir jo paties jausmai, niekam iš šalies nepatariant, įtikino jį, jog atėjo metas veikti.

Neparodydamas savo nerimo, jis įžengė į trobą ir atsisėdo taip rimtai, jog tatai puikiausiai derinosi su jo šeimininkų elgsena. Greitas ir atidus žvilgtelėjimas jį įtikino, kad, nors Unkas dar stovėjo toje pat vietoje, kur jisai jį buvo palikęs, bet Dovydas kažin kur buvo dingęs. Unko niekas nesaugojo, išskyrus šalia jo stovėjusio jauno indėno budrų žvilgsnį: vis dėlto į durų staktą buvo matyti atsirėmęs ir ginkluotas karys. Visais kitais atžvilgiais suimtasis atrodė laisvas; bet jis nedalyvavo pasikalbėjime ir panėšėjo greičiau į kokią nors gražiai nulietą statulą, o ne į gyvą ir valią turintį žmogų.

Heivardas, dar neseniai matęs, kaip greitai indėnai baudžia į jų rankas pakliuvusius priešus, suprato privaląs vengti tokio elgesio, kuris galėtų į jį atkreipti huronų dėmesį. Jis kur kas mieliau būtų tylėjęs ir mąstęs, užuot

kalbėjęs; tačiau indėnai buvo kitaip nusiteikę. Vos jis atsisėdo, apdairiai vietą pasirinkęs šešėlyje, kai vienas iš senesniųjų karių prancūziskai kreipėsi į jį.

– Mano kanadietis tėvas neužmiršta savo vaikų, – tarė vadas. – Aš jam dėkoju. Piktoji dvasia apsigyveno vieno mano jaunuolio žmonoje. Ar sumanus svetimšalis negalėtų jos išvyti?

Heivardas šiek tiek nusimanė apie indėnų praktikuojamą tariamai velnio apsėstųjų šundaktarinį gydymą. Jis bematant suprato, kad ši aplinkybė gali ir jam pačiam padėti, siekiant savo tikslo. Dėl to sunku būtų šiuo atveju įsivaizduoti kitą pasiūlymą, kuris būtų jį labiau pradžiuginęs. Tačiau suprasdamas, kad būtina yra išlaikyti savo tariamos profesijos orumą, Dunkanas neparodė tikrųjų savo jausmų ir atsakė su deramu paslaptingumu:

– Yra įvairių dvasių: vienos pasiduoda išminties jėgai, o kitos ją įveikia.

– Mano brolis yra didis gydytojas, – pastebėjo indėnas, – tegu jis pabando.

Heivardas atsakė pritariamai linktelėdamas. Huroną toks ženklas patenkino, ir jis, užsirūkęs pypkę, laukė momento, kada bus galima, neprarandant orumo, pajudėti iš vietos. Nekantrusis Heivardas, širdyje keikdamas laukinių įprastas ceremonijas, dėjosi toks pat abejingas, kaip ir vadas, kuris buvo artimas tos sergančios moters giminaitis. Minutės slinko, ir Heivardui atrodė, jog jos trunka ištisas valandas. Pagaliau huronas padėjo pypkę į šalį ir užsimetė apsiaustą ant krūtinės, pasiruošdamas lydėti Dunkaną į ligonės būstą. Kaip tik tą akimirką tarpduryje pasirodė stambaus stoto kario siluetas; tyliai žengdamas, jis praslinko tarp akylai žvelgiančių karių ir atsisėdo ant žabų ryšulio laisvojo galo, kur sėdėjo ir Dunkanas. Pastarasis nekantraudamas pažvelgė į savo kaimyną ir pajuto, kaip jo kūną nukrėtė šiurpas ir jį visą apėmė nesuvaldomas pasibaisėjimas: greta jo sėdėjo Magua.

Netikėtai sugrįžus šiam klastingam ir baisiam vadui, huronas neskubėjo eiti pas ligonę. Vėl buvo įžiebtos kelios jau užgesusios pypkės; naujai atėjusis, nepratardamas nė žodžio, iš už diržo išsitraukė tomahauką ir, prikimšęs jo galvelėje įtaisytą pypkę, per kiaurą rankeną pradėjo traukti dūmą taip abejingai, tarytum jis ištisas dvi dienas nebūtų dalyvavęs sunkioje ir varginančioje medžioklėje. Taip praslinko gal dešimt minučių, kurios pasirodė kaip ištisi amžiai; kariai jau spėjo paskęsti baltų dūmų debesyse, kai vienas jų prašneko:

– Sveikas grįžęs! Ar mano draugas užtiko briedį?

– Jauni vyrai klumpa po savo našta, – atsakė Magua. – Tegu Lanksčioji Nendrė išeina į medzioklės taką; jis susitiks su jais.

Ištarus šį draudžiamą vardą, įsiviešpatavo sunki ir baisi tyla. Visi nuleido pypkes, tarytum šią valandą jie būtų įkvėpę kažką šlykštaus. Dūmai mažais kamuolėliais sukiojosi aplink jų galvas, raitėsi spiralėmis ir greitai kilo pro skylę trobos stoge, palikdami viduje tyresnį orą, ir kiekvienas tamsus veidas buvo aiškiai matomas. Daugumos karių žvilgsniai buvo nukreipti į žemę, ir tik kelių jaunesnių ir mažiau santūrių vyrų laukinės blizgančios akys žvilgčiojo į žilagalvį indėną, kuris sėdėjo tarp dviejų garbingiausių visos padermės vadų. Nei to indėno išraiška, nei jo drabužis nerodė, kad jis būtų nusipelnęs tokios pagarbos. Jo laikysena nieku nebuvo ypatinga, o jo drabužis toks, kaip ir visų kitų eilinių tos padermės vyrų. Kaip ir aplink jį sėdėjusiųjų dauguma, jis taip pat gana ilgai žiūrėjo į žemę; lyg vogčiomis pasidairęs aplinkui, huronas pastebėjo, kad visų dėmesys atkreiptas į jį. Jis pakilo ir visiems tylint prabilo.

– Tai buvo melas, – tarė jis. – Aš neturėjau sūnaus. Tas, kuris buvo vadinamas tuo vardu, yra užmirštas; jo kraujas buvo balkšvas. Tatai ne hurono kraujas; klastingas čipnevas suvedžiojo mano žmoną. Didžioji Dvasia pasakė, kad Uis–en–tušo giminė turi baigtis. Laimingas yra

Uis–en–tušas, žinodamas, kad su juo baigiasi ir jo giminės nedorybė. Aš baigiau.

Tai buvo bailiojo jauno indėno tėvas. Jis apsidairė, lyg norėdamas savo klausytojų akyse išskaityti pritarimą jo šaltumui. Bet griežti indėnų papročiai patiekė perdaug sunkų bandymą tam silpnam senam žmogui. Jo akių žvilgsnis prieštaravo jo vaizdžiai ir išdidžiai kalbai, o tuo tarpu kiekvienas jo raukšlėto veido bruožas virpėjo liūdesiu ir skausmu. Valandėlę pastovėjęs, tartum džiaugdamasis savo karčiu triumfu, jis nusigręžė į šalį, lyg negalėdamas pakęsti žmonių žvilgsnių, ir, pridengęs veidą apsiaustu, tyliais indėno žingsniais išėjo iš trobos.

Indėnai, tikėdami, kad būdo dorybės ir ydos perduodamos paveldėjimo keliu, tylomis leido jam išeiti. Paskui vienas vadų nukreipė susirinkusių dėmesį nuo tik ką patirto slegiančio reginio, linksmai ir mandagiai kreipdamasis į Maguą, kaip į vėliausiai čia atvykusį.

– Delavarai sukinėjosi apie mano kaimą lyg lokiai apie medaus puodus. Bet ar yra kam nors pavykę užklupti huroną miegantį?

Ir tamsus debesis nebūtų buvęs tamsesnis už surauktus Maguos antakius, kai jis sušuko:

– Ežerų delavarai?

– Ne. Tai tie, kurie gyvena prie savo gimtosios upės. Vienas iš jų slinko pro pat mūsų padermę.

– Ar mano jauni vyrai nulupo jam skalpą?

– Jo kojos buvo greitos, nors jo rankoms geriau tinka kastuvas negu tomahaukas, – atsakė kitas, parodydamas nejudančią Unko figūrą.

Užuot parodęs moterišką smalsumą ir tuojau pažvelgęs į belaisvį belaisvį, priklausiusį tai padermei, Magua ir toliau rūkė susimąstęs. Nors širdyje jis ir buvo nustebintas dalykų, kuriuos patyrė iš senojo tėvo kalbos, vis dėlto Magua nieko neklausinėjo, teiravimąsi palikdamas patogesnei valandai. Ir tik po ilgokos pertraukos jis iškratė savo

pypkės pelenus, įsikišo tomahauką už diržo ir atsikėlė iš vietos, pirmą kartą dirstelėjęs į tą pusę, kur, truputį į užpakalį nuo jo, stovėjo belaisvis. Budrus, tariamai išsiblaškęs Unkas pastebėjo šį judesį, staiga atsigręžė į šviesą, ir jųdviejų žvilgsniai susitiko. Beveik ištisą minutę tiedu drąsūs ir nesuramdomi kariai stovėjo, žiūrėdami vienas į antrą, nė akimirkai nenuleisdami akių prieš žiaurų priešišką vienas kito žvilgsnį. Unkas išsitiesė, jo šnervės išsiplėtė kaip medžiotojų užklupto tigro; bet jis stovėjo nė nevirptelėdamas, toks didingas, kad jį lengvai būtum galėjęs palaikyti tobulu ir puikiu jo genties karo dievo atvaizdu. Virpantys Maguos bruožai, pasirodė, buvo sunkiau suvaldomi; jo veido išraiška pamažu keitėsi, sutviskėdama žiauriu džiaugsmu, ir jis garsiai ištarė baisų vardą:

– Eiklusis Elnias!

Visi kariai, išgirdę jiems gerai žinomą vardą, pašoko ant kojų, ir šaltą indėnų rimtį akimirkai įveikė nustebimas. Jie vienbalsiai šūktelėjo, pakartodami nekenčiamą, bet vis dėlto gerbiamą vardą, ir tas šūktelėjimas nusklido net už trobos sienų. Prie įėjimo susibūrę moterys ir vaikai aidu pakartojo vardą, ir tuoj po to pasigirdo šaižus ir gailus klykavimas.

Dar nenutilus tam klykavimui, vyrų tarpe sukelto nustebimo įspūdis visiškai atslūgo. Visi susirinkusieji vėl atsisėdo, tarytum sugėdinti savo staigaus susijaudinimo, bet dar ilgai jų reikšmingi žvilgsniai krypo į belaisvį, jiems smalsiai apžiūrinėjant karį, kuris daug kartų buvo įrodęs savo drąsą, kovodamas su geriausiais ir šauniausiais huronų vyrais.

Unkas didžiavosi savo laimėjimu, bet pasitenkino tiktai tuo, kad savo triumfą išreiškė ramiu paniekos kupinu šypsniu. Magua pastebėjo tą šypsnį. Iškėlęs ranką, jis pagrasė belaisviui, ir lengvi sidabriniai papuošalai, prikabinti prie jo apyrankės, sužvangėjo. Triumfuojančio keršytojo balsu jis sušuko angliškai:

– Mohikanai, tu mirsi!

– Gydomieji vandenys niekados neprikels mirusiųjų huronų, – muzikalia delavarų tarme atsakė Unkas. – Sraunios upės verpetai skalauja jų kaulus; jų vyrai yra bobos, o jų moterys – pelėdos. Eik – sušauk huronų šunis, kad jie pasižiūrėtų į karį. Mano uoslė įžeista, ji suuodžia bailio kraują.

Paskutinė užuomina giliai užgavo laukinius, – įžeidimas buvo didelis. Daugelis suprato keistą belaisvio kalbą. Gudrusis Magua suvokė, jog turi palankią progą kerštui, ir tučtuojau ja pasinaudojo. Nuo savo pečių nusimetęs lengvą odinį švarką, jis ištiesė į priekį ranką ir griebėsi savo pavojingo ir klastingo iškalbingumo. Nors jo įtaka savo žmonėms buvo sumažėjusi dėl jo atsitiktinių paklydimų, dėl nuolatinių prasižengimų ir dėl pasišalinimo iš padermės, visgi negalima buvo paneigti jo didelio narsumo ir oratoriaus gabumų. Jis visuomet turėdavo klausytojų, ir jam retai nepavykdavo jų įtikinti. Dabar gi jo įgimtus gabumus dilgino keršto troškimas.

Iš pradžių jis papasakojo, kaip vyko Gleno salos puolimas, kaip žuvo jų draugai ir kaip pabėgo jų padermės aršiausi priešai. Po to jis išdėstė viską apie tą kalną, kur jis nulydėjo į jo rankas patekusius belaisvius. Nei apie savo žvėriškus kėslus prieš mergaites, nei apie savo nepasisekusį keršto sumanymą jis neužsiminė, bet papasakojo, kaip jo būrelį užklupo Ilgasis Karabinas ir kaip pražūtingai visa tatai baigėsi. Čia jis pritilo, apsidairė aplinkui, lyg pagerbdamas žuvusiuosius, bet iš tikrųjų tik norėdamas pastebėti, kokį įspūdį padarė jo kalbos pradžia. Kaip ir visą laiką, indėnų akys buvo nukreiptos į jo veidą. Visos šios tamsios figūros atrodė lyg statulos: tokios nejudančios buvo jų pozos ir taip stipriai įtemptas dėmesys.

Paskui Magua nuleido balsą, kuris ligi šiol buvo aiškus, stiprus ir garsiai skambėjo, ir pradėjo skaičiuoti mirusiųjų nuopelnus. Neliko nepaminėta nė viena jų dorybė, kuri

galėjo sugraudinti indėnus. Vienas jų niekuomet negrįždavęs tuščiomis rankomis iš medžioklės; kitas, persekiodamas savo priešus, nepailsdavęs. Šis buvo narsus, anas dosnus. Žodžiu, Maguos užuominos buvo tokios taiklios, kad kėlė kiekvieno šios padermės kario užuojautą.

– Ar mano jaunųjų vyrų kaulai, – baigė jis, ilsisi huronų kapinėse? Jūs žinote, kad ten jų nėra. Jų vėlės nuėjo į saulėlydžių kraštą ir per didžiuosius vandenis jau keliasi į laiminguosius amžinos medžioklės laukus. Bet jos išėjo be maisto, be šautuvų ir be peilių, be mokasinų, plikos ir skurdžios. Argi taip ir bus? Argi jų vėlės turės įžengti į teisingųjų kraštą taip pat, kaip alkani irokėzai arba bailūs delavarai, ar gal jas pasitiks draugai, laikydami ginklus rankose ir su drabužiais ant nugarų? Ką pagalvos mūsų tėvai, matydami, kas atsitiko vajandotų giminėms? Jie blausiomis akimis mes žvilgsnį į savo vaikus ir pasakys jiems: „Eikite sau! Čia atėjo hurono vardu pasivadinęs čipnevas“ Broliai, mes neturime užmiršti mirusiųjų! Apkrausime šito mohikano nugarą, kol jis suklups po mūsų dovanomis, ir pasiūsime jį įkandin mūsų jaunųjų vyrų. Jie šaukiasi mūsų pagalbos; jie sako: „Neužmirškite mūsų!“ Kai jie pamatys šio mohikano vėlę, su savo sunkia našta žygiuojančia jiems iš paskos, jie supras mūsų ketinimus. Tada jie laimingai tęs savo kelionę; ir mūsų vaikai sakys: „Taip pasielgė mūsų tėvai su savo draugais, taip turime ir mes su jais pasielgti. “ Ką reiškia vienas ingizas? Mes daug jų nukovėme, bet žemė vis dar nepasisotino jų krauju. Dėmę nuo hurono vardo gali nuplauti tiktai indėno gyslų kraujas. Tegu miršta šis delavaras.

Magua taip sumaniai supynė savo klausytojų simpatijas su tikybiniu jų prietaringumu, kad keršto įsigeidusiose širdyse nebeliko nė krislelio žmoniškumo. Ypačiai vienas karys, laukinės ir žiaurios išvaizdos vyras, nepaprastai susidomėjo kalbėtojo žodžiais. Jo veide atsispindėjo visi jį veikusieji jausmai, kol pagaliau jame beliko tik mirtinos

pagiežos išraiška. Maguai baigus kalbėti, šis karys atsistojo, suriko ir, aukštai iškėlęs, aplink savo galvą apsuko deglo šviesoje žvilgantį mažą kirvuką su poliruota rankena. Tas jo mostas ir šūktelėjimas buvo tokie netikėti, kad žodžiais jau nebebuvo galima sukliudyti jo kruvino kėslo. Atrodė, tarytum šviesos blykstelėjimas švystelėjo iš jo rankos, ir tą pačią akimirką jį perkirto kažkoks tamsus ir stiprus šešėlis. Pirmasis buvo lekiąs tomahaukas, o antrasis – ranka, kurią Magua staiga ištiesė į priekį smūgiui į šalį nukreipti. Greitas ir taiklus vado mostas nebuvo visiškai pavėluotas. Aštrus ginklas nukirto tiktai Unko skalpinio kuokšto plunksną ir kiaurai perėjo per ploną trobos sieną, lyg jį būtų sviedusi kokia nors baisi mašina.

Dunkanas matė tą grėsmingą indėno mostą ir pašoko ant kojų, kupinas kilniausių jausmų pagelbėti savo draugui. Vienu akies žvilgsniu jis įsitikino, kad smūgis nepataikė, ir jo baimę pakeitė nustebimas. Unkas vis dar stovėjo, ramiai, tvirtai ir šaltai žiūrėdamas savo priešui į akis. Paskui, tarytum apgailestaudamas, kad priešo smūgis jam nepataikė, mohikanas nusišypsojo ir savo gimtąja kalba murmtelėjo kelis paniekos žodžius.

– Ne! – tarė Magua, įsitikinęs, kad jo belaisvis liko sveikas. – Saulė turi apšviesti jo gėdą; moterys turi pamatyti jo drebantį kūną, nes kitaip visas mūsų kerštas būtų tik vaikų žaidimas. Nuveskite jį ten, kur visiškai tylu; pamatysime, ar delavaras gali ramiai miegoti naktį, žinodamas, kad ryto metą turės mirti.

Jaunuoliai, kurių pareiga buvo saugoti belaisvį, tuojau pat karnomis suraišiojo jo rankas ir išsivedė iš trobos, visiems giliai ir niūriai tylint. Ir kai Unkas prisiartino prie slenksčio, jo tvirti žingsniai tarytum susvyravo. Jis atsigręžė ir metė greitą ir išdidų žvilgsnį į savo priešus; Dunkanas džiaugdamasis pastebėjo, kad viltis išsigelbėti dar tebešvytėjo Unko akyse.

Magua buvo per daug patenkintas savo pasisekimu ar

gal per daug užimtas savo slaptais planais, kad būtų toliau klausinėjęs; jis taip pat išėjo iš trobos, netęsdamas pasikalbėjimo, kuris galėjo būti toks pragaištingas šalia jo sėdėjusiam kaimynui. Nepaisant užvirusio pykčio, įgimto būdo tvirtumo ir susirūpinimo Unko likimu, Heivardui pasidarė lengviau, kai troboje nebeliko to pavojingumo ir gudraus priešo. Jo žodžių sukeltas susijaudinimas pamažu atslūgo. Kariai susėdo savo vietose, ir trobą vėl pripildė dūmų debesys. Beveik per pusvalandį niekas nepratarė nė žodžio, net vargu ar kas žvilgterėjo į šalį. Po kiekvienos smurto ir sąmyšio scenos gili susikaupimo tyla visada įsigalėdavo tarp tų žmonių, kurie taip staigiai įsikarščiuodavo ir vis dėlto pasižymėjo ypatingu santūrumu.

Kai vadas, kuris buvo prašęs Dunkano pagalbos, baigė rūkyti pypkę, jis pagaliau ryžosi išeiti. Piršto linktelėjimu jis pakvietė tariamąjį gydytoją sekti jo pėdomis.

Užuot ėjęs tarp tų trobų, kurias Heivardas jau buvo be jokių pasekmių apvaikščiojęs, jo bendrakeleivis pasuko į šalį ir patraukė tiesiai prie gretimo kalno, dunksėjusio ties kaimu. Krūmų tankmė gaubė kalno apačią, ir jiedviem teko eiti kreivu ir siauru taku. Properšoje berniukai vėl linksmai žaidė. Laužo liepsna nutvieskė Dunkanui ir jo vadovui kelią, visam šiurpiam reginiui teikdama dar niūresnį atspalvį. Jiedu įžengė į žolėtą, krūmais apaugusią vejelę. Kaip tik tą momentą staiga plykstelėjusi stipri laužo liepsna nušvietė tamsią ir paslaptingą būtybę, netikėtai iškilusią jų kelyje.

Indėnas stabtelėjo.

Didelis juodas rutulys visai nesuprantamu Dunkanui būdu ėmė krutėti. Laužas vėl skaidriau suliepsnojo, aiškiau nusviesdamas tą paslaptingą daiktą. Tada net ir Dunkanas jį pažino iš jo neramių ir krypuojančių judesių. Tai buvo lokys. Jis narsiai ir žiauriai sustaugė, bet neatrodė, kad būtų bepuoląs. Huronas, matyt, žinojo, kad šis keistas padaras buvo taikus; atidžiai į jį pasižiūrėjęs, indėnas ramiai žengė

toliau.

Dunkanas buvo girdėjęs, kad indėnai dažnai prijaukina lokius, ir todėl jis ramiai sekė paskui jį, manydamas, jog tas lokys yra indėnų padermės jaukintinis, dabar užklydęs į tankmę ieškoti maisto. Huronas negaišdamas praėjo pro žvėrį, bet Heivardas negalėjo susivaldyti nesidairęs atgal, saugodamasis, kad lokys jo nepultų iš užpakalio. Juo labiau jis ėmė nerimauti, kai pamatė, kad žvėris krypuoja paskui juos. Jis būtų jau prašnekęs, bet tuo tarpu indėnas atidarė žievės duris ir įžengė į urvą kalno papėdėje.

Dunkanas žengė paskui jį, tikėdamasis galėsiąs užsisklęsti nuo lokio lengvomis durimis, kai staiga pajuto, kad žvėris išplėšė jas jam iš rankų ir pabaisos gauruotas kūnas pasirodė urvo angoje. Dabar jie buvo ilgame ir tiesiame koridoriuje tarp uolų, kur nebuvo galima trauktis atgal, nesusiduriant su lokiu. Jaunuolis skubiai veržėsi į priekį, stengdamasis laikytis kuo arčiau savo vadovo. Meškinas kartais suurgzdavo ir pora kartų palietė jį savo milžiniškomis letenomis, lyg norėdamas sulaikyti, kad neitų toliau į urvą.

Sunku pasakyti, ar ilgai Heivardo nervai būtų atlaikę tokią nepaprastą įtampą; laimei, padėtis netrukus palengvėjo. Priešais juos iš tolo sumirksėjo žiburėlis, ir pagaliau jiedu atėjo į vietą, iš kurios sklido šviesa.

Didžiulis įdubimas uoloje buvo grubiai pritaikytas visai eilei būstų. Pertvaros buvo padarytos paprastai, bet sumaniai iš akmenų ir pagalių, perpintų medžių žievėmis. Pro plyšius viršuje skverbėsi dienos šviesa, o vakarais ją pakeisdavo laužų ugnis ir deglai. Į šią vietą huronai buvo sunešę didžiąją dalį savo mantos, ypač tos, kuri priklausė visai jų bendruomenei. Čia, kaip paaiškėjo, jie buvo atgabenę ir ligonę, kurią indėnai manė esant antgamtinės jėgos auka. Jiems atrodė, kad ją kankinančiai piktajai dvasiai sunkiau būsią puldinėti ją per akmens sienas, negu per trobų stogus, padarytus iš medžio šakų. Dunkanas prisiartino prie ligonės guolio, aplink kurį susispietė moterys, ir jų viduryje Heivar-

das nustebęs pamatė savo dingusį draugą Dovydą.

Tariamajam gydytojui užteko tik vieno žvilgsnio įsitikinti, kad ligonė reikalinga tikros medicinos pagalbos, kurios jis negalėjo jai suteikti. Ji gulėjo lyg suparalizuota, nekreipdama dėmesio į visa, kas aplink ją dėjosi. Heivardas visai nesigėdijo, kad jam teks vaidinti prieš ligonę, kuri buvo be sąmonės ir kuriai jis jokiu būdu negalės padėti. Lengvi sąžinės priekaištai, kuriuos jautė anksčiau, tuoj dingo, ir jis pradėjo ruoštis atlikti savo vaidmenį. Heivardas pastebėjo, kad prieš jam čia ateinant ligonės artimieji ryžosi dar išbandyti ir muzikos galią.

Gamutas, lankytojams į vidų įėjus, stovėjo pasiruošęs giesme išlieti savo jausmus; truputį palaukęs, jis pradėjo giedoti giesmę, kuri būtų padariusi stebuklą, jei šiuo atveju tikėjimas būtų turėjęs kiek nors reikšmės. Dovydui jie leido giedoti iki galo, nes indėnai gerbė jo tariamąjį proto sutrikimą. Kai nuskambėjo paskutinis giesmės posmas, Heivardas staiga atšoko į šalį, išgirdęs, kaip kažkas giemsės žodžius pakartojo laidotuviniu balsu. Apsidairęs jis tamsiame tolimame urvo kampe pamatė besėdinčią gauruotą pabaisą, kuri, nerangiai ir meškiškai linguodama ir kažkaip savotiškai urgzdama, kartojo garsus, primenančius giesmininko melodiją.

Sunku aprašyti tą įspūdį, kurį Dovydui padarė šis keistas aidas. Jis išplėtė akis, lyg abejodamas tuo, ką matė, ir tylėjo, lyg netekęs žado. Veikiamas jausmo, kuris buvo labiau panašus į baimę, negu į nustebimą, jis tik garsiai sušuko Heivardui: „Ji laukia jūsų ir yra čia pat“ ir bematant išbėgo iš urvo.

XXV skyrius

Tai, kas šioje scenoje buvo juokinga, keistai pynėsi su tuo, kas joje atrodė iškilminga. Žvėris vis dar lingavo,

matyt, nė kiek nepailsdamas; bet juokingi jo mėginimai mėgdžioti Dovydo melodiją nutrūko, kai tik pastarasis pasišalino. Prie ligonės guolio priėjo vadas ir rankos mostelėjimu įsakė išeiti visoms moterims, kurios susirinko pasižiūrėti nepažįstamojo burtų. Moterys jo įsakymo paklausė nesipriešindamos, nors ir nenoromis. Kai nuskambėjo uždaromų durų trinktelėjimo aidas, indėnas, rodydamas į gulinčią be sąmonės moterį, tarė: – Dabar tegu mano brolis parodo savo galią.

Išgirdęs tokį ryžtingą kvietimą atlikti tariamosios savo profesijos pareigas, Heivardas suprato, kad būtų pavojinga delsti. Jis susikaupė ir stengėsi prisiminti kerėjimo žodžius bei nesudėtingas apeigas, kuriomis indėnų burtininkai yra pratę dangstyti savo kvailumą ir nesugebėjimą. Labai galimas dalykas, kad sunkiai susigaudydamas šiuo metu pakrikusiose savo mintyse, jis būtų padaręs ką nors įtartina arba kur nors suklydęs, jei jo pirmųjų silpnų mėginimų nebūtų nutraukęs žiaurus keturkojo urzgimas. Triskart jis bandė burti ir tiek pat sykių jam sutrukdė tas nesuprantamas pasipriešinimas, ir be to, kas kartą žvėries staugimas atrodė vis žiauresnis ir labiau grasinantis.

– Piktosios dvasios pavyduliauja, – pastebėjo huronas; – aš išeisiu. Brolau, ta moteris yra vieno iš mano narsiųjų vyrų žmona; būk jai paslaugus. Nusiramink, – pasakė jis, pamojęs nerimstančiam žvėriui, – aš išeinu.

Dunkanas liko vienas toje laukinėje ir nejaukioje patalpoje su bejėge ligone ir pavojingu žvėrimi. Pastarasis klausėsi indėno žingsnių su lokiui būdinga sumania išraiška, kol iš ataidėjusio garso galima buvo spręsti, kad vadas jau išėjo iš urvo. Tada lokys apsigręžė, krypuodamas prisiartino prie Dunkano ir priešais jį atsisėdo savo įprastine poza.

Jaunuolis apsidairė, ieškodamas kokio ginklo apsiginti, nes buvo įsitikinęs, kad lokys dabar jau tikrai puls jį.

Tačiau žvėries ūpas, matyt, staiga pasikeitė. Jis jau nebeurzgė ir nerodė kitų pykčio ženklų; visas jo gauruotas

kūnas ėmė drebėti, lyg staigaus vidujinio susijaudinimo ar drugio krečiamas. Gremėzdiškomis savo letenomis jis graibėsi apie snukį, ir, Heivardui akylai jį sekant, šiurpi lokio galva nuslinko ant šono ir jos vietoje pasirodė nuostabus ir drąsus žvalgo veidas.

– Tss! – tarė atsargusis miškų gyventojas, nutraukdamas Heivardo nustebimo šauksmą. – Aplink pilna tų kipšų!

– Pasakykite, ką reiškia šis maskaradas? Kodėl jūs ryžotės tokiam pavojingam nuotykiui?

– Ak! Esti tokių momentų, kada reikia į šalį atidėti ir protą ir rimtį, – atsakė žvalgas. – Bet kadangi pradėti reikia nuo pradžios, tai aš viską jums iš eilės ir papasakosiu. Po to, kai mes išsiskyrėme, komendantą ir sagamorą aš palikau senoje bebrų trobelėje, kur huronai jiems yra mažiau pavojingi, negu tuo atveju, jei jie būtų Eduardo tvirtovėje: šiaurės vakarų indėnai, kolei į jų tarpą neįsiskverbė pirkliai, dar tebegarbina bebrus. Vėliau Unkas ir aš, kaip ir buvome susitarę, nuėjome į kitą indėnų stovyklą. Ar matėte Unką?

– Mačiau ir baisiai nusiminiau! Jis yra nelaisvėje ir pasmerktas mirti saulei tekant!

– Aš taip ir nujaučiau, kad toks bus jo likimas, – atsakė žvalgas jau nebe taip linksmai. Bet greit ir vėl pradėjo kalbėti savo paprastai tvirtu balsu ir tęsė: – Jo nelaimė, tiesą sakant, kaip tik ir atvedė mane čia, nes jokiu būdu neleistina būtų šį nuostabų vaikiną palikti huronams. Tie niekšai džiūgautų, jei galėtų prie to paties stulpo pririšti Eiklųjį Elnią ir Ilgąjį Karabiną, kaip jie mane praminė! Bet aš niekuomet nesužinojau, kodėl jie taip mane vadina, nes tarp „Elniamušio" ir tikrojo Kanados karabino tiek pat maža panašumo, kaip tarp kalkakmenio ir titnago.

– Papasakokite viską iš eilės, – nekantraudamas pratarė Heivardas, – juk mes nežinome, kada gali sugrįžti huronai.

– Nebijokite jų. Mes dabar esame saugūs, kaip misio-

nierius, pradėjęs savo dviejų valandų pamokslą. Taigi Unkas ir aš susitikome su tų niekšų grįžtančiu būriu; vaikinas perdaug toli nuslinko bežvalgydamas vietovę, tačiau prisimenant karštą jo kraują, negalima jo per daug kaltinti; be to, vienas huronas pasirodė esąs bailys ir, pats bėgdamas, nusiviliojo Unką į užuolandą.

– Ir jis brangiai sumokėjo už šį savo įkarštį!

Žvalgas reikšmingai brūkštelėjo ranka sau po kaklu ir linktelėjo galvą, tarytum tardamas: „Suprantu, ką jūs norite pasakyti. “

Po to tęsė toliau:

– Kai vaikinas dingo, aš puoliau huronus, kaip jūs tatai galite numanyti. Tarp manęs ir vieno kito iš tų atsilikėlių įvyko susidūrimas; bet visa tai nedaug teliečia reikalą. Taigi nušovęs tuos velniūkščius, aš jau nebetrukdomas gana arti priėjau prie jų trobų. Paskui man padėjo pati laimė, kuri atvedė mane kaip tik į tą vietą, kur vienas iš garsiausių giminės burtininkų persirenginėjo, ruošdamasis, kaip aš tai gerai žinojau, kažkokiai didelei kovai su šėtonu. Taiklus smūgis per pakaušį apglušino apgaviką; paskui į burną prigrūdau jam riešutų, kad nekeltų triukšmo, ir, pririšęs jį tarp dviejų jaunų pušelių, apsirengiau jo meškena, kad galėčiau vaidinti lokį ir toliau tęsti sumanytą darbą.

– Ir jūs puikiausiai atlikote savo vaidmenį; pats žvėris būtų susigėdęs, matydamas tokią vaidybą.

– Dievaži, majore, – atsakė patenkintas miškų gyventojas, – būčiau netikęs medžiotojas, jeigu, taip ilgai gyvenęs dykvietėse, nemokėčiau pamėgdžioti žvėrių judesių ir būdo. Aš taip šauniai suvaidinčiau kalnų katę ar net tikrą panterą, kad būtų verta pasižiūrėti. O tokio nerangaus žvėries judesius pamėgdžioti nėra sunku. Bet kurgi jaunoji mergaitė?

– Dievas žino! Kaime aš apėjau visas trobas ir nepastebėjau nė mažiausios žymės.

– Ar girdėjote, ką pasakė giesmininkas, pasišalindamas

iš šios vietos: „Ji laukia jūsų ir yra čia pat". Vargšas Dovydas buvo toks susijaudinęs, kad supainiojo tai, ką norėjo pasakyti! Bet jo žodžiai turi gilesnę prasmę. Lokys mėgsta laipioti, todėl aš pasidairysiu tarp sienų. Gal ten tarp uolų užtiksiu ir medaus puodą; o aš, kaip žinai, esu žvėris, mėgstąs saldumynus.

Kardamasis į pertvarą, žvalgas žvilgterėjo atgal ir nusijuokė iš savo sąmojo; bet vos tik pasiekęs viršų, jis davė ženklą Heivardui, kad šis tylėtų, ir pats kuo skubiausiai nusliuogė žemyn.

– Ji čia, – pašnibždėjo jis, – ir už anų durų jūs ją rasite. Būčiau taręs jai padrąsinimo žodį, bet pabūgau, kad ji nenualptų iš baimės ar neišeitų iš proto, pamačiusi tokią pabaisą, nors ir jūs, majore, su savo dažytu veidu nesate jau toks patrauklus!

Dunkanas, kuris karščiuodamasis jau buvo bešokąs prie durų, staiga atsitraukė atgal, išgirdęs paskutiniuosius žvalgo žodžius.

– Nejaugi aš toks bjaurus? – paklausė jis susirūpinęs.

– Vilko jūs neišgąsdintumėte ir anglų gvardiečiams nesukliudytumėte paleisti salvę; bet aš turėjau progos matyti jus kur kas gražiau atrodant; į jūsų veidą, išmargintą įvairiaspalviais dryžiais, gal ir palankiai pasižiūrėtų indėnė, bet jaunos baltaveidžių moterys labiau mėgsta savo spalvos žmonių veidus. Žiūrėkite, – pridūrė jis, rodydamas į plyšį uoloje, iš kurio čiurlenąs vanduo sudarė mažą krištolinį šaltinėlį, – jūs lengvai galėtumėte nusikratyti tų sagamoro dažų, o kai grįšite, aš pabandysiu savo ranka jus iš naujo papuošti. Burtininkui perdažinėti veidą yra taip pat paprasta, kaip ir dabitai kolonistų sodybose kaitalioti savo drabužius.

Jis dar tebekalbėjo, kai Dunkanas jau puolė prie vandens. Per vieną akimirką nuo jo veido išnyko visi baisūs ir juokingi bruožai, ir jaunuolis vėl buvo tokios išvaizdos, kokia jį buvo apdovanojusi prigimtis. Taip pasiruošęs

pasimatyti su savo mylimąja, jis skubiai atsisveikino su draugu ir dingo jam nurodyta kryptim.

Žvalgas maloniai pažvelgė jam įkandin, linkčiodamas galva ir murmėdamas linkėjimus; paskui jis šaltai ėmėsi apžiūrinėti huronų sandėlį. Urvas be kitko buvo naudojamas ir jų medžioklės laimikiams sukrauti.

Dunkanas neturėjo kito vadovo, kaip tik tolimos šviesos spindulėlį, kuris šiuo atveju įsimylėjusiam buvo lyg ir kelrodė žvaigždė. Jos padedamas jis galėjo pasiekti savo vilčių uostą – kitą urvo dalį, skirtą saugoti tokiam svarbiam belaisviui, kaip Uiljam–Henrio tvirtovės komendanto duktė. Čia buvo gausu iš tos nelaimingos tvirtovės prisigrobto turto. Tarp visų tų netvarkingai išmėtytų daiktų jis rado tą, kurios ieškojo – išblyškusią, susirūpinusią ir išsigandusią, bet dailutę. Dovydas jau buvo ją įspėjęs apie šį vizitą.

– Dunkanai, – sušuko ji tokiu balsu, kuris virpėjo, tartum išsigandęs savo paties sukeltų garsų.

– Alisa! – atsakė jis, be atodairos šokuodamas per skrynias, dėžes, ginklus ir baldus.

– Aš žinojau, kad jūs manęs neapleisite, – tarė ji, pakeldama akis, ir jos šiaip liūdnas veidas valandėlę nušvito. – Bet jūs vienas! Nors ir kaip esu dėkinga, kad atsiminėte mane, tačiau aš norėčiau manyti, kad jūs nesate visiškai vienas.

Dunkanas, pastebėjęs, jog ji taip dreba, kad vos tegali pastovėti, privertė ją atsisėsti ir papasakojo jai apie svarbiausius įvykius, kuriuos jau žino skaitytojas. Alisa klausėsi, iš susijaudinimo sulaikydama kvapą; kai jaunuolis užsiminė apie jos nelaimingo tėvo sielvartą, ašaros gausiai nuriedėjo dukters veidais, tarytum ji niekuomet anksčiau nebūtų verkusi. Tačiau Dunkano meilumas greit nuramino pirmąjį jos jausmų prasiveržimą, ir ji su didžiausiu atsidėjimu bei susikaupimu iki galo išklausė pasakojimo.

– O dabar, Alisa, – pridūrė jis, – daug kas priklauso nuo jūsų. Mūsų prityrusio ir neįkainojamo draugo – žvalgo

padedami, mes gal surasime kelią pasprukti iš šių laukinių žmonių spąstų, bet jums teks dar parodyti ypatingai daug drąsos. Atsiminkite, kad jūs skubate į savo tėvo glėbį ir kad nuo jūsų pastangų priklauso jo ir jūsų pačios laimė!

– Aš visam kam esu pasiryžusi dėl savo tėvo, kuris taip daug yra man gera padaręs!

– Ir dėl manęs taip pat, – tęsė jaunuolis, abiem savo rankomis švelniai spausdamas jos ranką.

Nekaltas ir nustebęs Alisos žvilgsnis įtikino Dunkaną, kad jis privalo aiškiau pasisakyti.

– Čia ne vieta ir ne laikas trukdyti jus savo širdies jausmų pareiškimais, – pridūrė jis, – bet kieno širdis, būdama tokia kupina kaip manoji, nenorėtų savo naštos palengvinti? Sakoma, kad nelaimė glaudžiausiai sujungia žmones; mes drauge su jūsų tėvu tiek pergyvenome kančių, kad nedaug kas ir belieka mums aiškintis.

– O brangioji Kora, Dunkanai? Kora juk nėra užmiršta?

– Neužmiršta, ne; dėl jos sielojamasi taip, kaip retai kada buvo gailimasi bet kurios kitos moters. Jūsų tėvas vienodai myli abidvi savo dukteris, bet aš... Alisa, jūs neįsižeisite, jeigu aš pasakysiu, kad man jos dorybės kiek aptemdė...

– Vadinasi, jūs nepažįstate mano sesers ypatybių, – pasakė Alisa, atitraukdama savo ranką; – apie jus ji visada kalba kaip apie savo brangiausią draugą.

– Ir aš mielai ją laikysiu savo drauge, – sukbiai atsakė Heivardas, – ir norėčiau, kad ji būtų daugiau negu draugė; bet su jumis, Alisa, jūsų tėvas davė man sutikimą tikėtis dar artimesnių ir brangesnių ryšių.

Alisa smarkiai krūptelėjo ir akimirkai nukreipė savo veidą į šalį; bet ji tuojau pat susitvardė tiek, kad neparodė savo susijaudinimo.

– Heivardai, – tarė ji, tiesiai žiūrėdama jam į akis jaudinamai nekaltu ir atsidavusiu žvilgsniu, – nereikalaukite atsakymo anksčiau, negu aš pasimatysiu su tėvu ir gausiu jo palaiminimą.

„Daugiau kalbėti man nedera, bet mažiau pasakyti aš negalėjau“, – norėjo pasakyti jaunuolis, kai jį nutraukė lengvas taptelėjimas per petį. Pašokęs ant kojų, jis atsigręžė ir pasijuto bestovįs veidas į veidą prieš piktą ir šiurpų Magua. Gilus gomurinis laukinio juokas šią valandą Dunkanui nuaidėjo lyg pragariškas demono kvatojimas. Jei Heivardas būtų pasidavęs staigiam ir stipriam šios akimirkos įniršiui, jis pats būtų puolęs huroną ir jųdviejų likimas būtų išsisprendęs žūbūtinėje kovoje. Tačiau beginklis, nežinodamas, kokias priemones gali panaudoti jo priešas, ir jausdamasis atsakingas už saugumą tos, kuri šiuo metu buvo visų brangiausia jo širdžiai, jaunuolis bematant susilaikė nuo tokio beviltiško žygio.

– Ko jums reikia? – romiu balsu paklausė Alisa. Sukryžiavusi rankas ant krūtinės ir stengdamasi paslėpti savo baimę dėl Heivardo, ji laikėsi šaltai ir išdidžiai, kaip visada, kada ją aplankydavo jos pagrobėjas.

Triumfuojančio Magua veidas atrodė žiaurus, nors jis ir traukėsi atsargiai atgal, paveiktas rūstaus jaunuolio akių žvilgsnio. Laukinis valandėlę įsmeigė akis į abu savo belaisvius, paskui žengtelėjo į šalį ir užvertė rąstą ant durų, tik ne ant tų, pro kurias čia buvo įėjęs Dunkanas. Heivardas suprato, kaip atsitiko, kad huronas įslinko nepastebėtas, ir save laikė tikrai žuvusiu; jis prisiglaudė Alisą prie savęs, pasiryžęs pasitikti savo likimą, dėl kurio jis nesisielojo, žinodamas, kad jam teks kentėti kartu su mylimąja. Bet Magua, matyt, negalvojo tuojau pat griebtis smurto. Jis pirmiausia norėjo sutrukdyti šiam naujam savo belaisviui pabėgti; jis net nebepažvelgė į du urvo viduryje sustingusius pavidalus, kol galutinai jiems atėmė visas vilti pasitraukti pro tą slaptą įėjimą, pro kurį jis pats čia pateko. Heivardas stebėjo visus jo judesius. Jis laikėsi ramiai ir vis tebestovėjo priglaudęs silpnutę Alisą prie savo širdies, pats būdamas perdaug išdidus ir perdaug aiškiai matąs savo beviltišką padėtį, kad prašytų malonės iš priešo. Magua,

baigęs darbą, prisiartino prie belaisvių ir prabilo angliškai:

– Baltaveidžiai spąstais gaudo gudrius bebrus, bet raudonodžiai moka gaudyti ingizus.

– Hurone, atlik savo pikčiausią darbą – sušuko jaudindamasis Heivardas, užmiršęs, kad jo gyvybė yra susijusi ir su kita gyvybe. – Ir tu, ir tavo kerštas yra vienodai niekingi.

– Ar baltasis vyras pasakys tokius pat žodžius ir prie kančių stulpo? – paklausė Magua, pajuokos šypsniu parodydamas, kad jis mažai tetiki Heivardo drąsa.

– Kaip čia, tiesiog tau į veidą, taip ir prieš visą tavo gentį!

– Gudrusis Lapinas yra didis vadas! – atkirto indėnas. – Jis išeis ir atsives savo jaunus vyrus, kad jie pamatytų, kaip baltaveidis gali juoktis kankinamas.

Tuos žodžius sakydamas, jis apsigręžė ir jau buvo beišeinąs tuo pačiu taku, kuriuo atėjo Heivardas, kai išgirdo kažką maurojant ir lyg ko abejodamas stabtelėjo. Tarpduryje pasirodė lokys, krypuodamas į šalis. Magua atidžiai pasižiūrėjo į lokį. Jis buvo jau seniai nusikratęs savo giminės prietarais ir, pažinęs burtiniko apdarą, ruošėsi su panieka praeiti pro šalį. Bet smarkesnis ir dar labiau garsus urzgimas privertė jį sustoti. Paskui, tarytum ryžęsis nebekreipti dėmesio, Magua drąsiai žengė į priekį. Žvėris lėtai traukėsi nuo jo, kol priartėjo prie angos, ir čia, atsistojęs ant užpakalinių kojų, ėmė mosuoti ore letenomis.

– Kvaily – huroniškai sušuko vadas, – eik sau žaisti su vaikais ir moterimis!

Dar kartą jis pabandė praslinkti pro tariamąjį burtininką, net nesiteikęs pagrasinti peiliu arba tomahauku, kurie kabojo prie jo diržo. Staiga žvėris savo rankas, ar tikriau sakant, letenas, ir tvirtai suspaudė Maguą glėbyje, kuris savo jėga prilygo tikram „lokio glėbiui". Heivardas pagriebė elnio odos šikšną, kuria buvo surištas kažkoks ryšulys, ir pamatęs, kad abi jo priešo rankos geležinių

žvalgo raumenų buvo lyg prikaltos prie šonų, pribėgo ir apraizgė laukinio rankas ir kojas greičiau, negu mes visa tai suskubome papasakoti. Kai baisusis huronas buvo galutinai surištas, žvalgas paleido jį, ir Dunkanas savo bejėgį priešą paguldė aukštielninką.

Magua atkakliai grūmėsi, kol įsitikino, kad pateko į rankas žmogui su daug stipresniais raumenimis. Grumdamasis jis neatsiliepė nė vienu garsu. Bet kai Sakalo Akis norėdamas kuo trumpiau paaiškinti savo elgesį, nusimovė gauruotą žvėries galvą ir parodė huronui savo griežtą ir rimtą veidą, Maguos ramybė iškart dingo, ir jis nustebęs pratarė įprastąjį indėnišką:

– Huf!

– Aha! Pagaliau prisiminei turįs liežuvį – nusišypsojo nugalėtojas. – Na, o dabar, kad tu juo nepasinaudotum ir mums nepakenktum, aš užčiaupsiu tau burną.

– Pro kur čia tas velnias įėjo? – paklausė žvalgas, rūpestingai užkimšęs indėnui burną. – Nė gyva dvasia nepraslydo pro šal nuo to laiko, kai jūs mane palikote.

Dunkanas parodė duris, pro kurias buvo įėjęs Magua.

– Na, tai išveskite mergaitę, – tęsė toliau jo draugas, – turime kitu keliu pasiskubinti į mišką.

– Tatai neįmanoma! – sušuko Dunkanas. – Baimė ją pribloškė, ir dabar ji visai bejėgė... Alisa! mano brangioji, manoji Alisa, atsipeikėk! Mes turime bėgti... Veltui! Ji girdi, bet nepajėgia eiti. Eik, kilnusis ir gerasis drauge; gelbėk save, o mane palik mano likimui!

– Kiekvienas pėdsakas turi savo pabaigą, ir kiekviena nelaimė mus ko nors moko! – atsakė žvalgas. – Štai įvyniokite ją į šį indėnišką audeklą ir gerai paslėpkite jos mažą figūrą. Šioje dykynėje nėra kitos tokios kojytės; ji išduos ją. Apmuturiuokite ją iš visų pusių. Na, dabar imkite ją į glėbį ir sekite paskui. Visa kita palikite man.

Dunkanas paskubomis griebėsi daryti tai, kas jam buvo liepta; dar žvalgui nebaigus kalbėti, jis paėmė į glėbį lengvutę

Alisą ir nusekė Sakalo Akies pėdomis. Ligonę jie teberado vis dar vieną, kaip buvo ją palikę, ir, greitai praėję pro ją, nuslinko koridorium prie išėjimo. Kai jie priartėjo prie mažų žievės durelių, pasigirdo įvairūs balsai, iš kurių buvo aišku, jog anapus stoviniavo ligonės giminaičiai ir draugai, kantriai laukdami leidimo įeiti į vidų, kur gulėjo ligonė.

– Jeigu aš prasičiaupsiu kalbėti, – prašnibždėjo Sakalo Akis, – tai iš mano angliškos šnektos tie niekšai supras, kad jų tarpe yra priešas. Jūs turite kreiptis į juos savo žargonu, majore; pasakykite jiems, kad piktąją dvasią mes uždarėme urve, o moterį dabar nešame į mišką, norėdami ten paieškoti gydomųjų šaknelių. Panaudokite visas savo gudrybes.

Durelės truputį prasivėrė, lyg kas iš oro būtų klausęsis to, kas vyko viduj, ir žvalgui teko nutraukti savo patarimus. Žiaurus urzgimas atbaidė prie durų besiklausantį smalsuolį, ir po to žvalgas drąsiai atmetė į šalį žievės dureles ir išvirto iš urvo, savo eisena pamėgdžiodamas lokį. Dunkanas iš arti sekė jo pėdomis ir gana greit atsidūrė pačiame susirūpinusių ligonės giminaičių ir draugų būrio viduryje.

Minia šiek tiek pasitraukė atgal, leisdama prisiartinti tėvui ir kitam vyriškiui, matyt, ligonės vyrui.

– Ar mano brolis išvarė piktąją dvasią? – paklausė pirmasis. – Ką jis čia turi ant rankų?

– Tavo kūdikį, – rimtai atsakė Dunkanas. – Piktoji dvasia iš jos pasišalino; ji dabar yra uždaryta uolose. Aš nešu moterį toliau, kur turėsiu ją sustiprinti, kad liga jos jau nebepultų. Kai saulė vėl pasirodys, ji bus jaunojo vyro vigvame.

Kai tėvas to svetimšalio žodžius išvertė į huronų kalbą, iš apytylio minios murmėjimo paaiškėjo, su kokiu pasitenkinimu buvo sutikta toji žinia. Pats vadas mostelėjo ranka Dunkanui, duodamas ženklą eiti toliau, ir garsiu bei tvirtu balsu išdidžiai pratarė:

– Eik... Aš esu vyras, lipsiu į uolas ir kausiuos su piktąja

dvasia.

Heivardas mielai paklausė ir jau buvo beeinąs pro šalį, bet jį išgąsdino ir sulaikė paskutiniai indėno žodžiai.

– Ar mano brolis pamišo, – sušuko jis, – kad taip kalba? Jis pasitiks piktąją dvasią, ir ji įžengs į jį O galbūt, mano brolis išvarys piktąją dvasią iš urvo ir ji pasivys jo dukterį miške Ne... Tegu mano vaikai palaukia prie urvo, o jei dvasia pasirodys, muškite ją savo vėzdais. Ji yra gudri ir įsiraus giliai į kalną, kai pamatys, kiek yra žmonių, pasiruošusių su ja kovoti.

Šis keistas perspėjimas padarė pageidaujamą įspūdį. Užuot ėję į urvą, ligonės tėvas ir vyras išsitraukė savo tomahaukus ir atsistojo čia pat, pasiruošę keršyti tam įsivaizduotam jų sergančios artimosios kankintojui, o tuo tarpu moterys ir vaikai laužė krūmų šakas ir graibstė akmenis, taip pat ruošdamiesi pulti. Pasinaudoję šiuo patogiu momentu, tariamieji burtininkai dingo iš akių.

Sakalo Akis, kad ir sumanė pasinaudoti indėnų prietaringumu, bet gerai žinojo, jog protingiausieji jų vadai tuos prietarus tiktai toleravo, bet jais netikėjo. Jis taip pat suprato, kaip neįkainojamai brangus šiuo pavojingu momentu jiems buvo laikas. Kad ir kaip labai būtų apsimulkinę jo priešai, o taip pat kad ir kiek tai būtų padėję jo planams, bet ir menkiausia smulkmena galėjo būti pražūtinga. Todėl jis pasuko taku, kuriuo eidami mažiausiai galėjo tikėtis būti persekiojami, ir aplenkė kaimą iš šono. Tolumoje, prie gęstančių laužų, dar matėsi kariai, beslankioją nuo trobos prie trobos. Bet vaikai jau buvo palikę savo žaidimus ir sugulę kailių guoliuose, ir nakties tyla palengva ėmė slopinti neramaus ir triukšmingo vakaro bruzdesį.

Alisa atsipeikėjo gaivaus oro paveikta, o kadangi buvo nusilpusios tik jos kūno, o ne proto jėgos, tai ir nereikėjo jai aiškinti to, kas buvo atsitikę.

– Leiskite man pabandyti pačiai eiti, – jiems jau įžengus į mišką, tarė ji rausdama, kad negalėjo anksčiau

išsilaisvinti iš Dunkano glėbio; – aš jau iš tikrųjų atsigavau.

– Ne, Alisa, jūs dar esate per silpna.

Mergina švelniai stengėsi ištrūkti iš jo rankų, ir Heivardas buvo priverstas persiskirti su savo brangiąją našta. Lokiu apsimetęs žvalgas, žinoma, nesuprato to žavaus susijaudinimo, kurį patyrė įsimylėjusis, kai jo rankos buvo apkabinusios mylimąją; galbūt, jis nesuprato ir to gėdingumo, kuris jaudino Alisą. Bet atsidūręs pusėtinai toli nuo trobų, jis sustojo ir prašneko apie tai, ką geriausiai išmanė.

– Šis takas nuves jus prie upelio, – tarė jis. – Eikite jo kairiuoju krantu iki krioklio; įkopkite į kalvą dešinėje ir pamatysite kitos genties laužus. Nueikite ten ir paprašykite globos; jei jie yra tikri delavarai, tai jūs būsite saugūs. Bėgti toliau šiuo metu neįmanoma. Huronai pasivys mus ir nulups skalpus, mums dar nenuėjus nė dešimties mylių. Eikite!

– O jūs? – paklausė nustebęs Heivardas. – Juk mes su jumis nesiskirsime?

– Paskutinysis mohikanas, delavarų pažiba, yra huronų rankose. Jeigu jie būtų nulupę jūsų skalpą, majore, tai už kiekvieną jūsų plauką kristų po vieną niekšą, kaip kad aš jums ir pažadėjau; bet jeigu jaunąjį sagamorą nuves prie kankinimo stulpo, tai indėnai taip pat pamatys, kaip drauge su juo numirs ir jo baltasis draugas.

Visai neįsižeidęs, kad drąsusis miškų gyventojas parodė daugiau meilės vaikinui, kurį žvalgas tam tikra prasme galėjo laikyti savo įsūnytuoju vaiku, Dunkanas vis dar įtikinėjo, patardamas atsisakyti tokio beviltiško žygio. Jam padėjo ir Alisa, prie Heivardo žodžių prijungdama savo prašymą ir ragindama žvalgą mesti savo sumanymą, kuris buvo pavojingas ir taip maža teteikė vilties. Jųdviejų iškalbingumas ir pastangos nuėjo niekais. Žvalgas jų klausėsi nekantraudamas ir pagaliau baigė pasikalbėjimą tokiu tonu, kuris nutildė Alisą ir įtikino Heivardą, kad tolimesnis prieštaravimas bus visiškai bergždžias.

– Aš esu girdėjęs, – tarė žvalgas, – kad jaunystėje esama tokių jausmų, kurie glaudžiau suriša vyrą su moterimi, negu tėvą su sūnumi. Gal ir taip. Štai jūs rizikavote savo gyvybe ir visu kuo, kas jums brangu, kad išlaisvintumėte šią meilią mergaitę, ir aš manau, kad toks jausmas kaip tik ir skatino jūsų poelgius. Na, o dėl manęs, tai aš išmokiau tą vaikiną vartoti šautuvą, ir jis man už tai gausiai atsilygino. Daugelyje kruvinų susirėmimų aš kovojau greta jo ir visuomet žinojau, kad priešas neužpuls manęs iš užpakalio, jeigu viena ausimi galiu girdėti tratant jo šautuvą, o antrąja – sagamoro. Žiemos ir vasaros metu, dienomis ir naktimis mes drauge bastydavomės po dykynę, valgydavome iš to paties indo, o kai vienas miegodavome, – antras budėdavome; ir kad po viso to kas galėtų pasakyti, jog Unką huronai vedė kankynėms, o aš buvau čia pat... Aš prisiekiu, kad greičiau žemėje išnyks ištikimybė, kad „Elniamušis“ pasidarys nebepavojingas kaip giesmininko birbynė, negu kad pražus jaunuolis dėl to, kad nebuvo draugo, kuris jį išgelbėtų.

Dunkanas paleido žvalgo ranką; tas apsigręžė ir tvirtu žingsniu nuėjo huronų trobų link. Heivardas ir Alisa, nors ir jautėsi laimingi vėl susitikę draugėn, vis dėlto su liūdesiu žiūrėjo į nutolstančią žvalgo figūrą. Paskui jie pasuko tolimo delavarų kaimo link.

XXVI skyrius

Nors Sakalo Akis tvirtai ryžosi įvykdyti savo ketinimą, jis puikiai suprato, kiek sunkumų ir pavojų jam teks sutikti. Žvalgui grįžtant į stovyklą, jo aštrus ir praktiškas protas įtemptai dirbo, planuodamas priemones priešų budrumui ir įtaringumui įveikti. Magua ir burtininkas, žinoma, būtų buvę pirmomis aukomis, skirtomis jo paties saugumui laiduoti, jeigu žvalgas nebūtų įsitikinęs, kad toks elgesys

nedera baltajam žmogui. Todėl jis, pasitikėdamas karklaviržiais ir šikšnomis, kuriomis buvo suraišiojęs indėnus, nuėjo tiesiog į patį kaimo vidurį.

Kai Sakalo Akis priartėjo prie trobelių, jo žingsniai pasidarė atsargesni, o jo budrios akys sekė kiekvieną draugišką ar priešišką indėnų ketinimų ženklą. Išsikišusi truputį į priekį nuo kitų lūšnelių, stovėjo apleista pašiūrė; atrodė, lyg ji būtų nebaigta statyti ir nepritaikyta gyventi. Tačiau pro plyšius prasiskverbianti šviesa liudijo, kad joje gyvenama. Žvalgas ir nukreipė savo žingsnius prie jos, kaip apdairus generolas, kuris, prieš pradėdamas puolimą, ištiria priešo armijos avangardą.

Būdingais jo pamėgdžiojamam žvėriui judesiais Sakalo Akis prirėpliojo prie plyšelio, pro kurį galėjo pasižiūrėti į palapinės vidų. Paaiškėjo, jog tai buvo Dovydo Gamuto lūšnelė. Čia giesmininkas gyveno kartu su savo rūpesčiais ir skausmais.

Nors Dovydas karštai tikėjo senovės stebuklais, vis dėlto jis nemanė, kad nūdieniame pasaulyje esąs galimas koks nors tiesioginis antgamtinės jėgos pasireiškimas. Jis, žinoma, be jokio dvejojimo buvo įsitikinęs, kad Balaamo asilė galėjo kalbėti, tačiau labai skeptiškai galvojo apie tai, kad lokys galėtų giedoti, o vis dėlto jis pats girdėjo tai ir buvo priverstas tikėti savo ausimis. Žvilgterėjęs į Gamutą, Sakalo Akis iškart pamatė, kad jo mintyse – visiškas sąmyšis. Galvą parėmęs delnu ir melancholiškai susimąstęs, Dovydas sėdėjo ant žabų krūvos, iš kurios kartkartėmis ištraukdavo vieną kitą šaką savo kukliai ugnelei pakurstyti. Šio muzikos garbintojo drabužiai visai nepasikeitė nuo to laiko, kai juos aprašėme, išskiriant tai, kad pliką jo galvą dabar dengė trikampė bebro kailio kepurė, nepakankamai patraukli, kad jo pagrobėjus sugundytų ją atimti.

Sumanus Sakalo Akis prisiminė, kaip skubiai giesmininkas pasišalino nuo sergančios moters guolio, ir atspėjo, apie ką tasai keistuolis dabar galvojo. Apėjęs palapinę iš

visų pusių ir įsitikinęs, kad ji stūkso visai vieniša, jis pro žemas duris įsibrovė į vidų ir sustojo priešais Gamutą. Tarp žvalgo ir tos vietos, kur sėdėjo Gamutas, buvo ugniavietė; Sakalo Akis atsisėdo, ir jiedu geroką valandėlę, nieko nekalbėdami, žiūrėjo vienas į kitą. Staiga pasirodžius žvėriui, Dovydas sumišo. Jis pasiieškojo kišenėse savo vamzdelio ir atsistojo visas nustėręs, ketindamas panaudoti savo muzikos kerus.

– Tamsioji ir slaptingoji pabaisa! – sušuko jis, drebančiose rankose laikydamas instrumentą. – Aš nežinau nei tavo būdo, nei ketinimų; bet jeigu tu kėsiniesi prieš nusižeminusį šventovės tarną, tai išklausyk izraelitų jaunuolio įkvėptųjų žodžių ir atgailauk!

Lokys suvirpėjo visu savo gauruotu liemeniu. Paskui jis prabilo Gamutui gerai pažįstamu balsu:

– Padėk į šalį švilpynę ir savo gerklei patark patylėti. Dabar ir penki aiškūs bei suprantami angliški žodžiai yra vertesni už ištisą bliovimo valandą.

– Kas tu esi? – uždusdamas paklausė Dovydas.

– Toks pat žmogus, kaip ir tu, kurio kraujyje, kaip ir tavajame, nėra nė lašelio lokio kraujo. Argi jau taip greitai užmiršai tą, iš kurio esi gavęs tą kvailą tavo rankose dabar laikomą instrumentą?

– Argi tai galėtų būti? – sušuko Dovydas. Jis laisviau atsikvėpė, kai jam pradėjo aiškėti tikrovė. – Būdamas su tais stabmeldžiais, aš mačiau daug stebuklų, bet tokio dar neregėjau.

– Na, na, – atsakė Sakalo Akis, nusiimdamas lokio galvą ir parodydamas savo padorų veidą, kad geriau įtikintų neryžtingą ir abejojantį draugą, – jūs galite pamatyti odą, kuri, jei nėra tokia balta, kaip švelniųjų mergaičių, tai vis dėlto jai rusvą atspalvį suteikė dangaus vėjai ir saulė. Na, o dabar apie reikalą.

– Pirmučiausiai papasakokite man, kas atsitiko mergaitei ir jaunuoliui, kuris taip narsiai jos ieškojo, – per-

traukė Dovydas.

– Jie laimingai išsigelbėjo nuo tų niekšų tomahaukų. Bet ar negalėtumėte man pasakyti, kur yra Unkas?

– Jaunuolis yra nelaisvėje, ir aš labai bijau, kad jo likimas jau išspręstas. Aš labai apgailestauju, kad taip palankiai krikščionybės atžvilgiu nusiteikęs žmogus turi mirti neapšviestas. Aš jau suradau gražią giesmę...

– Ar galite mane nuvesti pas jį?

– Nesunkus uždavinys, – atsakė dvejodamas Dovydas, – tik aš kiek bijau, kad jūsų pasirodymas pablogins ir be to nelemtą jo padėtį.

– Pakaks kalbų, veskite mane pas jį, – atsakė Sakalo Akis. Jis vėl paslėpė savo veidą ir pirmas išėjo iš trobelės.

Grytelė, kurioje buvo uždarytas Unkas, stūksojo pačiame kaimo centre ir tokioje vietoje, kad buvo sunku nepastebėtam prie jos prislinkti ar nuo jos pasitraukti. Bet Sakalo Akis nė nemanė slėptis. Pasitikėdamas savo persirengimu ir savo sugebėjimais vaidinti pasirinktą žvėries vaidmenį, jis ėjo aiškiai matomu ir tiesiu keliu. Be to, vėlus laikas mažino pavojų. Vaikai jau miegojo; visos moterys ir daugumas karių buvo sulindę ilsėtis į savo trobas. Tiktai keturi ar penki kariai slankiojo prie Unko kalėjimo durų, akylai ir budriai stebėdami belaisvį.

Išvydę Gamutą, kurį lydėjo burtininkas, persirengęs gerai jiems pažįstamais maskaradiniais rūbais, sargybiniai pasitraukė iš kelio, bet nerodė noro pasišalinti. Atvirkščiai, juos, matyt, domino, ką čia darys šiedu keisti atėjūnai – burtininkas ir beprotis.

Žvalgas, negalėdamas kreiptis į huronus jų pačių kalba, turėjo pasikalbėjimą pavesti Dovydui. Nepaisant viso jo naivumo, Gamutas vis dėlto vykdė gautus nurodymus, visais atžvilgiais pateisindamas net didžiausias savo mokytojo viltis.

– Delavarai yra moterys – sušuko jis, kreipdamasis į indėną, šiek tiek supratusį tą kalbą, kuria Dovydas prašneko.

– Mano kvaili tėvynainiai ingizai patarė jiems griebtis tomahaukų ir pulti jų tėvus Kanadoje, ir jie užmiršo esą vyrai. Ar mano brolis norėtų matyti, kaip Eiklusis Elnias verkšlens prie stulpo huronų akivaizdoje?

Aiškiai pritariančiu tonu garsiai sušukęs „huf", huronas pareiškė, kaip jis bus patenkintas, matydamas tokį savo priešo pažeminimą.

– Tai tegu mano brolis pasišalina, ir burtininkas ant šito šunies užleis piktąją dvasią.

Huronas Dovydo žodžius paaiškino savo draugams; jie savo ruožtu išklausė šį pasiūlymą labai patenkinti. Laukiniai truputėlį pasitraukė nuo durų ir mostelėjimu leido burtininkui įžengti į vidų. Bet lokys, užuot paklausęs, sėdėjo kaip sėdėjęs ir suurzgė.

– Burtininkas bijo, kad piktosios dvasios kvéptelėjimas gali paliesti mano brolius ir atimti iš jų visą narsumą – paaiškino Dovydas, – todėl jie turi stovėti atokiau.

Huronai, kurie tokį įvykį laikytų didžiausia juos galinčia ištikti nelaime, visu būriu pasitraukė į šalį, sustodami tokioje vietoje, iš kur nieko negalėjo girdėti, nors vis dėlto galėjo stebėti įėjimą į trobą. Paskui, lyg įsitikinęs savo saugumu, žvalgas pasikėlė ir lėtai įžengė į vidų. Troboje buvo tyku ir niūru; joje tūnojo tiktai belaisvis, ir vidų teapšvietė vien gęstančios žarijos ugniavietėje.

Unkas, susilenkęs ir atsirėmęs į sieną, sėdėjo galiniame trobelės kampe. Jo rankos ir kojos buvo suraišiotos. Jis nė nežvilgtelėjo į pasirodžiusią pabaisą. Žvalgas prie durų paliko Dovydą pasaugoti, ar jų nestebi indėnai, ir kol kas nusprendė dar neišsiduoti, iki įsitikins, kad jis yra vienas su Unku. Todėl nieko nesakydamas jis ėmė kraipytis kaip lokys. Jaunasis mohikanas iš pradžių manė, kad jo priešai atsiuntė tikrąjį žvėrį jam kankinti ir išbandyti jo drąsą; bet atidžiau pasižiūrėjęs, jis pastebėjo, kad žvėries judesiuose, kurie Heivardui atrodė visai tobuli, yra kai kurių netikslumų, ir suprato, jog čia esama tik akių dūmimo. Jei Sakalo Akis

būtų žinojęs, kad labiau už jį įgudęs Unkas nekaip teįvertins jo vaidinimą, tai, galimas daiktas, jis būtų šiek tiek įsižeidęs.

Dovydui davus sutartą ženklą, palapinėje vietoje pikto lokio urzgimo pasigirdo tylus gyvatės šnypštimas.

Unkas sėdėjo atsirėmęs į trobelės sieną; jis užmerkė akis, tarytum stengdamasis nematyti lokio. Bet išgirdęs gyvatės šnypštimą, jis krūptelėjo, pasikėlė ir apsidairė aplinkui, čia žemai palenkęs galvą, čia ją kraipydamas į visas šalis, kol įsistebeilijo į gauruotą pabaisą ir ilgai į ją žiūrėjo tarytum apkerėtas. Ir vėl pasikartojo tie patys garsai, kaip atrodė, sklidę iš žvėries snukio. Dar kartą jaunuolio žvilgsnis paklaidžiojo po trobelės vidų ir vėl grįžo prie žvėries, ir tada giliu prislopintu balsu Unkas prabilo:

– Huf! Sakalo Akis!

– Perpjaukite pančius, – įsakė Sakalo Akis prie jo prisiartinusiam Dovydui.

Giesmininkas padarė tai, kas jam buvo įsakyta, ir Unkas pasijuto laisvas.

Tuo pačiu metu sučežėjo sausas žvėries kailis, ir Sakalo Akis nusimetė savo apdarą, atleidęs odinius diržus; po to jis išsitraukė ilgą žvilgantį peilį ir padavėjį Unkui.

– Netoli trobelės stovi raudonieji huronai, – tarė jis, – būkime pasiruošę.

Tuo pat metu jis reikšmingu mostu parodė ir kitą panašų ginklą; abu peilius tą patį vakarą jis buvo laimėjęs iš priešų.

– Eikime, – tarė Unkas.

– Kur?

– Pas Vėžlius. Jie yra mano bočių vaikai.

– Ech, vaikine, – angliškai atsakė žvalgas, – aš tikiu, kad tas pats kraujas teka tavo gyslose, bet laikas truputį pakeitė jo spalvą. Ką mes darysime su tais mingais, kurie stovi už durų? Jų šešetas, o šis giesmininkas juk nesiskaito.

– Huronai yra pagyrūnai, – paniekinamai tarė Unkas. – Jų totemas – elnias, o patys jie bėga sraigės žingsniu.

Delavarai – vėžlio vaikai, o bėgdami pralenkia elnią.

– Taip, vaikine, tu sakai tiesą; aš neabejoju, kad greitumu pralenktumei visą jų padermę. Tačiau baltojo žmogaus rankos yra mitresnės negu kojos. Aš galiu perskelti hurono makaulę ne blogiau už bet kurį kitą gerą vyrą; bet jei tektų bėgti lenktynių, tai tų niekšų neįveikčiau.

Unkas jau prisiartino prie durų, pasiruošęs rodyti kelią, bet staiga atsitraukė ir vėl atsistojo trobelės gale. Sakalo Akis, paskendęs savo mintyse, to nepastebėjo ir kalbėjo toliau.

– Tad, – tęsė jis, – tu, Unkai, bėk, o aš vėl apsigaubsiu kailiu ir, negalėdamas greitai bėgti, pasitikėsiu savo išradingumu.

Jaunasis mohikanas nieko į tai neatsakė, bet, ramiai sudėjęs rankas ant krūtinės, stovėjo, visu kūnu atsirėmęs į vieną iš tų stačių stulpų, kuriais buvo paramstyta lūšnelės siena.

– Na, – tarė žvalgas, žiūrėdamas į jį, – ko gi tu delsi? Man dar pakaks laiko, nes tie niekšai pirmiausia vysis tave.

– Unkas pasiliks, – pasigirdo šaltas atsakymas.

– Kam?

– Kautis kartu su savo tėvo broliu ir numirti kartu su delavarų draugu.

– Taip, vaikine, – atsakė Sakalo Akis, savo geležiniais pirštais suspausdamas Unko ranką. – Mane palikdamas, tu būtum pasielgęs ne kaip mohikanas, bet greičiau kaip mingas. Bet aš vis dėlto turėjau tai pasiūlyti, žinodamas, kaip jaunimas myli gyvenimą. Bet ten, kur negalima nieko laimėti drąsa, reikia griebtis gudrybių. Užsidėk šį kailį; neabejoju, kad ne blogiau už mane sugebėsi vaidinti lokį.

Unkas tylomis vikriai įsisupo į žvėries kailį ir laukė, ką patars jo vyresnysis draugas.

– Na, mano drauge, – tarė Sakalo Akis, kreipdamasis į Dovydą, – jums bus labai naudinga pasikeisti drabužiais, nes jūs nelabai teapsipratęs su dykynės aplinka. Štai imkite

mano medžioklinį švarką su kepure ir duokite man savo antklodę ir skrybėlę. Turite patikėti man savo knygą ir akinius, taip pat ir švilpynę. jeigu kada nors, sulaukę geresnių laikų, mes dar susitiksime, tai galėsite juos ir vėl atgauti, o magaryčių jums pridėsiu daug daug ačiū.

Dovydas su keliais minėtais savo aprangos daiktais persiskyrė taip noriai, kad tatai jį rodė turint gerą širdį, o be to, jis iš šių mainų daugeliu atžvilgių laimėjo. Sakalo Akis bematant apsirengė Gamuto drabužiais; juodu nelabai tesiskyrė ūgiu, ir kai žvalgas pridengė visuomet budrias savo akis stiklais ir ant galvos užsimaukė trikampę bebrinę skrybėlę, žvaigždžių šviesoje jį lengvai buvo galima palaikyti giesmininku.

– Sakykite, jūs esate lengvai įbauginamas? – paklausė jis, nes, prieš duodamas nurodymus, norėjo tinkamai suprasti naują padėtį.

– Mano amatas yra taikingas ir mano būdui labai artimi gailestingumas ir meilė, – atsakė Dovydas, truputį įsižeidęs, kad taip nesivaržant buvo puolamas jo pagarbumas, – bet niekas negalėtų pasakyti, kad aš kada nors, net ir didžiausių sunkumų valandomis, būčiau užmiršęs pasitikėti viešpačiu.

– Didžiausias pavojus jums grės tada, kai laukiniai suseks, kad jie buvo apgauti. Jeigu jie tada nesuskaldys jums galvos, tai jus išgelbės tas faktas, kad esate laikomas bepročiu; ir tada, žinoma, turėsite daug pagrindo tikėtis mirti savo lovoje. O jei pasiliksite čia, tai turėsite atsisėsti ten, šešėlyje, ir vaidinti Unką, kol gudragalviai indėnai suseks klastą ir, vadinasi, kol jums ateis bandomoji valanda. Taigi dabar jūs pats turite rinktis: arba dumti, arba likti čia.

– Taigi taip, – tvirtu balsu atsakė Dovydas, – aš pasiliksiu delavaro vietoje. Jis narsiai ir kilniai kovėsi dėl manęs, ir aš padarysiu dėl jo ne tik tat, bet ir dar daugiau.

– Jūs kalbate kaip vyras. Nuleiskite galvą ir parieskite

kojas; jų ilgumas gali per anksti išduoti tiesą. Tylėkite kuo ilgiausiai; ir būtų protinga, jeigu paskui pradėtumėte staiga savotiškai bliauti, – tati primintų indėnams, kad nesate atsakingas už savo veiksmus. Tačiau jeigu jie nuluptų jums skalpą, nors aš tikiusi, kad to neatsitiks, tai būkite ramus: Unkas ir aš to neužmiršime ir atkeršysime, kaip ir dera tikriems kariams ir ištikimiems draugams.

– Palaukite! – tarė Dovydas, matydamas, kad jiedu buvo beeiną; – aš nevertas ir nusižeminęs tarnas to, kuris mokė neatmokėti piktu už piktą. Todėl jei ir aš žūčiau, neieškokite kerštui aukų, bet dovanokite mano žudikams; ir jeigu kada nors juos minėsite, tai prisiminkite verčiau melsdamiesi, kad viešpats apšviestų jų protą ir kad jie pasiktų amžinosios laimės džiaugsmą.

Žvalgas sumišo ir susimąstė.

– Tas principas, – tarė jis, – visai nepanašus į miškų įstatymą; o visgi, gerai pagalvojus, jis yra teisingas ir kilnus. – Paskui, giliai atsidusęs, jis pridūrė: – Tegu dievas jus laimina, bičiuli! Aš manau, jūs nelabai teklystate, prieš akis turėdamas amžinybę.

Tai taręs žvalgas priėjo arčiau ir nuoširdžiai paspaudė Dovydui ranką; taip draugiškai atsisveikinęs, jis tučtuojau išėjo iš lūšnelės, lokiu persirengusio Unko lydimas.

Kai tik Sakalo Akis pajuto, kad jį stebi huronai, jis išsitiesė visu savo aukštu stuomeniu, kaip tai darydavo Dovydas, ir pakėlė ranką tarsi diriguoti taktui, tuo pamėgdžiodamas giesmininko judesius. Laimei, šį jų rizikingą žygį girdėjo tokios ausys, kurios nebuvo pratusios klausytis švelnių melodijų. Reikėjo praeiti visai arti pro laukinių būrį, ir juo labiau jiedu prie jų artėjo, juo Sakalo Akies balsas darėsi stipresnis. Kai jie jau visiškai prisiartino, angliškai kalbąs huronas ištiesė ranką ir sustabdė tariamąjį giesmininką.

– Kaipgi delavarų šuo? – tarė jis, pasilenkdamas į priekį ir stengdamasis silpnoje šviesoje įžiūrėti veidą to,

kurį palaikė giesmininku. – Ar jis išsigando? Ar huronai išgirs jo vaitojimus?

Žvėris taip įtikinamai ir niršulingai suurzgė, kad jaunasis indėnas paleido giesmininką ir krūptelėjo, lyg norėdamas išitikinti, ar ne tikras lokys krypuoja linguodamas prieš jį. Sakalo Akis, vis dar baimindamasis, kad jo balsas gali jį išduoti gudriems priešams, apsidžiaugęs pasinaudojo ta pertrauka ir iš naujo taip pademonstravo savo muzikinius sugebėjimus, kad geriau išprususioje draugijoje tatai būtų buvę pavadinta kakofonija. Bet jo dabartiniai klausytojai, išgirdę tuos garsus, pajuto tik dar didesnę pagarbą, kurią laukiniai paprastai rodo nesveiko proto žmonėms. Mažas indėnų būrelis pasitraukė į šalį ir leido tariamajam burtinikui bei jo įkvėptam palydovui traukti savo keliu.

Unkui ir žvalgui reikėjo nemaža šalto kraujo oriai ir apdairiai žengti toliau pro lūšneles, ypač kai jie pastebėjo, jog sargybinių smalsumas nugalėjo baimę ir sugundė juos prisiartinti prie trobos ir pasižiūrėti, kokios buvo kerėjimų pasekmės. Mažiausias neapgalvotas ar nekantrus Dovydo krustelėjimas galėjo juos išduoti, o jiedviem reikėjo laimėti laiko. Sakalo Akies vis dar keliamas garsus triukšmas, jiedviem praeinant pro lūšneles, išviliojo į tarpdurius nemaža smalsuolių; kartą kitą prietaringumo ar budrumo paskatintas koks nors paniuręs karys išeidavo į priekį ir sustodavo priešais juos. Tačiau niekas judviejų nesustabdė; jų gudrybei padėjo nakties tamsa ir paties bandymo drąsumas.

Bėgliai jau buvo išėję iš kaimo ir skubai artėjo prie tamsaus miško, kai nuo lūšnelės, kurioje buvo uždarytas Unkas, ataidėjo ilgas ir garsus klyksmas. Mohikanas krūptelėjo ir supurtė savo gauruotą apsiaustą, tarytum žvėris, kurį jis vaizdavo, būtų ruošęsis kokiam beviltiškam žygiui.

– Palauk! – tarė žvalgas, čiupdamas savo draugą už peties, – tegu jie dar kartą suspiegia! Tai buvo tik nusistebėjimo šauksmas.

Ilgiau delsti nebuvo ko, nes tuoj pat klyksmų audra pasklido ore ir suaidėjo po visą stovyklą. Unkas nusimetė lokio kailį. Sakalo Akis lengvai paplojo jam per petį ir šoko pirmyn.

– Dabar tegu tie velniai ieško mūsų pėdsakų! – tarė žvalgas, ištraukdamas iš krūmų du užtaisytus šautuvus; mostelėjęs ore savo „Elniamušiu", Unkui jis padavė jo ginklą. – Du iš jų tikriausiai pateks mirčiai į nagus!

Paskui, nuleidę žemyn šautuvus, kaip tikri medžiotojai, jiedu metėsi į priekį ir greitai dingo gūdžioje miško tamsoje.

XXVII skyrius

Unko kalėjimą saugoję laukiniai iš smalsumo pamiršo, kad jie tik ką drebėte drębėjo prieš burtininko kerus.

Plakančiomis širdimis jie atsargiai prislinko prie plyšio, pro kurį buvo galima įžiūrėti silpnutę ugniavietės šviesą. Keletą minučių visi spoksojo į Dovydą, manydami, kad šis ir yra jų kalinys; bet čia atsitiko tai, ką buvo numatęs Sakalo Akis. Pailsęs belaikydamas suriestas savo ilgo kūno galūnes, giesmininkas po truputį ėmė tiesti jas, kol pagaliau viena jo nutirpusi koja pasiekė ugniavietės anglis ir net žarstelėjo jas į šalį. Iš pradžių huronai manė, kad burtai taip paveikė delavarą. Bet kai Dovydas, nenujausdamas, kad yra stebimas, pasuko galvą ir vietoje išdidžių belaisvio bruožų huronai pamatė jo naivų ir švelnų veidą, to jau buvo per daug net ir lengvatikiams laukiniams. Visi jie pulte supuolė į vidų ir, be jokių ceremonijų apčiupinėję belaisvį, greit įsitikino esą prigauti. Tada ir nuaidėjo tas pirmasis klyksmas, kurį išgirdo pabėgėliai. Po to prapliupo beprotiški ir įtūžę keršto šauksmai. Dovydas buvo tvirtai pasiryžęs pridengti savo draugų pabėgimą, bet dabar jis pagalvojo, kad jam atėjo paskutinioji valanda. Neturėdamas nei savo knygos, nei vamzde-

lio, jis buvo priverstas pasikliauti atmintimi, kuri panašiais atvejais retai kada jį teprigaudavo. Garsiu ir aistringu balsu jis sugiedojo pirmą laidotuvių giesmės posmą. Indėnams tatai laiku priminė jo silpnaprotiškumą; palikę jį, jie išbėgo iš trobos. Po valandėlės sukilo visi gyventojai.

Vos tik pasigirdo aliarmo šauksmas, ir du šimtai vyrų pašoko ant kojų, pasiruošę kovoti arba vytis, atsižvelgiant į tai, kas bus reikalinga. Žinia apie pabėgimą greitai pasklido stovykloje, ir visa padermė susibūrė aplink tarybos pastatą, nekantriai laukdama savo vadų įsakymo. Taip staiga užklupti netikėto įvykio, laukiniai pagalvojo, kad šiuo momentu jiems būtinai reikalingas Magua. Kažkas užsiminė jo vardą, visi ėmė dairytis aplinkui ir stebėjosi, jo nematydami. Į jo lūšnelę buvo pasiųsti žmonės pareikalauti, kad jis tučtuojau pasirodytų.

Tuo tarpu kai kuriems žvaliausiems ir sumaniausiems jaunuoliams buvo įsakyta apeiti visą pamiškę ir įsitikinti, ar jų įtariamieji kaimynai delavarai nėra sugalvję prieš huronus kokios nors kitos klastos. Šen bei ten bėgiojo moterys ir vaikai; trumpai tarus, visoje stovykloje kilo baisus sąmyšis. Tačiau pamažu netvarka aprimo; po kelių minučių seniausieji vadai susėdo troboje ir pradėjo rimtai tartis.

Netrukus pasigirdo daug triukšmingų balsų, iš kurių galima buvo spręsti, kad artėja karių būrys. Minia prasiskyrė, padarydama taką, ir keli kariai įžengė į vidų, atsivesdami susmukusį burtininką, kurį Sakalo Akis taip ilgai buvo palikęs suraišiotą.

Huronai nevienodai žiūrėjo į jį: vieni nesvyruodami tikėjo jo jėga, o kiti jį laikė apgaviku. Vis dėlto dabar visi jo klausėsi su didžiausiu susidomėjimu. Jam baigus savo trumpą pasakojimą, į priekį išėjo ligonės moters tėvas ir savo ruožtu keliais energingais posakiais išdėstė visa, ką žinojo. Abu šie pasakojimai nustatė kryptį tolesniam tyrinėjimui, kurio dabar jie ėmėsi su laukiniams indėnams būdingu

sumanumu.

Užuot netvarkinga ir sumišusia gauja tuoj puolę į urvą, indėnai pavedė dešimčiai protingiausių ir stipriausių karių jį apžiūrėti. Kadangi nebuvo galima gaišti, tai paskirtieji tučtuojau pakilo ir, nieko nesakę, išėjo. Kai jie pasiekė dureles į urvą, prieky žengę jaunesnieji vyrai prasiskyrė, duodami kelią vyresniesiems, ir visi nuėjo žemu ir tamsiu koridoriumi, pasiruošę reikalui ištikus pasiaukoti ir tuo pat metu būkštaudami nežinomo priešo.

Pirmoje urvo dalyje buvo tylu ir niūru. Moteris gulėjo toje pat vietoje ir tokioje pat padėtyje, nors čia pat buvo ir tie, kurie tvirtino matę, kaip ją tariamasis „baltųjų žmonių gydytojas" nunešęs į mišką. Visų žvilgsniai tučtuojau nukrypo į ligonės tėvą. To tylaus kaltinimo suerzintas ir sielos gilumoje suglumęs dėl nesuprantamų aplinkybių, vadas prisiartino prie guolio ir pasilenkęs abejingai pasižiūrėjo į veidą, lyg netikėdamas, ar iš tikrųjų čia buvo jinai. Jo duktė buvo mirusi.

Skausmo jausmas valandėlei nustelbė viską, ir sielvarto apimtas senas karys ranka pridengė savo akis. Paskui, atgavęs pusiausvyrą, jis atsigręžė į draugus ir, rodydamas lavoną, savo žmonių kalba tarė:

– Mano jaunojo vyro žmona mus paliko! Didžioji Dvasia užsirūstino ant savo vaikų!

Liūdną žinią visi pasitiko iškilmingai tylėdami. Po trumpos valandėlės buvo beprašneką̨s vienas vyresniųjų indėnų, kai iš gretimo urvo staiga išsirito kažkoks tamsus pavidalas. Nežinodami, kas tai galėtų būti, indėnai truputį atsitraukė atgal ir žiūrėjo nustebę, kol tas keistas daiktas įslinko į šviesą, ir laukiniai pamatė iškreiptą, bet kaip ir prieš tai žiaurų ir niūrų Maguos veidą. Tai išvydę, visi šūktelėjo nusistebėdami. Bet vos tik paaiškėjo tikroji jų vado būklė, kai švystelėjo keli peiliai, ir greitai buvo atpalaiduoti jo sąnariai bei liežuvis. Huronas atsistojo ir pasipurtė kaip iš guolio išlindęs liūtas. Nė žodžio jis nepratarė, tik

rankoje mėšlungiškai sugniaužė peilio rankeną ir, palenkęs galvą, šnairomis apžvelgė visus, lyg dairydamasis, ką pasirinkti savo kerštui.

Unko, žvalgo ir net Dovydo laimei, jo ranka negalėjo pasiekti jų; joks noras pasigėrėti įmantriu žiaurumu nebūtų nudelsęs jų mirties. Magua tiesiog duso iš įsiutimo. Aplink matydamas savo draugų veidus, jis sugriežė dantimis tarytum geležinėmis replėmis ir sutramdė niršulį, nesurasdamas savo pagiežai aukos. Tačiau jo pykčio prasiveržimą pastebėjo visi čia buvusieji; bijodami galutinai įerzinti beveik iki pamišimo įsiutusį Maguą, jie valandėlę tylėjo, nepratardami nė žodžio. Kai pagaliau praėjo kiek laiko, prašneko vyriausiasis iš vadų.

– Mano draugas surado priešą, – tarė jis. – Ar jis yra čia pat, kad huronai galėtų jam atkeršyti?

– Tegu miršta delavaras! – griausmingu balsu sušuko Magua.

Paskui vėl truko ilga ir reikšminga tyla, ir kaip ir pirmiau ją su deramu atsargumu nutraukė tas pats vadas.

– Mohikanas turi greitas kojas ir toli nušoka, – pasakė jis, – bet mano jauni kariai jau seka jo pėdomis.

– Ar jis ištrūko? – paklausė Magua tokiu giliu gomuriniu balsu, tarytum tie žodžiai būtų sklidę iš jo krūtinės gelmių.

– Piktoji dvasia įsiskverbė į mūsų tarpą ir aptemdė mums akis.

– Piktoji dvasia! – pašiepiamai pakartojo Magua. – Tai toji pati dvasia, kuri atėmė gyvybę daugeliui huronų, toji dvasia, kuri nukovė mano jaunus vyrus prie krioklio, kuri nuplėšė skalpus prie „gydomojo šaltinio“ ir kuri dabar buvo suraišiojusi Gudriojo Lapino rankas

– Apie ką kalba mano draugas?

– Apie šunį, kuris po savo balta oda slepia hurono širdį ir gudrumą – apie Ilgąjį Karabiną.

Šis baisus vardas klausytojams padarė didelį įspūdį. Bet

visiems keletą minučių pasvarsčius visa, kas įvyko, ir kariams prisiminus, kad jų stiprusis ir drąsusis priešas buvo įsiskverbęs net į pačią jų stovyklą, nusistebėjimą pakeitė baisus įniršis, ir staiga visas Maguos įsiutimas, kurį jis dar neseniai stengėsi sutramdyti, persimetė į jo draugus. Vieni jų piktai sugriežė dantimis, kiti savo jausmus išreiškė spiegimu, o dar kiti mosavo rankomis, tarytum priešą būtų siekę jų smūgiai. Bet šį staigų įniršio priepuolį taip pat staiga pakeitė tylus ir rūstus susikaupimas, įprastas indėnams neveikimo valandėlėmis.

Magua, kuris jau spėjo susivokti, pakeitė savo laikyseną ir ėmė elgtis kaip žmogus, kuris žino, ką reikia daryti ir kaip veikti su deramu tokiam svarbiam reikalui orumu.

– Eime pas mano žmones, – tarė jis, – jie mūsų laukia.

Jo draugai tylomis jam pritarė, ir visas laukinių būrys išėjo iš urvo ir grįžo į tarybos pastatą. Jiems susėdus, visų akys nukrypo į Magua, ir jis suprato, kad jie sutartinai reikalauja paaiškinti, kas su juo atsitiko. Jis atsistojo ir viską papasakojo, nieko neiškreipdamas ir nenuslėpdamas. Buvo, žinoma, iškelta aikštėn visa Dunkano ir Sakalo Akies apgavystė; dabar net ir labiausiai prietaringi indėnai jau nebegalėjo abejoti esą akiplėšiškiausiai apgauti. Kai Magua baigė kalbėti, čia susirinkusi padermė – jo klausytojus sudarė beveik visi jo kariai – sėdėjo, žiūrėdami vienas į kitą, kaip žmonės, vienodai nustebinti ir savo priešų drąsa, ir jų pasisekimu. Po to visi ėmė svarstyti, kokiu būdu atkeršyti.

Vytis pabėgėlių buvo pasiųstas dar vienas būrys, o vadai pradėjo rimtą pasitarimą. Vyresnieji kariai vienas po kito siūlė įvairius sumanymus. Magua klausėsi tyliai ir atsidėjęs. Šis apsukrus huronas jau susivokė, atgavo šaltakraujiškumą ir dabar kaip visada sumaniai ir atsargiai siekė savo tikslo. Tik tada, kai jau visi, kurie norėjo kalbėti, buvo išdėstę savo pažiūras, jis pasiruošė pasakyti savo nuomonę. Maguos žodžių reikšmę padidino toji aplinkybė, jog keletas bėgūnų

jau spėjo grįžti ir pranešė, kad jų priešų pėdsakai susekti ir kad nesą abejonės, jog jie, matyt, pasiieškoję prieglobsčio gretimoje įtartinųjų sąjungininkų – delavarų stovykloje. Magua atsargiai išdėstė savo planą draugams, ir, kaip ir buvo galima tikėtis, atsižvelgiant į jo iškalbingumą ir apsukrumą, jie jam pritarė vienbalsiai.

Kai kurie vadai siūlė netikėtai užpulti delavarus ir, užėmus jų stovyklą, tuo pačiu pačiupti ir belaisvius. Bet Maguai nebuvo sunku atmesti tokius pavojingus ir tokius abejotinus pasiūlymus. Paskui jis pasiūlė savo planą.

Jis pradėjo, pataikaudamas klausytojų savimeilei; tai buvo sėkmingiausias būdas dėmesiui patraukti. Išskaičiavęs daugybę įvairių atvejų, kada huronai įrodė savo drąsą ir narsumą, bausdami priešą už įžeidimus, jis ėmė girti jų išmintį. Magua pasakė, kad kaip tik išmintis sudaranti esminį skirtumą tarp bebro ir kitų žvėrių, tarp žmonių ir kitų gyvulių, ir pagaliau tarp huronų ir visos likusios žmonijos. Pakankamai išaukštinęs sumanumą, jis ėmė aiškinti, kad jų padermė galėtų jį panaudoti šiuo atveju. Visų pirma, kalbėjo jis, didysis baltaveidis tėvas, Kanados gubernatorius, griežtu žvilgsniu ėmęs žiūrėti į savo vaikus nuo to meto, kai jų tomahaukai pasidarė raudoni; be to, gausinga kaip ir jų pačių padermė, – kalbanti skirtinga kalba, turinti skirtingus interesus ir nemėgstanti huronų, – dabar mielai pasinaudosianti menkiausia proga apšmeižti juos prieš didį baltąjį vadą. Paskui jis kalbėjo apie jų pačių reikalus; apie dovanas, kurių jie turėjo teisę tikėtis už savo praeities nuopelnus; apie prarastas medžioklės sritis ir gyvenvietes; apie būtinumą tokiomis kritiškomis aplinkybėmis daugiau klausyti proto ir mažiau teatsižvelgti į širdies jausmus. Pastebėjęs, kad seniai pritaria jo nuosaikumui, o daugelis pačių žiauriausių ir labiausiai pasižymėjusių karių prisimerkė, Magua užsiminė apie visišką priešų nugalėjimą. Jis net pasakė, kad, atsargiai veikiant, galima būsią visiškai sunaikinti delavarus. Žodžiu, jis taip sumaniai supynė

karingus šūkius su klastingumu ir gudravimais, kad įtiko vieniems ir antriems ir visiems sukėlė vilčių, nors nė vieni jų negalėjo pasakyti, kad būtų aiškiai supratę jo ketinimus.

Nė kiek nenuostabu, kad visi sutiko su Maguos sumanymu. Indėnai nutarė veikti apdairiai ir visą šį reikalą tvarkyti vienbalsiai pavedė tam pačiam vadui, kuris pasiūlė jiems tokias išmintingas ir suprantamas priemones.

Magua dabar pasiekė savo gudrybių tikslą. Jis ne tik vėl atgavo prarastąjį savo žmonių palankumą, bet jam buvo pavesta net ir vadovauti padermei. Jis atsisakė bet kokių pasitarimų su kitais vadais ir tuojau pat ėmė elgtis pagarbiai ir autoritetingai, kaip to reikalavo jo pareigų orumas.

Įvairiomis kryptimis buvo išsiųsti žvalgai žinioms surinkti; šnipams buvo įsakyta prislinkti prie delavarų stovyklos ir sužinoti, kas reikalinga: kariai buvo paleisti į jų lūšnas, prieš tai įspėjus juos, kad netrukus jų paslaugos vėl bus reikalingos. Moterims ir vaikams buvo įsakyta pasišalinti.

Davęs šiuos patvarkymus, Magua perėjo per stovyklą, užsukdamas į tas lūšnas, kur, jo nuomone, reikėjo asmeniškai apsilankyti. Jis stiprino savo draugų pasitikėjimą, įtikėjo abejojančius, drąsindamas visus. Paskui nuėjo į savo trobą. Žmona, kurią huronų vadas paliko, išvytas savo padermės, buvo mirusi. Vaikų jis neturėjo ir dabar gyveno lūšnoje vienas. Tai buvo ta pati vieniša ir apgriuvusi pašiūrė, kurioje žvalgas užtiko Dovydą ir kur Magua, žiūrėdamas į giesmininką su panieka, pakęsdavo jį savo akivaizdoje tais atvejais, kai jiems tekdavo susitikti.

Nors kiti jau miegojo, jis apie poilsį nė nepamanė.

Jeigu būtų atsiradęs smalsuolis, norįs stebėti, ką veikia naujai išrinktasis vadas, jis būtų pamatęs, kaip Magua sėdėjo savo lūšnos kertėje, galvodamas apie tolimesnius žygius kiaurą naktį – iki pat valandos, paskirtos susirinkti kariams. Kartais pro plyšius prasiverždamas vėjas įpūsdavo gęstančią ugniavietės liepsną, ir vienišo rūstaus vado veidą nuplieksdavo liepsnojančių žarijų atšvaitai.

Dar gerokai prieš aušrą į vienišą Maguos trobą vienas po kito pradėjo rinktis kariai, kol jų susibūrė apie dvidešimt. Kiekvienas turėjo šautuvą ir kitus ginklus, nors jų veidai dar tebebuvo nudažyti taikos meto varsomis. Tos žiaurios išvaizdos būtybės įslinkdavo tykiai, lyg nepastebimai; vieni sėdosi tamsoje, kiti stovėjo kaip nejudančios statulos.

Visiems susirinkus, Magua atsikėlė ir davė ženklą žengti paskui save. Jie po vieną sekė savo vado pėdomis, gerai jiems žinoma tvarka, kuri vadinama „indėnų greta". Huronai išslinko iš savo stovyklos tyliai ir nepastebimai, labiau panašūs į slenkančių šmėklų būrį, negu į karius, trokštančius žygių garbės, ieškančius drąsių karo nuotykių.

Užuot žengęs taku, kuris ėjo tiesiog į delavarų stovyklą, Magua kurį laiką savo būrį vedė paupiu, o paskui palei bebrų tvenkinį. Jau ėmė švisti, kai jie įžengė į skynimą, kurį buvo padarę tie sumanūs ir darbštūs gyvūnai. Magua vilkėjo savo pirmykščiu apdaru iš žvėrių kailių, kuriame buvo lapės atvaizdas. Ant vieno kario drabužių matėsi ypatingas simbolis arba totemas – bebro piešinys.

Būtų buvusi šventvagystė, jei šis karys, eidamas pro gausią savo įsivaizduojamų giminaičių bendruomenę, nebūtų kuriuo nors būdu jiems pareiškęs pagarbos. Jis sustojo ir pratarė keletą malonių ir draugiškų žodžių, lyg kreipdamasis į protingas būtybes. Bebrus jis vadino savo pusbroliais ir priminė jiems, kad, jo globojami, jie išliko sveiki, nors daugelis gobšių pirklių kursto indėnus išžudyti bebrus. Jis prižadėjo ir toliau jais rūpintis ir saugoti juos.

Prašnekusiojo draugai klausėsi tos nepaprastos kalbos taip rimtai ir susikaupę, tarytum jo žodžiai ir jiems būtų darę didelį įspūdį. Vieną kitą kartą juodi žvėreliai iškilo į vandens paviršių, ir huronas išreiškė savo pasitenkinimą, kad jo žodžiai nenuėję vėjais. Vos tik jis baigė savo sveikinimo kalbą, didelio bebro galva kyštelėjo iš žeminės, kurios sienos buvo gerokai apgadintos ir kuri, kaip manė indėnai, buvo negyvenama. Tokiu būdu parodytas nepa-

prastas pasitikėjimas turėjo būti, kalbėtojo nuomone, ypač palankus ir pranašingas ženklas, ir nors gyvulys paskubomis pasislėpė, indėnas nesigailėjo jam padėkos ir pagyrimo žodžių.

Kai Magua nusprendė, kad gana daug laiko sugaišta to kario giminystės jausmams išlieti, jis davė ženklą žygiuoti. Visas indėnų būrys pajudėjo tokiais tyliais žingsniais, kad paprasto žmogaus ausis nebūtų jų girdėjus.

Jeigu kuris nors huronas būtų atsigręžęs ir žvilgterėjęs atgal, jis būtų pamatęs, kad tas pats orios išvaizdos bebras dar kartą iškišo galvą iš savo landynės ir jų eiseną stebėjo taip akylai ir smalsiai, jog jie lengvai jį būtų palaikę protinga būtybe. Iš tikrųjų, to keturkojo judesiai buvo tokie išraiškingi, kad net ir labiausiai prityręs stebėtojas būtų nežinojęs, kaip reikia išaiškinti tokį reiškinį; bet tuo momentu, kai karių būrys įžegė į mišką, viskas paaiškėjo. Visas gyvūnas išlindo iš namelio, ir iš po kailinės kaukės pasirodė Čingačguko veidas.

XXVIII skyrius

Delavarų gentis arba, teisingiau, tik pusė genties, šiuo metu gyvenanti taip arti laikino huronų kaimelio, galėjo surinkti maždaug tiek pat karių, kiek jų turėjo ir huronai. Kaip ir jų kaimynai, delavarai kartu su Monkalmu įsibrovė į Anglijos karūnos teritoriją ir smarkiai nusiaubė mohaukų medžioklės sritis. Bet su būdingu čiabuviams atsargumu jie atsisakė prancūzams suteikti pagalbą, kai ši buvo labiausiai tiems reikalinga; delavarai trumpai pareiškė Monkalmui per jo pasiuntinius, kad jo vyrų kirviai jau atšipę ir reikią laiko jiems išgaląsti. Išmintingasis Kanados valdytojas nusprendė, jog protingiau būsią turėti pasyvius draugus, negu griežtomis priemonėmis paversti juos savo priešais.

Tą rytą, kai Magua savo tylųjį būrį vedė iš bebryno į mišką, saulė, pakilusi viršum delavarų stovyklos, apšvietė žmones, kurie dirbo savo paprastus vėlesnio dienos meto darbus. Moterys bėginėjo iš vienos trobelės į kitą: vienos jų ruošė pusryčius, kitos tvarkėsi viduje; dauguma jų stovinėjo ir šnekučiavosi su savo bičiulėmis, pasikeisdamos keliais skubiais ir pasibždomis tariamais žodžiais. Kariai stovinėjo grupėmis; jie apie kažin ką mastė ir mažiau kalbėjo, o jei ir ištardavo kelis žodžius, tai tik kaip žmonės, rimtai apsvarstę savo nuomonę. Tarp lūšnelių buvo galima matyti daug medžioklinių įrankių, tačiau niekas jų nelietė. Tai čia, tai ten koks nors karys rūpestingai apžiūrinėjo savo ginklus. Kartais visų akys nukrypdavo į didelę ir tylią trobą kaimo centre, tarytum joje būtų slypėję tai, apie ką šie žmonės galvojo.

Tolimiausiame plokštikalnės pakraštyje, kur buvo stovykla, staiga pasirodė žmogus. Jis turėjo ginklų, ir jo veido dažai veikiau švelnino, negu ryškino įgimtą jo griežtų bruožų rūstumą. Jis sustojo, kai jau buvo aiškiai delavarų matomas, ir draugiškai jiems mostelėjo, iškeldamas vieną ranką aukštyn į dangų, o antrąją pridėdamas prie širdies. Į šį pasveikinimą kaimo gyventojai atsakė, pakviesdami svečią prisiartinti. Taip padrąsintas, tamsusis ateivis pasitraukė nuo paplokščių uolų terasos krašto, kur stovėjo, ryškiai išsiskirdamas nušvitusio rytmečio dangaus fone, ir oria eisena nuėjo į patį stovyklos centrą. Jam prisiartinant girdėjosi, kaip lengvai žvangėjo sidabriniai papuošalai, kuriais buvo apkabinėtos jo rankos ir kaklas, ir kaip tintėjo mažyčiai varpeliai, prisegioti prie jo odinių mokasinų. Jis mandagiai pasisveikino su vyrais, pro kuriuos praėjo, visai nerkeipdamas dėmesio į moteris. Priėjęs prie būrio, kurį, kaip rodė išdidi vyrų laikysena, sudarė svarbiausieji vadai, nepažįstamasis sustojo, ir tuomet delavarai pamatė, kad ta prieš juos stovinti tiesi ir stangri žmogysta buvo gerai pažįstamas huronų vadas – Gudrusis Lapinas.

Jį pasitiko jie rimtai, tyliai ir įdėmiai. Priešakyje stovėję kariai pasitraukė į šalis, padarydami taką geriausiam savo kalbėtojui, mokėjusiam visas kalbas, kuriomis kalba šiaurės čiabuviai.

– Išmintingasis huronas mielai laukiamas, – makuasų kalba tarė delavaras. – Jis atėjo su savo paežerių broliais suvalgyti „sukatašo“?

– Jis atėjo, – pakartojo Magua, iškilmingai linktelėjęs galvą kaip koks rytiečių valdovas.

Vadas ištiesė ranką ir paėmė huroną už riešo; tuo būdu jie dar kartą draugiškai pasisveikino. Po to delavaras pakvietė svečią į savo trobą drauge papusryčiauti. Kvietimas buvo priimtas, ir abu kariai, trijų ar keturių vyresnio amžiaus vyrų lydimi, ramiai nuėjo į šalį, palikdami visus kitus giminės vyrus, degančius noru sužinoti šio nepaprasto apsilankymo priežastį. Vis dėlto nė vienu žodžiu jie neparodė savo nekantravimo.

Trumpų ir kuklių pusryčių metu buvo kalbama itin atsargiai ir tiktai apie medžioklę, kurioje Magua neseniai dalyvavo. O tuo tarpu kiekvienas puikiai jautė, kad jis čia atvyko su kokiu nors slaptu tikslu ir veikiausiai turinčių jiems nemažos reikšmės. Kai visų apetitai buvo patenkinti ir moterys pašalino kaušus su gėrimu bei valgius, abi šalys pasiruošė žodžių dvikovai.

– Ar mano didžiojo Kanados tėvo veidas ir vėl atsigręžė į huronų vaikus? – paklausė delavarų pašnekovas.

– O ar kada yra buvę kitaip? – atkirto Magua. – Jis mano žmones vadina „mylimiausiais“.

Delavaras pritardamas iškilmingai linktelėjo galvą, nors žinojo, kad tai buvo netiesa, ir tęsė toliau:

– Jūsų jaunųjų vyrų tomahaukai buvo labai raudoni!

– Tai buvo anksčiau; bet dabar jie žvilga ir atšipo, nes ingizai mirė, o delavarai yra mūsų kaimynai.

Vadas rankos mostelėjimu pritarė šitam taikingam komplimentui ir toliau tylėjo. Po to Magua, tarytum pri-

simindamas skerdynes, paklausė:

– Ar mano belaisvė nekliudo mano broliams delavarams?

– Ji mums yra miela viešnia.

– Takas iš huronų pas delavarus trumpas ir atviras; jeigu ji kliudo mano broliams, tai pasiųskite ją pas mano moteris.

– Ji mums yra miela viešnia, – atsakė delavarų vadas, dar labiau pabrėždamas tuos žodžius.

Magua valandėlę tylėjo, lyg nieko nebodamas, tačiau nujausdamas, kad jo pastangos atgauti Korą mandagiai atmetamos.

– Ar mano jaunieji vyrai palieka delavarų medžioklei pakankamai vietos kalnuose? – pagaliau tęsė jisai.

– Lenapai yra savųjų kalnų šeimininkai, – šiek tiek išdidžiai atsakė vadas.

– Tai gerai. Teisingumas apsprendžia raudonodžio elgesį! Kodėl jie turėtų šveisti savo tomahaukus ir galąsti peilius vieni prieš kitus? Ar neužtenka čia baltaveidžių?

Magua vėl valandėlę nutilo, norėdamas, kad jo žodžiai paveiktų delavarų jausmus, ir paskui pridūrė:

– Ar mano broliai nematė miškuose svetimų žmonių mokasinų pėdsakų? Ar jie nepastebėjo baltųjų žmonių žingsnių?

– Tegu ateina mano Kanados tėvas, – išsisukinėdamas atsakė vadas; – jo vaikai yra pasiruošę jį pamatyti.

–Jei ateis Didysis vadas, tai tik parūkyti pypkės su indėnais jų vigvamuose. Huronai taip pat sako, kad jis bus maloniai priimtas. Bet ingizai turi ilgas rankas, ir jų kojos niekad nepailsta. Mano jauniesiems vyrams pasirodė, kad jie matė ingizų pėdsakus visai arti delavarų kaimo.

– Jie neužklups lenapų miegančių.

– Tai gerai. Karys, kurio akys atmerktos, gali matyti savo priešą, – tarė Magua, griebdamasis naujų gudrybių, kai įsitikino, kad jam nesiseka pralaužti jo pašnekovų

atsargumą. – Aš atnešiau dovanų mano broliui.

Taip pareiškęs savo dosnius ketinimus, gudrusis vadas atsikėlė ir prieš susižavėjusių šeimininkų akis iškilmingai išdėstė savo dovanas. Tai daugiausia buvo menkos vertės papuošalėliai, skerdynių metu nuplėšti nuo išžudytų Uiljam–Henrio forto moterų. Dalindamas tuos daiktus, huronas parodė ne mažiau sugebėjimo, kaip ir juos parinkdamas. Įteikęs vertingesnius daiktus dviem žymiausiems kariams, kurių vienas buvo jo šeimininkas, likusias dovanas jis išdalino žemesniems, palydėdamas jas taip gerai parinktais komplimentais, kad nė vienas delavaras negalėjo būti nepatenkintas.

Šis gerai apgalvotas Maguos elgesys tuoj pat parodė savo pasekmes. Delavarai liovėsi buvę rūstūs ir pasidarė žymiai nuoširdesni; ypač šeimininkas su tikru pasitenkinimu kurį laiką apžiūrinėjo gausią jam tekusio laimikio dalį, o paskui prašneko, pabrėždamas žodžius:

– Mano brolis yra išmintingas vadas. Mes jį mielai pasitinkame.

– Huronai myli savo brolius delavarus, – atsakė Magua. – Ir kodėl jie turėtų savo brolių nemylėti? Jie yra tos pačios saulės nuspalvinti, ir jų teisingieji vyrai po mirties medžios tose pačiose giriose. Raudonodžiai turi būti bičiuliai ir atviromis akimis žiūrėti į baltuosius žmones. Ar mano brolis miške nesuuodė šnipų?

Delavaras, kurio vardas anglų kalba reiškė „Kietaširdis", pamiršo šį savo atkaklų santūrumą. Jo veido išraiška pasidarė švelnesnė, ir dabar jis teikėsi atsakyti aiškiau:

– Ties mano stovykla paliko žymes svetimi mokasinai. Jų pėdsakai yra atėję iki pat mano trobų.

– Ar mano brolis nuvijo tuos šunis? – paklausė Magua.

– Taip daryti netiktų. Pakeleivį žmogų lenapai visuomet maloniai priima.

– Pakeleivį, bet ne šnipą!

– Ar ingizai būtų siuntę savo moteris šnipinėti? Ar huronų vadas nesisakė, kad mūšio metu paėmęs moteris į nelaisvę?

– Jis nesumelavo. Ingizai išsiuntė savo žvalgus. Jie buvo mano vigvame, bet ten jie nerado nė vieno, kuris būtų maloniai juos priėmęs. Tuomet jie pabėgo pas delavarus, nes, sako, delavarai yra jų bičiuliai; delavarų sielos nusigręžė nuo savo Kanados tėvo!

Toks smūgis buvo ypatingai taiklus, ir labiau civilizuotoje visuomenėje jis būtų suteikęs Maguai gabaus diplomato vardą. Delavarams neseniai atsisakius dalyvauti kare, kaip jie patys gerai žinojo, jų sąjungininkai prancūzai jiems daug už ką priekaištavo. Ir jie juto, kad į jų būsimus veiksmus prancūzai žiūrės atsargiai ir nepasitikėdami. Delavarų kaimai, jų medžioklės sritys ir šimtai jų moterų ir vaikų – visa tai buvo prancūzų teritorijoje. Todėl šią neraminančią žinią jie sutiko, kaip to Magua ir tikėjosi, jei ne su baime, tai bent aiškiai nepatenkinti.

– Tegu mano tėvas pažvelgia į mano veidą, – pasakė Kietaširdis; – jis nepastebės jame jokio pasikeitimo. Tiesa, mano jaunieji vyrai neišėjo į karo kelią; jie regėjo sapnus, kurie sukliudė jiems tai padaryti. Bet jie myli ir gerbia didį baltąjį vadą.

– Ar jis patikės, kai išgirs, kad jo didžiausias priešas valgydinamas jo vaikų stovykloje? Kai jam bus pasakyta, kad kruvinasis ingizas rūko prie tavo ugniavietės? Kad baltaveidis, kuris nukovė tiek daug jo bičiulių, laisvai svečiuojasi pas delavarus? Ech! Mano didysis Kanados tėvas nėra toks paikas.

– Kur yra tas ingizas, kurio bijo delavarai? – atsakė vadas. – Kas yra nukovęs mano jaunus vyrus? Kas yra mirtinas mano didžiojo tėvo priešas?

– Ilgasis Karabinas.

Delavarų kariai, išgirdę šį gerai žinomą vardą, krūptelėjo, savo nusistebėjimu išsiduodami, kad jie tik dabar pirmą

kartą patyrė, jog jų rankose yra Prancūzijos sąjungininkų tarpe taip pagarsėjęs žmogus.

– Ką mano brolis nori tuo pasakyti? – nustebęs paklausė Kietaširdis.

– Huronai niekad nemeluoja – šaltai atsakė Magua. Jis atrėmė galvą į sieną ir tamsią krūtinę pridengė plonu savo drabužiu. – Tegu delavarai suskaičiuoja savo belaisvius; jie ras vieną, kurio oda nėra nei raudona, nei balta.

Po to ilgą valandėlę visi tylėjo. Vadas nuošaliai pasitarė su savo bičiuliais, ir buvo pasiųsti pasiuntiniai kitiems žymiausiems jų giminės vyrams pakviesti.

Kariai vienas po kito įeidinėjo į palapinę, ir kiekvienam jų paeiliui buvo papasakota svarbioji Maguos ką tik pranešta žinia. Naujiena ėjo iš lūpų į lūpas, kol pagaliau sujudo visa stovykla. Moterys metė savo darbus, besistengdamos nugirsti nors tuos atskirus skiemenis, kurie neatsargiai išsprūsdavo iš karių lūpų. Berniukai paliko savo žaidimus ir sukinėjosi tarp tėvų, smalsiai ir susidomėję žvilgčiodami ir klausydamies tų trumpų šūktelėjimų, kuriais anie reiškė savo nusistebėjimą jų nekenčiamo priešo drąsa.

Kai susijaudinimas truputį atslūgo, seniai ėmė rimtai svarstyti visa tai, ką jie tokiomis painiomis ir kebliomis aplinkybėmis turėtų atlikti, nepažeisdami savo genties garbės ir saugumo. Per visą tą sąmyšį Magua ne tik liko savo vietoje, bet stovėjo kaip ir pirmiau toje pačioje pozoje, atsirėmęs į trobos sieną, visiškai nejudėdamas, į nieką nekreipdamas dėmesio, lyg jam nebūtų visai rūpėję, kas bus toliau. Puikiai pažindamas prigimtį tų žmonių, su kuriais jam teko turėti reikalą, jis iš anksto numatė kiekvieną priemonę, kurios jie turės imtis; ir galima pasakyti, kad daugeliu atvejų jų ketinimus jis patyrė anksčiau negu jie patys.

Delavarų pasitarimas buvo trumpas. Jam pasibaigus, bendras subruzdimas rodė, kad tučtuojau įvyks iškilmingas

visos genties susirinkimas. Tokie sambūriai būdavo šaukiami tik labai svarbiais atvejais. Gudrusis huronas išėjo iš trobos ir tylomis nuėjo prie tos vietos, kur priešais stovyklą jau pradėjo burtis kariai.

Praėjo gal pusvalandis, ir kai saulė ėmė kopti per viršūnę to kalno, kurio atšlaitėje delavarai įsitaisė savo stovyklą, jie beveik visi jau buvo susėdę savo vietose. O kada skaidrūs saulės spinduliai ištryško pro supusius aukštumą medžius, čia buvo susirinkę jau daugiau kaip tūkstantis žmonių.

Tik vyriausi ir labiausiai prityrę kariai turi teisę pateikti svarstytinus klausimus saviškių susirinkimui. Kol vienas iš tokių nesiryždavo prabilti, jaunuolio įsikišimo iš šalies negalėjo pateisinti nei karo žygių nuopelnai, nei įgimti gabumai, nei kalbėtojo vardas. Šiuo atveju senasis karys, turėjęs prabilti, tylėjo, matyt, prislėgtas svarstytino klausimo svarbos. Jau buvo delsiama kur kas ilgiau, negu paprastai prieš pradedant pasitarimą, tačiau net jauniausias berniukas neparodė mažiausio nekantrumo ir nusistebėjimo. Tik kartais vienas kitas pakeldavo žvilgsnį nuo žemės, į kurią beveik visi buvo įbedę akis, ir pažvelgdavo į vieną iš trobų, kuri niekuo nesiskyrė nuo kitų, – nebent tuo, kad turėjo atskirus priestatus ir buvo apsaugota nuo oro atmainų.

Pagaliau minioje pasigirdo tylus šnabždesys, ir visi išsyk atsistojo. Tą akimirką atsidarė minėtosios trobos durys, pro jas išėjo trys vyrai ir lėtu žingsniu ėmė artėti į pasitarimo vietą. Jie visi buvo seni, gerokai vyresni net ir už pačius senuosius minioje esančius žmones, o ėjusis viduryje, besiramstąs į savo draugus, buvo tokio amžiaus, kurio retas žmogus pasiekia. Kadaise jis buvo aukštas ir tiesus lyg kedras, o dabar linko, slegiamas daugiau kaip šimto metų. Lengva ir lanksti indėno eisena buvo dingusi, ir senelis vilko žeme kojas žingsnis po žingsnio. Jo tamsus ir raukšlėtas veidas sudarė keistą, ryškų kontrastą su ilgais, ant jo pečių nukarusiais plaukais.

Šio patriarcho drabužiai buvo puošnūs ir įspūdingi, nors sukirpti paprastai, kaip ir kitų jo padermės narių. Jie buvo pasiūti iš ploniausių žvėrių kailių, kurių plaukai buvo nuskusti ir oda išmarginta hieroglifais, vaizduojančiais įvairius praeityje atliktus ginklo žygius. Jo krūtinę puošė medaliai; vieni jų buvo iš storo sidabro, o kai kurie net iš aukso. Tai buvo iš baltųjų gautos dovanos jo ilgo gyvenimo būvyje. Ant rankų ir kojų jis dėvėjo to paties brangaus metalo apyrankes ir didelius žiedus. Jo galvos nebekerpamuose plaukuose – karo žygių jis jau seniai buvo atsisakęs – blizgėjo savotiška diadema. Ją puošę brangakmeniai žvilgėjo tarp trijų nusvirusių juodai nudažytų strauso plunksnų, kurios ryškiai skyrėsi nuo jo sniego baltumo plaukų. Jo tomahaukas buvo beveik visas aptrauktas sidabru, o peilio rankena blizgėjo kaip koks gryno aukso ragas.

Vos tik truputį aptilo ūžesys, kilęs staiga pasirodžius šiam garbingam senuoliui, minioje iš lūpų į lūpas nuskriejo kartojamas „Tamenundo“ vardas. Magua daug kartų buvo girdėjęs apie šį protingą ir teisingą delavarą.

Senuolio akys buvo primerktos, lyg būtų pailsusios, tiek metų stebėdamos žmogiškų aistrų žaismą. Jo odos spalva buvo tamsesnė už daugumos aplink jį esančių; daugybė plonų ir susipynusių linijų sudarė sudėtingus ir vis dėlto gražius raštus, ištatuiruotus beveik ant viso kūno. Tamenundas praėjo pro tylomis jį stebintį Maguą, neatkreipęs dėmesio. Atsiremdamas į du garbingus savo palydovus, jis žengė į pakilią garbės vietą, kur oriai kaip monarchas ir tėvas atsisėdo pačiame savo žmonių centre.

Niekas negalėjo prilygti tai pagarbai ir meilei, kurią žmonės parodė, sutikdami tą senuolį. Praslinkus reikšmingai tylos valandėlei, kurios reikalavo orus pagarbumas, vyriausieji vadai pakilo ir, prisiartinę prie patriarcho, nuolankiai uždėdavo sau ant galvų jo rankas, matyt, prašydami jo palaiminimo. Jaunesnio amžiaus kariai tenkinosi

paliesdami Tamenundo drabužį ir tik arčiau prie jo prisislinkdami, kad galėtų pakvėpuoti tuo pačiu oru drauge su žilagalviu teisingu ir narsiu žmogumi. Tik žymiausieji iš jaunųjų karių drįso prieiti arčiau, o visa minia jautėsi laiminga, galėdama vien matyti tokį garbinamą ir mylimą senuolį. Visiems baigus reikšti pagarbą ir meilę, vadai pasitraukė atgal į jiems paskirtas vietas, ir visą stovyklą apgaubė tyla.

Tuo tarpu vienas senųjų Tamenundo palydovų kažką pašnibždėjo keliems jaunuoliams; jie tuoj pat pakilo, pasitraukė iš minios ir įėjo į trobą, kuria tą rytą buvo ypatingai domimasi. Po kelių minučių jie vėl pasirodė; jie vedė į teismą žmones, kurie ir buvo šio iškilmingo susirinkimo priežastis. Minia prasiskleidė, padarydama taką; kai būrelis praėjo, ji vėl susiglaudė, susispiesdama glaudžiu ratu aplink belaisvius.

XXIX skyrius

Belaisvių priešakyje stovėjo Kora, meiliai apkabinusi Alisą. Nors iš visų pusių ją supo baisūs ir rėksmingi laukiniai, ji nejautė jokios baimės ir nenukreipė akių nuo išblyškusio ir išgąsdinto drebančios Alisos veido. Čia pat šalia jos stovėjo Heivardas, susirūpinęs abiejų mergaičių likimu. Sakalo Akis atsistojo truputį užpakaly. Unko tarp belaisvių nebuvo.

Kai vėl užstojo tyla, po ilgos ir įspūdingos pertraukos vienas iš dviejų senųjų vadų, sėdėjusių šalia patriarcho, atsistojo ir visai suprantama anglų kalba garsiai paklausė:

– Kuris iš mano belaisvių yra Ilgasis Karabinas?

Nei Dunkanas nei žvalgas neatsakė. Pirmasis apžvelgė akimis žiaurų ir tylų susirinkimą ir šastelėjo atgal, kai išvydo niūrų ir piktą Maguos veidą. Jis iš karto suprato, kad šis klastingas laukinis kuriuo nors slaptu būdu prisidėjo

prie to, kad jie dabar pateko į genties teismą ir pasiryžo visomis galimomis priemonėmis sukliudyti jo klastingus kėslus. Heivardas jau buvo matęs vieną greitą indėnų susidorojimą su belaisviais ir dabar pabūgo, kad jo draugas galėjo būti antroji auka. Dunkanas, beveik neturėdamas laiko pagalvoti, staiga nusprendė, nepaisant jam pačiam gresiančio pavojaus, padėti savo draugui. Tačiau jam neištarus nė žodžio, klausimas buvo pakartotas garsiau ir aiškiau.

– Duokite mums ginklus, – išdidžiai atsakė jaunuolis, – ir pastatykite mus ana ten prie miško. Mūsų veiksmai jums atsakys!

– Štai tas karys, kurio vardas yra mums taip gerai žinomas – tarė vadas, žiūrėdamas į Heivardą su smalsumu, kurį visuomet sukelia pirmą kartą matomas žmogus, pagarsėjęs ar savo nuopelnais, ar atsitiktinėmis dorybėmis, ar nusikaltimais. – Kas atvedė baltąjį žmogų į delavarų stovyklą?

– Būtinas reikalas. Aš atėjau maisto, pastogės ir draugų.

– Negali būti. Miškai yra pilni žvėrių. Kario galvai nereikia kitokios pastogės, kaip giedras dangus, o delavarai nėra ingizų draugai. Gana, liežuvis ištarė tai, ko nesakė širdis.

Dunkanas nutilo, nežinodamas, ką sakyti; bet žvalgas, kuris lig šiol atsidėjęs klausėsi, tvirtai žengė į priekį.

– Ne iš gėdos ar baimės aš neatsiliepiau į Ilgojo Karabino vardą, – pareiškė jis, – nes abu šie jausmai nėra būdingi doram žmogui. Bet šiuo atveju aš nenoriu pripažinti mingams teisės pravardžiuoti tą, kurio draugai jam davė kitą vardą jo įgimtiems gabumams atžymėti. Be to, ir pravardė yra klaidinga; „Elniamušis“ yra paprastas šautuvas, o ne karabinas. Aš esu žmogus, iš savo tėvų gavęs Natanielio vardą; Sakalo Akies vardą man suteikė delavarai, kurie gyvena prie savosios upės; aš esu tas, kurį irokėzai praminė Ilguoju Karabinu.

Visų dalyvavusiųjų akys, lig šiol rūsčiai įbestos į Dunkaną, dabar staiga nukrypo į tiesų, tarytum iš geležies nulietą

Sakalo Akies stuomenį. Niekam neatrodė keista, kad atsirado du vyrai, reiškią teises į tokią garbę, nes apgavikų, apsišaukėlių, nors ir retai, bet vis dėlto pasitaikydavo ir čiabuvių tarpe. Keletas senių pasitarė tarpusavy ir po to, matyt, nutarė apklausinėti huroną.

– Mano brolis sakė, kad į mano stovyklą įšliaužusi gyvatė, – kreipėsi vadas į Maguą. – Kuris iš jųdviejų?

Huronas nurodė į žvalgą.

– Ar protingas delavaras patikės vilko lojimu? – sušuko Dunkanas, dar labiau įsitikinęs piktais savo priešo kėslais. – Šuo niekad nemeluoja, bet ar girdėta, kad vilkas sakytų tiesą?

Maguos akys suliepsnojo; ūmai prisiminęs, kad reikia išlaikyti pusiausvyrą ir šaltakraujiškumą, jis su panieka tyliai nusigręžė į šalį, įsitikinęs, kad įžvalgūs indėnai sugebės teisingai spręsti ginčą. Jis neapsiriko; po naujo trumpo pasitarimo atsargusis delavaras santūriais žodžiais išdėstė vadų nusistatymą.

– Mano brolį pavadino melagiu, – tarė jis, – ir jo draugai užsirūstino. Jie įrodys, kad jis yra pasakęs tiesą. Duokite belaisviams šautuvus, tegu jie parodo, kuris iš jų yra Ilgasis Karabinas.

Magua apsimetė šiuos žodžius laikąs komplimentu ir galvos linktelėjimu pareiškė sutinkąs, tikėdamasis, kad jo žodžių teisingumą greitai įrodys pats prityręs šaulys žvalgas.

Varžovams indėnai bematant padavė šautuvus ir įsakė šauti per susėdusios minios galvas į molinį puodą, kuris atsitiktinai buvo paliktas ant kelmo, apie penkiasdešimt jardų nuo tos vietos, kur jie stovėjo.

Heivardas pats sau nusišypsojo, pagalvojęs apie varžybas su žvalgu, bet ryžosi laikytis savo pirmykščio nusistatymo, kol paaiškės tikrieji Maguos kėslai. Jis atsargiai pakėlė šautuvą ir, tris kartus nusitaikęs, iššovė. Kulka pramušė medį per keletą colių nuo puodo; visi šūktelėjo nustebę ir

patenkinti, tuo pareikšdami, kad Heivardas įrodė sugebąs puikiai vartoti ginklą. Net ir Sakalo Akis linktelėjo galvą, lyg norėdamas pasakyti, kad pataikyta geriau, negu jis tikėjosi. Bet užuot rodęs norą varžytis su šauliu, taip vykusiai iššovusiu, jis ilgoką valandėlę stovėjo, pasirėmęs ant šautuvo ir paskendęs mintyse. Iš to susimąstymo jį pažadino vienas jaunas indėnas. Jis palietė jo petį ir pratarė labai netaisyklinga anglų kalba:

– Ar baltaveidis gali geriau iššauti?

– Taip, hurone! – sušuko žvalgas, dešine ranka pakėlęs savo trumpą šautuvą ir pagrasinęs juo Maguai taip lengvai, lyg tai būtų buvusi nendrė. – Taip, hurone, aš dar galėčiau dabar tave nudėti, ir jokia jėga pasaulyje neįstengtų sukliudyti! Aukštai sklendžiąs sakalas nėra toks tikras, kad jis pagriebs balandį, kaip šią valandą aš esu tikras, kad galėčiau pataikyti tau į širdį! Ir kodėl ne? Kodėl? Tiktai todėl, kad aš užtraukčiau nelaimę švelnioms ir nekaltoms būtybėms!

Įraudęs žvalgo veidas, rūsčios akys ir tiesi išdidi jo figūra sukėlė slaptą baimę visiems, kurie girdėjo tuos jo žodžius. Delevarai laukė nealsuodami; bet pats Magua, nors ir netikėjo tokiu savo priešo sugebėjimu susivaldyti, ir toliau ramiai stovėjo, įsispraudęs į minią, tarytum įaugęs į žemę.

– Pataikyk! – pakartojo jaunasis delavaras, stovėjęs šalia žvalgo.

– Pataikyk ten kvaily! Kur? – sušuko Sakalo Akis, vis dar kilnodamas šautuvą virš savo galvos, nors jo akys nebežvilgčiojo į Magua.

– Jeigu baltasis vyras yra tas karys, kuriuo jis dedasi, – tarė senyvas vadas, – tegu jis dar geriau pataiko.

Žvalgas garsiai nusijuokė, paskui permetė šautuvą ant ištiestos kairės rankos delno; pasigirdo šūvis – molinis indas subyrėjo, ir jo šukės išlakstė į visas šalis. Beveik tuo pat metu pasigirdo tarkštelėjimas – žvalgas su panieka numetė ant žemės šautuvą.

Iš pradžių šis keistas įvykis žiūrovus nepaprastai nu-

stebino. Paskui minioje pasigirdo tylus šnabždesys. Vieni atvirai gėrėjosi tokiu nepaprastu taiklumu, bet žymiai daugiau buvo tokių, kurie teigė, jog tai buvęs tik atsitiktinumas. Heivardas taip pat skubiai pareiškė pritariąs šiai nuomonei, nes ji buvo palanki jo planams.

– Tai paprastas atsitiktinumas, – sušuko jis; – negalima šauti nenusitaikius.

– Atsitiktinumas! – sušuko susijaudinęs žvalgas, nekreipdamas dėmesio į slaptus Heivardo ženklus pritarti jo sumanytai apgaulei. – Ar ir anas melagis huronas taip pat mano, kad tai atsitiktinumas? Duokite jam kitą šautuvą ir pastatykite mus atviroje aikštėje vienas prieš antrą, ir tegu apvaizda ir jūsų pačių akys išsprendžia mūsų ginčą!

– Visai aišku, kad huronas – melagis, – šaltai atkirto Heivardas, – jūs patys girdėjote, kaip jis pavadino jus Ilguoju Karabinu.

Negalima pasakyti, kaip užsispyrėlis Sakalo Akis būtų įrodinėjęs savo tapatybę, jei dar kartą nebūtų įsikišęs senasis delavaras.

– Sakalas, nusileidęs iš debesų, gali kada tik nors sugrįžti atgal, tarė jis. – Duokite jiems šautuvus.

Šį kartą žvalgas godžiai griebė šautuvą; Magua, nors pavydžiomis akimis stebėjo šaulio veiksmus, nebeturėjo pagrindo būkštauti.

– Na, visai šiai delavarų genčiai įrodysime, kuris iš mudviejų geresnis šaulys! – sušuko žvalgas, patapšnodamas savo šautuvo vamzdį pirštu, kuris tiek kartų buvo spaudęs lemtingojo ginklo gaiduką. – Matote moliūginį kaušą prie ano medžio, majore; jei esate tikras pasienio šaulys, tai pramuškite jį!

Dunkanas žvilgterėjo į jam rodomą daiktą ir pasiruošė naujam bandymui. Kaušas buvo vienas tų nedidelių indų, kuriuos vartoja laukiniai. Parištas elnio odos diržu, jis per gerą šimtą jardų kybojo ant nudžiūvusios neaukštos pušies šakos. Dunkanas buvo neblogas šaulys, ir dabar jis stengėsi

parodyti viską, ką tik gali. Jei nuo šių varžybų būtų priklausiusi net ir jo gyvybė, Dunkanas nebūtų labiau apgalvotai ir rūpestingiau taikęsis. Jis iššovė; trys ar keturi jauni indėnai pribėgo prie medžio ir garsiai paskelbė, kad kulka įsmigusi į medį visai arti taikinio. Kariai šūkavimais pareiškė visuotinių pasitenkinimą ir paskui abejingai nukreipė savo žvilgsnius į antrąjį varžovą.

– Karališkosios gvardijos šauliui tai neblogai! – tarė Sakalo Akis, vėl nusijuokdamas tyliu begarsiu juoku. – Bet jei mano šautuvas dažnai šitiek nukryptų nuo taikinio, tai daugybė tų kiaunių, kurių kailiai virto ponių movomis, dar tebebėgiotų miškuose; taip pat ne vienas aršus mingas, su kuriuo galutinai atsiskaityta, ligi šiol dar išdarinėtų savo velniškas šunybes. Aš tikiuosi, kad moteris, kuriai priklauso kaušas, turi jų daugiau savo vigvame, nes šiame jau niekados nebesilaikys vanduo.

Sanalo Akis, tardamas tuos žodžius, įpylė parako, užtaisė šautuvą ir pakėlė gaiduką. Baigęs kalbėti, jis atstatė koją ir palengva ėmė kelti vamzdį nuo žemės; tatai jis darė lygiai, vienodai ir tiesia linija. Iškėlęs vamzdį visiškai horizontaliai, vienoje linijoje su akimi, Sakalo Akis valandėlę laikė jį nė nevirptelėjęs; tarytum ir pats šaulys, ir jo šautuvas būtų buvę skulptoriaus iškalti iš akmens. Ir tą momentą vamzdis paleido visą savo tūrį šviesiu, žvilgančiu ugnies pluoštu. Jauni indėnai ir vėl šoko į priekį; bet iš to, kaip jie neramiai dairėsi nusivylusiais žvilgsniais, buvo matyti, kad jie niekur nerado kulkos pėdsako.

– Eik šalin, – su pasišlykštėjimu balse tarė žvalgui senasis vadas; – tu esi vilkas šunies kailyje. Aš pakalbėsiu su ingizų Ilguoju Karabinu.

– Ak! Jei aš turėčiau tą šautuvą, pagal kurį aš esu pramintas, tai apsiimčiau nukirsti diržą ir nutrenkti kaušą žemėn, jo nedaužydamas! – nė kiek nenusimindamas atsakė Sakalo Akis. – Kvailiai, jei norite surasti taiklaus šių miškų šaulio kulką, tai turite jos ieškoti pačiame kauše, o

ne aplink jį!

Indėnų jaunuoliai tuoj suprato, ką jis norėjo pasakyti, – šį kartą jis prašneko delavariškai, – ir, nuėmę kaušą nuo medžio, aukštai jį iškėlė, šaukdami iš susižavėjimo ir jo dugne rodydami skylę, kurią buvo prakirtusi kulka, į vidų patekusi pro viršutinės indo dalies angą. Išvydę šį netikėtą reginį, visi susirinkusieji kariai balsu pareiškė savo nusistebėjimą bei pasitenkinimą. Šis šūvis išsprendė ginčą ir patvirtino, kad Sakalo Akis yra taikliausias šaulys. Smalsos ir pagarbos kupini žvilgsniai, lig šiol nukreipti į Heivardą, įsmigo į saulės bei vėjų nugairintą žvalgo veidą. Kai staiga kilęs triukšmingas sujudimas aprimo, senasis vadas vėl pradėjo klausinėti.

– Kodėl tu norėjai užkimšti man ausis? – kreipėsi jis į Dunkaną. – Ar delavarai tokie kvailiai, kad nesugebėtų panteros atskirti nuo katės?

– Jie dar patirs, koks melagingas paukštis yra huronas, – atsakė Dunkanas, stengdamasis kalbėti vaizdinga čiabuvių kalba.

– Gerai. Mes sužinosime, kas verčia žmones užkimšti ausis. Broli, – pridūrė vadas, pažvelgdamas į Maguą, – delavarai klausosi.

Taip paragintas papasakoti savo reikalą, huronas pakilo iš vietos. Ryžtingai ir oriai žengdamas, jis išėjo į aikštelės vidurį, kur buvo sustatyti belaisviai, ir sustojo, pasiruošęs kalbėti. Tačiau prieš prabildamas jis atsargiai apžvelgė visą žmonių minią, tarytum norėdamas savo kalbą priderinti prie klausytojų sugebėjimo ją suprasti. Į Sakalo Akį jis pasižiūrėjo kaip į garbingą priešą; į Dunkaną žvilgterėjo su nenumaldoma neapykanta; sukniubusią Alisą vos teikėsi pastebėti; bet kai jo žvilgsnis užkliudė tvirtą, energingą, bet kartu ir meilią Koros figūrą, jo akys stabtelėjo ties ja, kupinos tokios išraiškos, kurią būtų sunku nusakyti. Galvodamas apie savo tamsius kėslus, jis pradėjo kalbėti Kanadoje vartojama tarme, nes žinojo, kad ją suprato

didesnė jo klausytojų dalis.

– Dvasia, sukūrusi žmones, juos nudažė skirtingomis spalvomis, – pradėjo gudrusis huronas. – Vieni jų yra juodesni už nerangųjį lokį. Tiems ji įsakė būti vergais; ir ji liepė jiems visuomet dirbti taip, kaip dirba bebras. Kai pučia pietų vėjas, jūs galite išgirsti, kaip jie dejuoja garsiau už baubiantį buivolą ties didžiojo Sūriojo ežero krantais, kur viena po kitos jų paimti atplaukia didžiulės valtys ir išveža juos ištisais spiečiais. Kai kuriuos ji padarė baltesniais už miško šermonėlį veidais ir įsakė jiems būti prekybininkais – šunimis savo moterims ir vilkais savo vergams. Tiems žmonėms ji suteikė balandžių prigimtį: davė niekad nepailstančius sparnus, vaikų gausesnius pulkus, nekaip yra lapų ant medžių, ir godumą visai žemei praryti. Ji davė jiems balsą, panašų į laukinio arklio žvengimą, kiškio širdį, kiaulės (tik ne lapės) gudrumą ir rankas, ilgesnes už elnio kojas. Savo liežuviu baltaveidis užkemša indėnams ausis; jo širdis moko jį samdytis karius, kad jie už jį kautųsi, jo gudrumas padeda jam surinkti pasaulio gėrybes, o jo rankos apglėbia žemę nuo Sūriųjų vandenų pakrantės iki Didžiojo ežero salų. Didžioji Dvasia davė pakankamai gėrybių, bet jis nori turėti viską. Tokie yra baltaveidžiai.

– Kitus žmones Didžioji Dvasia sukūrė labiau blizgančios ir raudonesnės odos negu ši saulė, – tęsė Magua, iškalbingai parodydamas į dangaus šviesulį, kurio spinduliai skverbėsi per miglą, dengiančią horizontą. – Šiems ji atidavė žemę tokią, kokią ji pati sukūrė: pilną žolės ir medžių ir pilną žvėrių. Raudonodžiai Didžiosios Dvasios vaikai gyveno laisvėje. Saulė ir vėjas nokino jiems vaisius, o vėjai vėsino juos vasarą. Jei jie kovėsi savo tarpe, tai tik norėdami įrodyti esą vyrai. Jie buvo narsūs; jie buvo teisingi; jie buvo laimingi.

Čia kalbėtojas stabtelėjo, vėl apsidairė, norėdamas patirti, ar jo kalba sužadino klausytojų palankumą. Jis visur matė į jį įsmeigtas akis, aukštai iškeltas galvas, išplėstas šnerves.

– Jeigu Didžioji Dvasia savo raudoniesiems vaikams davė įvairias kalbas, – tęsė jis žemu, ramiu ir liūdnu balsu, tai tik todėl, kad juos galėtų suprasti visi gyviai. Vienus ji apgyvendino sniegynuose, greta jų pusbrolio lokio. Kitus apgyvendino netoli nusileidžiančios saulės, pakeliui į laimingos medžioklės laukus. Kai kuriuos ji įkurdino Didžiųjų gėlųjų vandenų pakraščiuose; bet savo geriausiems ir mylimiausiems ji paskyrė Sūriojo ežero smėlynus. Ar mano broliai žino tų jos pamiltųjų žmonių vardą?

– Tai buvo lenapai! – iškart sušuko bent dvidešimt balsų.

– Tai buvo leni – lenapai, – atsakė Magua, linkterėjęs galvą ir tuo būdu dėdamasis gerbiąs jų praeities didybę. – Tai buvo lenapų gentis! Saulė kilo iš vandens, kuris buvo sūrus, ir leidosi į gėlų vandenį, niekad nepasislėpdama iš jų akių. Bet kodėl aš, miškų huronas, protingiems žmonėms pasakoju apie jų pačių praeitį? Kodėl turiu priminti jų iškentėtas skriaudas, jų senovinę didybę, jų žygius, jų garbę, jų laimę, jų nuostolius, jų pralaimėjimus, jų nelaimes? Argi jų tarpe nėra nė vieno, kuris pats nebūtų viso to matęs ir kuris nežinotų, jog tai yra tiesa? Aš baigiau. Mano liežuvis nutilo, nes mano širdį slegia švinas. Aš klausau.

Kalbėtojo balsui staiga nutilus, visų veidai ir akys nukrypo į garbingąjį Tamenundą. Nuo to momento, kai jis čia atsisėdo, ir ligi šios akimirkos patriarchas nebuvo prabilęs. Tamenundas sėdėjo sulinkęs iš senatvės ir, matyt, nesusivokė kur esąs. Pradėjus aidėti darniai skambančiam Maguos balsui, senolis, atrodė, lyg vėl atgavo sąmonę ir kartą kitą net kilstelėjo galvą tarytum klausydamasis. Bet kai gudrusis huronas pavadino jo padermę vardu, senolio akių vokai pakilo, ir jis į minią metė neaiškų ir nereikšmingą, lyg šmėklišką, žvilgsnį. Po to jis stengėsi pasikelti ir, kitų padedamas, atsistojo kilnaus valdovo poza, nors ir svyravo dėl senatvės.

– Kas mini Lenapo vaikus? – tarė jis giliu gomuriniu

balsu, kuris skardėjo tylioje ir beveik nealsuojančioje minioje.

– Kas kalba apie tai, kas praėjo? Ar iš kiaušinėlio neatsiranda kirminas, o iš kirmino musė, kad paskui žūtų? Kam pasakoti delavarams apie gražią praeitį? Verčiau dėkokite Manitui už tai, kas dar išliko.

– Tatai sako vajandotas, – prabilo Magua, prisiartindamas prie aikštelės, kurioje stovėjo seniai, – Tamenundo bičiulis.

– Bičiulis! – pakartojo išminčius, suraukęs antakius ir pasižiūrėęs su tuo rūstumu, kuris, kai jis dar buvo vidutinio amžiaus, jo žvilgsnį padarydavo baisų. – Ar mingai valdo žemę? Ko čia atėjo huronas?

– Trokšdamas teisingumo. Jo belaisviai yra čia, pas mano brolius, ir jis atėjo pasiimti tai, kas jam priklauso.

Tamenundas atsigręžė į vieną savo palydovų ir išklausė jo trumpo paaiškinimo. Paskui, atkreipęs veidą į Maguą, valandėlę atsidėjęs jį apžiūrinėjo ir pagaliau pratarė žemu balsu ir lyg nenoromis:

– Teisingumas yra didžiojo Manito įstatymas. Mano vaikai, pavalgydinkite nepažįstamąją. O po to, hurone, imk, kas yra tavo, ir pasišalink.

Paskelbęs šį išmintingą sprendimą, patriarchas atsisėdo ir vėl užsimerkė. Neatsirado nė vieno pakankamai drąsaus delavaro, kuris būtų drįsęs dėl šio sprendimo murmėti, juo labiau jam priešintis. Vos tik Tamenundas ištarė tuos žodžius, kai keturi ar penki jauni kariai užėjo Heivardui ir žvalgui iš užpakalio, vikriai ir greitai užmetė jiems ant rankų diržus ir suraišiojo juos. Magua triumfuojančiu žvilgsniu apžvelgė susirinkimo dalyvius. Įsitikinęs, kad jo belaisviai jokiu būdu negalės pasipriešinti, jis atkreipė akis į tą, kurią labiausiai už visus brangino. Kora pasitiko jo žvilgsnį taip šaltai ir tvirtai, kad jo ryžtingumas susvyravo. Prisiminęs savo jau išbandytą gudrybę, jis paėmė Alisą iš kario, į kurį ji buvo atsirėmusi, pamojo Heivardui, kad jis eitų kartu, ir mostu paragino supančią minią padaryti jiems

taką. Bet Kora, užuot jo paklausiusi, kaip kad jis tikėjosi, puolė patriarchui į kojas ir sujaudintu balsu garsiai sušuko:

– Teisingasis ir garbingasis delavare, mes šaukiamės tavo išminties ir tavo malonės! Būk kurčias anam klastingam ir beširdžiam siaubūnui, kuris melais užnuodijo tavo ausis, kad galėtų numalšinti kraujo troškimą. Tu, kuris ilgai gyvenai ir matei pasaulio blogį, turėtum žinoti, kaip galima palengvinti vargstančiųjų nelaimes.

Senio akys lėtai atsimerkė, ir jis dar kartą žvilgterėjo į minią. Kai jo ausis palietė gailus maldaujančiosios balsas, jis pažvelgė į jos pusę ir paskui įbedė į ją akis. Kora klūpojo sukryžiavusi rankas ant krūtinės, kaip puikus ir gyvas moteriškumo įsikūnijimas; ji žiūrėjo pagarbos kupina į blankius, bet vis dėlto didingus patriarcho bruožus.

Tamenundo veido išraiška pamažu keitėsi, jo žvilgsnyje pasirodė susižavėjimas, ir žybtelėjo tokia liepsnelė, kuria prieš šimtmetį jis gausiems delavarų būriams perduodavo savo jaunatvės įkarštį. Niekieno nepadedamas ir be ypatingų pastangų jis pakilo ir prabilo klausytojus nustebinusiu tvirtu balsu:

– Kas tu esi?

– Moteris iš tavo nekenčiamos ingizų giminės. Bet tokia moteris, kuri niekada tau nepadarė nieko bloga ir kuri negalėtų nuskriausti tavo žmonių, jeigu ir norėtų. Ji prašo tavo pagalbos.

– Pasakykite man, mano vaikai, – kimiu balsu tęsė patriarchas, pamojęs arčiau jo buvusiems indėnams, nors pats vis dar žiūrėjo į prieš jį klūpančią Korą, – kur delavarai yra įsitaisę stovyklą?

– Irokėzų kalnuose, už skaidriųjų Horikano versmių.

– Daug kaitrių vasarų atėjo ir praėjo, – tęsė išminčius, – nuo to laiko, kai aš gėriau vandenį iš savo gimtosios upės. Baltieji Horikano gyventojai yra teisingiausi baltieji žmonės; bet jie ištroško ir upę sau pasiėmė. Nejaugi jie nori mus persekioti ir čia, mūsų stovykloje?

– Mes nieko nepersekiojame, mes nieko nereikalaujame, – atsakė Kora. – Mus paėmė į nelaisvę ir prievarta atvedė pas jus, ir mes teprašome leisti mums ramiai eiti pas savuosius. Argi tu ne Tamenundas – šių žmonių tėvas?

– Aš – daug metų gyvenęs Tamenundas.

– Prieš septynerius metus vienas tavo karių pateko į baltaveidžio vado rankas šių žemių pasienyje. Jis sakėsi esąs gerojo ir teisingojo Tamenundo kraujo. „Eik, – tarė jam baltasis vadas, – aš tave paleidžiu dėl to, kad tu esi iš Tamenundo giminės."

– Aš prisimenu, kada dar buvau linksmas berniukas, – atsakė patriarchas, su seniams būdingu malonumu prisimindamas vaikystę, – aš stovėjau pajūrio smėlyne ir mačiau didelę valtį su sparnais, kurie buvo baltesni už gulbės ir platesni už erelio sparnus; ji plaukė nuo patekančios saulės...

– Ne, ne, aš kalbu ne apie anuos tolimus laikus, bet apie malonę, kurią neseniai vienas mano giminaitis parodė tavo giminaičiui.

– Argi tai nebuvo tada, kai ingizai ir olandai kariavo dėl delavarų medžioklės laukų? Tuomet Tamenundas buvo vadas, ir jis pirmasis lanką pakeitė baltaveidžių žaibu...

– Ir ne tada, – nutraukė jį Kora, – ne taip seniai; aš kalbu beveik apie vakarykštį įvykį. Tikriausiai tu jo neužmiršai.

– Dar tik vakar, – graudinančiu balsu atsakė senis, – lenapų vaikai buvo žemės valdovai. Sūriojo ežero žuvys, miškų paukščiai ir žvėrys laikė juos savo sagamorais.

Kora nusiminusi nuleido galvą ir valandėlę grūmėsi su savo išdidžiu sielvartu. Paskui, vėl pakėlusi savo skaistų veidą ir spindinčias akis, ji tęsė širdį veriančiu balsu:

– Pasakyk man, ar Tamenundas yra tėvas?

Senuolis pažvelgė nuo savo pakylos žemyn į ją, kilniaširdiškai nusišypsojo, po to lėtai apžvelgė visus susirinkusiuosius ir atsakė:

– Aš esu visos tautos tėvas.

– Sau aš nieko neprašau. Aš esu pasiryžusi priimti

bausmę už mano tėvų nusikaltimus. Bet toji, kuri čia greta stovi, ligi šiol nepažino dangaus rūstybės smūgių. Ji yra duktė seno žmogaus, kurio dienos jau baigiasi. Daug, labai daug žmonių ją myli ir ja džiaugiasi, ji yra perdaug gera ir perdaug brangi, kad taptų šio niekšo auka.

– Aš žinau, kad baltaveidžiai yra išdidi ir gobši padermė. Aš žinau, kad jie nori ne tik visą žemę valdyti, bet dar tvirtina, kad ir menkiausias jų spalvos žmogus esąs geresnis už raudonųjų vyrų sagamorus. Jų padermių šunys ir varnai, – tęsė rūstus senasis vadas, – imtų loti ir krankséti, jei kuris nors iš jų į savo vigvamą atvestų moterį, kurios veidas nėra baltesnis už sniegą. Bet tegu jie Manito akivaizdoje taip garsiai nesididžiuoja. Jie atėjo į šią žemę iš saulėtekio krašto ir gali išeiti į saulėlydžio kraštą. Aš daug kartų mačiau, kaip skėriai nuplėšdavo medžių lapus, bet žydėjimo metas ir vėl jiems sugrįždavo.

– Tai tiesa, – tarė Kora, giliai atsidusdama, tartum atsipeikėdama iš sustingimo. – Bet čia yra dar vienas iš tavosios genties, kurio pas tave neatvedė; kol jo neišklausysi, neleisk triumfuojančiam huronui pasišalinti iš čia.

Pastebėjęs, kad Tamenundas suglumęs dairosi aplink, vienas iš jo palydovų pareiškė:

– Tai gyvatė – raudonodis, kuris už pinigus tarnauja ingizams. Mes jį palikome kankynėms.

– Tegu jis ateina, – atsakė išminčius.

Tamenundas ir vėl susmuko ant savo pasėsto; jauniems vyrams nuėjus įvykdyti jo įsakymą, užstojo tokia gili tyla, jog buvo aiškiai girdėti, kaip aplinkinėje girioje šlamėjo vėjo šiurenami lapai.

XXX skyrius

Jaudinanti tyla truko keletą minčių. Paskui banguojanti minia prasiskyrė ir vėl susiglaudė, ir šiame gyvajame rate

atsistojo Unkas. Dabar visų akys, lig šiol įdėmiai žiūrėjusios į senojo išminčiaus veidą, nukrypo į tiesią ir lanksčią belaisvio figūrą. Nei aplinka, kurioje jis atsidūrė, nei tas nepaprastas susidomėjimas, kurį visi jam rodė, nė per plauką nepaveikė ramios jaunojo mohikano laikysenos. Jis atidžiai apžvelgė visus aplinkui, ramiai stebėdamas ir priešišką vadų veidų išraišką, ir smalsius susidomėjusių vaikų žvilgsnius. Išdidžiai dairydamasis, jis pamatė Tamenundą ir įsmeigė į jį akis. Po to, lėtai ir tyliai žvilgtelėjęs į priekį, jis sustojo prieš pat išminčių. Čia jis stovėjo patriarcho nepastebimas, bet pats akylai žiūrėdamas į viską aplink, kol vienas vadų priminė Tamenundui jį prisiartinus.

– Kuria kalba belaisvis kreipiasi į Manitą? – neatmerkdamas akių, paklausė patriarchas.

– Ta pačia, kaip ir jo tėvai, – atsakė Unkas, – delevarų kalba.

Staiga pasigirdus šiai netikėtai žiniai, per minią persirito tylus įniršimo ūžesys, panašus į liūto urzgimą. Šie žodžiai išminčių taip pat stipriai paveikė, tik jis kitaip į tai reagavo. Senuolis ranka pridengė savo akis, lyg vengdamas išvysti gėdingą vaizdą, ir savo tyliu gerkliniu balsu kartojo tik ką išgirstus žodžius.

– Delavaras! Aš savo gyvenime mačiau, kaip lenapų gentys buvo išvytos iš vietų, kur nuo seno liepsnojo jų tarybų laužai, ir išblaškytos po irokėzų kalnus kaip elnių kaimenės! Aš mačiau, kaip svetimų žmonių kirviai slėniuose nušlavė mūsų miškus, kurių ir dangaus vėjai buvo pasigailėję! Aš mačiau kalnų žvėris ir virš medžių skraidančius paukščius, kurie gyveno žmonių vigvamuose; bet niekad lig šiol nebuvau matęs tokio niekšingo delavaro, kuris kaip kokia nuodinga gyvatė skverbtųsi į savo genties stovyklas.

– Paukščiai melagiai pražiojo savo snapus, – švelniausiais savo muzikalaus balso tonais atsakė Unkas, – ir Tamenundas išgirdo jų giesmę.

Išminčius krūptelėjo ir palenkė galvą į šalį, tarytum

stengdamasis išgirsti tilstančius tolimos melodijos garsus.

– Nejaugi Tamenundas sapnuoja? – sušuko jis. – Kieno balsą girdi jo ausys? Argi žiemos sugrįžo atgal? Ar Lenapo vaikams vėl ateina vasara?

Po šių nesuprantamų žodžių, kuriuos ištarė Tamenundo lūpos, truko ori ir pagarbi tyla. Jo žmonės šią nesuprantamą kalbą palaikė vienu iš tų paslaptingų pasitarimų, kuriuos, kaip jie tikėjo, jis dažnai turįs su Didžiąja Dvasia, ir visi su baime laukė, kokios bus to apreiškimo pasekmės. Po ilgo ir kantraus laukimo vienas iš jo senųjų draugų, manydamas, kad išminčius pamiršo svarstomą klausimą, ryžosi jam priminti belaisvį.

– Klastingasis delavaras drebėdamas laukia Tamunendo žodžio, – tarė jis. – Tai skalikas, kuris loja, kai ingizas jam rodo priešo pėdsakus.

– O jūs, – atsakė Unkas, rūsčiai dairydamasis aplinkui, – esate šunes, kurie inkščia iš džiaugsmo, kai koks prancūzas meta jiems apgraužtas elnio liekanas!

Ore blykstelėjo bent dvidešimt peilių ir tiek pat karių pašoko ant kojų, kai išgirdo tą kandų ir, galbūt, pelnytą priekaištą; bet vienas vadų rankos judesiu suvaldė jų pasipiktinimo įniršį. Tuo momentu Tamenundas mostu parodė, kad jis ruošiasi kalbėti.

– Delavare, – tęsė išminčius, – tu nesi vertas savo vardo. Mano žmonės daugelį žiemų nematė skaisčios saulės, o karys, kuris palieka savo gentį, kai dangus apsiniaukęs, yra dvigubas išdavikas. Manito įstatymas yra teisingas. Tai turi būti, kol upės teka ir kalnai stovi, kol žiedai ant medžių pražysta ir nubyra, taip turi būti. Jis jūsų, mano vaikai; pasielkite su juo pagal įstatymus.

Niekas nė nekrustelėjo, visi neteko žado ir tylėjo, kol Tamenundo lūpos neištarė paskutinio žodžio. Po to staiga pasigirdo kerštingas klyksmas – baisus jų negailestingų ketinimų ženklas. Tuomet, miniai ilgai laukiniais balsai bešūkaujant, vienas iš vadų garsiai paskelbė, kad belaisvis

pasmerkiamas nukankinti ugnimi. Žmonių ratas iškriko, ir skubaus pasiruošimo sambrūzdis susiliejo su džiūgavimo šauksmais. Heivardas kaip pamišęs veržėsi iš jį laikiusių rankų; Sakalo Akis sunerimęs dairėsi aplink, o Kora ir vėl puolė ant kelių prieš patriarchą, dar kartą maldaudama jo malonės.

Per visas šias baisias minutes tik vienas Unkas liko ramus. Į pasiruošimus jis žiūrėjo nesijaudindamas ir, kai kankintojai prisiartino, pasitiko juos tvirtu ir tiesiu žvilgsniu. Vienas jų, įniršęs labiau už kitus savo draugus, pagriebė jaunojo kario medžioklinę palaidinę ir vienu truktelėjimu nuplėšė ją nuo kūno. Paskui garsiai suklykė ir prišoko prie nesiginančios aukos, ruošdamasis tempti ją prie laužo. Bet tą akimirką laukinis staiga pasikeitė, tarytum kokia antgamtinė jėga būtų įsikišusi išgelbėti Unką. Delevaro akys, rodos, iššoko iš kaktos; jo burna prasivėrė, ir iš apstulbimo sustiro visas kūnas. Lėtai pakėlęs ranką, jis pirštu parodė į belaisvio krūtinę. Jo draugai nustebę susibūrė apie jį, ir kiekvienas jų taip pat smeigte įsmeigė akis į mažą vėžlį, žydra spalva ištatuiruotą ant belaisvio krūtinės.

Ramiai šypsodamasis, Unkas trumpą akimirką džiaugėsi savo triumfu. Paskui, oriu ir išdidžiu rankos mostu atstūmęs į šalį minią, tarytum koks karalius, jis išėjo į vidurį ir garsiai prabilo, nustelbdamas nusistebėjimo ir pasigėrėjimo murmesį, sklindantį per minią.

– Leni–lenapų vyrai! – tarė jis. – Mano giminė laiko parėmusi žemę! Jūsų silpnutė gentis stovi ant mano šarvų. Kokia delavaro sukurtoji ugnis galėtų sudeginti mano tėvo sūnų? – pridūrė jis išdidžiai rodydamas į paprastą atvaizdą ant savo krūtinės. – Kraujas, kyląs iš tokios giminės, užgesintų jūsų liepsnas! Mano giminė yra visų padermių pramotė.

– Kas tu esi? – paklausė pakildamas Tamunendas, kurį nustebino belaisvio balso skambėjimas, o ne žodžių prasmė.

– Unkas, Čingačguko sūnus, – kukliai atsakė belaisvis, nusigręždamas nuo minios ir nulenkdamas galvą, iš pagarbos senuolio asmeniui ir amžiui, – aš esu didžiojo Unamiso – Vėžlio sūnus.

– Paskutinioji Tamenundo valanda priartėja! – sušuko išminčius. – Pagaliau diena artėja į naktį! Dėkoju Manitui už tai, kad štai yra tas, kuris prie tarybų laužo užims mano vietą. Pagaliau surastas Unkas, Unko sūnus! Tegu mirštančiojo erelio akys pasižiūri į tekančią saulę!

Jaunuolis lengvai ir išdidžiai užkopė į pakylą, kur jį galėjo matyti visa sujaudinta ir nustebusi minia. Tamenundas negalėjo atsižiūrėti į jį, matyt, prisimindamas praslinkusias laimingąsias savo dienas.

– O gal aš tebesu jaunas? – pagaliau prabilo susijaudinęs senuolis. – Gal aš sapnavau, kad taip daug kartų iškrito sniegas, kad mano žmonės buvo išsklaidyti kaip vėjo gainiojamas smėlys, sapnavau ingizus, kurių yra daugiau negu lapų ant medžių? Tamenundo strėlė jau nebenugąsdintų stirnos; jo ranka išdžiūvo kaip nebegyvo ąžuolo šaka; straigė lenktynėse pralenktų mane; tuo tarpu prieš mane stovi Unkas, toks, koks aš buvau tada, kai ėjau į mūšį su baltaveidžiais! Unkas, savo genties pantera, vyriausias lenapų sūnus, protingiausias mohikanų sagamoras! Pasakykite man, delavarai, nejaugi Tamenundas pramiegojo šimtą žiemų?

Po šių žodžių užėjusi gūdi ir rimta tyla pakankamai aiškiai parodė pagarbumą, kuriuo žmonės išklausė patriarcho pareiškimą. Niekas nedrįso atsakyti, nors visi sulaikę kvapą laukė, kas bus toliau. Unkas, visą laiką su mylinčio vaiko meile ir pagarba žiūrėjęs į Tamenundo veidą, ryžosi prabilti.

– Keturi Unko giminės kariai gyveno ir mirė nuo to laiko, kai Tamenundo draugas vedė savo žmones į mūšį, – tarė jis. – Vėžlio kraujas tekėjo daugelio vadų gyslomis, bet visi grįžo į žemę, iš kurios buvo atėję, išskyrus Čin-

gačguką ir jo sūnų.

– Tai tiesa... Tai tiesa... – pastebėjo išminčius, kuriam prisiminimų banga sąmonėje iš karto prikėlė tikrąją jo giminės istoriją. – Mūsų protingieji vyrai dažnai sakydavo, kad ingizų kalnuose dar gyvena du senosios giminės kariai; kodėl gi jų vietos prie tarybų laužo taip ilgai buvo neužimtos?

Po šių žodžių jaunuolis pakėlė galvą, kurią lig šiol, pagerbdamas Tamenundą, laikė nulenkęs; prabilęs garsiai, kad galėtų girdėti visa minia, tarytum norėdamas visiems išaiškinti savo šeimos elgesį, jis tarė:

– Kadaise mes miegojome ten, kur galėjome girdėti rūstų Sūriojo ežero murmėjimą. Tada mes buvome viso krašto sagamorai ir valdytojai. Bet kai baltaveidžiai ėmė rodytis prie kiekvieno šaltinio, mes atgal nusekėme paskui elnius iki mūsų gimtosios upės. Delavarų nebeliko. Tiktai keli jų kariai buvo pasilikę gerti vandenį iš savo mylimos gimtosios upės. Tada mano protėviai pasakė: „Čia mes medžiosime. Šios upės vandenys teka į Sūrujį ežerą. Jeigu eisime saulėlydžio link, tai užtiksime upes, kurios teka į Didžiuosius gėlo vandens ežerus; mohikanas numirs ten, kaip jūrų žuvys miršta vaiskiuose šaltiniuose. Kai Manitas bus pasiruošęs, jis pasakys: „Eikite“, ir mes trauksime paupiu iki jūros ir vėl susigrąžinsime tai, kas yra mūsų.“ Štai, delavarai, kuo tiki Vėžlio vaikai. Mūsų akys yra nukreiptos į tekančią, o ne į nusileidžiančią saulę. Mes žinome, iš kur ji ateina, bet nežinome, kur ji nueina. Pakaks.

Lenapų palikuonys klausėsi Unko žodžiu su tokia pagarba, kokią tik gali sukelti prietaringa baimė. Pats Unkas stebėjo įspūdį, kurį padarė jo trumpas paaiškinimas. Įsitikinęs, kad klausytojai buvo patenkinti, jis dar kartą apžvelgė nebylią minią, susispietusią aplink aukštą Tamenundo sostą, ir tik tada pamatė suraišiotą Sakalo Akį. Skubiai nušokęs nuo pakylos, jis prasiskyrė sau kelią iki draugo, greitu ir piktu peilio brūkštelėjimu perpiovė diržus ir mostu įsakė miniai prasiskleisti. Indėnai tylėdami

pakluso ir vėl sustojo ratu, kaip ir prieš jam pasirodant jų tarpe. Unkas paėmė žvalgą už rankos ir nuvedė jį prie patriarcho kojų.

– Tėve, – tarė jis, – pasižiūrėk į šį baltaveidį, – tai teisingas žmogus, delavarų draugas ir makuasų priešas.

– Kokį vardą jis nusipelnė savo žygiais?

– Mes jį vadiname Sakalo Akimi, – delavarų kalba atsakė Unkas, – nes jo akys niekada nesuklysta. Mingai geriau jį pažįsta kaip taiklų šaulį; jie jį vadina Ilguoju Karabinu.

– Ilgasis Karabinas! – sušuko Tamenundas, atmerkdamas akis ir rūsčiai pasižiūrėdamas į žvalgą. – Mano sūnus neturėtų jo vadinti draugu.

– Aš draugu vadinu tą, kuris iš tikrųjų pasirodo esąs draugas, – visai ramiai, bet tvirtu balsu atsakė jaunasisi vadas. – Jeigu Unkas yra malonus svečias delavarams, tai ir Sakalo Akis yra pas savo draugus.

– Šis baltaveidis nužudė daug mano karių; jo vardas pragarsėjo dėl tų smūgių, kuriuos nuo jo rankos patyrė lenapai.

– Jeigu koks nors mingas tatai prišnibždėjo delavarui į ausis, tai terodo, kad jis yra paukštis melagis, – tarė žvalgas, kuris manė, kad dabar atėjo metas apsiginti nuo įžeidžiamų kaltinimų. – Kad aš žudžiau makuasus, – nesiginu; ne toks esu žmogus, kad tai neigčiau; nukaudavau juos net jų pasitarimuose prie laužo; bet niekad mano ranka nėra nuskriaudusi delavaro, nes aš draugiškai žiūriu į juos ir į visus, kas tik priklauso jų genčiai.

Karių minioje pasigirdo pritarimo šnabždesys; jie žvilgčiojo vieni į kitus, kaip žmonės, tik dabar pamatę savo klaidą.

– Kur yra huronas? – paklausė Tamenundas.

Magua drąsiai išėjo iš minios ir atsistojo priešais patriarchą.

– Teisingasis Tamenundas, – tarė jis, – nesulaikys to,

ką jam huronas yra laikinai patikėjęs.

– Sakyk man, mano brolio sau, – atsakė išminčius, vengdamas tamsaus Lapino žvilgsnio ir su džiaugsmu žiūrėdamas į atvirą Unko veidą, – ar nepažįstamasis turi į tave nugalėtojo teisių?

– Neturi jokių. Ir pantera kartais gali įkliūti į moterų parengtus spąstus; bet ji yra stipri ir žino, kaip iš jų iššokti.

– O Ilgasis Karabinas?

– Jis juokiasi iš mingų. Eik, hurone, ir paklausk savo moterų, kokios spalvos yra lokys.

– O svetimšalis ir baltoji mergina, kurie kartu atėjo į mano stovyklą?

– Turi laisvai keliauti jų pačių pasirinktu keliu.

– O moteris, kurią huronas paliko pas mano karius?

Unkas nieko neatsakė.

– O moteris, kurią mingas atvedė į mano stovyklą? – rūsčiai pakartojo Tamenundas.

– Ji yra mano, – sušuko Magua, iškilmingai pamojęs ranka Unkui. – Mohikane, tu žinai, kad ji mano!

– Mano sūnus tyli, – tarė Tamenundas, stengdamasis išskaityti nukreipto į šalį nuliūdusio jaunuolio veido išraišką.

– Tai tiesa, – tyliai atsakė Unkas.

Po to sekė trumpa ir įspūdinga pertrauka, kurios metu paaiškėjo, kaip nenoromis minia pripažino teisingą mingo reikalavimą. Pagaliau išminčius, nuo kurio sprendimo viskas dabar priklausė, tvirtu balsu pasakė:

– Hurone, pasišalink.

– O kaip jam pasišalinti? Ar taip, kaip jis ir atėjo, teisingasis Tamenunde? – paklausė gudrusis Magua. – Su belaisve ar be jos? Gudriojo Lapino vigvamas yra tuščias. Atiduokite jam tai, kas yra jo.

Senuolis valandėlę susimąstė; paskui, palenkęs galvą į vieną iš savo garbingų palydovų, paklausė:

– Ar tas mingas yra savo genties vadas?

– Pirmutinis savo gentyje.

– Mergaite, ko gi tu dar nori? Didis karys ima tave į žmonas. Eik; tavo giminė neužges.

– Geriau, tūkstantį kartų geriau, – sušuko siaubo pagauta Kora, – kad ji užgestų, negu aš turėčiau patirti tokį pažeminimą.

– Hurone, josios siela yra josios tėvų palapinėse. Prieš jos norą paimta mergina į vigvamą atneš nelaimę.

– Ji kalba savo žmonių kalba, – atsakė Magua, su karšta ironija žiūrėdamas į savo auką. – Ji yra iš prekybininkų giminės ir derasi dėl meilaus žvilgsnio. Tegu savo žodį taria Tamenundas.

– Paimk už ją išperkamuosius, o mes tau linkime laimės.

– Nieko neimsiu, išskyrus tai, ką Magua čia atnešė.

– Tada pasiimk tai, kas yra tavo. Didysis Manitas draudžia delavarui būti neteisingam.

Magua prišoko prie savo belaisvės ir stipriai pagriebė Korą už rankos riešo; delavarai tylėdami pasitraukė atgal, ir Kora, tartum supratusi, kad būtų bergždžia ginčytis, ruošėsi nesipriešindama pasiduoti savo likimui.

– Palauk, sustok! – sušuko Dunkanas, puldamas į priekį. – Hurone, pasigailėk! Už ją gausi tokius išperkamuosius, jog tapsi turtingesnis, negu bet kada yra buvęs kuris nors iš tavo padermės žmonių!

– Magua yra raudonodis; jis nenori baltaveidžių blizgučių.

– Auksas, sidabras, parakas, švinas – viskas, ko tiktai reikia kariui, bus tavo vigvame – viskas, ko reikia didžiam vadui.

– Gudrusis Lapinas yra labai stiprus, – sušuko Magua, smarkiai purtydamas gniaužtę, kurioje laikė nesipriešinančios Koros riešą. – Jo rankose yra kerštas! – Visagalis dieve! – sušuko Heivardas, iš nevilties išskėsdamas rankas, – nejaugi tu leisi tai? Tave, teisingasis Tamenundai, meldžiu pasigailėti.

– Delavaro žodis tartas, – atsakė išminčius, užmerkdamas akis ir vėl nusileisdamas į savo vietą. – Vyrai

nekalba du kartus.

– Protingai ir teisingai elgiasi vadas, kuris veltui negaišta laiko, kartodamas tai, kas jau pasakyta, – tarė Sakalo Akis, pamojęs Dunkanui nutilti, – bet taip pat kiekvienas protingas karys turi gerai apsisvarstyti, prieš smogdamas tomahauku savo priešui į galvą. Hurone, aš tavęs nemėgstu ir aplamai negalėčiau pasakyti, kad kuris nors mingas būtų susilaukęs pasigailėjimo iš mano rankų. Galima drąsiai spėti, kad šis karas greit nepasibaigs ir daugelis tavo karių susitiks su manim miškuose. Taigi apsisvarstyk, ką tu norėtum imti belaisviu: ar šią merginą, ar tokį kaip aš?

– Nejaugi Ilgasis Karabinas atiduotų savo gyvybę už šią moterį? – neryžtingai paklausė Magua, kuris jau buvo besiruošiąs pasišalinti su savo auka.

– Ne, ne; to nepasakiau, – atsakė Sakalo Akis, atsargiai pasitraukdamas, pastebėjęs, su kokiu susidomėjimu Magua islausė jo pasiūlymą. – Būtų perdaug nelygus mainas atiduoti žydinčio amžiaus ir naudingą karį net ir už geriausią pasienio mergaitę. Aš galėčiau tuoj pat išvykti į žiemos stovyklą – bent prieš šešias savaites iki to meto, kai bus nukritę visi lapai – su sąlyga, kad tu paleisi mergaitę.

Magua papurtė galvą ir nekantriai mostelėjo miniai padaryti jam taką.

– Na, – pridūrė žvalgas ne visai teapsisprendusio žmogaus balsu, – aš pridėsiu priedo dar ir „Elniamušį“. Patikėkite prityrusio medžiotojo žodžiu: niekur nėra kito tokio šautuvo.

Magua nesiteikė atsakyti, vis dar stengdamasis prasiskverbti pro minią.

– O gal, – vėl tarė žvalgas, vis labiau netekdamas kantrybės, ypač kai priešas vis mažiau ir mažiau tekreipė dėmesio į siūlomus mainus, – gal tu pakeistum savo nusistatymą, jeigu aš sutikčiau pamokyti jaunuosius tavo vyrus, kaip vartoti ginklą?

Magua dar kartą griežtai įsakė padaryti taką delavarams, kurie jį vis dar laikė apsupę glaudžiu ratu, tikėdamiesi, kad jis sutiks priimti taikingus pasiūlymus.

– Tai, kas lemta, anksčiau ar vėliau turi įvykti, – tarė Sakalo Akis, liūdnu ir nužemintu žvilgsniu kreipdamasis į Unką. – Tas niekšas žino savo pranašumą ir nenusileis! Tegu dievas tave laimina, vaikine! Tu susiradai draugų savo gimtojoje padermėje, ir aš tikiuosi, kad jie bus tau tokie ištikimi kaip ir aš. O dėl manęs, tai anksčiau ar vėliau aš turėsiu mirti; ir, laimė, nedaug tėra žmonių, kurie apraudos mano žuvimą. Galimas daiktas, kad tiems velniams kada nors vis dėlto pavyks nulupti mano skalpą, bet ar tai įvyks dieną anksčiau ar vėliau, neturi reikšmės, palyginus su amžinybe. Tegu tave laimina dievas! – pridūrė rūstusis miškų gyventojas nulenkdamas galvą.

Bet jis vėl staiga pakėlė ją ir, liūdnu žvilgsniu dirstelėjęs į jaunuolį pridėjo:

– Mylėjau tave, Unkai, ir tavo tėvą. Pasakyk sagamorui, kad didžiausios savo nelaimės valandą aš nesilioviau apie jį galvojęs, o tu prisimink kartais ir mane, kai žengsi savo laimės taku. Mano šautuvą rasi toje pat vietoje, kur mudu jį paslėpėme; pasiimk jį sau ir laikyk atminimui; ir klausyk, vaikine: kadangi jūsų papročiai nedraudžia keršto, todėl nesivaržydamas panaudok tą ginklą prieš mingus, tada tau bus lengviau manęs gedėti. Hurone, aš priimu tavo pasiūlymą. Paleisk moterį. Aš – tavo belaisvis.

Po tokio kilnaus pasiūlymo minioje pasigirdo tylus, tačiau aiškus pritarimo šnibždesys; net ir iš žiauriausių delavarų karių žvilgsnių buvo matyti, kad jie pritaria tokiam drąsiam pasiaukojimui. Magua stabtelėjo ir, kaip atrodė, valandėlę svyravo. Bet paskui, pasižiūrėjęs į Korą tokiu žvilgsniu, kuriame keistai pynėsi nirtulingumas su džiaugsmingu nustebimu, jis galutinai apsisprendė.

Išdidžiai iškėlęs galvą, jis su panieka atmetė žvalgo pasiūlymą ir tvirtu balsu tarė:

– Gudrusis Lapinas yra didis vadas: jis nekaitalioja savo sprendimų. Eime, – kreipėsi jis į savo belaisvę, uždėdamas ranką ant Koros peties; – huronas nėra plepys; eime!

Mergaitė išdidžiai ir kartu droviai pasitraukė atgal; jos tamsios akys suliepsnojo, ir skaistus raudonis kaip nusileidžiančios saulės šviesa užliejo jos veidą.

– Aš tavo belaisvė ir, kai ateis laikas, būsiu pasiruošusi eiti net ir mirties pasitikti, – šaltai tarė ji ir čia pat, staiga kreipdamasi į Sakalo Akį, pridūrė: – Kilnusis medžiotojau, iš širdies gilumos aš jums dėkoju. Jūsų pasiūlymas yra beprasmis, ir jis negalėjo būti priimtas: bet vis dėlto jūs galite man padėti, gal net ir daugiau, negu pats buvote pasiryžęs. Pasižiūrėkite į šį nesilpusį ir sumenkusį kūdikį! Neapleiskite jos, kol galėsite ją nulydėti iki vietos, kur gyvena jos draugai. Aš nesakysiu, – spausdama kietą žvalgo ranką, tęsė ji, – kad jos tėvas jums atlygins, nes tokie žmonės, kaip jūs, nevertina atlyginimo, – bet jis jums dėkos ir jus laimins. Mano dieve, o kad šią baisią valandą aš galėčiau iš tėvo lūpų išgirsti palaiminimą!

Jos balsas nutrūko, ir keletą minučių ji tylėjo; paskui, žengusi žingsnį prie Dunkano, belaikančio jos nualpusią seserį, ji tęsė ramesniu balsu:

– Neverta nė sakyti jums, kad saugotumėte jums teksiantį turtą. Jūs ją mylite, Heivardai; meilė nuslėptų tūkstančius ydų, jeigu ji jų turėtų. Ji yra maloni, švelni, žavi ir gera, kokia tik ir gali būti mirtingoji būtybė. Joje nėra jokios dėmelė, dėl kurios ir pats išdidžiausias žmogus galėtų rausti. Ji graži. Ak! nustabiai graži! – tarė Kora, liūdnai ir su meile pridėdama savo dailią ranką prie marmurinės Alisos kaktos ir praskleisdama jos auksinius plaukus, sruogomis užkritusius ant mergaitės akių. – O jos siela yra skaisti ir tyra! Galėčiau daug ką pasakyti, bet aš pasigailėsiu jūsų ir savęs... – Jos balsas nutilo, ir ji pasilenkė prie sesers. Po ilgo ir karšto bučinio ji išsitiesė ir, mirtinai ialusi, tačiau

be ašarų akyse, nusigręžė ir taip pat išdidžiai kaip ir pirma tarė Maguai: – Na, dabar aš pasirengusi eiti, jei jūs norite.

– Taip, išeik, – sušuko Dunkanas, padavęs Alisą indėnei mergaitei į glėbį; – išeik, Magua, išeik! Delavarai turi savo įstatymus, kurie jiems draudžia tave sulaikyti; bet aš... aš neprivalau jų laikytis. Eik, piktasis siaube, – ko tu dar delsi?

Sunku būtų aprašyti, kokia pasidarė Maguos veido išraiška, jam beklausant Heivardo žodžių. Iš pradžių jo veide švystelėjo žiaurus ir aiškus džiaugsmas, bet tuoj pat jame pasirodė šalta ir klastinga išraiška.

– Miškai visiems atviri, – atsakė jis. – Dosnioji Ranka gali ten eiti.

– Palaukite, – sušuko Sakalo Akis, griebdamas Dunkaną už rankos ir jėga jį sulaikydamas. – Jūs nepažįstate to velnio klastų. Jis nusivilios jus į pasalas, ir jūsų mirtis...

– Hurone, – nutraukė jį Unkas, kuris, būdamas nuolankus griežtiems savo giminės papročiams, atidžiai ir rimtai klausėsi viso, kas vyko prieš akis. – Hurone, delavarų teisingumas kyla iš didžiojo Manito. Pažvelk į saulę. Ji dabar yra viršutinėse tų krūmų šakose. Tavo kelias trumpas ir atviras. Kai saulė pakils virš medžių, vyrai seks tavo pėdomis.

– Aš girdžiu varnos kranksėjimą! – sušuko Magua, pašaipiai nusijuokdamas. – Pasivyk! – pridūrė jis, mostelėjęs ranka miniai, kuri lėtai prasiskyrė, padarydama jam taką. – Kur delavarų sijonai? Tegu jie atsiunčia vajandotams savo strėles ir šautuvus; jie gaus pavalgyti elnienos ir turės apkasinėti kukurūzą. Šunes, kiškiai, vagys – aš spjaunu į jus!

Jo pasityčiojamo atsisveikinimo minia klausėsi, mirtinai ir kraupiai tylėdama. Su tais įžeidžiamais žodžiais lūpose triumfuojantis Magua nekliudomas išėjo į mišką; jo pėdomis sekė belaisvė, ir ją saugojo nepažeidžiami indėnų svetingumo įstatymai.

XXXI skyrius

Kol dar buvo matomas jų priešas su savo auka, indėnų minia nė nepajudėjo, tyrytum huronui palankios burtų jėgos būtų juos prikausčiusios vietoje; bet vos tik jis dingo iš akių, indėnus supurtė ir sajudino žiauri ir galinga aistra. Unkas vis dar stovėjo pakyloje, neatitraukdamas akių nuo Koros, kol jos drabužių spalva susiliejo su miško lapais. Tuomet jis nulipo nuo pakylos ir, lėtai per minią, dingo tame namelyje, iš kurio dar taip neseniai buvo išleistas. Keletas rimtesnių ir akylesnių karių, kurie pro šalį praeinančio jaunojo vado akyse pastebėjo rūstų žvilgsnį, nusekė paskui jį. Po to buvo išvesti Tamenundas ir Alisa, o moterims ir vaikams – įsakyta išsiskirstyti. Sekančią valandą stovykla atrodė kaip koks sukiršintų bičių spiečius, kuris tik ir laukė, kada pasirodys jų vadovas, kad galėtų leistis į tolimą kelionę.

Pagaliau iš Unko namelio išėjo jaunas karys; žengdamas ryžtingais žingsniais, jis priėjo prie nedidelės pušelės, augusios uolų terasos plyšyje, nuplėšė nuo jos liemens žievę ir, nieko netaręs, grįžo atgal, į kur buvo atėjęs. Greitai po to pasirodė kitas karys kuris nudraskė to medelio šakas, palikdamas tik nuogą liemenį. Trečias karys liemenį nudažė tamsiai raudonų dažų dryžiais. Genties kariai visus šiuos karinių pasirengimų ženklus stebėjo paniurę ir tylėdami. Pagaliau pasirodė ir pats mohikanas, nusimetęs visus savo drabužius, išskiriant apjuosalą ir blauzdines; vieną savo gražaus veido pusę jis buvo nutepęs grėsmingais juodais dažais.

Unkas lėtai ir oriai priėjo prie apnuoginto medžio liemens, aplink kurį, lyg šokdamas senovinį šokį, lygiais žingsnais ėmė vaikščioti ratu, garsiai traukdamas laukinę, netaisyklingą savo giminės kario giesmę. Giesmėje žodžių buvo nedaug, ir jie dažnai kartojosi:

Manitai! Manitai! Manitai!
Tu didis, tu geras, tu išmintigas!
Manitai! Manitai!
Tu visad teisingas!
Danguj, padangėj matau
Dėmidaug – raudonų, tamsių;
Danguj, ak, matau
Aš daug debesų.
Aplinkui miškuos, ak, girdžiu
Spiegimą, klyksmą ir šauksmą;
Miškuos, ak, girdžiu
Aš veriantį šauksmą!
Manitai! Manitai! Manitai!
Aš silpnas, bejėgis, o tu galingas.
Manitai! Manitai!

Būk maloningas! Tris kartus jis pakartojo tą giesmę ir tiek pat kartų šokdamas apėjo aplink medį.

Pirmą kartą giesmei nuaidėjus, Unko pavyzdžiu pasekė vienas rūstus ir visų gerbiamas lenapų vadas, užtraukęs tą patį motyvą, tik kitais žodžiais. Kariai vienas po kito įsitraukė į šokį, kol pagaliau tas sūkurys pagavo visus garbingesnius ir kovose pasižymėjusius delavarus. Baisiems gomuriniams šauksmams aidint, žiaurūs ir grėsmingi vadų veidai atrodė dar nuožmesni. Ir štai Unkas savo tomahauką staiga įkirto giliai į medį ir baisiai suklykė; šį klyksmą galima buvo pavadinti karo šauksmu. Tai reiškė, kad Unkas ruošiamame žygyje bus vyriausias vadas.

Šis signalas pažadino visas lig šiol snūduriavusias genties aistras. Bent šimtas jaunuolių, kurie iki tol dėl savo amžiaus dar drovėjosi, kaip pašėlę pribėgo prie įsivaizduojamo priešo emblemos ir skiedra po skiedros ėmė jį tašyti, kol beliko tik medžio šaknys.

Kai tik Unkas įkirto tomahauką į medį, jis pasitraukė iš rato ir pažvelgė į saulę, jau artėjančią prie tos vietos, kurią jai pasiekus, turėjo baigtis paliaubos su Magua. Reikšmingu

rankos mostelėjimu jis paskelbė apie tai, ir subruzdusi minia, liovusis mimiškai vaizduoti karo šokį ir klykdama pasitenkinimo riksmus, ėmė ruoštis pavojingam karo žygiui.

Visa stovyklos išvaizda bematant pasikeitė. Kariai, kurie jau buvo apsiginklavę ir nusidažę, vėl pasidarė tylūs ir ramūs, lyg jų jausmai niekada nebūtų galėję prasiveržti. Moterys puolė iš trobų, dainuodamos dainas, kuriose džiaugsmas ir liūdesys pynėsi taip keistai, kad sunku buvo pasakyti, kuri iš tų aistrų vyravo. Nė viena moterų nedykiniavo. Vienos nešė savo vertingiausius daiktus, kitos – savo kūdikius, o dar kitos – vedė senius ir negaluojančius, – ir visos skubėjo į mišką, kuris čia pat kaip koks gražus žalias kilimas driekėsi kalno papėdėje. Į mišką pasitraukė ir Tamenundas, trumpai ir jaudinamai pasikalbėjęs su Unku; išminčius išsiskyrė su juo nenoromis, kaip tėvas, atsisveikindamas su seniai žuvusiu ir dabar vėl atrastu savo vaiku. Dunkanas tuo tarpu nulydėjo Alisą į saugią vietą, o paskui susirado žvalgą. Jo veido išraiška rodė, kad ir jis nekantriai laukia artėjančio susirėmimo.

Bet Sakalo Akis perdaug gerai pažino čiabuvių karo šauksmą ir pasiruošimus, kad nors kiek labiau būtų susidomėjęs ką tik įvykusia scena. Jis tik prabėgomis žvilgterėjo į karius, kurie susirinko apie Unką. Žvalgas nusišypsojo, įsitikinęs, kad jaunasis vadas patraukė į save visus kovoti pajėgiančius genties vyrus. Po to žvalgas pasiuntė indėnų berniuką atnešti „Elniamušį“ ir Unko šautuvą. Artindamiesi prie delavarų stovyklos, jie paslėpė juos būkštaudami atsidurti nelaisvėje. Pavedęs berniukui atnešti jo taip labai brangintą šautuvą, žvalgas pasielgė kaip ir visada atsargiai. Jis žinojo, kad Magua neatėjo pats vienas; taip pat žinojo, kad huronų šnipai visur miškų pakraščiais stebėjo savo naujų priešų veiksmus. Todėl jam pačiam eiti šautuvo būtų buvę labai pavojinga; tas pats likimas galėjo ištikti ir kitą kurį nors karį; tačiau berniukui pavojus grėsė tik tuo atveju, jei jo tikslas būtų buvęs aniems iš anksto

žinomas. Kai Heivardas prisiartino prie žvalgo, pastarasis šaltai laukė grįžtant berniuko.

Tuo tarpu berniukas išbėgo, didžiuodamasis, kad jam parodytas toks pasitikėjimas; kupinas jaunuoliško užsidegimo, jis drąsiai nuėjo į pamiškę. Į tankmę jis įžengė netoli tos vietos, kur buvo paslėpti šautuvai. Kai tik jį pridengė krūmų lapai, jis tuoj kaip žaltys nušliaužė prie paslėptojo turto. Sėkmė jam nusišypsojo: po minutės, abiejose rankose nešdamas radinius, jis jau strėlės greitumu nėrė į skynimą siaura perėja, supusia papėdę terasos, kurioje buvo gyvenvietė. Jis jau buvo pasiekęs uolas ir neįtikėtinai greit šokinėjo per jas, kai iš miško pasigirdęs šūvis įrodė, kaip apdairiai ir protingai žvalgo buvo galvota. Berniukas į šūvį atsakė silpnu paniekos klyksmu; tučtuojau iš kitos miško vietos išlėkė antra kulka. Sekančią akimirką berniukas jau pasirodė aukštai terasoje, triumfališkai iškėlęs šautuvus ir nugalėtojo žingsniu artindamasis prie garsiojo medžiotojo, kuris jam buvo pavedęs tokį garbingą uždavinį.

Nors Sakalo Akis labai rūpinosi savo jauno pasiuntinio likimu, jis taip apsidžiaugė atgavęs savo „Elniamušį“, kad valandėlę užmiršo visa kita pasaulyje. Atidžiai apžiūrėjęs ginklą, dešimt ar penkiolika kartų atlaužęs bei nuleidęs gaiduką ir patikrinęs spynos veikimą, jis atsigręžė į berniuką ir labai maloniai jo paklausė, ar jis nesąs sužeistas. Vaikiščias išdidžiai pasižiūrėjo į jo veidą, bet nieko neatsakė.

– Taip! Matau, vaikine, kad tie niekšai grybštelėjo tau ranką! – pridūrė žvalgas, imdamas kantraus berniuko riešą. – Pridėk prie žaizdos truputį sutrintų alksnio lapų, ir viskas praeis. O tuo tarpu aš užrišiu tau ant rankos pasižymėjimo ženklą. Anksti pradėjai karo žygius, mano narsusis vaikine, ir į savo kapą tu, matyt, nusineši nemažai garbingų randų. Aš pažįstu daugelį jaunų vyrų, kurie lupo priešų skalpus, bet negalėjo pasigirti tokiu ženklu kaip šis. Eik! – pridūrė jis, aprišęs žaizdą, – tu būsi vadas!

Berniukas pasišalino savo žaizda didžiuodamasis la-

biau, negu būtų didžiavęsis kuris nors karaliaus dvariškis, gavęs žvilgantį ordiną; jis nuėjo prie savo vienmečių draugų, žiūrėjusių į jį su pagarba ir pavydu.

Bet tokią valandą, kai visi turėjo tiek daug rūpesčių, šis paskiras drąsus jaunuolio žygis nesukėlė bendro susidomėjimo ir nesusilaukė pagyrimo, kaip tai būtų atsitikę palankesnėmis aplinkybėmis. Vis dėlto iš šio įvykio delavarai galėjo suvokti, kur yra jų priešai ir kokie jų ketinimai. Tuoj buvo pasiųstas karių būrys nuvyti pasislėpusius priešus. Uždavinį jie greitai atliko, nes huronai patys pasišalino, pamatę, kad jie susekti. Delavarai sekė įkandin jų gana toli nuo stovyklos ir paskui, bijodami patekti į pasalas, sustojo, laukdami įsakymų. Abu būriai prigludo pasislėpę, ir miške vėl įsiviešpatavo giedro vasaros ryto tyla.

Ramus, bet širdies gilumoje vis dar nekantraujantis Unkas susikvietė vadus ir paskirstė, kas kam turės vadovauti. Jis papasakojo apie Sakalo Akį, kaip apie daug kartų išbandytą ir visuomet pasitikėjimą pateisinusį karį. Įsitikinęs, kad vadai palankiai žiūri į jo draugą, Unkas pavedė jam vadovauti dvidešimčiai veiklių, gabių ir ryžtingų kaip ir jis pats vyrų. Jis paaiškino delavarams, kokį laipsnį Heivardas turėjo ingizų kariuomenėje, ir pasiūlė jam vadovauti tokiam pat būriui. Bet Dunkanas atsisakė, pageidaudamas tarnauti savanoriu žvalgo būryje. Po to jaunasis mohikanas paskyrė indėnų vadus į atsakingus postus ir neilgai trukus įsakė išžygiuoti. Tylėdami, bet noriai jo įsakymų išklausė daugiau kaip du šimtai vyrų.

Jų žygio į mišką niekas nesutrukdė; nesutikę nieko, kas būtų galėjęs sukelti triukšmą arba suteikti reikalingų jiems žinių, jie užėjo savųjų žvalgų užuolandą. Čia buvo įsakyta sustoti, ir vadai susirinko į vadinamąjį „pašnibždų pasitarimą“. Buvo pasiūlyta įvairių planų, bet nė vienas neatitiko jų aistringo vado norų. Jei Unkas būtų paklausęs savo vidaus balso, jis būtų turėjęs, nedelsdamas nė valandėlės, pulti priešą ir čia pat siekti lemiamo susirėmimo; bet toks

žygis būtų buvęs visiškai priešingas jo giminės papročiams. Todėl jis jautėsi priverstas elgtis atsargiau, nors dabar jam tai buvo ne prie širdies.

Pasitarimas jau kurį laiką truko be jokių pasekmių, kai iš priešų pusės pasirodė vienišas žmogus. Jis ėjo labai skubėdamas; buvo galima manyti, jog tai koks pasiuntinys, įgaliotas taikos deryboms. Prisiartinęs maždaug per šimtą jardų nuo užuolandos, kurioje tarėsi delavarai, nepažįstamasis lyg ėmėsi abejoti, kur jam reikėtų eiti, ir pagaliau sustojo. Visi dabar nukreipė akis į Unką, tarytum laukdami nurodymų.

– Sakalo Akie, – tyliai prabilo jaunasis vadas, – jis niekuomet daugiau nebekalbės su huronais.

– Jo valanda atėjo, – trumpai atsakė žvalgas, pro lapus iškišdamas savo šautuvo vamzdį ir ruošdamasis paleisti lemiamą šūvį. Bet, užuot paspaudęs gaiduką, jis nuleido žemyn ginklą ir prapliupo savotišku begarsiu juoku. – Aš, vargšas nusidėjėlis, tą velnią palaikiau mingu! – tarė jis. – Tik kai aš ėmiau įsižiūrėti, ieškodamas tarp jo šonkaulių vietos įsegti kulkai, – ar patikėsi, Unkai? – staiga pamačiau muzikanto birbynę! Tai juk ne kas kitas, kaip tasai žmogus, kurį vadiname Gamutu. Iš jo mirties niekam nebūtų naudos, o jo gyvybė, jei tik jo liežuvis sugeba daryti dar ką nors kita, ne vien tik giedoti, galės patarnauti mūsų tikslams. Jei jis dar tebegali girdėti, aš tuojau pasikalbėsiu su tuo vyruku, ir tokiu balsu, kuris jam bus malonesnis už „Elniamušio“ kalbą.

Tai taręs, Sakalo Akis padėjo į šalį šautuvą ir nušliaužė per krūmus. Prisiartinęs tiek, kad galėtų būti Dovydo nugirstas, jis pabandė pakartoti keistą giesmę, kuri jam anuomet padėjo saugiai ir sėkmingai peržygiuoti indėnų stovyklą. Jautrią Gamuto klausą buvo sunku suklaidinti (teisybę pasakius, taip sugiedoti būtų buvę sunku kam nors kitam, o ne Sakalo Akiai); ir todėl, kad kartą tuos garsus Gamutas jau buvo girdėjęs, jis ir dabar suprato, iš kieno

burnos jie sklinda. Vargšas, atrodė, pajuto didelį palengvėjimą. Jis pasuko garso link, – tai padaryti jam buvo nė kiek ne sunkiau, negu, sakysim, eiti riaumojančios patrankų baterijos linkme, – ir gana greit prisiartino prie pasislėpusio dainiaus.

– Įdomu, ką pamanys huronai? – linksmai ir su šypsena tarė žvalgas, griebdamas Dovydą už rankos ir nutempdamas jį toliau nuo tako. – Jeigu tie kipšai yra sugulę taip arti, kad gali mus girdėti, jie pamanys, jog čia yra du apsėstieji, o ne vienas. Bet čia mes esame saugūs, – pridūrė jis, rodydamas į Unką ir jo draugus. – Dabar gryna anglų kalba be jokių balso išvedžiojimų papasakok mums viską apie mingų kėslus.

Dovydas nustebęs tyliai apsidairė aplink ir pažvelgė į žiaurios ir laukinės išvaizdos vadus; tačiau, pamatęs pažįstamus veidus, jis nurimo ir gana greit atsipeikėjo, kad galėjo visai sąmoningai atsakyti.

– Gana didelis stabmeldžių būrys išėjo į žygį, – tarė Dovydas. – ir aš bijau, kad jie sumanė ką nors bloga. Paskutinę valandą jų stovykloje aidėjo kauksmai, bedieviški riksmai ir šventvagiški šūkavimai. Tiesą sakant, dėl to aš pabėgau pas delavarus ramybės ieškoti.

– Jei būtum buvęs greitesnis, tai tavo ausys būtų išvengusios tų šventvagiškų burnojimų, – sausokai atsakė žvalgas. – Bet tiek to... Kurgi huronai?

– Jie slepiasi prigludę miške tarp šios vietos ir savo kaimo, ir jų yra tiek daug, kad protas turėtų jums patarti tučtuojau trauktis atgal.

Unkas metė žvilgsnį į eilę medžių, už kurių slėpėsi jo paties kariai, ir ištarė savo priešo vardą:

– Magua?

– Yra jų tarpe. Jis atsivedė mergaitę, kuri gyveno pas delavarus, ir paliko ją urve, o pats, tartum pasiutęs vilkas, atsistojo savo laukinių priešakyje. Aš nežinau, kas galėjo taip smarkiai jį įsiutinti!

– Jis, sakote, paliko ją urve? – nutraukė jį Heivardas. – Puiku, kad žinome, kur ji yra. Ar negalima ką nors padaryti, kad ją nedelsiant išlaisvintume?

Unkas klausiamai pažvelgė į žvalgą ir paklausė:

– Ką pasakys Sakalo Akis?

– Duokite man dvidešimt ginkluotų vyrų, ir aš pasuksiu į dešinę, palei upelį, pro bebrų landynes ir ten susijungsiu su sagamoru ir pulkininku. Iš ten jūs išgirsite sutartą šūksnį. Tokiam vėjui pučiant, jį lengva išgirsti už mylios. Tada, Unkai, tu pulk priešus iš priešakio; kai jie priartės tiek, kad juos galės siekti mūsų šautuvai, mes taip jiems smogsime, kad jų eilės, aš duodu tau seno pasieniečio žodį, sulinks lyg uosio lankas. Po to mes paimsime jų kaimą ir iš urvo išsivesime mergaitę. Vėliau galima bus susidoroti su huronais, kaip kad baltieji daro, atviru smūgiu ir pergale, arba, indėnų papročiu, panaudojus klastą ir pasalas. Gal šis planas, majore, sudarytas ir be didelio mokslo, bet, turint drąsos ir kantrybės, jį galima įvykdyti.

– Man jis labai patinka, – sušuko Dunkanas, įsitikinęs, kad svarbiausias žvalgo uždavinys buvo Koros išlaisvinimas, – labai patinka. Nedelsdami jį išbandykime.

Po trumpo, bet rimto pasitarimo planas buvo galutinai priimtas; nustačius tam tikrus signalus, vadai išsiskirstė ir nuėjo kiekvienas į savo vietą.

XXXII skyrius

Kai susirinko visas Sakalo Akies karių būrelis, žvalgas pasiėmė savo „Elniamušį“ ir, tyliai mostelėjęs kariams sekti paskui, nusivedė juos keliasdešimt pėdų atgal palei nedidelę upę, kurią jie tik ką buvo perėję. Čia jis sustojo, palaukė, kol apie jį susirinko visi jo vyrai, ir delavariškai paklausė:

– Ar kuris nors iš jaunų vyrų žino, kur teka ši upė?

Vienas delavaras ištiesė į priekį savo ranką su dviem išskėstais pirštais ir, rodydamas, kaip jie susijungia prie delno, atsakė:

– Prieš saulei nueinant savo pačios kelią, mažieji vandens jau bus įsilieję į didįjį.

– Aš taip ir maniau, – pasakė žvalgas, žvilgterėjęs aukštyn į properšą tarp medžių viršūnių, – spręsdamas iš upės krypties ir iš tų kalnų išsidėstymo. Mes eisime, prisidengdami šiais krantais, kol suuosime huronus.

Kariai pritardami kaip paprastai trumpai šūktelėjo; bet pastebėję, kad jų vadas jau ima jiems vadovauti, vienas ar du iš jų ženklais parodė, jog ne viskas yra taip, kaip turėtų būti. Sakalo Akis, supratęs jų reikšmingus žvilgsnius, atsigręžė ir pamatė, kad paskui jo vadovaujamą būrį seka ir giesmininkas.

– Ar jūs žinote, mano drauge, – rimtai ir lyg truputį didžiuodamasis savo naujomis pareigomis, paklausė žvalgas, – kad čia yra parinktų karių būrys, vadovaujamas tokio žmogaus, kuris neleis jiems dykiniauti? Galbūt, po penkių minučių, bet tik jau ne ilgiau kaip po pusvalandžio, mes žengsime per huronų kūnus, vis tiek, gyvus ar mirusius.

– Nors man ir nežinomi jūsų ketinimai, – atsakė Dovydas, kurio veidas truputį paraudo, o paprastai ramiose ir nedaug ką tereiškiančiose jo akyse blykstelėjo neįprasto užsidegimo liepsnelė, – ir vis dėlto aš esu toli keliavęs su mergaite, kurios jūs ieškote; kartu su ja mes pergyvenome daug linksmų ir sunkių valandų. Dabar nors nesu karys, bet esu persijuosęs diržu ir pasigalandęs kardą kovoti dėl jos.

Žvalgas abejojo, lyg svarstydamas, ar priimti tokį keistą savanorį.

– Jūs nemokate vartoti ginklo, – pagaliau jis atsakė.

– Žinoma, aš – ne pagyrūnas, kraujo ištoškęs Galijotas, – atkirto Dovydas, iš po savo margaspalvio ir keisto drabužio išsitraukdamas mėtyklę, – bet, galbūt, ir silpnas Dovydas jums bus naudingas. Savo jaunystės dienomis aš

nemaža lavinausi vartoti mėtyklę ir manau, kad neužmiršau ja naudotis.

– Taip, – tarė Sakalo Akis, šaltu ir abejingu žvilgsniu apžiūrėjęs mėtyklės šikšneles, – šiuo daiktu, galbūt, ir galėtumėte pasinaudoti, susidūręs su strėlėmis ar net ir su peiliais; bet kiekvienas mingas iš prancūzų yra gavęs po gerą graižtvinį šautuvą. Tačiau jūs turite ypatingą dovaną likti ugnies nepaliestas, ir kadangi jums sekėsi iki šiol... – majore, jūsų šautuvo gaidukas atlaužtas; per anksti paleistas šūvis gali kainuoti mums dvidešimt visai be reikalo atiduotų skalpų... – tai jūs galite eiti drauge; jūs būsite naudingas savo šūkavimais.

– Ačiū jums, mano bičiuli, – atsakė Dovydas, paupyje prisirinkdamas akmenėlių, kaip kadaise ir jo karališkasis bendravardis. – Nors aš ir nelabai tesiveržiu žudyti, bet mano siela tikrai būtų nuliūdusi, jei būtumėte manęs nepasiėmę drauge.

– Atsiminkite, – pridūrė žvalgas, patapšnodamas sau per galvą toje vietoje, kur Gamuto žaizda dar nebuvo visai užgijusi, – mes einame kautis, o ne muzikuoti. Kol aidės karo šauksmas, kalbėti gali tiktai šautuvai.

Dovydas linktelėjo galvą, lyg sutikdamas priimti tas sąlygas. Sakalo Akis, dar kartą rūpestingai apžiūrėjęs savo bendrakeleivius, davė ženklą žygiuoti.

Jų kelias beveik ištisą mylią ėjo palei upės vagą. Nors juos saugojo statūs krantai bei abipus augę tankūs krūmai ir jiems negrėsė pavojus būti pastebėtiems, vis dėlto buvo laikytasi visų žinomų priemonių apsisaugoti nuo priešų puolimo. Dešiniąja ir kairiąja puse ėjo, arba, teisingiau, šliaužte šliaužė po vieną karį, akylai žvilgterdami į miško gilumą; būrys kas keletą minučių stabtelėdavo ir klausydavosi, ar nenugirs priešo. Bet jų žygio niekas nesutrukdė, ir jie niekieno nepastebėti priėjo tą upės vietą, kur ji įsilieja į didesnę upę. Čia žvalgas vėl sustojo ir atsidėjęs dairėsi, tirdamas padėtį.

– Atrodo, mes turėsime gerą dienelę kautynėms, – tarė jis angliškai, kreipdamasis į Heivardą ir įsmeigdamas akis aukštyn į debesis, kurie plačiais pluoštais slinko per dangų; – ryški saulė ir žvilgantis šautuvo vamzdis nėra geri taikiklio draugai. Viskas šiandien mums yra palanku: iš jų pusės pučiąs vėjas į mus neš jų keliamą triukšmą bei dūmus – tatai savaime jau nemenkas dalykas; tuo tarpu mūsų pusėje pirma pasigirs šūvis, ir tik po to jie sužinos, kas atsitiko. Bet štai baigiasi mūsų priedanga. Šimtus metų bebrai gyveno šios upės krantuose, ir dabar tarp jų maisto sandėlių ir užtvankų yra, kaip matote, daug kelmų ir vos tik keletas medžių.

Vos tik būrys išėjo iš priedangos, kai jo užnugaryje sutratėjo bent dvylikos šautuvų salvė, ir vienas delavaras, pašokęs aukštai į orą tartum pašautas elnias, visu ūgiu krito ant žemės.

– Aš ir bijojau tokios štai velniavos! – angliškai sušuko žvalgas ir čia pat pridūrė delavariškai: – Slėpkitės, vyrai, ir šaudykite!

Būrys tučtuojau išsisklaidė, ir Heivardui dar nespėjus gerai atsipeikėti po šios staigmenos, jis pasijuto stovįs vienas greta Dovydo. Laimei, huronai jau traukėsi atgal, ir jam nebegrėsė kulkos. Bet tokia padėtis, matyt, neilgai tegalėjo trukti; žvalgas pirmas puolė vytis bėgančiuosius, leisdamas šūvį po šūvio ir perbėgdamas nuo vieno medžio prie kito, priešams traukiantis atgal.

Matyti, pirmajame huronų puolime dalyvavo labai nedaug karių, tačiau jiems traukiantis ir susijungiant su toliau buvusiais savųjų daliniais, jų nuolat daugėjo, kol jie galėjo taip pat stipriai atsišaudyti, kaip ir puolantieji delavarai. Heivardas šoko į kovotojų vidurį ir, stengdamasis šaudyti taip pat taikliai, kaip ir jo draugai, tankiai šaudė iš savo šautuvo. Kova darėsi vis aršesnė ir atkaklesnė. Sužeistųjų buvo tik keletas, nes abiejų šalių vyrai stengėsi kiek įmanydami saugotis ir slėptis už medžių, teiškišdami kurią

nors savo kūno dalį tiktai tada, kai reikėjo prisitaikyti šūviui. Pamažu Sakalo Akies ir jo draugų padėtis ėmė darytis nepalanki. Greitai susiorientuojąs žvalgas numatė pavojų, bet nežinojo, kokiu būdu jį reiktų atremti. Jis suprato, kad trauktis būtų pavojingiau, ir todėl nusprendė likti savo pozicijose, nors ir pastebėjo, kad priešas meta vis naujas jėgas smogti jam į sparną; delavarams pasidarė taip sunku tūnoti pasislėpusiems, jog teko beveik visai nutraukti ugnį. Šią sunkią minutę, kai jiems jau atrodė, kad visa priešų gentis pamažu juos supa, jie staiga išgirdo karo klyksmą ir šautuvų tratėjimą, aidintį miško skliautais iš tos pusės, kur buvo Unkas.

Šio puolimo pasekmės tuojau paaiškėjo, ir žvalgo bei jo draugų padėtis pasikeitė į gerąją pusę. Matyt, priešai padarė klaidą, vertindami juos persekiojančio būrio dalyvių skaičių, ir todėl dauguma huronų metėsi atremti veržlaus jaunojo mohikano puolimo.

Balsu ir pavyzdžiu drąsindamas savo vyrus, Sakalo Akis įsakė visa jėga spausti priešą. Kariai nedelsdami ir labai sėkmingai vykdė Sakalo Akies įsakymus. Huronai buvo priversti trauktis, ir mūšis iš atviresnės vietos, kur jis buvo prasidėjęs, persimetė į tankynę, kurioje puolėjai galėjo geriau slėptis. Čia kautynės truko ilgai bei atkakliai, ir nebuvo aišku, kuo jos baigsis. Nors delavarai neturėjo nukautų, tačiau sužeistųjų buvo daug, ir jie nusilpo dėl kraujo netekimo.

Sakalo Akiai pavyko nušliaužti už medžio, kur slėpėsi Heivardas; daugumas žvalgo kovotojų buvo čia pat, dešinėje, iš kur jie tankiai, nors ir bergždžiai, šaudė į gerai prisidengusius priešus.

– Jūs esate jaunas vyras, majore, – tarė žvalgas, nuleisdamas prie kojos „Elniamušį“ ir atsiremdamas ant jo vamzdžio, – ir galbūt, jums teks kada nors ateityje vesti armiją į kovą prieš šiuos mingų velnius. Jūs matote, čia svarbiausia – stipri ranka, taikli akis ir gera danga. Na, jei

čia turėtumėte karališkąją amerikiečių kuopą, kokiu būdu jūs ją įjungtumėte į šias kautynes?

– Durtuvai praskintų kelią.

– Taip, jūs samprotaujate, galvodamas kaip baltaveidis, bet šioje dykynėje vadas turi galvoti ir apie tai, kiek gyvybių jis gali aukoti.

– Šiuo klausimu pasiginčysime kitą kartą, – pastebėjo Heivardas, – o dabar ar nereikėtų pradėti puolimą?

– Man rodos, nėra nieko bloga, jei žmogus poilsio valandėlę sunaudoja naudingiems svarstymams, – atsakė žvalgas. – O dėl puolimo, aš nelabai tevertinu tokią priemonę, nes bebandant reikėtų netekti vieno kito skalpo. Vis dėlto, – pridėjo jis, palenkdamas galvą į šoną, kad galėtų girdėti tolimos kovos ataidį, – jeigu norime būti naudingi Unkui, privalome nusikratyti šiais niekšais, kuriuos turime prieš save.

Jis, staiga apsisprendęs, pasisuko ir garsiai keletą žodžių riktelėjo savo indėnams jų gimtąja kalba. Į jo žodžius pasigirdo klyksmas, ir visi kariai greitai išlindo iš už juos dengusių medžių. Pamatę tiek daug tamsių kūnų, šmėstelėjusių jų akyse, huronai bematant paleido skubią ir todėl netaiklią šūvių salvę. O delavarai, tarytum auką puolančios panteros, dideliais šuoliais pasileido į mišką. Priešakyje bėgo Sakalo Akis, grasindamas savo baisiu šautuvu ir savo pavyzdžiu drąsindamas karius. Keletas vyresnių ir labiau prityrusių huronų, kurių neįbaugino priešo manevras, dabar iš arti paleido kelis taiklius ir mirtinus šūvius, ir, kaip to būkštavo žvalgas, nudėjo tris iš jo priešakinių karių. Bet šis smūgis nesusilpnino smarkaus puolimo. Delavarai įsiveržė ten, kur buvo pasislėpę huronai, ir veikiai niekais pavertė visus priešų mėginimus priešintis.

Kova vyras prieš vyrą tetruko akimirką. Puolamieji skubiai traukėsi atgal, kol pasiekė priešingą tankmės kraštą, ir čia, pasislėpę po priedanga, atkakliai gynėsi kaip medžiotojų persekiojami žvėrys. Šią kritišką valandą, kai grumtynių

pasekmės ir vėl pasidarė abejotinos, huronams iš užpakalio nuaidėjo šūvis, ir suzvimbė kulka, atlėkusi nuo bebrų landynių priešo užnugaryje. Ir tuoj pat nuskardėjo žiaurus ir klaikus karo šauksmas.

– Sagamoras prabilo! – suriko Sakalo Akis, savo galingu balsu atsakydamas į šauksmą. – Na, dabar mes juos suėmėme į reples iš priešakio ir iš užpakalio!

Šis šūvis suglumino huronus. Pajutę puolimą iš tos pusės, kur nebuvo jokių priemonių prisidengti, visi kariai drauge sukliko nusiminusiais balsais, kiekvienas metėsi kas sau ir išsiblaškė atvirame plote, bėgdami ir nieko nebepaisydami. Daug jų, mėginusių pasprukti, krito nuo besivejančių delavarų šūvių bei smūgių.

Mes neaprašinėsime žvalgo susitikimo su Čingačguku, neminėsime dar labiau jaudinančio Heivardo pasimatymo su Munru. Kelių trumpų, skubiai pasakytų žodžių užteko abiejų šalių padėčiai nusakyti. Po to Sakalo Akis, parodęs savo būriui sagamorą, vyriausiąją vadovybę perdavė senam mohikanų vadui. Čingačgukas, kuris toms pareigoms savo kilme ir prityrimu turėjo tiek daug pagrįstų teisių, perėmė vadovavimą su kilniu orumu. Savo būrį jis nuvedė atgal per tankmę; lygumoje, kur buvo pakankamai medžių prisidengti, vadas nusprendė sustoti.

Priekyje žemė kiek staigiau leidosi žemyn, ir prieš delavarų akis kelių mylių plote atsivėrė siaura, tamsi, medžiais apaugusi dauba. Kaip tik šiame tankiame ir tamsiame miške Unkas dar tebesikovė su pagrindinėmis huronų jėgomis.

Mohikanas ir jo draugai priėjo prie pat kalvos pakraščio ir prityrusiomis ausimis klausėsi mūšio atgarsių. Virš daubos medžių skraidė keletas paukščių, išbaidytų iš jų vienišų lizdų; vienur kitur virš medžių kilo maži, vaiskūs, ore tirpte tirpę dūmų debesėliai, rodantieji, kur vyko atkakliausios grumtynės.

– Mūšis, rodos, artėja į šlaitą, – tarė Dunkanas, ro-

dydamas ta kryptimi, iš kur ataidėjo nauja šūvių papliūpa, – ir jei mes smogtume priešui iš čia, ko gero, daug kuo padėtume mūsų draugams.

– Huronai pasuks į daubą, kur miškas tankesnis, – atsakė žvalgas, – ir tada mes atsidursime jų sparne. Eik, sagamore, tu vos spėsi suklykti karo šauksmą ir nuvesti į kovą savo jaunus vyrus. Aš pasiliksiu čia. Tu mane pažįsti, mohikane: nė vienas iš tų huronų neprasiverš į tavo užnugarį, „Elniamušiui" tavęs neįspėjus.

Indėnų vadas valandėlę lukterėjo, klausydamasis grumtynių, kurios dabar greitai ritosi šlaitu aukštyn. Buvo aišku, kad delavarai triumfavo. Jis nepasitraukė iš vietos, kol neįsitikino, kad jau visai arti yra jo draugai, o taip pat ir priešai. Pastebėję, kad pirmųjų kulkos ėmė čežėti tarp žemę nuklojusių sausų lapų kaip kruša, pranašaujanti artėjančią audrą, Sakalo Akis ir trys jo draugai pasitraukė kelis žingsnius į priedangą ir laukė mūšio pasekmių.

Neilgai trukus šūviai liovėsi aidėję miške; atrodė, kad jau šaudoma atvirame lauke. Paskui vienas po kito pradėjo rodytis pamiškėje kariai; pasiekę skynimą, jie būrėsi toje vietoje, kur turėjo įvykti lemiamas susirėmimas. Prie šių gana greitai prisidėjo vis daugiau ir daugiau karių, kol pagaliau susidarė ilga tamsių pavidalų linija. Heivardas nerimavo ir dairėsi į Čingačguką. Vadas vis dar tebesėdėjo ant uolos ir sekė kovos eigą.

– Jau metas smogti priešui – tarė Dunkanas.

– Dar ne, dar ne, – atsakė žvalgas. – Kai delavaras pastebės savo draugus, jis praneš jiems, kad yra čia pat. Žiūrėkite, žiūrėkite, tie niekšai jau telkiasi į aną pušyną kaip bitės, grįždamos iš savo kelionės. Dėl dievo Ir moteris galėtų paleisti kulką į patį prakeiktųjų mingų kamuolio vidurį!

Tą pat valandėlę nuaidėjo karo šauksmas, ir tuzinas huronų krito nuo Čingačguko ir jo būrio šūvių. Į tai iš miško pasigirdo staugimas, nuskambėjęs taip galingai,

tarytum čia būtų surikę bent tūkstantis gerklių. Huronai susvyravo, jų eilės prasiskyrė, ir Unkas su šimtu karių prasiveržė pro šią priešų spragą.

Jaunasis vadas rankomis mostelėjo į dešinę ir kairę, parodydamas priešus savo draugams. Sumušti huronai vėl šoko į mišką, ieškodami priedangos, o pergalingieji lenapų kariai įkandin juos vijosi. Praėjo gal tik minutė laiko, bet garsai jau aidėjo įvairiomis kryptimis ir pamažu nyko miško skliautuose. Tačiau vienas nedidelis huronų būrelis, matyt, pasiryžęs nesislėpti miške, lėtai ir atkakliai traukėsi atgal, kopdamas tuo šlaitu, kurį tik ką buvo palikęs Čingačgukas su savo vyrais. Tame būryje aiškiai išsiskyrė Magua ir savo laukine išvaizda, ir išdidžia laikysena.

Unkas pasiliko beveik vienas, nes, norėdamas persekioti priešus, jis buvo išsiuntęs beveik visus savo karius. Bet, pamatęs Gudrųjį Lapiną, jis užmiršo būti atsargus. Surikęs karo šauksmą ir tuo prie savęs pakvietęs šešis ar septynis karius, neatsižvelgdamas į tai, kad jo vyrų skaičius buvo pernelyg mažas, jis puolė priešą. Magua tatai pastebėjo; piktai džiūgaudamas, jis sustojo pasitikti Unko. Bet tuo pačiu metu, kai jis manė, kad jo karštakraujis priešas dėl savo neapdairumo jau bus patekęs į jo rankas, pasigirdo dar vienas šauksmas, ir Ilgasis Karabinas kartu su savo baltaveidžiais draugais puolė Unkui į pagalbą. Huronas bematant pasisuko ir ėmė skubiai trauktis šlaitu aukštyn.

Sveikinimams ir linkėjimams nebuvo laiko; Unkas, nė nežinodamas, kad čia pat buvo jo draugai, vėjo greitumu vijosi priešą. Veltui Sakalo Akis šaukė jam saugotis pasalų; jaunasis mohikanas nekreipė dėmesio į priešų ugnį ir privertė juos bėgti tokiu pat greičiu, kaip kad jis pats juos vijosi. Veikiai besivejantieji ir bėgantieji, beveik ranka vieni kitus pasiekdami, atsidūrė vajandotų kaime.

Išvydę savo trobas, huronai sustojo ir, būdami nuo bėgimo pailsę, ryžosi gintis; jie nirtulingai ėmė kautis ties savo tarybos būstu. Delavarų puolimas priminė praūžiantį

viesulą ir jo paliekamus sunaikinimus. Smarkiai veikė Unko tomahaukas, Sakalo Akies „Elniamušis“ ir dar tebetvirta Munro ranka – ir visa žemė aplinkui bematant liko nuklota priešų lavonais. Bet Magua, nors kovėsi drąsiai ir nesidangstė, liko nepaliestas. Kai gudrusis vadas įsitikino, kad visi jo draugai krito, jis staiga beviltiškai ir klaikiai suspiegė ir spruko iš kautynių su dviem likusiais kariais.

Unkas puolė jį vytis; Sakalo Akis, Heivardas ir Dovydas nubėgo jam iš paskos. Žvalgas darė viską, ką galėjo, laikydamas atkištą šautuvo vamzdį priešais savo draugą ir gindamas jį lyg kokiu užburtu skydu. Magua bandė iš paskutiniųjų jėgų atkeršyti už visus savo nepasisekimus, bet tuoj pat, atsisakęs savo ketinimų, šoko į tankmę. Jo priešai metėsi paskui jį ir staiga įsmuko į jau skaitytojams pažįstamą urvo angą. Sakalo Akis triumfuodamas sušuko, kad dabar pergalė – jų rankose. Persekiotojai nerte įnėrė į siaurą ir ilgą urvo angą ir kaip tik dar spėjo pamatyti nutolstančių huronų siluetus. Urvo skliautuose nuaidėjo šimtų moterų ir vaikų spiegimas ir klyksmas. Ši menkai teapšviesta vietovė atrodė lyg koks pragaro prieangis.

Unkas nenuleido akių nuo Maguos, tarytum jo gyvenime ir tebuvo tik šis vienas tikslas. Heivardas ir žvalgas taip pat skubėjo iš paskos, raginami to paties jausmo, tik gal kiek silpnesnio. Bet jų kelias tamsiais ir niūriais urvo takais darėsi vis painesnis, ir jie rečiau ir ne taip ryškiai išvysdavo besitraukiančius karius; vieną akimirką atrodė, kad jie pametė pėdsaką, kai staiga kažkoks baltas drabužis šmėkštelėjo tolimame urvo gale, išeinančiame aukštyn į kalną.

– Tai Kora! – sušuko Heivardas tokiu balsu, kuriame baimės jausmas buvo sumišęs su džiaugsmu.

– Kora! Kora! – aidu atsiliepė Unkas, elnio greitumu šokdamas į priekį.

– Tai mergaitė! – sušuko žvalgas. – Drąsos, ledi!

Ateiname! Ateiname!

Pastebėję belaisvę, vijikai šoko priekin su dešimteriopai padidėjusiu greičiu. Bet kelias buvo nelygus, akmenuotas, vietomis tiesiog nepraeinamas. Unkas numetė į šalį savo šautuvą ir be atodairos šokinėjo per uolų skeveldras. Heivardas bematant pasekė jo pavyzdžiu, bet po trumpos valandėlės šautuvo trenksmas perspėjo juos, kad jų neprotingai pasielgta. Vienas iš huronų spėjo paleisti šūvį, ir kulka lengvai sužeidė jaunąjį mohikaną.

– Turime susiremti vyras prieš vyrą! – tarė žvalgas, smarkiu šuoliu pralenkdamas savo draugus. – Niekšai iš tokio atstumo išklos mus visus; matote, jie dangstosi mergaite kaip skydu!

Nors žvalgo žodžių niekas nepaisė arba veikiausiai jų negirdėjo, bet jo draugai pasekė jo pavyzdžiu ir po neįtikėtinai sunkių pastangų tiek priartėjo prie huronų, kad galėjo matyti, kaip du kariai nešė Korą, o Magua rodė, kur jiems bėgti. Vieną akimirką visų jų keturių pavidalai ryškiai pasirodė dangaus fone ir pranyko. Beveik proto netekdami, Unkas ir Heivardas dar labiau sukaupė ir be to jau nežmoniškai įtemptas savo jėgas ir kaip tik laiku išsiveržė iš urvo į kalno šlaitą, kad galėtų pastebėti, į kur pasuko vejamieji. Jiems teko kopti į kalną sunkiu ir pavojingu keliu.

Žvalgas, apsunkintas šautuvo, ėjo užpakaly Heivardo, o šis paskui Unką. Kliūtys buvo nugalėtos nepaprastai greitai. Kitokiomis aplinkybėmis būtų atrodę beveik neįmanoma jas įveikti. Persekiotojų laimei, huronai, nešdami Korą, negalėjo taip greitai bėgti.

– Stok, vajandotų šunie! – sušuko Unkas, savo žvilgančiu tomahauku grasindamas Maguai. – Delavaras šaukia, kad sustotum!

– Toliau aš neisiu, – sušuko Kora, staiga sustojusi prie uolų, kybojusių virš gilios prarajos. – Nudėk mane, jei nori, šlykštusis hurone Toliau aš neisiu!

Indėnai, laikę mergaitę, iškėlė savo tomahaukus, bet Magua staiga sulaikė juos. Jis išsitraukė peilį ir kreipėsi į ją.

– Moterie, – tarė jis, – pasirink: arba Gudriojo Lapino vigvamas, arba jo peilis!

Kora, net nepažvelgusi į jį, sukniubo ant kelių ir, iškėlusi į dangų rankas, pratarė:

– Viešpatie, padėk man Pasielk su manim, kaip tau atrodo geriausia!

– Moterie, – kimiu balsu pakartojo Magua, veltui stengdamasis sutikti jos ramių ir spindinčių akių žvilgsnį: – pasirink!

Bet Kora nekreipė į jį dėmesio. Huronas sudrebėjo, pakėlė aukštyn ranką, bet, lyg sumišęs ar abejodamas, ją nuleido. Truputį pasvyravęs jis vėl aukštyn iškėlė savo aštrų ginklą, tačiau kaip tik tuo momentu virš jų nuskardėjo baisus spiegimas, ir pasirodė Unkas, iš klaikios aukštumos nušokęs ant uolos iškyšulio. Magua pasitraukė žingsnį atgal, bet vienas jo palydovų, pasinaudodamas proga, pervėrė peiliu Koros krūtinę.

Huronas lyg tigras puolė jį įžeidusį savo gentietį, bet tarp jų nukritęs Unkas išskyrė juodu. Magua, įsiutintas jo akyse įvykdytos žmogžudystės, nežmoniškai suspiegė ir įsmeigė peilį į gulinčio delavaro nugarą. Bet Unkas, kaip priešą puolanti sužeista pantera, pasikėlė po šio smūgio ir partrenkė Koros žudiką, išeikvodamas paskutines savo jėgas. Paskui rūstų ir nenumaldomą žvilgsnį jis įsmeigė į Lapiną ir savo akių išraiška pasakė jam viską, ką būtų jam padaręs, dar kokią akimirką neapleidus jo paskutinėms jėgoms.

Magua pagriebė bejėgę delavaro ranką ir tris kartus peiliu pervėrė Unkui krūtinę, iki Unkas, vis dar su neapsakoma panieka žiūrėdamas į savo priešą, krito negyvas ties jo kojomis.

– Pasigailėk, pasigailėk, hurone! – iš viršaus šaukė Heivardas, beveik dusdamas iš siaubo, – pasigailėk jo, ir

tavęs bus pasigailėta!

Mostelėjęs kruvinu peiliu, Magua suriko taip žiauriai, klaikiai ir kartu taip triumfuojamai, kad jo laukinį spiegimą girdėjo ir tie, kurie už tūkstančio pėdų kovėsi slėnyje. Į jo šauksmą atsiliepė žvalgas, kurio aukšta figūra skubėjo prie jo, aplenkdama pavojingas prarajas; jis bėgo tokiais drąsiais ir beatodairiškais šuoliais, tarytum būtų skridęs oru. Bet kai medžiotojas pasiekė klaikių žudynių vietą, čia jis terado jau negyvus kūnus.

Dirstelėjęs į aukas, jis apžvelgė kliūtis, trukdančias jam kelią į viršų. Ant pat kalno keteros svaigstančioje aukštumoje stovėjo žmogysta, iškeltomis rankomis ir grasinančioje pozoje. Neįsižiūrėdamas geriau į to žmogaus veidą, Sakalo Akis pakėlė šautuvą ir nusitaikė, bet uolos skeveldrai nukritus ant galvos vienam iš žemiau esančių pabėgėlių, jis pamatė pasipiktinusį ir įniršiu degantį dorojo Gamuto veidą. Iš uolos tarpeklio išniro ir Magua. Šaltai peržengęs paskutinio savo draugo lavoną, jis peršoko per plačią prarają ir užkopė ant uolos keteros, kur Dovydo ranka jo nebegalėjo pasiekti. Vienu šuoliu jis būtų išsigelbėjęs. Tačiau prieš šokdamas huronas stabtelėjo ir, kumščiu pagrasinęs žvalgui, sušuko:

– Baltaveidžiai yra šunes! Delavarai yra bailios moterys! Magua juos palieka uolose varnoms sulesti!

Kimiai nusikvatojęs, jis liuoktelėjo pavojingą šuolį, bet, neperšokęs nuotolio, ėmė kristi, vos spėdamas rankomis įsikibti į augusį ant pat krašto krūmą. Sakalo Akis pasilenkė kaip žvėris, pasiruošęs šuoliui; visas jo kūnas taip drebėjo iš susijaudinimo, kad jo pusiau iškelto šautuvo vamzdis virpėjo kaip vėjo blaškomas lapas. Magua visu savo kūno ilgiu pakibo ant rankų ir kojomis užčiuopė uoloje mažytę vietelę atsiremti. Paskui sukaupus visas jėgas, jam pavyko ant keteros krašto užtraukti kelius. Ir dabar, kai visas priešo kūnas buvo susirietęs į kamuolį, žvalgas prie peties prispaudė dar tebevirpantį savo ginklą.

Jis paleido šūvį. Hurono rankos atsileido, jo kūnas truputį atsilošė atgal, tik keliai vis dar buvo pirmykštėje padėtyje. Atgręžęs neapykantos kupinas akis į savo priešą, jis dar kartą pagrasino nirtulinga veido išraiška. Bet jo rankos paleido šakelę, už kurios laikėsi; vieną akimirką buvo matyti, kaip jo tamsi figūra pakibo ore, krisdama galva žemyn, ir pro kalno šlaitą supančius krūmus nugarmėjo į pražūtingą prarają.

XXXIII skyrius

Kitą dieną saulė išvydo lenapų gentį, paskendusią sielvarte. Kautynių aidai nuskambėjo, delavarai pasotino savo senąjį keršto alkį, sunaikindami ištisą jų kaimą. Šimtai varnų, pakylančių ties plikomis kalnų viršūnėmis arba triukšmingai skraidančių viršum miško, klaikiu savo riksmu rodė kautynių vietą.

Ir vis dėlto patekėjusi saulė užtiko lenapų gentį liūdinčią, – nesigirdėjo laimėjimo šūksnių, neskambėjo pergalės dainos. Išdidumą ir džiaugsmą pakeitė gilus liūdesys.

Trobelės buvo tuščios; netoliese plačiu ratu stovėjo žmonių minia liūdnais, rūškanais veidais; visi čia susirinko gūdžiai ir klaikiai tylėdami.

Šešios delavarų merginos ilgais, tamsiais, palaidais plaukais, besidriekiančiais ant krūtinės, nejudėdamos stovėjo nuošaliai; jos tik protarpiais sujudėdavo, barstydamos kvepiančias žoles ir miško gėles ant neštuvų, kur po indėnišku apdangalu gulėjo Koros palaikai. Jos kūnas buvo įsuptas į paprastą indėnų audeklą, kuris jos veidą visiems laikams dengė nuo žmonių žvilgsnių. Prie jos kojų sėdėjo sielvarto prislėgtas Munras. Jo žila galva buvo nusvirusi žemyn ir ant raukšlėtos kaktos – užkritusios žilų plaukų garbanos. Šalia jo stovėjo palenkęs galvą Gamutas; jo klaidžiojančios ir susirūpinusios akys, rodos, žvilgčiojo čia į mažą knygelę

su daugybe keistų ir šventų posmų, čia į tą, kuri buvo brangi jo širdžiai. Netoliese stovėjo Heivardas, atsirėmęs į medį ir vyriškai stengdamasis suvaldyti savo sielvartą.

Kad ir kokia liūdna ir skaudi bebūtų buvusi ši scena, ji toli gražu nebuvo tokia jaudinanti, kaip priešingoje aikštės pusėje. Unkas, aprengtas puošniausiais savo genties drabužiais, tarytum gyvas sėdėjo didinga ir rimta poza. Ant jo galvos plazdėjo puošnios plunksnos; karoliai, apyrankės ir medaliai puošė jo krūtinę; bet jo akys buvo sustingusios ir nebegyvos.

Priešais lavoną sėdėjo Čingačgukas, be ginklų, be jokių puošmenų, tik su savo genties ženklu, kuris visiems laikams buvo ištatuiruotas jo nuogoje krūtinėje. Nuo to laiko, kai čia susirinko visa gentis, mohikanas neatitraukė savo susirūpinusio ir liūdno žvilgsnio nuo šalto, negyvo savo sūnaus veido.

Netoliese stovėjo žvalgas, susimąstęs, atsirėmęs į savo grėsmingą keršto ginklą. Tamenundas, padermės vyresniųjų palaikomas, sėdėjo pakyloje, iš kurios galėjo žiūrėti į nebylų gedinčių savo žmonių susirinkimą.

Nuošaliai nuo minios stovėjo keistai apsirengęs karys; už jo matėsi jo karo žirgas, apsuptas raitų palydovų, pasiruošusių, kaip atrodė, vykti į tolimą kelionę. Iš nepažįstamojo drabužių buvo aišku, kad tai aukštas Kanados gubernatoriaus pareigūnas; matyt, jis čia pavėlavo atvykti ir neįvykdė jam pavesto uždavinio – sutaikinti aršius priešininkus, – ir dabar tik tyliai ir liūdnai žiūrėjo į pasekmes kovos, kuriai jis nespėjo užbėgti už akių.

Nors buvo jau arti pusiaudienio, bet minia tebestovėjo beveik visiškoje tyloje. Kartais tepasigirsdavo tiktai prislopintas raudojimas; bet per visą tą laiką minioje niekas nesujudėjo, išskyrus tik, kai protarpiais mirusiesiems atminti buvo aukojamos paprastos ir jaudinančios aukos.

Pagaliau delevarų išminčius ištiesė ranką ir atsistojo, pasiremdamas į savo palydovus. Jis atrodė toks nusilpęs,

tarytum nuo to meto, kai jis praėjusią dieną kalbėjosi su savo gentimi, būtų praslinkęs visas amžius.

– Lenapų vyrai! – tarė jis dusliu balsu. – Manito veidas pasislėpė už debesų! Jo akys nusigręžė nuo mūsų; jo ausys uždarytos; jo liežuvis nebeatsako. Jūs jo nematote; bet jo bausmė – prieš jūsų akis. Atverkite savo širdis; ir tegu jūsų sielos nekalba melo. Lenapų vyrai, Manito veidas pasislėpė už debesų!

Po šių paprastų ir baisių žodžių užstojo gili tyla. Net mirusis Unkas atrodė esąs gyva būtybė, palyginus su jį supančia nejudančia minia. Bet pirmajam įspūdžiui atslūgus, tylus balsų murmesys pradėjo gedulo giesmę kritusiųjų garbei. Tai buvo jaudinantys, švelnūs ir graudūs moteriški balsai. Žodžiai nebuvo kokios nors minties susieti. Vienai mergaitei baigus, kita tuoj tęsdavo liaupsinimo arba aimanos gaidą. Kartais giesmę nutraukdavo garsus bendro sielvarto prasiveržimas.

Viena iš merginų kukliomis užuominomis ėmė girti mirusiojo kario dorybes. Ji vadino Unką „savo genties pantera", sakė jį buvus vyrą, kurio mokasinai net rasoje nepalikdavę jokio pėdsako; jo šuolis prilygdavęs jauno elnio šuoliui; jo balsas kovos metu nuaidėdavęs garsiau už Manito griausmą. Ji priminė motiną, kuri pagimdė Unką, ir giedojo apie laimę būti tokio sūnaus motina.

Kitos mergaitės švelnesniu ir dar meilesniu balsu minėjo svetimšalę, kuri paliko šį pasaulį beveik kartu su jaunuoju kariu. Jos giedojo apie nepalyginamąjį jos grožį, apie kilnų jos būdo tvirtumą.

Paskui merginos tyliai, švelniais meilės žodžiais kreipėsi tiesiog į pačią Korą. Jos ragino ją nenusiminti ir nebijoti savo būsimosios dalios. Jos palydovas būsiąs medžiotojas, kuris žinąs, kaip reikia patenkinti net ir menkiausius jo norus ir apginti ją nuo visų pavojų. Jos žadėjo Korai, kad jos takas būsiąs malonus ir našta lengva. Įspėjo ją nesisieloti dėl savo jaunystės draugų ir dėl tų vietų, kur gyveno

josios tėvai, įtikinėdamos ją, kad „palaimintose lenapų medžioklės srityse“ esą tokių pat malonių slėnių, tokių pat skaičių šaltinių ir tokių pat gražių gėlių, kaip ir „baltaveidžių danguje“. Jos patarė jai būti rūpestingai savo galingajam Unkui. Paskui vėl garsiai suskardėjus jų balsams, jos visos iškart užgiedojo apie mohikano dorybes. Jos vadino jį kilniu, drąsiu ir geraširdžiu. Švelniausiais žodžiais jos pasisakė, kad nors ir trumpai jį tepažinusios, vis dėlto savo moterišku jautrumu supratusios jo širdies polinkius. Į delavarų merginas jis nekreipęs dėmesio! Jis kilęs iš tokios genties, kuri kadaise viešpatavusi Sūriojo ežero pakrantėse, ir jo troškimai atvedę jį atgal pas žmones, kurie gyvenę prie jo tėvų kapų. Jeigu jis pasirinkęs baltąją mergaitę, – vadinasi, taip buvę lemta. Kad ji buvusi gražesnė už visas jų padermės mergaites, – kiekviena akis galėjusi tai pastebėti. Kad ji sugebėjo prisitaikyti prie visų miško gyvenimo pavojų ir vargų, – tai ji įrodžiusi savo žygiais. O dabar, – pridūrė jos, – „išmintingasis žemės viešpats“ nukėlė ją į tuos kraštus, kur ji būsianti laiminga per amžius.

Paskui jau kitokiu balsu raudotojos prisiminė kitą mergaitę – Alisą, kuri verkė netolimoje trobelėje. Jos palygino ją su snaigėmis: ji esanti ir tyra, ir balta, ir žvilganti, ir gležna, galinti sutirpti per vasaros karščius ir sušalti per žiemos speigą. Jos žinojo, kad ji buvo miela akimis jaunojo vado, kurio oda ir sielvartas esą panašūs į jos odą ir jos sielvartą.

Delavarai klausėsi giesmės lyg užburti: iš jų išraiškingų veidų buvo aišku, kad jų užuojauta buvo gili ir nuoširdi. Net ir Dovydas klausėsi šių tokių meilių balsų, ir, dar giesmei nepasibaigus, jo žvilgsnis įrodė, kad jo siela giliai sujaudinta.

Žvalgas, kuris tik vienas iš visų baltųjų žmonių suprato giesmių žodžius, atsipeikėjo iš susimąstymo ir palenkė galvą, stengdamasis sugauti žodžių prasmę. Bet kai jos užsiminė apie būsimąją Koros ir Unko laimę, jis krestelėjo

galvą, kaip žmogus, kuris žino jų nesudėtingo tikėjimo klaidingumą, ir, vėl atsirėmęs į savo šautuvą, stovėjo, kol baigėsi laidotuvių apeigos. Heivardas ir Munras visai nesuprato jų giesmių turinio.

Čingačgukas vienintelis visiškai nesidomėjo atliekamomis apeigomis. Visą laiką jo žvilgsnis pasiliko įsmeigtas į sūnų, jo griežto veido bruožai nesuvirpėjo net ir jautriausiose gedulo aimanų vietose. Visi jo pojūčiai, išskyrus regėjimą, buvo tartum apmirę, kad tik jo akys galėtų paskutinį sykį įsižiūrėti į tuos bruožus, kuriuos jis taip ilgai mylėjo ir kurie netrukus visiems amžiams turėjo išnykti iš jo akių.

Kai jo giesmė buvo baigta, iš minios išėjo ir arti mirusiojo atsistojo kovos žygiais pasižymėjęs karys, griežtos ir rimtos išvaizdos žmogus. Jis iš lėto priėjo prie velionio ir atsistojo šalia.

– Kodėl tu mus palikai, delavarų pažiba? – tarė jis, kreipdamasis į mirusį Unką. – Tavo amžius buvo panašus į saulę, kai ji dar tik teka iš už medžių, o tavo garbė buvo skaistesnė už jos spindėjimą vidurdienį. Ar kas nors, kam teko matyti tave mūšyje, tikėjo, kad tu gali numirti? Tavo kojos panėšėjo į sparnus, tavo rankos buvo sunkesnės nei žemyn krentančios pušies šakos, o tavo balsas priminė debesyse kalbančio Manito griausmą. Delavarų pažiba, kodėl tu mus palikai?

Jo pavyzdžiu nustatyta tvarka prieidinėjo kiti. Kai dauguma aukštų ir žymių genties karių pagerbė mirusiojo vado palaikus giesmėmis ar maldomis, minioje vėl įsiviešpatavo visiška tyla.

Tuomet ore pasigirdo tylus garsas, tartum prislopintas tolimos muzikos akompanimentas, toks tylus, kad sunku buvo įspėti, iš kur jis sklido. Bet po to nuaidėjo kitos ir dar kitos gaidos, kas kartą vis stipresnės, kol pagaliau susirinkuseji išgirdo iš pradžių kartojamus sušukimus, o paskui ir žodžius. Iš pravertų Čingačguko lūpų galima buvo spėti,

jog tai buvo jo giesmė – tėvo maldos giesmė. Nors nė vieno žmogaus akis nepažvelgė į jį, nors niekas neparodė nė mažiausio nekantrumo, bet iš to, kaip visi minioje pakėlė galvas ir klausėsi, buvo matyti, jog jie gaudyte gaudė tuos garsus su tokiu dėmesiu, kaip prieš tai jie buvo klausęsi paties Tamenundo žodžių. Bet jie veltui klausėsi. Garsai, tiek sustiprėję, kad buvo beveik suprantami, vėl ėmė tilti ir virpėti, kol pagaliau visai pranyko, lyg nupūsti praskrendančio vėjo. Sagamoro lūpos susičiaupė, ir jis sėdėjo tylėdamas, neatitraukdamas akių ir nepajudėdamas. Delavarai iš to suprato, kad jų draugas neįstengia savo valios galia įveikti sielvartą, ir liovėsi klausyti. Su įgimtu švelnumu jie visą savo dėmesį nukreipė į nepažįstamosios merginos laidotuvių apeigas.

Vienas vyresniųjų vadų mostu kažką parodė moterims. Paklausiusios įsakymo, merginos pakėlė Koros kūną viršum savo galvų ir pajudėjo į priekį lėtais ir lygiais žingsniais, giedodamos kitą gedulingą giesmę mirusiajai pagerbti. Gamutas, kuris iš arti stebėjo tai, ką jis vadino stabmeldiškomis apeigomis, pasilenkė prie tėvo, sėdėjusio lyg be sąmonės, ir pašnibždėjo:

– Jos neša jūsų kūdikio palaikus; ar nereiktų ir mums kartu eiti ir prižiūrėti, kad jie krikščioniškai ją palaidotų.

Munras krūptelėjo, lyg būtų išgirdęs paskutiniojo trimito garsus, ir, baimingai apsidairęs aplink, atsistojo ir nusekė paskui kuklią procesiją. Draugai susibūrė aplink jį tokie nuliūdę, jog tai reiškė žymiai daugiau negu paprastą užuojautą; prie procesijos prisijungė net ir jaunasis prancūzas, iš kurio veido buvo matyti, kaip skaudžiai jį palietė tokios gražios merginos ankstyva mirtis. Bet kai jau į gedulingas eitynes įsijungė ir paskutinė moteris, lenapų vyrai vėl susibūrė ratu aplink Unką, kaip ir pirma, tokie pat tylūs, ramūs ir iškilmingi.

Vietą Koros kapui indėnai parinko nedidelėje kalvoje, kur stiebėsi kelios jaunos pušelės, teikdamos liūdną ir

jaukų pavėsį. Merginos, priėjusios tą kalvelę, paguldė ant žemės neštuvus. Tada žvalgas, vienas pažinojęs delavarų papročius, pratarė jų gimtąja kalba:

– Mano dukterys viską puikiai sutvarkė; baltieji žmonės joms dėkoja.

Merginos, patenkintos pagyrimu, paguldė kūną į karstą, dailiai padarytą iš beržo žievės; paskui nuleido karstą į jo tamsią paskutinę būstinę. Taip pat kukliai ir tyliai jos užkasė kapą, šviežią žemę pridengdamos lapais ir gėlėmis. Įvykdžiusios šią savo liūdną ir draugišką pareigą, merginos sustojo, lyg nebežinodamos, ar dar gali jos ir toliau tęsti savo apeigas. Žvalgas vėl kreipėsi į jas.

– Mano jaunosios moterys viską puikiai atliko, – tarė jis; – baltaveidės dvasia nereikalauja nei maisto, nei drabužių. Aš matau, – pridūrė jis, žvilgterėjęs į Dovydą, kuris vartė savo knygą, ruošdamasis giedoti šventąsias giesmes, – kad tuoj prabils tas, kuris geriau pažįsta krikščionių papročius.

Moterys kukliai pasitraukė į šalį ir tylios bei susidomėjusios stebėjo tai, kas vyko toliau. Kol Dovydas jam įprastu būdu reiškė savo pamaldžius jausmus, merginos neparodė jokio nustebimo, nemetė jokio nekantraus žvilgsnio. Jos klausėsi, tarytum būtų supratusios joms svetimus žodžius ir gilaus liūdesio jausmą, kurį turėjo išreikšti toji giesmė.

Sujaudintas ką tik matytos scenos, giedojimo mokytojas šį kartą pats save pralenkė. Jam baigiant giesmę, taip pat kaip ir pradedant, viešpatavo rūsti ir iškilminga tyla.

Bet kai jau paskutiniai giesmės garsai palietė Dovydo klausytojų ausis, slapti, bailūs susirinkusiųjų žvilgsniai, o taip pat visuotinis, nors ir prislopintas, sujudimas rodė, kad dar kažko laukiama iš mirusiosios tėvo. Munras, nuo savo baltos galvos nusiėmęs kepurę, griežtu ir susikaupusiu žvilgsniu pasižiūrėjo į tylias ir būkščias moteris. Paskui ranka mostelėjo žvalgui, kad jis klausytų, ir prabilo:

– Pasakykite toms malonioms ir geroms moterims, kad sielvarto prislėgtas tėvas reiškia joms savo padėką...

Žvalgas, atsigręžęs į moteris, pareiškė Munro dėkingumą tokiais žodžiais, kurie, kaip jam atrodė, buvo joms suprantamiausi. Munro galva vėl nusviro ant krūtinės, ir jis vėl buvo benugrimztąs į savo liūdesį, iš kurio jį pažadino ankstyvesnė scena, kai prie jo prisiartino anksčiau minėtasis prancūzas ir lengvai palietė jo alkūnę. Atkreipęs į save giliai nuliūdusio senojo tėvo dėmesį, jis parodė jaunų indėnų būrelį, kuris atėjo su lengvais, sandariai uždaromais neštuvais, ir po to iškėlė ranką, rodydamas į saulę.

– Aš suprantu jus, ser, – prakalbo Munras, stengdamasis kalbėti tvirtu balsu. – Aš suprantu. Tokia dangaus valia, ir aš lenkiu galvą... Kora, mano kūdiki, jei tavo nusiminusio tėvo maldos galėtų dabar tau padėti, tu turėtum būti laiminga!.. Eikime, džentelmenai, – pridėjo jis apsidairydamas, lyg aprimęs, nors jo pablyškusį veidą išvagojęs sielvartas buvo perdaug didelis, kad jį būtų buvę galima nuslėpti. – Mes atlikome savo pareigą. Eikime!

Heivardas mielai paklausė kvietimo, norėdamas greičiau pasišalinti iš vietos, kur jis kas valandėlę jautė nebepajėgsiąs ilgiau susivaldyti. Kai jo bendrakeleiviai sėdosi ant arklių, jis rado patogų momentą paspausti žvalgui ranką ir pakartoti jų susitarimą susitikti britų armijos stovykloje. Po to, žvaliai įšokęs į balną, jis spustelėjo pentinais savo žirgą ir prisiartino prie neštuvų, ant kurių buvo paguldyta kukčiojanti Alisa. Tuo būdu visi baltieji žmonės, išskyrus Sakalo Akį, – Munras su nusvirusia ant krūtinės galva, Heivardas ir Dovydas, liūdnai sekę jo pėdomis, Monkalmo adjutanto ir jo sargybos lydimi, – praėjo pro delavarus ir greitai dingo plačiuose miškuose. O Sakalo Akis grįžo į tą vietą, kur jį taip stipriai traukė jo jausmai, kaip negalėtų traukti joks kitas ryšys. Jis grįžo kaip tik laiku, kad spėtų atsisveikindamas pažvelgti į Unką, kurį delavarai jau rengė paskutiniais drabužiais iš žvėrių kailių. Jie palaukė, leisdami

žvalgui pažvelgti į mirusio veidą; paskui kūnas jau galutinai buvo susuptas į žvėrenas, ir prasidėjo procesija, panaši į pirmąją. Visi genties nariai susirinko ties laikinu vado kapu, nes ateity, kada nors, jo kaulai turėjo ilsėtis tarp jo paties gentiečių kaulų.

Delavarai ėjo prie Unko kapo, apimti bendro, nuoširdaus jausmo. Ir dabar prie kapo viešpatavo toji pati sielvarto ir gedulo nuotaika, toji šiurpi tyla, buvo reiškiama ta pati pagarba, kaip ir prie Koros kapo. Velionio kūnas buvo patogiai pasodintas, veidą atkreipus į saulę; greta jo – padėti paskutiniajai kelionei paruošti karo ir medžioklės įrankiai. Kapas buvo užkastas ir viskas taip paslėpta, kad mirusiojo palaikų negalėjo surasti net ir plėšrieji žvėrys. Laidotuvės buvo baigtos, ir delavarai ėmėsi atlikinėti sekančią apeigų dalį.

Ir vėl visų akys įsmigo į Čingačguką. Jis dar nieko nebuvo prataręs, ir iš tokio išmintingo vado, kaip jis, šita reikšminga proga buvo laukiama ko nors paguožiamo ir pamokomo. Įspėdamas ko jie laukia, rūstus ir susikaupęs karys pakėlė savo veidą, kurį lig šiol laikė paslėpęs apsiauste, ir ryžtingomis akimis apžvelgė visus aplinkui. Jis pravėrė savo stipriai sučiauptas lūpas ir pirmą kartą per šias ilgas apeigas aiškiai ir garsiai prabilo.

– Kodėl mano broliai gedi? – tarė jis, žiūrėdamas į tamsų jį supančių nuliūdusių karių pulką. – Kodėl mano dukterys verkia?.. Ar todėl, kad jaunas vyras išėjo į laimingąsias medžioklės sritis, ar kad vadas garbingai atliko savo pareigą? Jis buvo geras; jis buvo teisingas; jis buvo narsus. Kas galėtų tai paneigti? Manitui buvo reikalingas toks karys, ir todėl jis jį pasišaukė. O dėl manęs, Unko sūnaus ir tėvo, – tai aš esu apdegusi pušis baltaveidžių skynime. Mano tauta pasitraukė nuo Sūriojo ežero krantų ir nuo delavarų kalnų. Tačiau kas galėtų pasakyti, kad genties slibinas yra pamiršęs savo išmintį? Aš vienišas...

– Ne, ne, – sušuko Sakalo Akis, kuris buvo įsmeigęs

užuojautos kupiną žvilgsnį į griežtus savo draugo veido bruožus. Jis buvo vis taip pat susikaupęs, tačiau dabar jis jau nebegalėjo iškęsti. – Ne, sagamore, nesi vienišas! Mūsų odos spalva gal ir skiriasi, bet mums lemta eiti tuo pačiu keliu. Aš neturiu giminių ir galiu pasakyti, kaip ir tu, kad taip pat neturiu savo tautos. Jis buvo tavo sūnus, buvo gimęs raudonodis, galimas daiktas, kraujo atžvilgiu tau artimesnis; bet jeigu aš kada nors užmirščiau tą vaikiną, kuris taip dažnai kovų metu kaudavosi šalia manęs, kuris taikos metu ramiai šalia manęs miegodavo, tegu užmiršta mane tas, kuris mus visus sutvėrė, nežiūrint kokia bebūtų mūsų odos spalva! Jaunuolis mus paliko, bet, sagamore, tu – ne vienišas!

Čingačgukas susijaudinęs paėmė žvalgo jam per antkapį ištiestą ranką, ir, stovėdami draugiškoje pozoje, abu drauge nulenkė savo galvas. Karštos ašaros kaip lietaus lašai krito ties jų kojomis, sudrėkindamos Unko kapą.

Ir toje klaikioje tyloje, kurioje buvo išklausyti šių dviejų garsiausių tos srities karių jausmingi žodžiai, prabilo Tamenundas.

– Gana, – tarė jis. – Eikite, lenapų vaikai, Manito rūstybė dar nepasibaigė. Kodėl Tamenundas turėtų pasilikti? Baltaveidžiai viešpatauja žemėje, ir raudonųjų laikai dar nėra grįžę. Mano diena buvo perdaug ilga. Savo gyvenimo rytą aš mačiau Unamiso sūnus stiprius ir laimingus; ir štai, gyvenimo nakčiai dar nepriartėjus, man teko pamatyti paskutinį išmintingosios mohikanų giminės karį!

Serija „Diližanas“

F. Kuperis
PASKUTINIS MOHIKANAS
Nuotykių romanas

Vertė K. Vairas–Račkauskas
Redaktorius A. Vaskela
Dailininkas V. Neimantas
Tech. redaktorius J. Sazanskis
Korektorė E. Garliauskienė

Duota rinkti 1991.02.20. Pasirašyta spaudai 1991.03.20. Formatas 60x90/16. Popierius ofsetinis. Garnitūra TmsRmn, 10 punktų. Ofsetinė spauda. 8 sal. sp. l. Leidinys Nr. 43. Užs. 1477 .
Tiražas 30 000 egz. Leido firma "Knyga", SL-270.

Spausdino SLVS, 232000 Vilnius, Dariaus ir Girėno 39.